

STORTINGET

Innst. 2 S

(2023–2024)

Innstilling fra finanskomiteen
om nasjonalbudsjettet 2024
og forslaget til statsbudsjett for 2024

Meld. St. 1 (2023–2024), Prop. 1 S (2023–2024),
Prop. 1 S Tillegg 1 (2023–2024) og
Prop. 1 S Tillegg 2 (2023–2024)

	Side
1. Innledning	1
2. Nasjonalbudsjettet 2024	2
2.1 Hovedlinjer i den økonomiske politikken og utsiktene for norsk økonomi.....	2
2.1.1 Sammendrag fra Meld. St. 1 (2023–2024)	2
2.1.2 Komiteens merknader.....	9
2.1.2.1 Merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.....	9
2.1.2.2 Merknader fra Høyre.....	10
2.1.2.3 Merknader fra Fremskrittspartiet.....	10
2.1.2.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	12
2.1.2.5 Merknader fra Rødt.....	12
2.1.2.6 Merknader fra Venstre.....	13
2.1.2.7 Merknader fra Miljøpartiet De Grønne.....	13
2.1.2.8 Merknader fra Kristelig Folkeparti.....	14
3. Statsbudsjettet 2024	14
3.1 Hovedtrekk og prioriteringer i budsjettet for 2024.....	14
3.1.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2023–2024) Gul bok.....	14
3.1.2 Komiteens merknader.....	19
3.1.2.1 Merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.....	19
3.1.2.2 Merknader fra Høyre.....	19
3.1.2.3 Merknader fra Fremskrittspartiet.....	28
3.1.2.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	47
3.1.2.5 Merknader fra Rødt.....	51
3.1.2.6 Merknader fra Venstre.....	62
3.1.2.7 Merknader fra Miljøpartiet De Grønne.....	75
3.1.2.8 Merknader fra Kristelig Folkeparti.....	93
3.2 Oversikt over partienes forslag til rammevedtak.....	103
3.3 Statens lånebehov.....	105
3.3.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2023–2024) Gul bok.....	105
3.3.1.1 Fullmakt til å ta opp statslån o.a.....	105
3.3.1.2 Sammensetningen av statsgjelden	105
3.3.1.3 Statens lånebehov og behovet for lånefullmakter i 2024	105
3.3.2 Komiteens merknader.....	107
3.4 Omtale av særskilte saker	107
3.4.1 Folkerettslige avtaler med begrensede budsjettkonsekvenser	107
3.4.1.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2023–2024) Gul bok.....	107
3.4.1.2 Komiteens merknader.....	108
3.4.2 Evaluering av budsjettprosessen.....	108
3.4.2.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2023–2024) Gul bok.....	108
3.4.2.2 Komiteens merknader.....	109
4. Forslag fra mindretall	109
5. Komiteens tilråding	116

STORTINGET

Innst. 2 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Meld. St. 1 (2023–2024), Prop. 1 S (2023–2024), Prop. 1 S Tillegg 1 (2023–2024) og
Prop. 1 S Tillegg 2 (2023–2024)

Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2024 og forslaget til statsbudsjett for 2024

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, lederen Eigil Knutsen, Tellef Inge Mørland, Nils Kristen Sandtrøen, Bjørnar Skjæran og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Tina Bru, Mahmoud Farahmand, Heidi Nordby Lunde og Helge Orten, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud, Ole André Myhrvold og Per Martin Sandtrøen, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi og Roy Steffensen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Marie Sneve Martinussen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, fra Miljøpartiet De Grønne, Lan Marie Nguyen Berg, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til at det i Stortingets forretningsorden § 43 bl.a. står følgende om finanskomiteens oppgaver:

«Senest 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder fastsatt av Stortinget. Forslag til bevilgningsvedtak som utformes i innstillingen eller fremsettes ved behandlingen av den, skal inneholde beløp for alle rammer, og kan ikke gå under ram-

menivå. I Stortinget kan det ikke voteres særskilt over enkelte deler av et slikt forslag.»

Komiteen viser til at regjeringen Støre la frem Meld. St. 1 (2023–2024), Prop. 1 S (2023–2024) og Prop. 1 LS (2023–2024) 6. oktober 2023. Prop. 1 S Tillegg 1 og 2 (2023–2024) ble lagt frem 10. november 2023.

Komiteen viser videre til at Stortinget som følge av budsjettforhandlinger mellom regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vedtok å fravike Stortingets forretningsorden § 43 vedrørende avgivelsesdato for finansinnstillingen. Ny avgivelsesdato ble satt til 27. november 2023. Forhandlingene om statsbudsjettet for 2024 mellom disse partiene ble imidlertid ikke sluttført før finanskomiteens avgivelse. Det er derfor ikke flertall for noe rammeforslag i innstillingen. Regjeringspartiene har valgt å fremme regjeringens forslag som komiteens tilråding. Det vises for øvrig til Innst. 5 S (2023–2024). Videre vises det til at finansdebatten for 2024 ble vedtatt avholdt 4. desember 2023.

Komiteen har disponert innstillingen som følger: I kapittel 2 behandles nasjonalbudsjettet for 2024, herunder hovedlinjer i den økonomiske politikken.

I kapittel 3 behandles regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023 etter den vedtatte inndelingen i rammeområder, jf. Innst. 1 S (2023–2024). Merknadene fra hvert enkelt parti om forslaget til statsbudsjett for 2024 følger under pkt. 3.1.2 i denne innstillingen.

Pkt. 3.2 viser en oversikt over partienes primærstandpunkter vedrørende nettoramme. Pkt. 3.3 gjelder statens lånebehov. Pkt. 3.4 gjelder omtale av særskilte saker. Forslag fra komiteens mindretall er gjengitt i kapittel 4. Komiteens tilråding finnes i kapittel 5.

Det vises til brev fra finansminister Trygve Slagsvold Vedum av 23. oktober 2023 om feil i Meld. St. 1 (2023–2024) Nasjonalbudsjettet 2024 og av 6. november 2023 om feil i Prop. 1 S (2023–2024) Gul bok. Brevene er lagt ved denne innstillingen som vedlegg 1 og 2.

2. Nasjonalbudsjettet 2024

2.1 Hovedlinjer i den økonomiske politikken og utsiktene for norsk økonomi

2.1.1 SAMMENDRAG FRA MELD. ST. 1 (2023–2024)

Målet for den økonomiske politikken er økonomisk vekst som bidrar til bred velstandsøkning, arbeid til alle, mer rettferdig fordeling som reduserer de sosiale og geografiske forskjellene, og en sterk velferdsstat med gode tjenester uavhengig av folks lønnebok og bosted. Samtidig må veksten være bærekraftig, og vi skal nå våre klimamål.

Krig, uro og ettervirkninger av pandemien har rammet mange hardt i form av økte levekostnader og gjort verden mer utrygg. Prisene har økt i så godt som alle land, også her i Norge. Alle merker dette, og mange har fått trangere økonomi. Det viktigste vi kan gjøre i den økonomiske politikken i denne situasjonen, er å bidra til å få ned prisstigningen og fortsatt sikre at folk har en jobb å gå til. Vi må samtidig opprettholde gode velferdstjenester og ivareta de som har minst, samt styrke sikkerhet og beredskap.

Inflasjonen økte kraftig i alle OECD-landene etter pandemien. De viktigste driverne var sterk oppgang i etterspørsel etter varer og tjenester, blant annet som følge av svært ekspansiv finans- og pengepolitikk under pandemien, og kraftig økning i energi- og råvarepriser i forbindelse med Russlands angrep på Ukraina. I de aller fleste OECD-landene er rentene blitt økt for å bringe inflasjonen ned og dempe presset på økonomiene, etter at sentralbankene en stund anslo at inflasjonen var midlertidig og ville gå over av seg selv.

Fortsatt høy prisstigning er nå den største utfordringen i den økonomiske politikken fordi det undergraver folks mulighet for økt velstand og en trygg økonomisk hverdag. Konsumprisveksten er klart høyere enn vi tidligere har anslått, selv om den har gått ned de siste månedene. Svekkelsen av kronkursen bidrar til å holde prisveksten oppe. Lønnsveksten har tatt seg markert opp, men konsumprisveksten har de siste to årene vært enda høyere, slik at reallønningene har falt.

Etter en sterk økonomisk vekst i fjor kom aktiviteten i norsk økonomi opp på et høyt nivå, som har holdt seg inn i inneværende år. Sysselsettingen er høy, og det er mange ledige stillinger. Vi må helt tilbake til 2009 for

å finne en høyere andel i jobb. Det har aldri tidligere vært flere personer i jobb enn i dag. Arbeidsledigheten er svært lav.

Samtidig har mange fått dårligere råd det siste året. Jo mer Norges Bank må sette renten opp, desto mer krevende blir situasjonen for de som har gjeld. Prisveksten ser ut til å være på vei ned, og renten er nå etter mange økninger nær et nivå som Norges Bank anser tilstrekkelig til å få prisveksten ned mot målet. Det er viktig å føre en ansvarlig budsjettpolitikk for å unngå å forsterke presset på renten.

Samtidig legger regjeringen vekt på at finanspolitikken skal avhjelpe byrdene ved høy prisstigning for særlig utsatte grupper. Det er også viktig å opprettholde stabile og forutsigbare offentlige velferdstjenester, og disse bør ikke endres som en del av konjunkturpolitikken.

Finanspolitikken er lagt opp innenfor en samlet ansvarlig ramme. Regjeringens forslag til budsjett for neste år anslås å gi et uttak på 2,7 pst. av Statens pensjonsfond utland. Budsjettforslaget gir en økning i bruken av fondsmidler fra 2023 til 2024 på 0,4 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Ifølge modellberegningene virker budsjettforslaget for 2024 nær nøytralt på aktiviteten i norsk økonomi som følge av sammensetningen av de ulike inntekts- og utgiftspostene.

Regjeringen har klart å finne rom for nødvendige utgifter som følger av den ekstraordinære situasjonen vi nå står i, innenfor en samlet ansvarlig økonomisk ramme. Budsjettet for 2024 gir trygghet og muligheter for folk og bedrifter i hele Norge. Regjeringens hovedprioriteringer i budsjettet for 2024 er å:

- holde folk i jobb, skape nye jobber og styrke arbeidslinja,
- sørge for grunnleggende god lokal velferd i skolen, helsetjenesten, eldreomsorgen og andre viktige tjenester,
- ta vare på dem som rammes av den høye prisstigningen,
- prioritere tryggheten og beredskapen i Norge i en urolig tid,
- stille opp for Ukraina og mennesker på flukt og bidra til stabilitet og trygghet i Europa,
- ivareta grønn omstilling og nå klimamålene.

Den største enkeltprioriteringen i finanspolitikken er nødvendige utgifter som følge av krigen i Ukraina. I regjeringens budsjettforslag er de budsjettmessige konsekvensene av krigen i Ukraina anslått til om lag 44,1 mrd. kroner, mot anslåtte 42,6 mrd. kroner i 2023. Det er en prioritering ingen hadde sett for seg før Russlands invasjon av Ukraina, men som det nå er bred politisk enighet om.

Høy sysselsetting og lav ledighet, samtidig som inflasjonen gradvis går ned

Norsk økonomi har passert konjunkturtoppen. Hovedscenariot for den videre utviklingen er en «myk landing» der inflasjonen kommer ned, samtidig som sysselsettingen holder seg høy og arbeidsledigheten lav. Hovedmålet med regjeringens politikk siden regjeringsskiftet har vært å gjøre det som kan gjøres for å unngå en hard landing med sterk økning i arbeidsledigheten. At det nå fremstår som sannsynlig med en myk landing, er et synspunkt som deles av andre sentrale institusjoner som gir prognoser for utviklingen i norsk økonomi. Det vil alltid være usikkerhet knyttet til økonomiske fremskrivinger, men usikkerheten anses som mindre nå enn for ett år siden.

Også internasjonalt er arbeidsledigheten ventet å holde seg nær historisk lave nivåer, selv om det anslås en viss økning. Neste år ventes det lavere inflasjon blant våre handelspartnere, og høyere reallønn kan da bidra til å trekke den økonomiske veksten opp igjen. Veksten i år er blitt dempet av høyere styringsrenter. Et markert fall i gassprisene har trukket inflasjonen ned. Kjerneinflasjonen, hvor det er sett bort fra utviklingen i matvarepriser i tillegg til energipriser, har avtatt mindre. I flere land bidrar høyere lønnsvekst til å holde prisveksten oppe. Høy lønnsvekst øker risikoen for at prisveksten holder seg høy lenger enn tidligere antatt, og inflasjonen ventes å ligge betydelig over inflasjonsmålene også neste år. Inflasjonen hos våre handelspartnere neste år ventes å komme ned til 3,4 pst., etter en vekst på hele 8,6 pst. i fjor. BNP-veksten hos våre handelspartnere anslås til 0,9 pst. i år og 1,5 pst. neste år.

I norsk økonomi har den høye aktiviteten fortsatt inn i 2023, men med betydelige næringsvise forskjeller, og utsiktene varierer. I Norges Banks regionale nettverk melder oljeleverandørene og tjenesteytende næringer om tiltakende vekst og gode vekstutsikter fremover, mens bygge- og anleggsnæringen og varehandelsbedriftene venter videre fall i aktiviteten. BNP i fastlandsøkonomien ventes å vokse med 0,6 pst. i år og 0,8 pst. neste år.

Det er fortsatt høyt press i arbeidsmarkedet. Den registrerte arbeidsledigheten er på historisk lave nivåer, selv om den har økt noe siden årsskiftet. Sysselsettingen har i første halvår i år økt mer enn ventet i revidert nasjonalbudsjett, og beholdningen av ledige stillinger er svært høy. Etterspørselen etter arbeidskraft har likevel dempet seg noe, i takt med lavere vekst i økonomien. Vi venter at antall sysselsatte vil fortsette å øke noe både i år og neste år, samtidig som ledigheten går litt opp fra dagens svært lave nivå.

Inflasjonen er høy og bredt basert. Lavere råvarepriser, høyere styringsrente og avdempet vekst i norsk økonomi vil trolig trekke inflasjonen ned fremover, men svak kronekurs og høyere lønnsvekst vil gjøre at det tar tid før den kommer ned til inflasjonsmålet på 2 pst.

Gjennom det siste året har kronen svekket seg betydelig. Hovedårsaken er trolig at andre land har satt opp renten mer og raskere enn Norges Bank. Hittil i år er kronen 8 pst. svakere enn i samme periode i fjor og også svakere enn i årene før pandemien. Konsumprisveksten anslås til 6,0 pst. i år og 3,8 pst. neste år. Den underliggende inflasjonen, målt ved KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE), anslås til 6,4 pst. i år og 4,1 pst. neste år.

For å dempe prisstigningen har Norges Bank økt styringsrenten en rekke ganger, senest i september til 4,25 pst. Det videre forløpet for renten vil avhenge av den økonomiske utviklingen. Norges Bank har varslet at styringsrenten trolig vil bli satt opp en gang til, mest sannsynlig i desember. Samtidig understreker sentralbanken at det er usikkerhet om den økonomiske utviklingen og hvor innstrammende renten nå virker. Dersom presset i økonomien vedvarer eller kronen blir svakere enn anslått, kan prisveksten holde seg høy lenger, og styringsrenten kan bli hevet mer enn sentralbanken nå ser for seg. Dersom vi får en kraftigere oppbremsing i norsk økonomi eller inflasjonen faller raskere, kan renten derimot bli lavere enn banken nå ser for seg. Når Norges Bank ikke har satt renten mer og raskere opp, men har valgt å bruke noe tid på å bringe inflasjonen ned, er det fordi banken i tråd med mandatet også skal bidra til at flest mulig er i jobb.

Lønnsveksten har tatt seg markert opp i 2022 og 2023, men konsumprisveksten har vært enda høyere, slik at reallønningene har falt. Høye råvarepriser og svekket kronekurs har bidratt til god lønnsomhet i deler av næringslivet, og lønnstakernes andel av verdiskapingen i næringslivet har gått ned. Det gir isolert sett grunnlag for at lønnsveksten kan holde seg høy også fremover. Et fortsatt stramt arbeidsmarked trekker i samme retning. En styrke ved frontfagsmodellen er imidlertid at partene har tradisjon for å se gjennom kortsiktige valutakurssvingninger, og at endringer i lønnsomhet bare gradvis slår ut i lønnsveksten, slik at lønnsveksten ikke blir for høy. I denne meldingen legges det til grunn at årslønnen øker med 5,5 pst. i år og med 4,9 pst. i 2024. Den norske lønnsdannelsen demper risikoen for lønnspris-spiraler, siden lønnsveksten tilpasses hva konkurranseutsatt sektor kan leve med, og bidrar til at vi over tid kan holde arbeidsledigheten lavere enn andre land.

Både hjemme og ute har renteøkningene så langt hatt mindre innstrammende virkning på økonomien enn først ventet. Det er betydelig usikkerhet om hvordan husholdningene fremover vil tilpasse seg de store renteøkningene, og i hvor stor grad de vil trekke på oppsparte midler for å opprettholde konsum og boligetter-spørsel. Hvordan kronekursen utvikler seg fremover, er også en usikkerhetsfaktor som vil ha stor innvirkning på hvor raskt inflasjonen vil komme ned, og dermed på Norges Banks rentesetting.

Samlet sett vurderes risikoen for et brått økonomisk tilbakeslag det neste året som betydelig mindre nå enn i fjor på samme tid. Det er først og fremst fordi energipri-sene har kommet ned mot mer normale nivåer og inter-nasjonale finansmarkeder har tålt renteøkningene bedre enn fryktet, til tross for bankuroen i USA i vår.

Skulle den økonomiske utviklingen gjennom 2024 bli vesentlig annerledes enn lagt til grunn i denne mel-dingen, vil regjeringen komme tilbake med justeringer av budsjettopplegget. Revidert nasjonalbudsjett i mai er i så fall en stasjon for dette, og det kan også gjøres juster-inger på andre tidspunkt dersom endringene i den økonomiske situasjonen blir store.

De økonomiske utsiktene er nærmere omtalt i ka-pittel 2, mens pengepolitikken omtales i avsnitt 3.2 og det inntektspolitiske samarbeidet i avsnitt 3.4.

Et budsjett for trygg økonomisk styring i en urolig tid

Regjeringen legger handlingsregelen til grunn for budsjettpolitikken. I tråd med denne skal finanspolitikken bidra til en stabil økonomisk utvikling, både på kort og lang sikt, og brukes til å jevne ut svingninger i økono-mien.

I en situasjon med høy sysselsetting og lav arbeidsledighet bør vi holde igjen i bruken av fondsmidler. Fi-nanspolitikken bør spille på lag med pengepolitikken. Målet er å bevare det gode utgangspunktet vi har, å holde arbeidsledigheten lav og sysselsettingen høy, samti-dig som prisveksten dempes. Klarer vi det, vil også folks kjøpekraft etter hvert øke. Det er et mål for regjeringen. Hvis finanspolitikken og lønnsdannelsen ikke bidrar i den nødvendige stabiliseringen, vil renten måtte økes mer. Et enda høyere rentenivå vil være krevende for mange husholdninger og bedrifter.

Regjeringens forslag til budsjett for neste år innebærer en økning i bruken av fondsmidler fra 2023 til 2024, og budsjettimpulsen beregnes til 0,4 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Ifølge makromodellene KVARTS og NORA virker budsjettforslaget for 2024 nær nøytralt på aktiviteten i norsk økonomi. Modellberegningen tar hensyn til at ulike poster på statsbudsjettet har forskjellig virkning på aktiviteten i økonomien, samtidig som den også fanger opp virkningen av de automatiske stabilisatorene som innebærer at skatteinntektene er høye og utgiftene til ledighetstrygd lave i en høykonjunktur, og motsatt i en lavkonjunktur.

Det finanspolitiske opplegget for 2024 bidrar til trygg og ansvarlig økonomisk styring i en urolig tid. Budsjettforslaget gir et fondsuttak på 2,7 pst. av Statens pensjonsfond utland, dvs. godt under den langsiktige forventede normalavkastningen på 3 pst. Det gir hand-lingsrom i møte med fremtidige lavkonjunkturer og kriser, herunder brå fall i fondsverdien.

Fondets verdi anslås til 15 300 mrd. kroner ved inn-gangen til budsjettåret 2024, opp nærmere 3 000 mrd. kroner fra året før. God utvikling i aksjemarkedene og svakere krone har bidratt til å trekke opp verdien av fon-det målt i norske kroner så langt i år. I tillegg har høye ol-je- og gasspriser gitt betydelige ekstrainntekter for stat-en, særlig i fjor, og bidratt til å øke fondsverdien de siste to årene. Det er stor usikkerhet om den videre utviklin-gen i fondets verdi, og finanspolitikken bør ta høyde for at det er en risiko for et betydelig fall i fondsverdien. An-delen av statsbudsjettets utgifter som finansieres av fon-det, er kommet opp på et høyt nivå, noe som kan gjøre det krevende å tilpasse oljepengebruken hvis fondet skulle falle mye i verdi.

Et hovedbudskap fra Perspektivmeldingen 2021 var at perioden med økt bruk av oljeinntekter i norsk øko-nomi i hovedsak ligger bak oss. Det skyldes både at vi venter gradvis lavere petroleumsinntekter, og at sam-mensetningen av befolkningen endres slik at det blir la-vere skattevekst og høyere utgifter til pensjoner og eld-reomsorg. Til tross for en periode med svært høye gass-priser i 2022 og betydelig oppgang i fondsverdien i år er det grunn til å tro at det blir klart mindre rom for økt bruk av fondsmidler i årene fremover enn vi har vent oss til de siste 20 årene. Neste perspektivmelding skal etter planen legges frem våren 2024.

Finanspolitikken er nærmere omtalt i avsnitt 3.1.

Regjeringens hovedprioriteringer i budsjettet for 2024

Budsjettet for 2024 gir trygghet og muligheter for folk og bedrifter i hele Norge. Med krig i Europa, rekord-mange flyktninger og høy kostnadsvekst er det nødven-dig å øke utgiftene på mange områder. Vi må også opp-rettholde gode velferdstjenester og ivareta de som har minst. Vi skal gjennomføre en grønn omstilling og nå våre klimamål. Budsjettet holdes samtidig innenfor an-svarlige økonomiske rammer, slik at vi unngår å forster-ke presset på renten. Målet er å bevare det gode utgangs-punktet vi har, å holde arbeidsledigheten lav og syssel-settingen høy, samtidig som prisveksten dempes og folks kjøpekraft etter hvert kan øke.

Hovedprioriteringene i budsjettet for 2024 er:

Holde folk i jobb, skape nye jobber og styrke arbeidslinja

Regjeringen legger vekt på at alle som kan og vil job-be, skal få mulighet til det. Arbeidskraften er vår viktig-ste ressurs. Sysselsettingspolitikken skal, sammen med den øvrige økonomiske politikken, bidra til høy syssel-setting og lav arbeidsledighet.

For å få bærekraft i velferdsordningene legger regje-ringen vekt på arbeidslinja. Arbeid utjevner sosiale for-skjeller og motvirker fattigdom. Andelen personer som mottar en helsereelatert trygdeytelse, har økt de siste åre-

ne, og antallet som mottar arbeidsavklaringspenger (AAP), har fortsatt å øke i første halvår. Denne utviklingen er bekymringsfull. Regjeringen legger vekt på å få flere mottakere av helserelaterte trygdeytelser over i arbeid. Det er særlig viktig å unngå frafall blant ungdom. Regjeringen viderefører derfor ungdomsgarantien. Det vil også bli satt i gang et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for nye unge uføre i 2024.

Arbeidsmarkedstiltak bidrar til å få flere utsatte grupper med i arbeidslivet. Ungdom, langtidsledige, fordrevne fra Ukraina og øvrige innvandrere fra land utenfor EØS og personer med nedsatt arbeidsevne gis prioritet til å delta på tiltak. For å styrke innsatsen for å få flere utsatte grupper raskere over i jobb ble bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak økt i andre halvår 2023 i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen viderefører satsingen på dette nivået i 2024. Regjeringen foreslår også å øke bevilgningen til tiltaket varig tilrettelagt arbeid (VTA).

Regjeringen vil, i samarbeid med partene i arbeidslivet, bidra til et seriøst og organisert arbeidsliv. Gjennom å øke bevilgningen til Arbeidstilsynet og a-krim-samarbeidet i Innlandet vil regjeringen forsterke innsatsen mot useriøsitet og sosial dumping.

Regjeringen har også som mål å bidra til å skape flere lønnsomme jobber i nye grønne næringer og foreslår derfor vesentlige bevilgninger i det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Heltid skal være hovedregelen i det norske arbeidsmarkedet, og regjeringen har gjort flere endringer for å styrke retten til heltid. Blant annet er det satt i verk et treårig forsøk hvor virksomheter kan prøve ut ordninger som kan redusere deltidsbruken, slik at flere kan jobbe heltid.

Sørge for grunnleggende god lokal velferd i skolen, helsetjenesten, eldreomsorgen og andre viktige tjenester

Gode velferdstjenester i hele landet er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen og bidrar til å redusere sosiale og geografiske forskjeller. Regjeringen prioriterer derfor velferdstjenestene og fortsetter å investere i vår felles helse, i våre eldre og i barna våre. Helsetjenestene skal gi god hjelp, behandling og omsorg til befolkningen i hele landet.

Kommunene yter mange av de viktigste velferdstjenestene. En god og forutsigbar kommuneøkonomi er sentralt for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ivareta sine oppgaver. Regjeringens forslag innebærer en vekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 6,4 mrd. kroner. Dette er høyere enn intervallet på 5,6 til 5,9 mrd. kroner som ble signalisert i kommuneproposisjonen, og innebærer at sektoren får dekket økte demografi- og pensjonskostnader som er anslått til

5,9 mrd. kroner, og i tillegg får et handlingsrom utover dette på 0,5 mrd. kroner før satsinger innenfor veksten.

Regjeringens forslag til budsjett gir trygghet for god helsehjelp, med sykehus som gis midler til å løse dagens utfordringer. Bevilgningen fra nysalderingen for 2022 og revidert nasjonalbudsjett for 2023 for å legge til rette for nødvendige investeringer og oppfølging innen psykisk helse videreføres i 2024-budsjettet. I tillegg legger budsjettforslaget til rette for vekst i pasientbehandlingen i sykehusene utover behovet som følger av den demografiske utviklingen. Det foreslås også ytterligere økte bevilgninger til psykisk helse, økt samhandling og nye investeringslån til blant annet Ålesund sykehus.

Satsingen på allmennlegetjenesten videreføres i 2024-budsjettet. Det foreslås å øke bevilgningen til ALIS-avtaler og videreføre økningen i basistilskuddet til fastlegene fra 1. mai 2023. Det foreslås også å utlyse 66 flere LIS1-stillinger.

Regjeringen foreslår å øke investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser for å få flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger i kommunene.

Bevilgningene til det statlige barnevernet økes, både som følge av utviklingen i antall barn og barnas behov og for å bidra til videre omstilling.

Økt fremkommelighet, trygge veier og lavere reisekostnader blir prioritert i regjeringens forslag til samferdselsbudsjett. Regjeringen foreslår oppstart av tre nye store veiprojekter i ulike deler av landet: E6 Megården–Sommerset, E134 Røldal–Seljestad og E134 Oslofjordforbindelsen, byggetrinn 2. Videre foreslår regjeringen midler til ny byvekstavtale i Tromsø, og det legges til rette for forhandlinger om nye byvekstavtaler for Kristiansandsregionen og Nedre Glomma. Regjeringen foreslår midler til å halvere maksimaltakstene på flybilletter på FOT-rutene, øke antall ruter og forbedre kapasiteten i nye kontrakter. Budsjettforslaget inneholder også oppfølging etter ekstremværet Hans.

Ta vare på dem som rammes av den høye prisstigningen

Folk opplever høyere priser og trangere økonomi som følge av en urolig verden. Det viktigste for folks lommebok er å få ned prisstigningen og sikre at folk har en jobb å gå til. Sånn kan vi raskere komme tilbake til en tryggere økonomisk hverdag for alle. Nå ser vi tegn til at vi er på riktig vei.

Regjeringen har lagt vekt på at det finanspolitiske opplegget samlet sett ikke skal forsterke presset på renten. Høyere rente slår ut i privatøkonomien til folk som har boliglån, og bidrar til å øke levekostnadene. Nødvendige utgifter som følger av den ekstraordinære situasjonen vi nå står i, må håndteres innenfor en samlet ansvarlig økonomisk ramme.

Regjeringens oppgave er samtidig å lette byrdene ved høy prisstigning. Vi fikk raskt på plass en midlerti-

dig strømstønsordning som reduserer strømutgifterne for husholdninger og borettslag. I 2023 er ordningen endret slik at beregningen av stønaden er basert på strømpriser i hver enkelt time, og stønsgraden er 90 pst. hele året. Det innebærer at ordningen er forsterket sammenlignet med forrige vintersesong. Fra 2024 prisjusteres terskelverdien for når stønad utbetales, fra 70 øre/kWh til 73 øre/kWh, slik det er vanlig for andre ordninger. Ordningen innebærer da at staten for hver enkelt time dekker 90 pst. av strømprisen over 73 øre/kWh i det prisområdet boligen tilhører, oppad begrenset til et månedlig forbruk på 5 000 kWh. Strømstøtten til jordbruket og veksthus, frivillige organisasjoner og husholdningskunder av nærvarmeanlegg forlenges også ut 2024.

Regjeringen foreslår å redusere maksimalprisen i barnehagene ytterligere. Maksimalprisen videreføres nominelt på 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2024 og nedjusteres til 2 000 kroner fra 1. august 2024. Der som barnehageprisen i regjeringen Solbergs siste budsjett på 3 315 kroner hadde fulgt prisveksten, ville den i 2024 vært 3 610 kroner. I kommuner i sentralitetssone 5 og 6, dvs. kommuner i mindre sentrale strøk, foreslås ytterligere nedjustering fra 1. august 2024, slik at maksimalprisen der vil være 1 500 kroner. I tillegg videreføres gratis barnehageplass for alle barn i Nord-Troms og Finnmark og gratis barnehageplass fra tredje barn for familier med flere barn i barnehagen samtidig.

Barnetrygden ble styrket betydelig i 2023, blant annet gjennom å erstatte det tidligere særfradraget med en økning i den utvidete barnetrygden. Enslige forsørgere som ikke kunne benytte seg av særfradraget, fikk dermed et løft i støtten på om lag 11 500 kroner i året. I tillegg ble den utvidete barnetrygden for enslige forsørgere økt med 5 000 kroner i året. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023 ble barnetrygden for barn over seks år økt med 200 kroner per måned, og dette nivået videreføres i 2024.

Sosialhjelpssatsene og bostøtten er økt for å kompensere for høye kostnader. Fra 1. juli 2023 ble de statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp økt med 10 pst. For 2024 er økningen videreført, og satsene blir ytterligere økt i tråd med anslått prisvekst. Regjeringens forslag innebærer at det midlertidige regelverket for bostøtte, som gjør at flere faller inn under ordningen, videreføres for perioden januar til mars. Ekstrautbetalinger til bostøttmottakere på 1 000 kroner per måned, med et tillegg på 150 kroner per person i husstanden utover den første, videreføres for den samme perioden.

Studiestøtten økte med 7 pst. for studieåret 2023–2024. Økningen gir om lag 9 000 kroner mer til studentene i året. For studieåret 2024–2025 økes studiestøtten ytterligere med 3,8 pst. Det foreslås også økte satser for

borteboer- og utstyrstipend i Lånekassen for elever i videregående opplæring.

De som mottar trygder og pensjoner, får kompensert for den høye prisstigningen gjennom pensjons- og trygdereguleringen. I trygdeoppgjøret i mai ble løpende pensjoner økt med 8,5 pst., mens mottakere av blant annet arbeidsavklaringspenger og uføretrygd fikk økt ytelsene sine med 6,4 pst. Ytelsene vil som vanlig økes på nytt i mai 2024.

Regjeringens skattepolitikk med lettelser på lave og middels inntekter har bidratt til å lette byrdene ved høy prisstigning. Medregnet 2024-budsjettet er den beregnede lettelsen i skatte- og avgiftsnivået for folks inntekter 4,1 mrd. kroner. Det anslås at om lag 85 pst. av skattyterne vil få om lag uendret eller lavere inntektsskatt med regjeringens forslag for 2024.

Prioritere tryggheten og beredskapen i Norge i en urolig tid

Vi lever i en krevende tid med krig i Europa og mye usikkerhet om utviklingen fremover. Regjeringen legger frem et budsjett som bidrar til å holde egen befolkning trygg, både for dagens trusler og de som kan komme. Det er en av de viktigste oppgavene for en regjering. Budsjettforslaget øker den norske forsvarsevnen og viderefører høy sivil beredskap.

Regjeringens forslag innebærer et forsvarsbudsjett på 90,8 mrd. kroner, en økning på over 15 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2023. Siden 2021 har forsvarsbudsjettet økt med om lag 40 pst. Med dette forslaget vil Norge være på god vei mot å oppnå regjeringens ambisjon om å benytte 2 pst. av BNP til forsvarsformål innen 2026, og foran det en lineær opptrapping mot ambisjonen ville tilsi. I oppfølgingen av gjeldende langtidsplan inngår det en rekke tiltak for økt operativ evne i forsvarssektoren, herunder investeringer i eiendom, bygg og anlegg, innfasing av nye eller endrede strukturelementer, økt forsyningsberedskap og investeringer i blant annet kampfly, nye ubåter, nye kystvakt-fartøyer, ny maritim helikopterkapasitet og nye stridsvogner. De økte ambisjonene omfatter blant annet forsert personellopptrapping, økt elevtall ved Forsvarets skoler, økt vedlikehold av Forsvarets boliger og kvarter, tiltak for økt kompetanse og kjøp av våpen til Heimevernet samt å gjennomføre sikkerhetstiltak ved Andøya Spaceport for å legge til rette for videre militære behov. Regjeringen foreslår å videreføre tiltak for økt militær og sivil beredskap iverksatt i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 78 S (2021–2022) som følge av krigen i Ukraina.

Politiets tilstedeværelse i hele landet er viktig for trygghetsfølelsen i befolkningen. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til politiet for blant annet å legge til rette for et høyt bemannings- og aktivitetsnivå i politidistriktene og å opprette nye tjenestesteder og flere

passkontor. Videre foreslår regjeringen økt bevilgning til etterforskning av alvorlig kriminalitet, bekjempelse av økonomisk kriminalitet og en målrettet innsats mot gjengkriminalitet.

Regjeringen prioriterer samfunnssikkerhet og foreslår blant annet å øke kapasiteten i Politiets sikkerhetstjeneste (PST) i arbeidet med kontraterror og beskyttelse av myndighetspersoner, starte forprosjekt for nytt Nødnett og gjennomføre nødvendige investeringer i dagens Nødnett for å opprettholde tilstrekkelig kvalitet.

Regjeringen prioriterer å styrke norsk matberedskap i en krevende tid. Bevilgningen til jordbruksavtalen foreslås økt med 2,9 mrd. kroner i 2024. Økningen skal gi grunnlag for forbedrede inntektsmuligheter i næringen. I tillegg starter arbeidet med å etablere beredskapslager for matkorn, som skal bygges opp for tre måneders forbruk. Det tas sikte på en oppbyggingsplan med innkjøp av 15 000 tonn korn i året.

Stille opp for Ukraina og mennesker på flukt og bidra til stabilitet og trygghet i Europa

Regjeringen legger frem et budsjett hvor Norge stiller opp for Ukraina. Vi skal ta imot ukrainske flyktninger som trenger beskyttelse, og gi både militær og sivil støtte. De som kommer, skal inkluderes i det norske samfunnet gjennom arbeid og utdanning i kommuner over hele landet. De volumstyrte utgiftene til mottak, bosetting og integrering av flyktninger anslås totalt til 31,4 mrd. kroner i 2024. Dette er basert på anslåtte planleggingstall fra juni 2023 om 35 000 flyktninger fra Ukraina i år og 20 000 neste år. Det er stor usikkerhet om hvordan ankomstene av flyktninger fra Ukraina vil utvikle seg. Ankomstene har økt betydelig etter at anslagene ble utarbeidet. Regjeringen vil på vanlig måte få oppdaterte planleggingstall og foreslå eventuelle budsjettmessige endringer på bakgrunn av dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024. Det foreslås å videreføre økt driftsbevilgning til politiet, Utlendingsdirektoratet (UDI) og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) for å ivareta administrativ kapasitet når ankomstnivået er høyt.

Regjeringen foreslår 15 mrd. kroner i støtte til Ukraina i 2024 gjennom Nansen-programmet, hvorav 7,5 mrd. kroner skal gis i militær støtte og 7,5 mrd. kroner i bistand. I den samlede verdien av militær støtte til Ukraina er det tatt høyde for å gjennomføre donasjoner av materiell fra Forsvarets egne lagre på 2 mrd. kroner. I tråd med føringene for Nansen-programmet fra Innst. 218 (2022–2023) til Prop. 44 S (2022–2023) gir dette et bevilgningsbehov for den militære støtten på 5,5 mrd. kroner i 2024.

Den sivile delen av Nansen-programmet inngår i forslaget til samlet bistandsbudsjett på 51,7 mrd. kroner. Norges engasjement også utenfor Ukraina videreføres på et høyt nivå. Regjeringen foreslår et samlet bi-

standsbudsjett som øker med 7,5 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2023. Et av forslagene i budsjettet er en ny garantiordning for investeringer i fornybar energi i utviklingsland.

Ivareta grønn omstilling og nå våre klimamål

Budsjettet legger til rette for store kutt av klimagassutslipp. Norges internasjonale klimaforpliktelser skal nås samtidig som regjeringen tar hensyn til hvordan klimaavgiftene og kraftbalansen påvirker husholdningenes levekostnader.

Prising av utslipp gjør det lønnsomt å investere i klimavennlige løsninger og øker konkurransevnen til produksjon med lave utslipp. Regjeringen følger opp planen om å trappe opp klimaavgiftene til 2 000 2020-kroner i 2030. Med et slikt langsiktig mål og gradvis bevegelse i retning av en gitt pris på utslipp settes næringsliv og forbrukere i stand til å omstille seg over tid. For rapportering på Norges forpliktelser etter klimaloven vises det til særskilt vedlegg til Klima- og miljødepartementets Prop. 1 S (2023–2024), Regjeringas klimastatus og -plan.

Regjeringen fortsetter arbeidet med et grønt industriløft. Industriløftet skal bidra til lønnsomme investeringer i nye grønne verdikjeder, utslippskutt og omstilling i eksisterende næringer og industri i hele landet. Regjeringen har innført som et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for norsk økonomi, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050.

Regjeringen følger opp Langskip-prosjektet som en sentral del av Norges bidrag til utvikling av klimateknologier internasjonalt. Langskip består av CO₂-fangstprosjekter på sementfabrikken i Brevik og på avfallsforbrenningsanlegget på Klemetsrud. Sistnevnte er satt på vent mens selskapet vurderer kostnadsreducerende tiltak. Langskip-prosjektet omfatter også transport og lagring av CO₂ på kontinentalsokkelen ved Northern Lights. Forventede kostnader for Langskip er 30,1 mrd. 2023-kroner, hvor det statlige bidraget anslås til 20,3 mrd. 2023-kroner.

Regjeringens forslag til budsjett legger til rette for å møte fremtidens energiutfordringer, med tiltak for energieffektivisering, teknologiutvikling og satsing på havvind. Regjeringen foreslår en bevilgning til Enova på 5,8 mrd. kroner i 2024, en økning på over 400 mill. kroner fra 2023. Det gjør det mulig for Enova å øke innsatsen for reduksjoner i ikke-kvotepliktige utslipp og i tillegg bidra til mer energieffektivisering. Regjeringen trapper opp kapasiteten og digitaliseringen hos energimyndighetene. Dette vil bidra til raskere utbygging av havvind og til raskere konsesjonsbehandling av fornybar kraft og anlegg for nett. Det foreslås også midler til forberedelse av en havvindutlysning i 2025.

Innstramminger

For å skape rom for satsingene og økte utgifter på andre områder foreslår regjeringen flere omprioriteringer og inndekninger.

De forventede utbetalingene i CO₂-kompensasjonsordningen for industrien øker fra 4,7 mrd. kroner i 2023-budsjettet til 6,4 mrd. kroner i 2024-budsjettet. Dette skyldes i stor grad økte kvotepriser. Egenandelen (kvoteprisgulvet) i CO₂-kompensasjonsordningen økes fra 200 kroner til 375 kroner. Uten en økning i egenandelen ville bevilgningsbehovet vært 8,8 mrd. kroner i 2024. Frem mot 2025-budsjettet vil regjeringen gå i dialog med industrien om etablering av forutsigbare rammer som holder støttenivået på et budsjettmessig bærekraftig nivå og samtidig bidrar bedre til utslippsreduksjoner og/eller energieffektivisering.

Regjeringen legger til rette for rasjonell fremdrift i oppstartede jernbaneprosjekter, men bevilgningsforslaget til jernbaneformål øker mindre enn forventet prisstigning. Andre tiltak innenfor jernbane, for eksempel økt vedlikehold og planlegging og oppstart av nye effektpakker, kan derfor bli nedprioritert til fordel for andre formål. Regjeringen legger fortsatt porteføljestyring til grunn, slik at Bane NOR må tilpasse gjennomføring av prosjektporteføljen innenfor de økonomiske rammene de får.

Regjeringen mener nivået på overføringsflyktninger må ses i sammenheng med antall asylsøkere og personer med midlertidig kollektiv beskyttelse. Regjeringen foreslår derfor en redusert kvote for overføringsflyktninger fra 2 000 til 1 000.

Videre foreslår regjeringen å nominelt videreføre en rekke ordninger, deriblant kontantstøtten, de laveste grunnstønadsatsene, engangsstøtten og integreringstilskuddet. Barnetrygden foreslås videreført med uendret nivå etter at den er økt betydelig under denne regjeringen.

Regjeringens prioriteringer på utgiftssiden er nærmere omtalt i Gul bok, Prop. 1 S (2023–2024) Statsbudsjettet. Utviklingen i kommuneøkonomien omtales nærmere i avsnitt 3.1, sysselsettingspolitikken i avsnitt 3.4 og klimapolitikken i avsnitt 3.6.

Skatte- og avgiftsopplegget

Skatte- og avgiftsopplegget for 2024 er tilpasset den økonomiske situasjonen, der det er forventet at inflasjonen kommer ned, samtidig som sysselsettingen holder seg høy og arbeidsledigheten lav.

Helårsvirkningen av det samlede skatte- og avgiftsopplegget for 2024 innebærer lettelser på om lag 6,0 mrd. kroner. Av dette utgjør fjerning eller utfasing av de midlertidige skatteøkningene i vedtatt 2023-budsjett 5,1 mrd. kroner (høyprisbidrag og ekstra arbeidsgiveravgift for inntekter over 750 000 kroner). Det anslås at om lag 85 pst. av skattyterne får om lag uendret eller la-

vere inntektsskatt med regjeringens forslag for 2024. De to vedtatte budsjettene siden regjeringsskiftet er anslått å gi om lag uendret eller lavere skatt for om lag 8 av 10 skattytere.

Hurdalsplattformen legger vekt på å føre en forutsigbar og ansvarlig skattepolitikk overfor næringslivet. De midlertidige skatteøkningene i form av høyprisbidrag og ekstra arbeidsgiveravgift som ble vedtatt i 2023-budsjettet, var begrunnet med den spesielle situasjonen Norge i likhet med andre europeiske land var i, med økte utgifter på mange områder.

Høyprisbidraget var nødvendig og riktig for å omfordele mer av de ekstraordinære inntektene i kraftsektoren som følge av de ekstremt høye strømprisene i deler av landet i 2022 og inn i 2023. Regjeringen har vært tydelig på at høyprisbidraget skal avvikles senest innen utgangen av 2024. Kraftprodusentene har fremholdt at høyprisbidraget skaper usikkerhet og svekker incentivene til å investere. Dette gjelder uavhengig av om strømprisene er på et nivå som gjør at høyprisbidraget faktisk gir inntekter til staten. Å legge til rette for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i fornybar kraft er viktig. Regjeringen mener at den ekstraordinære situasjonen vi sto overfor i fjor høst, ikke lenger gjør seg gjeldende i like stor grad. Regjeringen foreslår derfor å avvikle høyprisbidraget med virkning fra og med 1. oktober 2023.

Regjeringen foreslår videre at innslagspunktet i den ekstra arbeidsgiveravgiften økes til 850 000 kroner i 2024. Det er om lag 60 000 kroner utover justering av innslagspunktet med forventet lønnsvekst, som ville tilsvart et innslagspunkt på om lag 790 000 kroner, og et tydelig skritt i utfasingen av denne situasjonstilpassede avgiften. Tempoet i den videre utfasingen av avgiften vil avhenge av den økonomiske utviklingen.

I Hurdalsplattformen er regjeringen tydelig på at lokalsamfunn og fellesskapet bør få en rettferdig andel av verdien som skapes ved å utnytte fellesskapets naturressurser. Vindkraftnæringen har, på tilsvarende måte som vannkraft-, petroleums- og havbruksnæringen, eksklusiv tilgang til verdifulle arealer for næringsvirksomhet. Ved å utnytte en stedbunden naturressurs kan vindkraftnæringen oppnå grunnrente, dels på grunn av at vindforholdene i Norge er gunstige, dels fordi ressurstilgangen er begrenset av konsesjonssystemet. Kraftprisene på sikt anslås å ligge over anslått levetidskostnad for landbasert vindkraft. Det ventes dermed grunnrente i næringen over tid. De nærmeste årene vil kraftkjøpere realisere deler av grunnrenten gjennom historiske fastprisavtaler. Regjeringen mener tiden nå er inne for å innføre grunnrenteskatt på landbasert vindkraft, og foreslår å innføre grunnrenteskatt med en effektiv skattesats på 35 pst. fra og med inntektsåret 2024. Forslaget har vært på høring. Det foreslås romslige overgangsordninger for eksisterende vindkraftanlegg. Innføring av en

nøytral grunnrenteskatt fra 2024 vil gi næringen forutsigbare rammebetingelser og legge forholdene til rette for utbygging av lønnsom vindkraft på land i årene fremover.

Regjeringen foreslår å øke avgiftene på ikke-kvotepliktige klimagassutslipp i tråd med en lineær opptrapping til 2 000 2020-kroner i 2030. For 2024 innebærer det at avgiftene økes med 19 pst. utover prisjustering. I tillegg utvides avgiftsgrunnlaget. Reduserte satser økes, blant annet på forbrenning av avfall, og omsetningskravet for biodrivstoff i veitrafikken økes. Regjeringen ønsker at den grønne omstillingen skal være sosialt og geografisk rettferdig. For å bidra til å holde husholdningenes levekostnader nede tilbakeføres mer enn kostnadsøkningen for husholdningene sett under ett. Det skjer ved å redusere veibruksavgiften på bensin og diesel og trafikksforsikringsavgiften for kjøretøy med forbrenningsmotor.

Innenfor inntektsskatten for personer foreslår regjeringen moderate justeringer i utjevning retning ved blant annet å øke personfradraget og redusere trygdeavgiften på lønn. Virkemidlene i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark forenkles og tydeliggjøres ved at finnmarksfradraget økes, og at skattesatsen i trinn 3 i trinnskatten blir lik for hele landet.

For å forbedre verdsettelsesmetoden for næringseiendom økes kalkulasjonsrenten med 1 prosentenhet for eiendommer utenfor storbyene Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger. En utredning fra NTNU Samfunnsforskning viser at dagens metode for å beregne markedsverdien av næringseiendom er for lite treffsikker, og at det er tydelige regionale forskjeller i treffsikkerheten.

Skatte- og avgiftspolitikken er nærmere omtalt i kapittel 4 i denne meldingen og i Prop. 1 LS (2023–2024) Skatter og avgifter 2024.

Sårbarheter i det norske finansielle systemet

Høy gjeld og høye eiendomspriser har i mange år vært de største sårbarhetene i det norske finansielle systemet. Den høye gjelden gjør at husholdningene er sårbare for bortfall av inntekt, økte renter eller fall i boligprisene. De kraftige renteøkningene vi har sett de to siste årene, har ført til at husholdningene bruker en betydelig høyere andel av inntektene sine på å betjene renter og avdrag enn tidligere. Effekten dempes av at de fleste boliglånskunder har annuitetslån, der avdragene automatisk justeres ned når renten øker. Likevel er det usikkert hvordan husholdningene vil tilpasse seg de økte utgiftene, og denne tilpasningen utgjør et stort usikkerhetsmoment for utviklingen i norsk økonomi fremover. Historisk sett har bankene tapt lite på boliglån, fordi husholdningene har prioritert å betale boliglånet og heller justert forbruket. Fremover antar vi at husholdningene samlet sett vil fortsette å bruke av den

ufrivillige sparingen fra pandemien, og at dette vil holde forbruket oppe. De siste årene har husholdningenes gjeld som andel av disponibel inntekt (gjeldsbelastningen) flatet ut. Dersom vi fremover får en periode der inntektsveksten er høyere enn gjeldsveksten, kan det bidra til å redusere sårbarhetene i det finansielle systemet.

De siste årene er det satt inn en rekke tiltak for å bidra til en mer bærekraftig utvikling i husholdningenes gjeld, dempe sårbarheten i husholdningene og gjøre finanssystemet mer robust. Blant annet skal bankene ta høyde for renteøkninger når de innvilger lån. Dette gjør at låntakerne er mer robuste enn de ellers ville vært for de renteøkningene vi nå ser.

I årene etter den internasjonale finanskrisen er også kapitalkravene strammet inn, med særlig fokus på å redusere systemrisiko som oppstår i spillet mellom finanssystemet og resten av økonomien eller mellom ulike deler av finanssystemet. Et av kravene er systemrisikobufferkravet, som skal fastsettes ut fra strukturelle sårbarheter i det finansielle systemet. Eksempler på strukturelle sårbarheter er høy husholdningsgjeld og tett sammenkoblede banker. Finansdepartementet besluttet i desember 2019 å øke kravet til systemrisikobuffer fra 3 til 4,5 pst. I desember 2022 besluttet departementet at kravet skulle holdes uendret på 4,5 pst. For standardmetodebankene ble økningen til 4,5 pst. utsatt. Finansdepartementet innførte fra 2020 midlertidige gulv for gjennomsnittlig risikovekting av bolig- og næringseiendoms lån i IRB-bankene. Formålet med gulvene er å styrke bankenes motstandskraft i en situasjon der risikoen for finansiell ustabilitet øker. Gulvene kan gjelde for to år om gangen og ble fornyet i 2022.

De ulike kapitalkravene i EU/EØS-regelverket har ulike begrunnelser og forskjellige prosedyrer for notifikasjon og gjensidig anerkjennelse. Systemrisikobufferkravet og risikovektgulvene notifiseres blant annet til Det europeiske systemrisikorådet (ESRB). Det europeiske systemrisikorådet har utstedt anbefalinger der det slutter seg til norske myndigheters analyser og begrunnelse for kravene, og har i to omganger anbefalt andre lands myndigheter å anerkjenne kravene, senest tidligere i år. Anbefalingene er fulgt opp av de andre nordiske landene. Det vil si at norske kapitalkrav i stor grad også gjelder for utenlandske bankers virksomhet i Norge.

Finansiell stabilitet er nærmere omtalt i avsnitt 3.3.

2.1.2 KOMITEENS MERKNADER

2.1.2.1 Merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til omtalen i Meld. St. 1 (2023–2024) og slutter seg til denne.

2.1.2.2 Merknader fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at oppgangen i økonomien har avtatt. Mange forhold som for to år siden virket trygge, har på kort tid endret seg. Sikkerhetssituasjonen i Europa er alvorlig. Renter og priser har økt langt mer enn forventet. De fleste har fått dårligere råd, og lønningene har reelt gått tilbake til nivået fra rundt 2015.

I tider med usikkerhet er det politikkenes oppgave å skape trygghet og legge grunnlaget for en bedre fremtid. Store utfordringer kan løses, men det krever vanskelige avgjørelser som er riktige på lang sikt. Dette vil Høyre ta ansvar for.

En ansvarlig økonomisk politikk er nødvendig for at den norske økonomien skal fungere godt over tid. Dette er grunnleggende for å oppnå alle politiske mål. Hvis økonomien ikke fungerer, rammer det innbyggernes mulighet til å ha en trygg jobb og leve gode liv. Det rammer også statens evne til å gjennomføre viktige fellesoppgaver som forsvar, helsetjenester, utdanning og å redusere klimautslipp.

Derfor må utgiftene i statsbudsjettet holdes innenfor bærekraftige rammer på lang sikt, uten å sette renter og priser under press på kort sikt. Skattenivået må være forutsigbart og gi norske bedrifter gode vilkår for investeringer.

Reduserte utgifter og omprioriteringer er nødvendig for at det skal være rom for en økt satsing på folks privatøkonomi, trygghet og beredskap og at Norge skal ha mer å leve av i fremtiden. Staten må effektivisere og gjennomføre reformer som kan øke verdiskapingen og bærekraften i den norske økonomien.

Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen Støre ikke tar tilstrekkelig ansvar for den økonomiske politikken. Norge har de høyeste offentlige utgiftene av 27 OECD-land, og regjeringen legger ikke opp til reformer som kan bedre vekstevnen. Regjeringspartiene og Sosialistisk Venstreparti har økt skattene med 37,4 mrd. kroner siden regjeringen tiltrådte. Skatteøkninger har også skjedd gjennom kortsiktige grep, som en ekstra arbeidsgiveravgift, som neste år vil trekke inn 10 mrd. kroner. Slike grep skaper politisk risiko for næringslivet.

Selv med store skatteskjerpelser ble oljepengetruken økt med 56 mrd. kroner i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023. Anslagene på prisvekst og antall flyktninger i budsjettet var for lave, noe det var tydelige indikasjoner på allerede før budsjettet ble vedtatt.

Disse medlemmer er bekymret for at anslagene også for neste år kan være for lave. Budsjettforslaget for 2024 legger til grunn en prisvekst som er én prosent lavere enn Norges Banks anslag i september. Regjeringens budsjettforslag forutsetter også betydelig færre flyktninger enn det UDI siden oktober har ment er mest sannsynlig i 2024. Regjeringen har svart at den ikke mener det er nødvendig å justere budsjettforslaget, og at

regjeringen heller ikke har beregninger av kostnadene knyttet til en økning i antallet asylsøkere eller endret prisvekst.

Disse medlemmer stiller spørsmål ved om anslagene undervurderer utgiftene for 2024, og om regjeringen skyver dette problemet foran seg. Man risikerer at økte utgifter til revidert nasjonalbudsjett i hovedsak må finansieres med høyere oljepengetruken, med de konsekvenser det kan ha for den norske økonomien. Det er viktig at regjeringen gjennomfører tiltak for å redusere risiko, slik at de samlede utgiftene i budsjettet kan holdes innenfor en ansvarlig ramme neste år.

Disse medlemmer viser til sitt forslag til statsbudsjett for 2024. I Høyres alternative budsjett tas utgiftene og skattene betydelig ned. Budsjettet prioriterer det viktigste først, som er folks privatøkonomi, trygghet og beredskap og at Norge skal ha mer å leve av i fremtiden. Forslaget gir en ny kurs som tar større ansvar for fremtiden.

2.1.2.3 Merknader fra Fremskrittspartiet

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at staten blir rikere, mens taperne også i regjeringens økonomiske opplegg for 2024 blir folk og bedrifter. Siden Arbeiderpartiet og Senterpartiet overtok regjeringmakten, er skatter og avgifter økt betydelig, samtidig som det har vært en ekstrem prisvekst på særlig energivarer og mat. Regjeringen velger å fortsette med å tappe kjøpekraft fra husholdninger og bedrifter, som blir fattigere. Offentlig sektor skjermes gjennom økt pengetruken.

Disse medlemmer mener regjeringen prioriterer store deler av budsjettet på en måte som ikke understøtter positive langsiktige effekter for Norge.

I møte med de økte energiprisene har flere europeiske land valgt å bidra til redusert prisvekst for hjelpe folk i en vanskelig økonomisk tid. I Norge har dessverre regjeringens bidrag vært relativt avgrenset. Regjeringen kunne ha valgt å redusere avgiftene på energivarer, men i budsjettforslaget legges det heller opp til økte drivstoffavgifter på toppen av det allerede høye prisnivået. Disse medlemmer mener at statens ekstraintekter skal komme befolkningen til gode gjennom lavere avgifter og priser. Disse medlemmer foreslår derfor at matmomsen halveres, at veibruksavgiften på drivstoff fjernes, og at ingen skal betale mer enn 50 øre per kWt for strøm.

Bensin- og dieselpriiser på 25 kroner per liter har blitt en ny normal med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering. For få år siden mente de fleste at det ville være uholdbart med drivstoffpriser på over 20 kroner per liter. Avgifter til staten utgjør en betydelig del av drivstoffprisen gjennom både CO₂-avgift og veibruksavgift. Disse medlemmer mener at veibruksavgiften må fjernes for å få drivstoffprisene ned på et mer aksept-

tabelt nivå. Lavere drivstoffpriser vil komme både husholdninger og næringsliv til gode. Prisveksten på drivstoff forplanter seg videre i økonomien og gir en høyere inflasjon. Lavere drivstoffavgifter vil derfor isolert sett bidra til å dempe inflasjonen, noe som er bekreftet i tidligere svar på skriftlige spørsmål til finansministeren.

Disse medlemmer mener at den etablerte strømstøtteordningen er for svak, og at både omfanget av ordningen og støttenivået må forbedres. Disse medlemmer mener det fremstår som smålig av regjeringen å øke innslagspunktet for strømstøtten til 73 øre i budsjettforslaget. Disse medlemmer mener at ingen skal betale mer enn 50 øre per kWt for strøm, og at også fritidsboliger bør være en del av strømstøtteordningen. Disse medlemmer mener at også næringsvirksomhet skal omfattes av strømstøtteordningen, og ber regjeringen komme tilbake med forslag til avgrensning og innretning. Offentlig virksomhet har store ekstraintekter fra strømeksporten. Disse medlemmer mener at dette skal komme norske husholdninger og næringsliv til gode gjennom stabilt lave kraftpriser.

Mens matvareprisene internasjonalt reduseres, fortsetter prisene å øke i Norge. Matvareprisene økte med hele 25 pst. på halvannet år fra januar 2022 til juli 2023, og økningen er i oktober dobbelt så høy som KPI Totalindeks.

Dette rammer alle husholdninger, men aller mest folk som har lave inntekter. Momsinntektene fra mat øker med milliarder som følge av prisveksten. Disse medlemmer vil bidra til å dempe prisveksten på mat ved å halvere matmomsen. Lavere matvarepriser vil også isolert sett bidra til å dempe inflasjonen.

Disse medlemmer viser til at rammebetingelsene for næringslivet i Norge oppfattes som forverrede siden regjeringen Støre tiltrådte. Brå endringer i form av nye skatter og avgifter, samt en økning i verdsettelse av f.eks. aksjer og næringseiendom, gir usikkerhet om rammevilkår og tvil ved investeringsbeslutninger. Eierskapsbeskatningen, og ikke minst den brå innføringen av en ekstra skatt på kompetanse for høyutdanningsgrupper gjennom ekstra arbeidsgiveravgift, tjener ikke norsk næringsliv. Dette vises også ved lavere interesse for investeringer i Norge fra utlandet, hvor uforutsigbarhet om skatteregimet og signaleffekten av at norske investorer flytter ut, dessverre gir tydeligere signaler enn politiske forsikringer fra regjeringen.

Disse medlemmer vil fremheve at bilen er vårt viktigste og mest fleksible transportmiddel. Mer enn 80 pst. av persontransporten foregår med bil, og bilens andel av transport er stabilt økende. Til tross for bilens betydning for samfunnet og norsk økonomi har bilen og bilbruk historisk vært en avgiftspolitisk melkeku for staten. I løpet av Fremskrittspartiets tid i regjering og etterfølgende budsjettavtaler med regjeringen Solberg ble bilavgiftene redusert. Regjeringen utgått av Arbeider-

partiet og Senterpartiet har gjeninnført bilen som avgiftspolitisk melkeku. Konvensjonelle biler har fått dobbel vektavgift, og elbiler er blitt omfattet av engangsavgift. For ladbare biler er engangsavgiften økt betydelig, og enkeltmodeller har siden regjeringsskiftet fått avgiftsøkninger på mer enn 100 000 kroner. Økte bilavgifter rammer norske forbrukere og bidrar til økt inflasjon. Vektavgift er også en skatt på trafiksikkerhet. Store biler er sikrere enn små og lette biler. I en situasjon med et økende antall ulykker er det betenkelig at regjeringen gjør trygge biler dyrere. Disse medlemmer mener at folk selv skal få velge bil etter eget behov, og at engangsavgiften må fjernes. Disse medlemmer mener det er uholdbart at konvensjonelle og ladbare biler skal belgges med avgift på vekt to ganger, og avviker derfor den gamle vektavgiften i sitt alternative budsjett for 2024.

Disse medlemmer mener at særavgiftene må reduseres til et nivå på linje med nabolandene våre. Særnorske avgifter bør fjernes. Det høye avgiftsnivået rammer i særlig grad folk med lave inntekter, og den etablerte avgiftspolitikken er derfor usosial. Flere særavgifter rammer også næringsvirksomhet og arbeidsplasser. Norsk grensehandel er betydelig, og en avgjørende grunn til dette er det høye avgiftsnivået på alkohol og tobakk. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet tidligere har fått gjennomslag for å fjerne sjokoladeavgiften og avgift på alkoholfrie drikkevarer og for å redusere avgiften på alkohol og snus. Dette har bidratt til å redusere avgiftsforskjellene og derved incitamentene til grensehandel. Disse medlemmer vil ha en gjennomgang av særavgiftsnivået i Norge.

Disse medlemmer mener at regjeringen over flere statsbudsjetter har gjort hverdagen vanskeligere for både husholdninger og bedrifter. Regjeringen kunne ha valgt å bruke noe av ekstraintektene på å sette avgiftene ned og samtidig dempet inflasjonen. Regjeringen øker pengebruken, men dette handler om å skjerme offentlig sektor. Bistand og klimatiltak som er mer symbolske enn de bidrar til globale kutt, prioriteres, mens veiinvesteringer stopper opp og vedlikeholdsetterslepet øker. Regjeringen er langt unna å levere på behovet for nye sykehjemsplasser, mens det samtidig er lovet 60 mrd. kroner til grønne industrisatsinger frem til 2025.

Disse medlemmer viser til at skattebelastningen på norsk næringsliv og eierskap er økt betydelig siden regjeringen tiltrådte, mens utenlandske eiere slipper unna mye av økningen. Den norske regjeringen er en av få i verden som diskriminerer nasjonalt eierskap økonomisk.

Disse medlemmer ønsker å slippe skaperkraften fri og begrense det offentliges makt. Det offentlige skal ikke ta på seg oppgaver som kan løses av enkeltpersoner, bedrifter og organisasjoner. Disse medlemmer mener det er på tide med modernisering av

offentlig forvaltning. Fylkeskommunen er et eksempel på unødvendig byråkrati. Statsforvalteren bidrar til å overstyre det lokale selvstyret og bør legges ned i sin nåværende form. NRK vil koste skattebetalerne 70 mrd. kroner de ti neste årene med staten som eier. Eksemplene er mange.

Fremskrittspartiets budsjettforslag skal sikre forutsigbare rammevilkår, grunnlag for investeringsbeslutninger og en helt nødvendig vekst i privat sektor som vil komme hele samfunnet til gode gjennom økt produktivitet, sysselsetting og redusert vekst i offentlige utgifter.

2.1.2.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at vi er inne i en utfordrende økonomisk tid både i Norge og i verden, som har stor betydning for hvordan statsbudsjettet for 2024 bør innrettes. Dette medlem viser til at prisveksten er på vei ned, men at dyrtida vedvarer. Mens endring i konsumprisindeksen er et kjølig mål på prisvekst, handler dyrtida om folks levde og opplevde liv. For folk flest holder ikke lønningene tritt med prisveksten. I 2022 var det reallønnsnedgang, og det kan det bli i år også – etter flere år uten reallønnsvekst. Samtidig faller lønnsandelen, mens kapitaleierne får en større andel av verdiene vi skaper sammen.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2024, hvor en av hovedprioriteringene er å få kjøpekraften opp. Dette gjøres gjennom en velferdsstat som stiller opp og fyller den rollen den var tiltenkt, gjennom økte velferdsytelser, billigere velferdstjenester og et mer omfordelende skattesystem. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett øker barnetrygden for barn mellom 6 og 18 år kraftig, øker minstesatsene for uføretrygd og arbeidsavklaringspenger, øker studiestøtten med 20 pst. og fortsetter å gjennomføre Sosialistisk Venstrepartis store velferdsreformer: gratis SFO og tannhelse.

Norge og resten av verden merker i større og større grad de alvorlige konsekvensene av klimaendringene. Dette medlem mener regjeringens klimainnsats og tiltak for utslippskutt i Norge ikke står i stil med de norske klimamålsettingene. Både ambisjonsnivået og innsatsen må opp, utslippene må kuttes raskere for hvert år som går, og oljeavhengigheten reduseres. Dette medlem mener det ikke er rom for mer olje og gass hvis vi skal nå målene i Parisavtalen. Den høye aktiviteten i petroleumsbransjen er til hinder for en rettferdig og styrt omlegging fra olje og gass til eksisterende og nye grønne næringer. Det er derfor behov for en styrt omlegging gjennom en omstillingsavgift per produserte fat olje eller gass og en reduksjon i den altfor lukrative oljeskattepakka. Samtidig må framtidens næringer bygges gjennom en storstilt satsing på grønn industri. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative

budsjett, hvor blant annet rammene økes, mandatet til Eksfin endres og Nysnø blir gjort om til en grønn investeringsbank.

Dette medlem viser til at krigene i Ukraina og på Gazastripen illustrerer behovet for en langt større humanitær satsing enn hva regjeringen legger opp til. I Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett legger dette medlem derfor opp til en videreføring av den såkalte sørpakka på 5 mrd. kroner i Nansen-programmet, vedtatt av Stortinget våren 2023. Behovet er ikke noe mindre i 2024, snarere tvert imot. Dette medlem mener derfor at minst 1 pst. av BNI skal gå til bistand.

2.1.2.5 Merknader fra Rødt

Komiteens medlem fra Rødt viser til at halvparten av befolkningen er økonomisk utrygge, ifølge Forbruksforskningsinstituttet SIFO. Høye priser på nødvendighetsvarer gjør at flere sliter, og verst er det for dem som har minst. Mange må droppe tannlegebesøk eller annen nødvendig helsehjelp eller må si nei til fritidsaktiviteter for ungene. Fafo advarer mot at vi kan få absolutt fattigdom i Norge der folk mangler det livsnødvendige, etter at forskningsstiftelsen på oppdrag fra Nav undersøkte hvor mange som må stå i matkø i Norge.

Dette medlem mener at budsjettforslaget fra regjeringa nærmest er blottet for nye tiltak for folk med dårlig råd. Det trengs handlekraft og en tydelig politikk som får ned forskjellene, tar tilbake kontrollen over prisene og sikrer tryggheten for folk flest. I stedet velger regjeringa i altfor stor grad å krysse fingrene og håpe på bedre tider.

Dette medlem viser til at Rødt foreslår en forskjellskrisepakke som øker inntektene, kutter i regningsbunken og sørger for kontroll over prisene. I Rødts alternative budsjett foreslås det å redusere utgiftene til medisiner og helsetjenester ved å senke egenandelstaket med over 1 000 kroner og innføre en egenandelsordning for tannhelse, som starten på en tannhelsereform hvor tennene behandles som en del av kroppen. Alle barn i grunnskolen bør få gratis skolemat. På den måten får folk mer å rutte med, og det universelle velferdssystemet bygges ut.

Dette medlem mener at regningen bør sendes til dem som tjener på at prisene har økt: selskap som går med overskudd, og bankene som har historisk høye overskudd fordi de øker rentene mer enn nødvendig. Derfor foreslår Rødt økt selskapsskatt og finansskatt.

Dette medlem mener at regjeringa ikke har levert en troverdig plan for hvordan Norge skal nå sine klimamål. Rødt har lansert en plan for utslippskutt frem mot 2030, hvor utslipp kuttes rettferdig, slik at det blir billigere å velge miljøvennlig og de rikeste, som har mest og forurenser mest, også må bidra mest.

Dette medlem viser til at Rødt opprettholder målet om å gi én pst. av brutto nasjonalinntekt til ver-

dens fattigste, som er rammet av krig, hungersnød og forverrede levekår. Bistand til verdens fattigste bidrar ikke til inflasjonspress i norsk økonomi og kan derfor finansieres ved bruk av oljepenger. Norge bør videreføre og styrke støtten til folk som rammes av krig og okkupasjon, og til arbeidet med å dempe ringvirkningene av dette, både i våre nærområder og ellers i verden. Det er et stort behov for støtte til gjenoppbyggingen av Gaza, som har blitt lagt nærmest i ruiner av Israels bomber.

Dette medlem mener at man må flytte makt fra storselskapene og bankene til folkestyret og fagbevegelsen. Det må bli slutt på særbehandlingen av de rike og mektige. Nå er jobb nummer én å sikre folk flest bedre materielle vilkår. De virkelige verdiskaperne må sitte igjen med mer av både penger, trygghet og framtidshåp.

2.1.2.6 Merknader fra Venstre

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Norge og verden er i inne i en urolig periode. Prisstigningen har vært høy, og selv om den gradvis er på vei nedover, har renten fulgt etter. Summen av inflasjon og påfølgende renteøkninger har medført en tung økonomisk belastning for mange nordmenn. Verden er mer urolig enn på lenge, med krigen i Ukraina som bakteppe og konflikter som har eskalert bl.a. i Midtøsten. En urolig verden skaper også usikkerhet i norsk økonomi, både for forbrukerne, bedriftene og økonomien i sin helhet, ved å forstyrre globale handelsmønstre og spre usikkerhet i markedene en liten, åpen økonomi som Norge er helt avhengig av.

Dette medlem mener det fortsatt er viktig å holde den offentlige pengebruken på et ansvarlig nivå for å unngå nye renteøkninger. Økt rente slår hardt inn i folks og bedrifters økonomi, og den offentlige pengebruken må holdes på et nivå som ikke øker, og helst reduserer, sannsynligheten for nye renteøkninger. Finanspolitikken må spille på lag med pengepolitikken.

Dette medlem er også bekymret for at omstillingen til en grønn økonomi ikke går raskt nok. Investeringene i olje og gass er svært store og spiser både kapital og kompetanse som kunne vært brukt til omstilling av økonomien og oppbygging av fremtidens arbeidsplasser. Klimagassutslippene reduseres heller ikke raskt nok til å komme i mål med våre klimaforpliktelser, noe som viser at det er behov for en forbedret sektorovergripende klimapolitikk som gradvis omstiller økonomien i grønn retning.

Dette medlem er også bekymret for svært raskt økende utgifter til folketrygden og er særlig bekymret for veksten i de helserelaterte trygdeytelsene. Både utgifter til arbeidsavklaringspenger, sykepenger og uføretrygd øker raskere enn forutsett, og spiser handlingsrom for nye satsinger i budsjettet – og dette fra et nivå som allerede er det klart høyeste i OECD. Det hindrer også inkludering i samfunnet og gjør at flere blir stående på ut-

siden. Dette medlem mener det i tiden fremover må være et politisk mål på tvers av politiske skillelinjer å få flere i arbeid og gjennomføre reformer for å sikre bærekraften i velferdsstaten, både i dag og for kommende generasjoner.

Dette medlem mener bedriftene er nøkkelen til grønn omstilling av samfunnet. Næringslivet skal være driveren i omstillingen fra en norsk økonomi bygd på fossile ressurser til en moderne kunnskapsøkonomi bygd på kompetanse og bærekraftig høsting, bruk og foredling av naturressurser. For å utvikle framtidens næringsliv må det legges godt til rette for både å starte og utvikle bedrifter, og det må være mulig å få tilgang på kapital for å få gode ideer til å vokse. Dette medlem viser også til at det er summen av skatte- og avgiftsendringene, kombinert med dårlige og til dels manglende forankringsprosesser, som skaper frustrasjon i næringslivet og setter nødvendige investeringer på vent. Når flere skatter blir endret raskt, uforutsigbart og med store satsendringer, demper det investeringsviljen i næringslivet, og det medfører en politisk risiko ved investeringer i Norge som ikke har vært der tidligere.

Dette medlem viser også til Venstres hovedmerknad til statsbudsjettet (pkt. 3.1.2.6) og til innstillingene fra fagkomiteene Venstre er representert i, for beskrivelse av Venstres politiske tiltak for å møte disse utfordringene.

2.1.2.7 Merknader fra Miljøpartiet De Grønne

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at situasjonen i verden har blitt enda mer krevende det siste året. Krigen i Ukraina pågår fortsatt, Gaza bombes, og det er fare for en eskalering av konflikten. I Norge er situasjonen også vanskelig, om enn på et annet nivå. Fafo har i en rapport vist at en ny fattigdom er i ferd med å vokse frem i Norge. I Norge har vi ikke vært unntatt fra fattigdom, men folk har i stor grad hatt det nødvendigste. Voksende matkøer viser at det ikke lenger er tilfellet. Vi ser nå fremvekst av absolutt fattigdom og også av arbeidende fattige. Dette er en utvikling som må snus.

Dette medlem viser til at stadig økende renter og matvarepriser som har økt langt mer enn på andre varer, har gjort det vanskelig for mange. Det er uverdigg at vi i et av verdens rikeste land har matkøer som øker, og fattigdom som brer seg.

Dette medlem fremmer derfor flere forslag for å få bukt med dyrtiden vi nå lever i. Studielånet foreslås økt til 1,5 G over 3 år, en nasjonal grunninntekt på 12 300 kroner i måneden for en enslig person foreslås innført, som erstatning for dagens sosialhjelp, og minstepensjonen foreslås økt med 2 000 kroner. Dette medlem fremmer også forslag om å øke barnetrygden til 31 535 kroner per barn samtidig som barnetrygden skattlegges, i tråd med anbefalinger fra Ekspertgruppen

om barn i fattige familier. En halvering av matmomsen er det viktigste tiltaket som dette medlem fremmer i årets budsjett. Det vil hjelpe alle grupper som sliter med å få endene til å møtes.

Samtidig med store uroligheter og dyrtid er klimakrisen i ferd med å utspille seg foran øynene våre. Rekordtemperaturer måles igjen og igjen, og verden rammes av hete, tørke og enorme branner samtidig som været blir våtere og villere. Stormen Hans rammet Norge høsten 2023, og andre land har også fått føle de enorme værkreftene som klimaendringene fører til. Det haster derfor med å gjennomføre klimatiltak. Dette medlem fremmer forslag som kutter utslippene neste år med 3 pst., og viser samtidig at det vil være vanskelig, men mulig, å kutte 80 pst. av klimagassutslippene innen 2030.

Dette medlem vil også vise til at internasjonal solidaritet er ekstra viktig i turbulente tider som vi nå står overfor. Dette medlem foreslår derfor å innføre en klima- og naturprosent i bistanden, hvor et beløp tilsvarende én prosent av BNI overføres fra oljefondet til klimatiltak, klimatilpasning og naturbevaring i utviklingsland.

Dette medlem fremmer også forslag om å opprette et fond til støtte for befolkningen i Palestina.

2.1.2.8 Merknader fra Kristelig Folkeparti

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at finanspolitikken bør spille på lag med pengepolitikken i en tid der det er behov for å få ned prisveksten. Samtidig er pengepolitikken klart viktigst i inflasjonsstyringen.

Dette medlems sentrale ankepunkt mot regjeringens finanspolitikk er ikke omfanget av pengebruken, men innretningen på den. Dette medlem viser til at regjeringen har tatt bort effektiviseringskravet for staten i form av den såkalte ABE-reformen, samtidig som den har kommet med en nærings- og sysselsettingsfiendtlig økning i arbeidsgiveravgiften. Mest av alt reagerer dette medlem på at regjeringen ikke gjør nok for å dempe usosiale utslag av de høye levekostnadene for vanlige folk.

3. Statsbudsjettet 2024

3.1 Hovedtrekk og prioriteringer i budsjettet for 2024

3.1.1 SAMMENDRAG FRA PROP. 1 S (2023–2024) GUL BOK

Målet for den økonomiske politikken er økonomisk vekst som bidrar til bred velstandsøkning, arbeid til alle, mer rettferdig fordeling som reduserer de sosiale og geografiske forskjellene, og en sterk velferdsstat med

gode tjenester uavhengig av folks lommebok og bosted. Samtidig må veksten være bærekraftig, og vi skal nå våre klimamål.

Krig, uro og ettervirkninger av pandemien har rammet mange hardt i form av økte levekostnader og gjort verden mer utrygg. Prisene har økt i så godt som alle land, også her i Norge. Alle merker dette, og mange har fått trangere økonomi. Det viktigste vi kan gjøre i den økonomiske politikken i denne situasjonen, er å bidra til å få ned prisstigningen og fortsatt sikre at folk har en jobb å gå til. Vi må samtidig opprettholde velferdstjenester og ivareta de som har minst, samt styrke sikkerhet og beredskap.

Inflasjonen økte kraftig i alle OECD-landene etter pandemien. De viktigste driverne var sterk oppgang i etterspørsel etter varer og tjenester, blant annet som følge av svært ekspansiv finans- og pengepolitikk under pandemien, og kraftig økning i energi- og råvarepriser i forbindelse med Russlands angrep på Ukraina. I de aller fleste OECD-landene er rentene blitt økt for å bringe inflasjonen ned og dempe presset i økonomien etter at sentralbankene en stund anslo at inflasjonen var midlertidig og ville gå over av seg selv.

Fortsatt høy prisstigning er nå den største utfordringen i den økonomiske politikken fordi det undergraver folks mulighet for økt velstand og en trygg økonomisk hverdag. Konsumprisveksten er klart høyere enn vi tidligere har anslått, selv om den har gått ned de siste månedene. Svekkelsen av kronkursen bidrar til å holde prisveksten oppe. Lønnsveksten har tatt seg markert opp, men konsumprisveksten har de siste to årene vært enda høyere, slik at reallønningene har falt.

Etter en sterk økonomisk vekst i fjor kom aktiviteten i norsk økonomi opp på et høyt nivå, som har holdt seg inn i inneværende år. Sysselsettingen er høy, og det er mange ledige stillinger. Vi må helt tilbake til 2009 for å finne en høyere andel i jobb. Det har aldri tidligere vært flere personer i jobb enn i dag. Arbeidsledigheten er svært lav.

Samtidig har mange fått dårligere råd det siste året. Jo mer Norges Bank må sette renten opp, desto mer krevende blir situasjonen for de som har gjeld. Prisveksten ser ut til å være på vei ned, og renten er nå etter mange økninger nær et nivå som Norges Bank anser som tilstrekkelig til å få prisveksten ned mot målet. Det er viktig å føre en ansvarlig budsjettpolitikk for å unngå å forsterke presset på renten.

Samtidig legger regjeringen vekt på at finanspolitikken skal avhjelpe byrdene ved høy prisstigning for særlig utsatte grupper. Det er også viktig å opprettholde stabile og forutsigbare offentlige velferdstjenester, og disse bør ikke endres som en del av konjunkturpolitikken.

Finanspolitikken er lagt opp innenfor en samlet ansvarlig ramme. Regjeringens forslag til budsjett for neste år anslås å gi et uttak på 2,7 pst. av Statens pensjonsfond

utland. Budsjettforslaget gir en økning i bruken av fondsmidler fra 2023 til 2024 på 0,4 pst. av trend-BNP for Fastlands-Norge. Ifølge modellberegningene virker budsjettforslaget for 2024 nær nøytralt på aktiviteten i norsk økonomi som følge av sammensetningen av de ulike inntekts- og utgiftspostene.

Regjeringen har klart å finne rom for nødvendige utgifter som følger av den ekstraordinære situasjonen vi nå står i, innenfor en samlet ansvarlig økonomisk ramme. Budsjettet for 2024 gir trygghet og muligheter for folk og bedrifter i hele Norge. Regjeringens hovedprioriteringer i budsjettet for 2024 er å:

- holde folk i jobb, skape nye jobber og styrke arbeidslinja,
- sørge for grunnleggende god lokal velferd i skolen, helsetjenesten, eldreomsorgen og andre viktige tjenester,
- ta vare på dem som rammes av den høye prisstigningen,
- prioritere tryggheten og beredskapen i Norge i en urolig tid,
- stille opp for Ukraina og mennesker på flukt og bidra til stabilitet og trygghet i Europa,
- ivareta grønn omstilling og nå klimamålene.

Den største enkeltprioriteringen i finanspolitikken er nødvendige utgifter som følge av krigen i Ukraina. I regjeringens budsjettforslag er de budsjettmessige konsekvensene av krigen i Ukraina anslått til om lag 44,1 mrd. kroner, mot anslåtte 42,6 mrd. kroner i 2023. Det er en prioritering ingen hadde sett for seg før Russlands invasjon av Ukraina, men som det nå er bred politisk enighet om.

Hovedprioriteringer i 2024

Budsjettet for 2024 gir trygghet og muligheter for folk og bedrifter i hele Norge. Med krig i Europa, rekordmange flyktninger og høy kostnadsvekst er det nødvendig å øke utgiftene på mange områder. Vi må også opprettholde gode velferdstjenester og ivareta de som har minst. Vi skal gjennomføre en grønn omstilling og nå våre klimamål. Budsjettet holdes samtidig innenfor ansvarlige økonomiske rammer, slik at vi unngår å forsterke presset på renten. Målet er å bevare det gode utgangspunktet vi har, å holde arbeidsledigheten lav og sysselsettingen høy, samtidig som prisveksten dempes og folks kjøpekraft etter hvert kan øke.

Hovedprioriteringene i budsjettet for 2024 er:

Holde folk i jobb, skape nye jobber og styrke arbeidslinja

Regjeringen legger vekt på at alle som kan og vil jobbe, skal få mulighet til det. Arbeidskraften er vår viktigste ressurs. Sysselsettingspolitikken skal, sammen med

den øvrige økonomiske politikken, bidra til høy sysselsetting og lav arbeidsledighet.

For å få bærekraft i velferdsordningene legger regjeringen vekt på arbeidslinja. Arbeid utjevner sosiale forskjeller og motvirker fattigdom. Andelen som mottar en helserelatert trygdeytelse, har økt de siste årene, og antallet som mottar arbeidsavklaringspenger (AAP), har fortsatt å øke i første halvår. Denne utviklingen er bekymringsfull. Regjeringen legger vekt på å få flere mottakere av helserelaterte trygdeytelser over i arbeid. Det er særlig viktig å unngå frafall blant ungdom. Regjeringen viderefører derfor ungdomsgarantien. Det vil også bli satt i gang et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for nye unge uføre i 2024.

Arbeidsmarkedstiltak bidrar til å få flere utsatte grupper med i arbeidslivet. Ungdom, langtidsledige, fordrevne fra Ukraina og øvrige innvandrere fra land utenfor EØS, og personer med nedsatt arbeidsevne gis prioritet til å delta på tiltak. For å styrke innsatsen for å få flere utsatte grupper raskere over i jobb ble bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak økt i andre halvår 2023 i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen viderefører satsingen på dette nivået i 2024. Regjeringen foreslår også å øke bevilgningen til tiltaket varig tilrettelagt arbeid (VTA).

Regjeringen vil, i samarbeid med partene i arbeidslivet, bidra til et seriøst og organisert arbeidsliv. Gjennom å øke bevilgningen til Arbeidstilsynet og a-krim-samarbeidet i Innlandet vil regjeringen forsterke innsatsen mot useriøsitet og sosial dumping.

Regjeringen har også som mål å bidra til å skape flere lønnsomme jobber i nye grønne næringer, og foreslår derfor vesentlige bevilgninger i det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Heltid skal være hovedregelen i det norske arbeidsmarkedet, og regjeringen har gjort flere endringer for å styrke retten til heltid. Blant annet er det satt i verk et treårig forsøk hvor virksomheter kan prøve ut ordninger som kan redusere deltidbruken, slik at flere kan jobbe heltid.

Sørge for grunnleggende god lokal velferd i skolen, helsetjenesten, eldreomsorgen og andre viktige tjenester

Gode velferdstjenester i hele landet er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen og bidrar til å redusere sosiale og geografiske forskjeller. Regjeringen prioriterer derfor velferdstjenestene og fortsetter å investere i vår felles helse, i våre eldre og i barna våre. Helsetjenestene skal gi god hjelp, behandling og omsorg til befolkningen i hele landet.

Kommunene yter mange av de viktigste velferdstjenestene. En god og forutsigbar kommuneøkonomi er sentralt for at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ivareta sine oppgaver. Regjeringens forslag inne-

bærer en vekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 6,4 mrd. kroner. Dette er høyere enn intervallet på 5,6 til 5,9 mrd. kroner som ble signalisert i kommuneproposisjonen, og innebærer at sektoren får dekket økte demografi- og pensjonskostnader som er anslått til 5,9 mrd. kroner, og i tillegg får et handlingsrom utover dette på 0,5 mrd. kroner før satsinger innenfor veksten.

Regjeringens forslag til budsjett gir trygghet for god helsehjelp, med sykehus som gis midler til å løse dagens utfordringer. Bevilgningen fra nysalderingen for 2022 og revidert nasjonalbudsjett for 2023 for å legge til rette for nødvendige investeringer og oppfølging innen psykisk helse videreføres i 2024-budsjettet. I tillegg legger budsjettforslaget til rette for vekst i pasientbehandlingen i sykehusene utover behovet som følger av den demografiske utviklingen. Det foreslås også ytterligere økte bevilgninger til psykisk helse, økt samhandling og nye investeringslån til blant annet Ålesund sykehus.

Satsingen på allmennlegetjenesten videreføres i 2024-budsjettet. Det foreslås å øke bevilgningen til ALIS-avtaler og videreføre økningen i basistilskuddet til fastlegene fra 1. mai 2023. Det foreslås også å utlyse 66 flere LIS1-stillinger.

Regjeringen foreslår å øke investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser for å få flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger i kommunene.

Bevilgningene til det statlige barnevernet økes, både som følge av utviklingen i antall barn og barnas behov og for å bidra til videre omstilling.

Økt fremkommelighet, trygge veier og lavere reisekostnader blir prioritert i regjeringens forslag til samferdselsbudsjett. Regjeringen foreslår oppstart av tre nye store veiprojekter i ulike deler av landet: E6 Megården–Sommerset, E134 Røldal–Seljestad og E134 Oslofjordforbindelsen, byggetrinn 2. Videre foreslår regjeringen midler til ny byvekstavtale i Tromsø, og det legges til rette for forhandlinger om nye byvekstavtaler for Kristiansandsregionen og Nedre Glomma. Regjeringen foreslår midler til å halvere maksimaltakstene på flybilletter på FOT-rutene, øke antall ruter og forbedre kapasiteten i nye kontrakter. Budsjettforslaget inneholder også oppfølging etter ekstremværet Hans.

Ta vare på dem som rammes av den høye prisstigningen

Folk opplever høyere priser og trangere økonomi som følge av en urolig verden. Det viktigste for folks lommebok er å få ned prisstigningen og sikre at folk har en jobb å gå til. Sånn kan vi raskere komme tilbake til en tryggere økonomisk hverdag for alle. Nå ser vi tegn til at vi er på riktig vei.

Regjeringen har lagt vekt på at det finanspolitiske opplegget samlet sett ikke skal forsterke presset på renten. Høyere rente slår ut i privatøkonomien til folk som har boliglån, og bidrar til å øke levekostnadene. Nød-

vendige utgifter som følger av den ekstraordinære situasjonen vi nå står i, må håndteres innenfor en samlet ansvarlig økonomisk ramme.

Regjeringens oppgave er samtidig å lette byrdene ved høy prisstigning. Vi fikk raskt på plass en midlertidig strømstønadordning som reduserer strømutfordringene for husholdninger og borettslag. I 2023 er ordningen endret slik at beregningen av stønaden er basert på strømpriser i hver enkelt time, og stønadsggraden er 90 pst. hele året. Det innebærer at ordningen er forsterket sammenlignet med forrige vintersesong. Fra 2024 justeres terskelverdien for når stønad utbetales, fra 70 øre/kWh til 73 øre/kWh, slik det er vanlig for andre ordninger. Ordningen innebærer da at staten for hver enkelt time dekker 90 pst. av strømprisen over 73 øre/kWh i det prisområdet boligen tilhører, oppad begrenset til et månedlig forbruk på 5 000 kWh. Strømstøtten til jordbruket og veksthus, frivillige organisasjoner og husholdningskunder av nærvarmeanlegg forlenges også ut 2024.

Regjeringen foreslår å redusere maksimalprisen i barnehagene ytterligere. Maksimalprisen videreføres nominelt på 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2024 og nedjusteres til 2 000 kroner fra 1. august 2024. Der som barnehageprisen i regjeringen Solbergs siste budsjett på 3 315 kroner hadde fulgt prisveksten, ville den i 2024 vært 3 610 kroner. I kommuner i sentralitetszone 5 og 6, dvs. kommuner i mindre sentrale strøk, foreslås ytterligere nedjustering fra 1. august 2024, slik at maksimalprisen der vil være 1 500 kroner. I tillegg videreføres gratis barnehageplass for alle barn i Nord-Troms og Finnmark og gratis barnehageplass fra tredje barn for familier med flere barn i barnehagen samtidig.

Barnetrygden ble styrket betydelig i 2023, blant annet gjennom å erstatte det tidligere særfradraget med en økning i den utvidete barnetrygden. Enslige forsørgere som ikke kunne benytte seg av særfradraget, fikk dermed et løft i støtten på om lag 11 500 kroner i året. I tillegg ble den utvidete barnetrygden for enslige forsørgere økt med 5 000 kroner i året. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023 ble barnetrygden for barn over seks år økt med 200 kroner per måned, og dette nivået videreføres i 2024.

Sosialhjelpssatsene og bostøtten er økt for å kompensere for høye kostnader. Fra 1. juli 2023 ble de statlige veiledende satsene for økonomisk sosialhjelp økt med 10 pst. For 2024 er økningen videreført, og satsene blir ytterligere økt i tråd med anslått prisvekst. Regjeringens forslag innebærer at det midlertidige regelverket for bostøtte, som gjør at flere faller inn under ordningen, videreføres for perioden januar til mars. Ekstra utbetalinger til bostøttmottakere på 1 000 kroner per måned, med et tillegg på 150 kroner per person i husstanden utover den første, videreføres for den samme perioden.

Studiestøtten økte med 7 pst. for studieåret 2023–2024. Økningen gir om lag 9 000 kroner mer til studentene i året. For studieåret 2024–2025 økes studiestøtten ytterligere med 3,8 pst. Det foreslås også økte satser for borteboer- og utstyrstipend i Lånekassen for elever i videregående opplæring.

De som mottar trygder og pensjoner, får kompensert for den høye prisstigningen gjennom pensjons- og trygdereguleringen. I trygdeoppgjøret i mai ble løpende pensjoner økt med 8,5 pst., mens mottakere av blant annet arbeidsavklaringspenger og uføretrygd fikk økt ytelsene sine med 6,4 pst. Ytelsene vil som vanlig økes på nytt i mai 2024.

Regjeringens skattepolitikk med lettelse på lave og middels inntekter har bidratt til å lette byrdene ved høy prisstigning. Medregnet 2024-budsjettet er den beregnede lettelsen i skatte- og avgiftsnivået for folks inntekter 4,1 mrd. kroner. Det anslås at om lag 85 pst. av skattyterne vil få om lag uendret eller lavere inntektsskatt med regjeringens forslag for 2024.

Prioritere tryggheten og beredskapen i Norge i en urolig tid

Vi lever i en krevende tid med krig i Europa og mye usikkerhet om utviklingen fremover. Regjeringen legger frem et budsjett som bidrar til å holde egen befolkning trygg, både for dagens trusler og de som kan komme. Det er en av de viktigste oppgavene for en regjering. Budsjettforslaget øker den norske forsvarsevnen og viderefører høy sivil beredskap.

Regjeringens forslag innebærer et forsvarsbudsjett på 90,8 mrd. kroner, en økning på over 15 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2023. Siden 2021 har forsvarsbudsjettet økt med om lag 40 pst. Med dette forslaget vil Norge være på god vei mot å oppnå regjeringens ambisjon om å benytte 2 pst. av BNP til forsvarsformål innen 2026, og foran det en lineær opptrapping mot ambisjonen ville tilsi. I oppfølgingen av gjeldende langtidsplan inngår det en rekke tiltak for økt operativ evne i forsvarssektoren, herunder investeringer i eiendom, bygg og anlegg, innfasing av nye eller endrede strukturelementer, økt forsyningsberedskap og investeringer i blant annet kampfly, nye ubåter, nye kystvakt-fartøyer, ny maritim helikopterkapasitet og nye stridsvogner. De økte ambisjonene omfatter blant annet forsert personellopptrapping, økt elevtall ved Forsvarets skoler, økt vedlikehold av Forsvarets boliger og kvarter, tiltak for økt kompetanse og kjøp av våpen til Heimevernet samt å gjennomføre sikkerhetstiltak ved Andøya Spaceport for å legge til rette for videre militære behov. Regjeringen foreslår å videreføre tiltak for økt militær og sivil beredskap iverksatt i forbindelse med Stortingets behandling av Prop. 78 S (2021–2022) som følge av krigene i Ukraina.

Politiets tilstedeværelse i hele landet er viktig for trygghetsfølelsen i befolkningen. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til politiet for blant annet å legge til rette for et høyt bemannings- og aktivitetsnivå i politidistriktene og å opprette nye tjenestesteder og flere passkontor. Videre foreslår regjeringen økt bevilgning til etterforskning av alvorlig kriminalitet, bekjempelse av økonomisk kriminalitet og en målrettet innsats mot gjengkriminalitet.

Regjeringen prioriterer samfunnsikkerhet og foreslår blant annet å øke kapasiteten i Politiets sikkerhetstjeneste (PST) i arbeidet med kontraterror og beskyttelse av myndighetspersoner, starte forprosjektet for nytt Nødnett og gjennomføre nødvendige investeringer i dagens Nødnett for å opprettholde tilstrekkelig kvalitet.

Regjeringen prioriterer å styrke norsk matberedskap i en krevende tid. Bevilgningen til jordbruksavtalen foreslås økt med 2,9 mrd. kroner i 2024. Økningen skal gi grunnlag for forbedrede inntektsmuligheter i næringen. I tillegg starter arbeidet med å etablere beredskapslager for matkorn, som skal bygges opp for tre måneders forbruk. Det tas sikte på en oppbyggingsplan med innkjøp av 15 000 tonn korn i året.

Stille opp for Ukraina og mennesker på flukt og bidra til stabilitet og trygghet i Europa

Regjeringen legger frem et budsjett hvor Norge stiller opp for Ukraina. Vi skal ta imot ukrainske flyktninger som trenger beskyttelse, og gi både militær og sivil støtte. De som kommer, skal inkluderes i det norske samfunnet gjennom arbeid og utdanning i kommuner over hele landet. De volumstyrte utgiftene til mottak, bosetting og integrering av flyktninger anslås totalt til 31,4 mrd. kroner i 2024. Dette er basert på anslåtte planleggingstall fra juni 2023 om 35 000 flyktninger fra Ukraina i år og 20 000 neste år. Det er stor usikkerhet om hvordan ankomstene av flyktninger fra Ukraina vil utvikle seg. Ankomstene har økt betydelig etter at anslagene ble utarbeidet. Regjeringen vil på vanlig måte få oppdaterte planleggingstall og foreslå eventuelle budsjettmessige endringer på bakgrunn av dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024. Det foreslås å videreføre økt driftsbevilgning til politiet, Utlendingsdirektoratet (UDI) og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) for å ivareta administrativ kapasitet når ankomstnivået er høyt.

Regjeringen foreslår 15 mrd. kroner i støtte til Ukraina i 2024 gjennom Nansen-programmet, hvorav 7,5 mrd. kroner skal gis i militær støtte og 7,5 mrd. kroner i bistand. I den samlede verdien av militær støtte til Ukraina er det tatt høyde for å gjennomføre donasjoner av materiell fra Forsvarets egne lagre på 2 mrd. kroner. I tråd med føringene for Nansen-programmet fra Innst. 218 (2022–2023) til Prop. 44 S (2022–2023) gir dette et

bevilgningsbehov for den militære støtten på 5,5 mrd. kroner i 2024.

Den sivile delen av Nansen-programmet inngår i forslaget til samlet bistandsbudsjett på 51,7 mrd. kroner. Norges engasjement også utenfor Ukraina videreføres på et høyt nivå. Regjeringen foreslår et samlet bistandsbudsjett som øker med 7,5 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2023. Et av forslagene i budsjettet er en ny garantiordning for investeringer i fornybar energi i utviklingsland.

Ivareta grønn omstilling og nå klimamålene

Budsjettet legger til rette for store kutt av klimagassutslipp. Norges internasjonale klimaforpliktelser skal nås samtidig som regjeringen tar hensyn til hvordan klimaavgiftene og kraftbalansen påvirker husholdningenes levekostnader.

Prising av utslipp gjør det lønnsomt å investere i klimavennlige løsninger og øker konkurransevnen til produksjon med lave utslipp. Regjeringen følger opp planen om å trappe opp klimaavgiftene til 2 000 2020-kroner i 2030. Med et slikt langsiktig mål og gradvis bevegelse i retning av en gitt pris på utslipp settes næringsliv og forbrukere i stand til å omstille seg over tid. For rapportering på Norges forpliktelser etter klimaloven vises det til særskilt vedlegg til Klima- og miljødepartementets Prop. 1 S (2023–2024), Regjeringas klimastatus og -plan.

Regjeringen fortsetter arbeidet med et grønt industriløft. Industriløftet skal bidra til lønnsomme investeringer i nye grønne verdikjeder, utslippskutt og omstilling i eksisterende næringer og industri i hele landet. Regjeringen har innført som et hovedprinsipp at prosjekter som mottar støtte gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot omstillingsmålet for norsk økonomi, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050.

Regjeringen følger opp Langskip-prosjektet som en sentral del av Norges bidrag til utvikling av klimateknologier internasjonalt. Langskip består av CO₂-fangstprosjekter på sementfabrikken i Brevik og på avfallsforbrenningsanlegget på Klemetsrud. Sistnevnte er satt på vent mens selskapet vurderer kostnadsreducerende tiltak. Langskip-prosjektet omfatter også transport og lagring av CO₂ på kontinentalsokkelen ved Northern Lights. Forventede kostnader for Langskip er 30,1 mrd. 2023-kroner, hvor det statlige bidraget anslås til 20,3 mrd. 2023-kroner.

Regjeringens forslag til budsjett legger til rette for å møte fremtidens energiutfordringer, med tiltak for energieffektivisering, teknologiutvikling og satsing på havvind. Regjeringen foreslår en bevilgning til Enova på 5,8 mrd. kroner i 2024, en økning på over 400 mill. kroner fra 2023. Det gjør det mulig for Enova å øke innsatsen for reduksjoner i ikke-kvotepliktige utslipp og i til-

legg bidra til mer energieffektivisering. Regjeringen trapper opp kapasiteten og digitaliseringen hos energimyndighetene. Dette vil bidra til raskere utbygging av havvind og til raskere konsesjonsbehandling av fornybar kraft og anlegg for nett. Det foreslås også midler til forberedelse av havvindutlysning i 2025.

Innstramminger

For å skape rom for satsingene og økte utgifter på andre områder foreslår regjeringen flere omprioriteringer og inndekninger.

De forventede utbetalingene i CO₂-kompensasjonsordningen for industrien øker fra 4,7 mrd. kroner i 2023-budsjettet til 6,4 mrd. kroner i 2024-budsjettet. Dette skyldes i stor grad økte kvotepriser. Egenandelen (kvoteprisgulvet) i CO₂-kompensasjonsordningen økes fra 200 kroner til 375 kroner. Uten en økning i egenandelen ville bevilgningsbehovet vært 8,8 mrd. kroner i 2024. Frem mot 2025-budsjettet vil regjeringen gå i dialog med industrien om etablering av forutsigbare rammer som holder støttenivået på et budsjettmessig bærekraftig nivå og samtidig bidrar mer til utslippsreduksjoner og/eller energieffektivisering.

Regjeringen legger til rette for rasjonell fremdrift i oppstartede jernbaneprosjekter, men bevilgningsforslaget til jernbaneformål øker mindre enn forventet prisstigning. Andre tiltak innenfor jernbane, for eksempel økt vedlikehold og planlegging og oppstart av nye effektpakker, kan derfor bli nedprioritert til fordel for andre formål. Regjeringen legger fortsatt porteføljestyring til grunn, slik at Bane NOR må tilpasse gjennomføring av prosjektporteføljen innenfor de økonomiske rammene de får.

Regjeringen mener nivået på overføringsflyktninger må ses i sammenheng med antall asylsøkere og personer med midlertidig kollektiv beskyttelse. Regjeringen foreslår derfor en redusert kvote for overføringsflyktninger fra 2 000 til 1 000.

Videre foreslår regjeringen å nominelt videreføre en rekke ordninger, deriblant kontantstøtten, de laveste grunnstønadsatsene, engangsstøtten og integreringstilskuddet. Barnetrygden foreslås videreført med uendret nivå etter at den er økt betydelig under denne regjeringen.

Hovedtall i budsjettet

Det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet

Regjeringens budsjettforslag for 2024 innebærer et strukturelt, oljekorrigert underskudd på 409,8 mrd. kroner. Målt som andel av anslått kapital i Statens pensjonsfond utland ved inngangen til 2024 utgjør underskuddet 2,7 pst. Anslaget for det strukturelle, oljekorrigerte underskuddet som andel av trend-BNP for Fast-

lands-Norge i 2024 øker med 0,4 prosentenheter sammenlignet med anslaget for 2023.

Bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet måles ved det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet. Underskuddet kalles «strukturelt» fordi det korrigeres for blant annet virkningene av økonomiske svingninger på skatter, avgifter, renter og arbeidsledighets-trygd. Underskuddet er «oljekorrigeret» når statens inntekter og utgifter fra petroleumsvirksomheten overføres til Statens pensjonsfond utland. Forskjellen mellom det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet og det oljekorrigerede budsjettunderskuddet er nærmere redegjort for i Nasjonalbudsjettet 2024.

Det oljekorrigerede budsjettunderskuddet og Statens pensjonsfond

Det oljekorrigerede budsjettunderskuddet, altså uten korreksjoner for økonomiske svingninger, anslås til 336,5 mrd. kroner i 2024. Dette underskuddet motsvarer av en overføring fra Statens pensjonsfond utland, slik at statsbudsjettet er i balanse.

Statsbudsjettets netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten overføres til Statens pensjonsfond utland. For 2024 ligger netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten an til å bli 832,2 mrd. kroner, som er 495,7 mrd. kroner høyere enn overføringen fra Statens pensjonsfond utland til statsbudsjettet for å dekke det oljekorrigerede underskuddet. Rente- og utbytteinntek-

ter mv. i Statens pensjonsfond anslås til 360,6 mrd. kroner, hvorav 344,0 mrd. kroner fra utenlandsdelen av fondet. Dette innebærer at det samlede overskuddet på statsbudsjettet og i Statens pensjonsfond i 2024 anslås til 856,3 mrd. kroner.

Den samlede kapitalen i Statens pensjonsfond anslås til 15 637 mrd. kroner ved inngangen til 2024. Utenlandsdelen av Statens pensjonsfond anslås til 15 300 mrd. kroner ved inngangen til 2024.

3.1.2 KOMITEENS MERKNADER

3.1.2.1 Merknader fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Prop. 1 S (2023–2024) med Tillegg 1 og 2 og slutter seg til vurderingene og til regjeringens forslag.

3.1.2.2 Merknader fra Høyre

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sitt forslag til statsbudsjett for 2024. Dette budsjettet prioriterer folks privatøkonomi, trygghet og beredskap og at Norge skal ha mer å leve av i fremtiden.

Forslaget er oppsummert i tabellene under. Det vises til Høyres helhetlige budsjettdokument og merknadene under for nærmere redegjørelse.

Tabell 1. Budsjettendringer

Dep.	Kap.	Post	Beskrivelse	Beløp (i tusen kr)
00	41	1	Stortinget. Innsparing. Fellestjenester og eiendomsdrift overføres til DSS og Statsbygg	-34 500
		70	Partigruppetilskudd reduseres	-10 000
	51	1	Riksrevisjonen. Innsparing i drift	-12 604
01	UD	70	Bistand. Styrke nødhjelp og humanitær bistand	100 000
		71	Bistand. Økt kjernestøtte til Verdens matvareprogram (WFP)	100 000
	151	73	Bistand. Økt kjernestøtte til FNs stedlige koordinatører (UNRC)	30 000
	159	71	Bistand. Regionbevilgning Europa og Sentral-Asia	-25 000
		72	Bistand. Regionbevilgning Afghanistan	-80 000
		75	Bistand. Regionbevilgning Afrika	-500 000
		76	Bistand. Regionbevilgning Asia	-80 000
		77	Bistand. Regionbevilgning Latin-Amerika	-70 000
	160	70	Bistand. Redusert tildeling til GFF	-100 000
	161	70	Bistand. Styrke grunnutdanningen for jenter i utviklingsland	100 000
		71	Bistand. Forskning i Afrika sør for Sahara	-20 000
	162	71	Bistand. Redusert støtte til småskalajordbruk mv.	-500 000
		72	Bistand. Finansiære garantiordning for fornybar energi med garantipremier, ikke med tapsavsetning, jf. hovedregelen i økonomiregelverket	-375 000
	164	72	Bistand. Økt kjernestøtte til FNs befolkningsfond (UNFPA)	50 000
	171	71	Bistand. Økt kjernestøtte til FNs barnefond (UNICEF)	50 000

Dep.	Kap.	Post	Beskrivelse	Beløp (i tusen kr)	
02 KD	225	61	Rentekompensasjonsordning utgår	-15 000	
	226	21	Videreføre Lektor 2-ordningen i realfag	5 000	
			Styrke praktisk og variert undervisning på 5.–10. trinn	15 000	
			Spesielle driftsutgifter reduseres	-93 700	
			SFO-pakke. Kvalitetsmidler	10 000	
			Gjeninnføre lærerspesialistordningen. Begynneropplæringen prioriteres	75 000	
		22	Forbedre ordningen for fullføring av påbegynt, men ikke fullført lærerutdanning	20 000	
		61	Forbedre og utvide veiledningsordningen for nytilsatte nyutdannede lærere. Inkluderer nå også barnehage- og vgs-lærere	15 000	
	228	70	Reverserer kutt til friskolene som er kombinerte 1–10-skoler	51 500	
		71	Beholde tilskuddene til friskolene Kongshaug Musikkgymnas, Oasen VGS Vennesla og Oslo by steinerskole	12 200	
	231	21	Barnehagepakke. Satsing på arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning	5 000	
	240	61	Nasjonalt studentombud for fagskolestudentene	3 000	
	257	70	Forbedre bransjeprogrammene og legge til rette for nye program	50 000	
	258	21	Bedre videreutdanning for karriereveiledere og rådgivere i skolen	10 000	
	260	50	Tilbakeføre midler til program for maritim kompetanse	-27 000	
			Tilbakeføre midler til ordning med sentre for fremragende utdanning	-2 000	
	270	74	Styrke ANSAs arbeid for utenlandsstudentenes psykiske helse	2 000	
			Studentsamskipnadene: Lavterskel psykisk helse for studentene	18 000	
	272	52	Sentre for framragende utdanning beholdes som sentral ordning	2 000	
			Program for maritim kompetanse beholdes	27 000	
	285	51	Forskning. Økte midler til strategiske forskningsprioriteringer og oppfølging av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning	578 017	
	2410	72	Frivillig studielån opp til 1,5 G i totalt støttebeløp	22 000	
	03 KUD	300	1	Kultur- og likestillingsdepartementet. Lavere ramme	-3 800
			78	Tilskudd til priser og konkurranser m.m. Reduksjon i bevilgning	-4 000
		315	78	Matsentralen	2 000
				Frivillighetstiltak og fritidsaktiviteter. Omprioritere midler	-10 000
		320	1	Kulturdirektoratet. Lavere ramme	-10 534
			55	Norsk kulturfond. Økning utgår. Skjerming av scenekunstkompanier	-53 150
			72	Kunstnerstipend. Reduksjon	-35 000
			73	Garantiinntekter og langvarige stipend. Nominell videreføring	-13 200
			74	Stolpejakten. Lavterskel mosjonstiltak	1 000
				Idrett. Økt støtte	2 000
		322	1	KORO. Lavere ramme	-1 304
323		1	Riksteatret. Lavere ramme	-5 287	
		70	Videreføring av Kloden teater (Oslo) for ungt publikum	3 000	
325		1	Kulturtanken. Lavere ramme	-3 603	
		21	Allmenne kulturformål, utredningsmidler. Lavere ramme	-1 575	
326		1	Nasjonalbiblioteket og Språkrådet. Lavere ramme	-24 500	
		75	Mindre tilskudd til ordboksarbeid	-1 000	
327		1	Nidaros domkirke. Lavere ramme	-4 137	
		71	Ikke stimulere til pilegrimsarbeid	-9 180	
328		70	Stiftelsen Roseslottet	1 000	
		Museer. Engangstilskudd utgår	-19 500		

Dep.	Kap.	Post Beskrivelse	Beløp (i tusen kr)
		78 Skibladner. Økt støtte	1 000
		Norwegian Spitfire Foundation og Spitfire PL258-prosjektet	1 000
	329	1 Arkivformål. Lavere ramme	-7 000
	334	1 Norsk filminstitutt. Lavere ramme	-6 795
		50 Filmfondet. Lavere ramme	-30 000
		Dataspillsatsing	3 000
		78 Engangstilskudd til bygdekino utgår	-3 000
	335	1 Medietilsynet. Lavere ramme	-2 485
		Medieformål. Ytringsfrihetssatsing	2 875
	337	71 Kompensasjons- og vederlagsordninger videreføres nominelt	-15 000
	339	1 Lotteri- og stiftelsestilsynet. Lavere ramme	-5 078
	350	1 Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda. Lavere ramme	-1 256
	351	21 Ikke etablere nytt likestillingscenter	-8 000
		70 Mannsforum. Støtte for å gi gutter, menn og fedre en stemme i likestillingsdebatten	1 000
	352	72 Jobbpakke. Støtte til HELT MED	5 000
04 JD	410	1 Hurtigspor for fengsling av ungdoms- og gjengkriminelle	5 000
	414	1 Salærsats til tolker 2/3 av salærsats for advokater	-1 000
	430	1 Økt bruk av soning med fotlenke	-67 960
	440	1 Politiet. Innsparing ved å etablere bedragerienheten i Trondheim	-15 000
		Politiet. Ansette flere nyutdannede politi	400 000
		Omvendt voldsalarm for gjengkriminelle	250
		Nye polititjenestesteder. Innsparing i etablering og drift	-7 150
		Ikke etablere nye passkontorer (gebyrfinansiert)	-33 400
	441	1 Politidirektoratet. Innsparing i drift	-15 000
	442	1 Politihøgskolen. Desentralisert politiutdanning	-9 000
	457	1 Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Kyberveiledning til små og mellomstore bedrifter	5 000
	466	1 Salærsats til tolker 2/3 av salærsats for advokater	-13 500
		Reisegodtgjørelse 50 pst. av rettshjelpssatsen	-14 000
	470	1 Salærsats til tolker 2/3 av salærsats for advokater	-6 500
	473	1 Endre voldserstatningsloven. Økt regress og forsinkelsesrenter fra voldsdømte	-81 000
	480	50 Videreføre makspris i barnehagen på 3 000 kr på Svalbard. Omdisponeres til lik økning i barnetrygd, gratis kjernetid for flere familier med lav inntekt og rett til barnehageplass for barn født i desember	-500
	3440	1 Lavere gebyr for utstedelse av pass og ID-kort (inntekt)	33 400
05 KDD	553	60 Distriktsutviklingsmidler. Ny ordning utgår	-62 940
		65 Distriktsutviklingsmidler	-40 000
		66 Bygdeveksttaler utgår	-76 931
		71 Fylkeskommunalt investeringstilskudd til store grønne investeringer utgår	-101 528
	571	60 Videreføre makspris i barnehagen på 3 000 kr. Omdisponeres til lik økning i barnetrygd, gratis kjernetid for flere familier med lav inntekt og rett til barnehageplass for barn født i desember	-1 599 800
		SFO-pakke. Redusere maksimal foreldrebetaling fra 6 til 5 pst. av skattbar inntekt	30 000
		Kommunene. Omprioritering til psykisk helse fra gradert basistilskudd	0

Dep.	Kap.	Post	Beskrivelse	Beløp (i tusen kr)
			Kommunene. Omprioritering til bedre kvalitet i skolen fra tilskudd per grunnskolebygg	0
			Innfasing av en ekstra naturfagstime på ungdomsskolen	120 000
			Gratis SFO 1. og 2. trinn. Gå ned til 6 timer	-1 390 000
			Barnehagepakke. Øke inntektsgrensen til 800 000 kroner for gratis kjernetid	60 000
			Barnehagepakke. Fase inn rett til barnehageplass for barn født til og med desember	200 000
	572	60	Rabatterert tannhelsetilbud til 21–24-åringer utgår. Omprioriteres til sykehus	-420 000
			Gratis ferger utgår	-235 000
			Fylker. Engangsreduksjon pga. stor fondsoppbygging	-1 000 000
			Bedre oppfølging av ungdom utenfor videregående opplæring	10 000
	573	62	Ikke dele fylkeskommuner	-213 674
	581	76	Integreringspakke. Tilskudd til utleieboliger, nye boligmodeller og bolig til flyktninger	73 500
		78	Prøveprosjekt: Husbanken matcher sparing til egenkapital	50 000
		60 (NY)	Støtteordning for vann- og avløpssektoren. Styrke samarbeidsincentivene til kommunene	20 000
	1500	1	Ikke opprette separat digitaliserings- og forvaltningsdepartement	-50 000
		50	Beholde prosjektet «UiO – klart språk i juridisk utdanning og forskning». Sikre mer klarspråk i lover mv.	3 000
		70	BuildingSMART. Styrke digitaliseringsarbeidet i bygg, anlegg og eiendom	2 000
	1510	1	Departementenes fellestjenester. Redusert driftsramme (3 pst.)	-23 000
	1520	1	Statsforvalterne. Redusert driftsramme (3 pst.)	-68 100
	1540	26	Stimulab. Styrke brukerorientert innovasjon i offentlig sektor	10 000
	1541	60	Bredbåndstilskudd	-200 000
		70	StartOff. Ikke avvikle ordningen, og styrke innovativt samarbeid mellom offentlig sektor og startups	5 000
	1544 (NY)	1 (NY)	KI-råd. Opprette rådgivende organ for kunstig intelligens, etter modell av Bioteknologirådet	10 000
	5447 (NY)	40 (NY)	Salg av Bankplassen 4 (inntekt)	-514 000
06 AID	601	23	Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Søkbar heltidspott utgår	-15 090
	605	1	Nav. Regjeringens midler til tillitsreformen. Omdisponeres til jobbpakke	-225 000
			Jobbpakke. 500 nye tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne	18 900
			Jobbpakke. 500 nye plasser i varig tilrettelagt arbeid (VTA)	18 900
	612	1	Avvikle plikten til å gå av med særaldersgrense i Forsvaret	-900
	634	76	Jobbpakke. 500 nye tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne	66 350
		77	Jobbpakke. 500 nye plasser i varig tilrettelagt arbeid (VTA)	63 500
		79	Jobbpakke. Funksjonsassistanse i arbeidslivet. Økt ramme	10 000
	640	1	Arbeidstilsynet. Økt innsats mot arbeidslivskriminalitet	15 000
			Arbeidstilsynet. Omprioritere midler fra oppfølging av nytt innleieregulverk til innsats mot arbeidslivskriminalitet	-10 000
	670	1	Integreringspakken. Flere minoritetsrådgivere	5 000
	671	62	Integreringspakke. Styrke lærerstyrt digital norskopplæring	10 000
			Integreringspakke. 150 nye plasser i Jobbsjansen	25 050
		71	Integreringspakke. 2 000 flere inn i norskopplæringsordningen	20 000

Dep.	Kap.	Post	Beskrivelse	Beløp (i tusen kr)
	2541	70	Dagpenger. Avvikle ferietillegg som betales året etter	-810 000
			Avvikle lang opptjeningsperiode for dagpenger	-280 000
	2650	75	Dagpenger. Avvikle ferietillegg som betales året etter	-59 000
	2651	70	Gjeninnføre karensperiode på arbeidsavklaringspenger	-147 000
	2655	70	Jobbpakke. Ny avkortingsmodell for uføretrygd. Beholde fribeløp på 0,4 G og innføre halvert avkortning opp til 1,2 G fra 1. juli 2024	307 000
			Gjeninnføre regelen om at summen av uføretrygd og barnetillegg ikke kan utgjøre mer enn 95 pst. av inntekt før uførhet	-246 000
	2661	70	Bedre støtteordningen til parykk for personer over 30 år med alopecia	5 000
		73	Jobbpakke. Hjelpemidler under arbeid og utdanning. Reversere regjeringens kutt i frilanstolker	3 900
	3640	85	Arbeidstilsynet. 20 pst. økning av tvangsmulkt ilagt pga. manglende oppfølging av pålegg fra Arbeidstilsynet (inntekt)	-1 435
		86	Arbeidstilsynet. 20 pst. økning av overtredelsesgebyr ilagt virksomheter for brudd på arbeidsmiljøregelverket (inntekt)	-5 890
07 HOD	714	21	Folkehelse. Omprioritert til psykisk helse i skolen under post 79	-10 000
		74	Kutte skolefrukt	-22 880
		79	Reversere regjeringens kutt i helsefrivillighet for å forebygge og redusere ensomhet og styrke psykisk helse i skolen	28 300
	732	70	Styrke sykehusøkonomien. Aktivitetsvekst på 2,1 pst. Dekker midler til psykisk helsevern, rus og rehabilitering, økt bruk av privat kapasitet og økt driftsbevilgning	735 000
			Reduksjon i rekrutterings- og kompetansetiltak Nordmøre og Romsdal	-25 000
		72	Øke gebyret for manglende fremmøte på somatisk poliklinikk med 200 kr	-40 000
	761	21	Reversere kuttet i Livsglede for Eldre	3 300
		75	Selvmordsforebyggingsprogrammet Youth Aware of Mental Health (YAM) inn i skolen	3 400
	765	60	Rask psykisk helsehjelp etableres i 20 nye kommuner	5 000
			Medfinansiering	5 000
	5631	85	Øke utbyttet fra Vinmonopolet (inntekt)	-15 900
08 BFD	800	1	Barne- og familiedepartementet. Lavere ramme	-4 800
	840	73	Stine Sofies Stiftelse. Støtte til hjelpearbeid for voldsutsatte barn	200
	844	70	Videreføre makspris i barnehagen på 3 000 kroner. Effekt på kontantstøtte	15 350
			Gradert kontantstøtte avvikles	-10 000
	845	70	Barnetrygd. Prisjustere satser	901 000
			Barnetrygd for barn under 6 år. 1 000 kr mer i måneden fra 1. august	1 745 833
	846	61	Inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter. Økt tilskudd	15 000
		70	Landsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner	2 000
	855	1	Ikke fase ut private kommersielle aktører fra barnevernet	-60 000
		21	Ny institusjon for ungdomskriminelle	35 000
		22	Ikke fase ut private kommersielle aktører fra barnevernet	-10 000
	858	1	Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. Lavere ramme	-6 900
	860	50	Forbrukerrådet. Økt klagebehandling	1 000
			Forbrukerrådet. Lavere ramme	-2 900
	868	1	Forbrukertilsynet. Lavere ramme	-2 600
	880	70	Den norske kirke. Nominell videreføring	-174 091

Dep.	Kap.	Post	Beskrivelse	Beløp (i tusen kr)
	881	70	Tilskudd til trossamfunn videreføres nominelt	-92 698
09 NFD	906	1	Mineraldirektoratet. Omprioritere fra havbunnsmineraler til mineraler	20 000
	909	73	Nettolønnsordningen for sjøfolk i tråd med Solberg-regjeringens forslag	-173 000
	916	45	Kystverket. Utsette utstyrsanskaffelser	-10 000
	920	50	Offentlig-privat samarbeid om forskning og innovasjonsprosjekter i næringslivet	65 000
			DigitaleEurope. Etablere medfinansieringsordning	30 000
	950	96 (NY)	Nammo AS. Kapitaltilskudd til økt produksjon på markedsmessige vilkår	400 000
	2421	50	Tilskudd til batteriprojekter	-100 000
		75	Grønn skipsfart (differansekontrakter)	100 000
	2426	71	Katapultordningen. Nye testfasiliteter for ny teknologi og kunstig intelligens	30 000
11 LMD	1138	73	Nasjonalt senter for fjellandbruk	-4 246
	1150	73	Styrke grøntsektoren i norsk landbruk	50 000
		74	Direkte tilskudd til jordbruket. 16 pst. inntektsvekst for bønder	-1 250 000
	1152	70	Bionova. Omprioritere til styrking av Enova	-171 184
	4115	1	Beholde gebyr for stevneveterinærer ved hesteløp (inntekt)	-3 800
13 SD	1300	1	Samferdselsdepartementet. Innsparing i drift	-9 000
	1301	70	Pilotprosjekter for utslippsfrie anleggsplasser	20 000
	1310	70	FOT-rutekontrakter. Forhandlingsreserve	-20 000
	1320	1	Statens vegvesen. Innsparing i drift	-20 000
		22	Klimapakke for tungtransport. Nye døgnhvileplasser	50 000
			Effektiviseringsgevinst ved overføring av drifts- og vedlikeholdsansvaret for rv. 13 og E18/E39 til Nye Veier	-265 000
			Effektiviseringsgevinst av mer fleksible budsjetter for drift og vedlikehold	-250 000
		28	Utsette ombygging av teorirom og skranker på trafikkstasjoner	-20 000
		30	Økte midler til mindre investeringstiltak for riksvei	60 000
			Styrket planlegging av riksveiprojekter	30 000
		72	Gratis ferge utgår	-7 000
	1321	70	Effektiviseringsgevinst ved overføring av drifts- og vedlikeholdsansvaret for rv. 13 og E18/E39 til Nye Veier	233 000
	1332	66	Økt tilskudd til mindre byområder	20 000
			Redusert overføring til billettapper. Entur-appen er i drift	-10 000
	1352	1	Jernbanedirektoratet. Innsparing i drift	-5 000
		21	Jernbanedirektoratet. Innsparing i utredninger	-10 000
		71	Bane NOR. Gevinst av konkurranseutsetting	-150 000
		73	Jernbanedirektoratet. Innsparing i investeringer	-10 000
	4320	4	Gratis ferge utgår (inntekt)	-700
	5672	86 (NY)	Bane NORs driftskreditt utgår (inntekt)	-500 000
14 KLD	1400	76	Klimapakke for tungtransport. Doble tilskuddet til Grønt landtransportprogram	2 000
	1420	1	Statens naturoppsyn. Regionsstyrking av bestandsovervåkning av rovvilt utgår	-10 000
		32	Frivillig skogvern i Norge	100 000
		73	Ekstrabevilgning til felling av rovvilt utgår	-10 000
		80	Naturtiltak. Mer restaurering av myr, våtmark og annen natur	5 000
		85	Runde miljøsentere. Reversere kutt	3 000

Dep.	Kap.	Post	Beskrivelse	Beløp (i tusen kr)
	1428	50	Styrke Enova med omprioriterte midler fra Bionova	54 000
			Klimapakke for tungtransport. 10 nye ladestasjoner	100 000
			Enova. Omprioritere til punktutslippsprogram	-1 200 000
		51 (NY)	Program mot store punktutslipp av klimagasser i industrien	1 500 000
	1429	1	Riksantikvaren. Nominell videreføring	-7 623
	1432	50	Norsk kulturminnefond. Nominell videreføring	-7 660
	1482	73	Omprioritere bistand til frivillig skogvern i Norge	-100 000
16 FIN	1618	1	Skatteetaten. Reversere økningen fra regjeringen i 2022	-137 000
	2309	1	Kompensasjon til offentlig sektor for økt arbeidsgiveravgift utgår	-2 400 000
			Gjennomgang av og innsparinger på leiekontrakter	-167 000
			ABE-reformen. Medregnet tilbakeføring til regionale helseforetak	-1 500 000
17 FD	1700	73	Øke støtten til utvikling av norsk forsvarsteknologi	30 000
			Tilskudd til bygging av standardfartøypilot i Norge	20 000
	1710	1	Ikke ta renholdet i forsvarssektoren tilbake til Forsvarsbygg	-76 000
	1720	1	Øke forsyningsberedskapen i Forsvaret	200 000
			Utvidet kapasitet på krigsskoler og i befalsutdanning	150 000
			Mer personell på fartøy i Sjøforsvaret	120 000
			Beholde mer personell: Få flere fra T35-ordning over på T60-ordning	250 000
			Bedre personellsituasjonen i kampflyvåpenet	70 000
			Avvikle plikten til å gå av med særaldersgrense i Forsvaret	-500
	1760	45	Tidligere oppstart/forsering av planlagte luftvern-anskaffelser	530 000
18 OED	1810	21	Sokkeldirektoratet. Omprioritere fra havbunnsmineraler til mineraler	-20 000
	1820	1	Utlysning av mer havvind	5 000
		73	Nettleutjevning utgår	-18 000
	1825	50	Enøktiltak for lavinntektshusholdninger	100 000
		60	Energiltak i kommunebygg. Omprioritere til punktutslippsprogram og enøk for lavinntektshusholdninger	-300 000
	1850	21	Utlysning av mer havvind	5 000
		50	Styrke forskningen på blått hydrogen	50 000
			Omprioritere petroleumsforskning til blått hydrogen og andre forskningsområder	-100 000
	4810	1	Gjennomføre 26. konsesjonsrunde (inntekt)	-10 000
	5582	75	Havindustritilsynet. Innføre en sektoravgift etter tilsvarende modell som sektoravgiften for Finanstilsynet (inntekt)	-170 000
Memo			Korreksjon for 90-post (kapitaltilskudd til Nammo AS)	-400 000
Memo			Skatteopplegget (se egen tabell)	9 450 000
			Totalsum (endring i oljepengebruk)	-61 243

Tabell 2. Skatteendringer

Beskrivelse	Påløpt (i mill. kr)	Bokført (i mill. kr)
Inntektsskatt for personer	-6 520	-5 215
Trygdeavgift og trinnskatt. Skattelette inntil 3 300 kr for inntekt inntil 827 600 kroner.		
Uendret skatt for inntekt over	-6 715	-5 372
Minstefradrag lønn og trygd. 20 pp. økt sats. 2 400 kr lette for berørte personer med inntekt 200 000–250 000 kr	-390	-310
Boligsparing for ungdom. 1 000 kr i økt skattefradrag på første 10 000 kr spart i året	-210	-170
Fradrag for gaver til frivilligheten økes til 30 000 kr	-40	-30

Beskrivelse	Påløpt (i mill. kr)	Bokført (i mill. kr)
Jobbskattefradrag for unge. Prøveordning med 10 000 personer	-10	-8
Fagforeningsfradrag på regjeringen Solbergs nivå	845	675
Formuesskatt	-2 750	-2 200
30 pst. verdsettelsesrabatt på aksjer og driftsmidler	-2 750	-2 200
Næringsbeskatning	-11 170	-7 890
Avvikle økt arbeidsgiveravgift	-10 020	-8 350
Differensiert arbeidsgiveravgift. Avvente utvidelse av ordningen	500	420
Avgift på viltlevende marine ressurser økes fra 0,42 til 0,57 pst.	50	40
Havbruk. Produksjonsavgift til staten på om lag kr 2,7 pr. kg istedenfor dagens modell	-1 700	0
Miljøavgifter	4 385	4 010
Klimagassavgift på landbruk. 100 kr/t CO ₂ -ekvivalent	450	450
Miljøavgift på engangsemballasje. Avvikle fritak for melk og kakaoprodukter	525	480
CO ₂ -avgift på mineralske produkter. Økes med 20 pst. ut over regjeringens forslag	2 560	2 300
Veibruksavgift på bensin videreføres	160	150
Veibruksavgift på diesel videreføres	690	630
Bilavgifter	50	45
Engangsavgiften. Øke CO ₂ -komponenten med 5 pst. for varebiler. Økt insentiv for elvarebil	50	45
Helseavgifter mv.	875	800
Toll på grønnsaker. Avvise regjeringens forslag om økning (prosenttoll)	0	0
Tobakk. 15 pst. økt avgift	875	800
Merverdiavgift	1 200	1 000
Bøker. Avvikle fritak for merverdiavgift	1 200	1 000
Sum skatteendringer	-13 930	-9 450
Brutto økninger	7 905	6 990
Brutto lettelser	-21 835	-16 440

Bedre privatøkonomi og flere i arbeid

Disse medlemmer viser til at de aller fleste har fått dårligere råd under regjeringen Støre. Derfor er det på tide med et krafttak for privatøkonomien og for å inkludere flere i jobb. En vanlig familie med to små barn vil med Høyres alternative budsjett få om lag 5 000 kroner mer i skattelette og 11 500 kroner mer i barnetrygd enn med regjeringens forslag.

For å gi skattelette for lave og moderate inntekter foreslår disse medlemmer å øke satsen i minstebraget med 20 prosentenheter og redusere trygdeavgiften med 0,4 prosentenheter. Høyere inntekter gis uendret skatt ved at satsen i trinn 4 i trinnskatten økes med 0,4 prosentenheter, og at innslagspunktet senkes.

Høyres forslag innebærer at barnetrygdens satser prisjusteres fra 1. januar, og at satsen for barn under 6 år økes med ytterligere 1 000 kroner i måneden fra 1. august. Til gjengjeld videreføres maksprisen på barnehage fra 2023. Fordi økt barnetrygd omfatter flere, kommer alle bedre eller om lag like godt ut økonomisk

sammenlignet med regjeringens forslag om tusen kroner lavere makspris i barnehage.

I forslaget økes grensen for gratis kjernetid i barnehagen til 800 000 kroner i samlet inntekt før skatt. Dette vil gjøre at 13 500 flere barn får lavere barnehagepris.

Videre foreslås det å fase inn rett til barnehageplass for barn født i desember. Dette vil bidra til at færre trenger å ta ulønnet permisjon for å være hjemme med barn, og at flere foreldre kan komme raskere tilbake i arbeid.

Disse medlemmer foreslår en jobbpakke som gir flere muligheten til å være i arbeid. Personer på uføretrygd som kan jobbe litt, skal få beholde mer av egen inntekt. I Høyres forslag halveres avkortingen av trygden for inntekter opp til 1,2 ganger folketrygdens grunnbeløp. Dagens fribeløp beholdes. Forslaget inneholder videre 500 flere tiltaksplasser for personer med nedsatt arbeidsevne, 500 flere varig tilrettelagte arbeidsplasser og økte midler til funksjonsassistanse i arbeidslivet og tolketjeneste. Det foreslås også å gjennomføre forsøk med jobbfradrag for 10 000 personer i alderen 17–29 år for å høste erfaringer med modellen.

Høyres alternative budsjett inneholder videre tiltak for å bedre studentenes økonomi og for at flere skal kunne kjøpe sin egen bolig.

Trygghet og beredskap

Disse medlemmer understreker at Norge står i en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon, og at det er nødvendig å styrke Forsvaret mer enn i regjeringens forslag. I Høyres alternative budsjett settes det av betydelig økte midler til å øke forsvarsevnen raskt, blant annet til anskaffelse av luftvern, mer personell i kampflyvåpenet, ammunisjon og forsyningslagre og å utdanne og beholde mer personell i tjenesten. Det foreslås også kapital for å kunne øke produksjonen i Nammo AS på markedsmessige vilkår.

Forslaget styrker beredskapen i politiet, blant annet ved å ansette nyutdannede som nå står uten jobb i tjenesten. Høyre vil satse på et moderne politi med flere politifolk, ikke flere kontorer. Forslaget inneholder også midler til å bekjempe gjeng-, arbeidslivs- og ungdomskriminalitet.

Trygghet handler også om å få helsehjelpen man trenger hvis man blir syk. Kvaliteten i behandlingen må være god og ventetiden kort. Forslaget inneholder derfor midler til å bedre sykehusøkonomien og til å ta ned ventetiden ved å bruke privat kapasitet. Forslaget inneholder også tiltak for helsefrivillighet.

På det internasjonale planet prioriterer forslaget på bistandsområdet jenters utdanning, nødhjelp og humanitær bistand og kjernefinansieringen av FN-organisasjoner som FNs barnefond (UNICEF) og FNs stedlige koordinatører.

Mer å leve av i fremtiden

Disse medlemmer ønsker et vekstkraftig næringsliv som bidrar med nye lønnsomme arbeidsplasser og skatteinntekter til fremtidig velferd. I Høyres forslag avvikles derfor hele den økte arbeidsgiveravgiften. Verdsettelsesrabatten i formuesskatten på aksjer og driftsmidler økes, slik at norske bedrifter kan investere mer.

Forslaget innebærer en betydelig større satsing på forskning, kvalitet i skolen og høyere utdanning. Blant annet foreslås det et krafttak for å følge opp langtidsplanen for forskning, en ekstra naturfagstime i ungdomsskolen, gjeninnføring av lærerspesialistordningen og en satsing på korte, fleksible utdanningsprogrammer tilpasset voksne i jobb. Det foreslås en egen integreringspakke, slik at flyktninger raskere kan komme i jobb og bidra i samfunnet.

Digitalisering er også et viktig satsingsområde, blant annet med et nytt medfinansieringsprogram for bedrifter som søker om EU-midler. Det foreslås også et råd for kunstig intelligens etter modell fra Bioteknologirådet.

I påvente av en grundig evaluering av ulike modeller for havbruksbeskatning legger forslaget til grunn en produksjonsavgift til staten på om lag 3,8 mrd. kroner istedenfor regjeringens grunnrenteskatt. Omleggingen får provenyeffekt i 2025 fordi grunnrenteskatten betales etterskuddsvis.

For å ha mer å leve av i fremtiden må vi også løse klimaproblemene. For å kutte utslipp trappes CO₂-avgiften på mineralske produkter opp, det innføres en ny klimagassavgift på jordbruket, og veibruksavgiften videreføres. Høyres forslag inneholder også et nytt program for å kutte store enkeltutslipp i industrien gjennom Enova og tiltak for tungtransporten og anleggsbransjen. Totalt legger Høyres budsjettforslag til rette for å kutte utslippene med om lag 255 000 tonn CO₂-ekvivalenter mer enn regjeringen, for de tiltakene som lar seg tallfeste.

Inndekninger

Disse medlemmer viser til at reduserte utgifter og omprioriteringer er nødvendig for at det skal være rom for en økt satsing på folks privatøkonomi, trygghet og beredskap, og for at Norge skal ha mer å leve av i fremtiden.

Staten må kunne drive mer effektivt. Høyres forslag viderefører avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen (ABE). Dette innebærer at statlige virksomheter effektiviserer med en halv prosent av driftsutgiftene, noe som frigjør 1,5 mrd. kroner til økt velferd og skattelette. Også offentlig sektor har en årlig vekst i produktiviteten, slik at det er mulig å drive mer effektivt uten at det går ut over aktivitet.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonens rapport om vedlikeholdsetterslepet på norske veier viser at det er behov for å ta flere grep enn å øke bevilgningene. I Høyres alternative budsjett er det foreslått å gi Statens vegvesen noe økt fleksibilitet til å kunne overskride bevilgningen til riksveivedlikehold, mot inndekning året etter. Dette kan gi jevnere ressursbruk og dermed mer vedlikehold for pengene. I tillegg er det foreslått å gi Nye Veier det helhetlige ansvaret for drift og vedlikehold på strekningene rv. 13 og E18/E39 mellom Langangen i Telemark og Ålgård i Rogaland.

Det foreslås lavere overføringer til landbruket i tråd med rammene Høyre varslet i forbindelse med jordbruksoppgjøret.

Det foreslås lavere bevilgninger til bistand. Siden 2021 har bistandsbudsjettet økt fra 31 mrd. kroner til nærmere 44 mrd. kroner.

Fylkeskommunene har opparbeidet seg store fond, til sammen 28,9 mrd. kroner ved inngangen til 2023, og økonomien beskrives som god. Som et engangstiltak foreslås det derfor å redusere overføringene til fylkene. Det foreslås heller ikke midler til å dele opp fylkeskommuner.

Offentlig sektors kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift utgår når avgiftsøkningen fjernes.

Ordningen med driftskreditt til Bane NOR avvikles, og disse medlemmer foreslår at midlene betales tilbake til statskassen. Bane NOR har i dag flere verktøy for å styre sin likviditet enn da driftskreditten ble innført i 2015, og erfaringen tilsier at behovet har vært begrenset.

Energitiltak for kommunale bygg foreslås omprioritert til energitiltak for lavinntektshusholdninger og et nytt utslippsprogram. Disse medlemmer foreslår å omprioritere midler til programmet innenfor bevilgningen til Enova, som over tid har hatt betydelige ubrukte midler.

Ferietillegget på dagpenger foreslås avviklet fordi utbetalingen kommer året etter opptjening, på et tidspunkt da de fleste allerede er tilbake i jobb. Videre foreslås det å gjeninnføre karenperioden i arbeidsavklaringspenger. Dette er en midlertidig ordning, der tre pluss to år burde være nok for å avklare om en kan komme tilbake i jobb eller få innvilget uføretrygd. 95 pst.-regelen i uføretrygden foreslås gjeninnført fordi barnetillegget for uføre i kombinasjon med uføretrygd kan gi høyere inntekt enn ved å stå i jobb.

Disse medlemmer foreslår at fagforeningsfradraget beholdes på nivået det var på under regjeringen Solberg, og at unntaket for merverdiavgift på bøker avvikles til fordel for økt barnetrygd og lettelser i skatten på inntekt.

3.1.2.3 Merknader fra Fremskrittspartiet

Fremtidens Norge

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er behov for å kutte i byråkrati og bruke mer penger på investeringer i fremtiden. Norges fremtidige pensjonsforpliktelser, livsløpskostnader med dagens nivå på innvandring, innretningen av velferdsytelser og det offentlige ressursbruk på byråkrati belaster statsbudsjettene med betydelige langtidsvirkninger.

Politisk motiverte subsidier av ulønnsomme næringer, dyre klimatiltak uten påviselige effekter globalt og en bistandspolitikk som styres av hvor mye som gis, mer enn bistandens effekt, må vies større oppmerksomhet. Dette er forhold med langtidseffekter som betyr langt mer enn om det brukes marginalt mer eller mindre fra oljefondet fra år til år.

Disse medlemmer mener det er på tide med modernisering av offentlig forvaltning. Fremskrittspartiets statsbudsjettforslag viser disponeringer som, selv om ikke alle ble gjennomført fullt ut i løpet av ett år, ville hatt positive langsiktige effekter for Norge. En trend hvor allerede mer enn 60 pst. og en stadig større andel av norsk økonomi går gjennom det offentlige, representerer en retning som må snus.

Disse medlemmer vil sikre forutsigbare rammevilkår, grunnlag for investeringsbeslutninger og en

helt nødvendig vekst i privat sektor som vil komme hele samfunnet til gode gjennom økt produktivitet, økt sysselsetting og redusert vekst i offentlige utgifter. Regjeringen legger opp til å bruke 409,8 mrd. oljekroner i budsjettet for 2024. Det er nesten 100 mrd. kroner mer enn de la opp til for ett år siden. Hver tredje krone på statsbudsjettet går nå til trygder og pensjoner. Disse medlemmer mener det er lite hensiktsmessig å bruke tid på en diskusjon om marginale endringer i oljepengebruken. Det er viktigere å gjøre noe med årsakene til at oljepengebruken er høy og at Norge blir stadig mer avhengig av olje i en økonomi hvor det offentlige andel av verdiskapingen er på verdenstoppen. Langtidsvirkningene av Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett vil snu en utvikling som ikke er bærekraftig over tid.

Skatte- og avgiftskutt gir frihet

Disse medlemmer vil at man skal få beholde mer av sine egne penger og bestemme mer over sin egen lommebok. Disse medlemmer foreslår skattelette til alle inntektsgrupper og vil kutte avgiftene på basisvarer som mat og drivstoff og at ingen skal betale mer enn 50 øre kWh for strøm.

Siden statsbudsjettet for 2023 ble vedtatt, har den økonomiske situasjonen forverret seg betydelig for svært mange. Nesten én million mennesker – eller én av fire – har hatt så store økonomiske bekymringer det siste året at det har gått ut over den psykiske helsen.

Regjeringen har økt oljepengebruken med 100 mrd. kroner sammenlignet med hva de mente var rett for ett år siden, men har likevel unnlatt å ta nødvendige grep for å gjøre det enklere og billigere å leve i Norge. De største taperne på den rød-grønne politikken er folk i jobb som bor alene og må greie seg på én lønnsinntekt.

Bensinavgiftene har økt med omtrent 1 krone per liter siden Senterpartiet fikk finansministeren. Dette kommer på toppen av den ekstreme prisveksten og er en kraftig belastning for vanlige folk, særlig de som bor i distriktene og er helt avhengige av å bruke bil.

Disse medlemmer har gjentatte ganger fremmet forslag i Stortinget som ville hjulpet folk og bedrifter, men flertallet på Stortinget har konsekvent sørget for å stemme ned forslagene.

Samlede skatter og avgifter har økt med over 100 mrd. kroner siden 2021, viser tall fra Finansdepartementet.

Disse medlemmer foreslår å kutte skatter med 15 mrd. kroner og avgifter med 20 mrd. kroner i 2024. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet også i budsjettet for 2024 vil prioritere det viktigste først. Derfor foreslår Fremskrittspartiet avgiftskutt på basisvarer som mat og drivstoff og en kraftig forbedret strømstøtte som vil bidra til å hjelpe alle som trenger det i en veldig vanskelig tid. I tillegg vil disse med-

lemmer gi alle skattelette ved å øke personfradraget. Dette gir mest uttelling for lave og midlere inntekter.

Norske bedrifter og bedriftseiere har fått et skattesjokk med Trygve Slagsvold Vedum som finansminister. Disse medlemmer viser til at det i Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett foreslås redusert formuesskatt og fjerning av ekstra avgift på arbeidsplasser.

I en urolig tid i Europa viser disse medlemmer til at Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett styrker forsvarsbudsjettet. Disse medlemmer vil bruke mer penger på å bygge og vedlikeholde veier og satse mer på helse og eldreomsorg. Disse medlemmer ønsker å kutte statens utgifter til symbolske klimatiltak, bistand og kultur.

Tiltak	(tall i kroner)
Skatt og avgift	
Skattelette personer	-8 435 000 000
Skattelette næringsliv	-7 600 000 000
Avgiftskutt	-19 790 000 000
Sum skatte- og avgiftsendringer	-35 825 000 000
Prioriterte skatteendringer	
Heve personfradraget i skatten til 100 000 kroner	7 870 000 000
Fjerne regjeringens særnorske ekstraskatt på arbeidsplasser, midlertidig arbeidsgiveravgift	5 500 000 000
Heve innslagspunktet i formuesskatten fra 1,7 til 2 mill. kroner for personer	1 530 000 000
Endre regjeringens forslag til verdsettelse av aksjer og næringseiendom fra 80 til 75 pst.	1 100 000 000
Endre regjeringens forslag til verdsettelse av sekundærbolig, sette verdsettelsen til 80 pst.	730 000 000
Økt sparebeløp og doblet skattefradrag i BSU-ordningen	575 000 000
Heve frikortgrensen til 100 000 kroner	435 000 000
Prioriterte avgiftsendringer	
Halvert merverdiavgift på mat	9 000 000 000
Veibruksavgift på autodiesel fjernes	5 500 000 000
Strømstøtte til husholdninger og borettslag	4 000 000 000
Veibruksavgift på bensin fjernes	3 650 000 000
Fjerne bompengestrekninger	2 740 000 000
Fjerne flypassasjeravgiften fra 1. juli 2024	1 150 000 000
Fjerne gammel vektkomponent i engangsavgiften på bil	580 000 000
Reversere taxfree-innstramningene til regjeringen	400 000 000
Strømstøtte til fritidsboliger	150 000 000
Engangsavgift MC volumkomponent 50 pst. reduksjon	40 000 000
Avvikle trafikkforsikringsavgiften for veterankjøretøy, traktor, snøscooter, moped og motorredskap	15 000 000
Veibruksavgift på naturgass og LPG fjernes	5 000 000
Fjerne økning i CO ₂ -avgift på avfallsforbrenning	270 000
Avgiftstak, bruksfradrag og ti-årsregel i engangsavgiften på bil	-550 000 000

Halverer matmomsen

Disse medlemmer viser til at det har blitt langt dyrere å fylle handlekurven i dagligvarebutikken. Matvareprisene har økt med 25 pst. på halvannet år, fra januar 2022 da regjeringens første selvstendige statsbudsjett trådte i kraft, til juli 2023. Økningen er i oktober 2023 dobbelt så høy som den totale konsumprisindeksen.

Tall fra SIFO viser at 151 000 husholdninger nå er ille ute økonomisk, og blant disse har 80 pst. måttet redusere matforbruket de siste seks månedene. Regjeringens svar er å gi dem en skattelette som tilsvarer to brødskeer ekstra i uka.

Økte energipriser og politisk vedtatte målpriser i jordbruksoppjøret forklarer noe av prisøkningen. Disse medlemmer foreslår derfor å halvere momsen på mat fra 15 til 7,5 pst. Disse medlemmer forutsetter at hele avgiftsreduksjonen skal komme forbrukerne til gode.

Tiltak	(tall i kroner)
Matmoms – sparte utgifter med FrPs forslag	
Forbruk på 3 000 kroner i måneden	2 350
Forbruk på 6 000 kroner i måneden	4 700
Forbruk på 10 000 kroner i måneden	7 850

Du skal ikke straffes for å kjøre bil

Bensin- og dieselpriiser på 25 kroner literen har blitt en ny normal med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering. For få år siden mente de fleste, inklusive Senterpartiet, at det ville være uholdbart med drivstoffpriser på over 20 kroner literen. Avgifter til staten utgjør om lag 50 pst. av pumpeprisen på drivstoff.

Disse medlemmer vil fjerne veibruksavgiften for å få drivstoffprisene ned på et mer akseptabelt nivå. Fjerning av veibruksavgiften på bensin vil redusere pumpeprisen med 5,31 kroner per liter og pumpeprisen på diesel med 3,45 kroner per liter inklusive merverdiavgift.

Tiltak	(tall i kroner)
Bensin – sparte drivstoffkostnader med FrPs forslag	Inkl. mva.
15 000 km i året med forbruk på 0,8 l/mil	6 365
20 000 km i året med forbruk på 0,8 l/mil	8 500
30 000 km i året med forbruk på 0,8 l/mil	12 750

Tiltak	(tall i kroner)
Diesel – sparte drivstoffkostnader med FrPs forslag	Inkl. mva.
15 000 km i året med forbruk på 0,6 l/mil	3 105
20 000 km i året med forbruk på 0,6 l/mil	4 140
30 000 km i året med forbruk på 0,6 l/mil	6 210

For en lastebil som bruker 3 liter diesel per mil og kjører 100 000 km i året, betyr en prisnedgang på 2,76 øre/liter ekskl. mva. en besparelse på hele 82 800 kroner årlig.

Ikke mer enn 50 øre for strøm

Strømprisen betyr noe for folk og bedrifter, da alle trenger strøm til hjem, produksjon og oppvarming av offentlige bygg. Disse medlemmer viser til at det gjennom vinteren har vært så høye strømpriser i Norge at folk har hatt problemer med å betale regningene.

Disse medlemmer mener dagens strømstøtteordning ikke er god nok. Derfor foreslår Fremskrittspartiet en forbedret strømstøtteordning, der dekningsgraden økes til 100 pst. over 50 øre per kWt.

Det er nesten en halv million hytter i Norge. For fritidsboliger foreslår disse medlemmer en tilsvarende ordning på de første 1 000 kWt. Det vil gjøre at folk har råd til å bruke hyttene sine og viktigst, sikre at vannrør ikke fryser.

Disse medlemmer vil at også næringsvirksomhet skal omfattes av strømstøtteordningen, og ber regjeringen komme tilbake med en avgrenset strømstøtteordning for norske bedrifter.

Statlige og kommunale selskap har store inntekter fra strømekSPORT. Denne fordelingen skal komme norske husholdninger og næringsliv til gode gjennom stabilt lave kraftpriser. Høye strømpriser forplanter seg videre i økonomien og gir en høyere inflasjon. Lavere priser på strøm vil derfor også isolert sett bidra til å dempe inflasjonen, noe som er bekreftet i tidligere svar fra finansminister Trygve Slagsvold Vedum til Stortinget.

Selv med lav strømpris tidlig på høsten er det allerede i november 2023 priser som ligger over det høye nivået fra høsten 2022, og prisene kan stige ytterligere utover vinteren. Da risikerer både husholdninger og bedrifter en ny økonomisk smell på toppen av de høye avgiftene, prisene og rentene som øker for hver eneste måned.

Tiltak	(tall i kroner)		
Strømregning bolig reduseres med	NO1	NO2	NO5
Årlig forbruk 12 000 kWt	2 598	2 734	2 505
Årlig forbruk 20 000 kWt	4 330	4 557	4 175
Årlig forbruk 30 000 kWt	6 496	6 836	6 263

Strømregning fritidsbolig reduseres med**Inntil 1 000 kWt/måned**

Inntil 1 000 kWt/måned

Spart 6 000 kr i vinterhalvåret

Disse medlemmer mener at folk må få beholde mer av sin egen inntekt. Disse medlemmer prioriterer å sette ned skatter og avgifter, slik at folk flest kan sikre velferd for seg og sin familie. Disse medlemmer vil gi folk valgfrihet til å prioritere pengebruken etter egne behov. Staten skal ikke prioritere for dem.

Skattelette for alle

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ble stiftet for å sette ned skatter og avgifter. Disse medlemmer mener både skatte- og avgiftsnivået er for høyt, og vil gi alle skattelette. Det er i dag rundt 1,1

million sysselsatte som ikke kvalifiserer til fagforeningsfradrag. I stedet for et eget fagforeningsfradrag ønsker Fremskrittspartiet å heve personfradraget for alle til 100 000 kroner. Det vil bety en gjennomsnittlig skattelette for de aller fleste på 2 600 kroner.

Økt frikortgrense

Disse medlemmer viser til at det i Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett også foreslås å øke frikortgrensen betydelig fra dagens nivå på 70 000 kroner, til 100 000 kroner. Dette vil bety svært mye for mange som jobber deltid ved siden av studiene.

		(tall i kroner)
Bruttoinntekt	Antall arbeidstakere	Gjennomsnittlig endring i skatt
100 000–200 000	414 700	-400
200 000–250 000	141 500	-1 200
250 000–300 000	229 400	-1 600
300 000–450 000	602 790	-2 400
Fra 450 000	2 794 600	-2 600

Lavere formuesskatt

Disse medlemmer ønsker å fjerne en skatteordning som diskriminerer norsk eierskap, som formuesskatten. For 2024 foreslår disse medlemmer å heve innslagspunktet for personlige skattytere fra 1,7 til 2 mill. kroner.

Regjeringen har tidligere økt verdsettelsen av aksjer og næringseiendom. Dette rammer mange småsparere, og disse medlemmer foreslår å øke rabatten fra 20 til 25 pst. samt å redusere verdifastsettelsen på sekundærbolig fra 100 til 80 pst.

Fjerner ekstraskatt på arbeidsplasser

Den rød-grønne regjeringen innførte i 2023 det de kalte en midlertidig ekstraordinær arbeidsgiveravgift for privat sektor. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet stemte imot en ekstra avgift på norske arbeidsplasser. Disse medlemmer mener avgiften er en ekstra særnorsk skatt som gjør det enda vanskeligere for bedrifter å konkurrere med bedrifter i andre land. Disse medlemmer vil fjerne den særnorske ekstraskatten på arbeidsplasser fra 1. januar 2024.

Enklere å komme inn på boligmarkedet

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil gjøre det enklere for unge å komme inn på boligmarkedet. I mange kommuner, spesielt i byene, er terskelen for å komme inn på boligmarkedet altfor høy. Boligkostnadene har økt kraftig, og i mange kommuner er det stor mangel på nye boliger. Disse medlemmer mener vi har en politisk skapt boligkrise som følge av

stadig nye krav og føringer fra myndighetene. Nye klimakrav begrenser tilgang på boligareal, kompliserer planprosessene og øker kostnadene. I tillegg øker bo-kostnadene som følge av økt formuesskatt på utleieboliger, kommunal eiendomsskatt og høye plan- og byggesaksgebyr. Disse medlemmer mener boligpolitikken må endres på en rekke områder både nasjonalt, i fylkeskommunene og i kommunene.

Mer lønnsomt å spare til bolig

Regjeringens kutt i BSU-ordningen har gjort det vanskeligere for unge å spare opp nok egenkapital til å komme inn på boligmarkedet. Derfor foreslår disse medlemmer å gjøre det mer attraktivt for unge å spare til egen bolig ved å doble skattefradraget for sparing til bolig. Disse medlemmer vil også å øke sparebeløpet til 30 000 kroner fra neste år.

Redusert avgift på førstegangskjøp

Dokumentavgiften er en ekstra avgift ved kjøp av bolig. Derfor foreslår disse medlemmer avgiftsfri-tak på de to første millionene når unge under 30 år kjøper sin første bolig. Det gir en besparelse på 50 000 kroner. Disse medlemmer ber regjeringen utforme forslag til hvordan endringen kan avgrenses og gjennomføres.

Lavere skatt gir lavere leiepriser

Mange unge har ikke råd til å kjøpe, og må leie bolig. Regjeringens politikk med å øke verdifastsettelsen av sekundærboliger til 100 pst. fører til at det blir færre og

dyrere utleieboliger. Disse medlemmer foreslår å sette ned verdsettelsen til 80 pst. Lavere skatt for dem som investerer i en utleiebolig, gir lavere utleiepriser.

Nei til eiendomsskatt

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet er motstander av eiendomsskatt lokalt i kommunene. I Fremskrittspartiets tid i regjering ble makssatsen for eiendomsskatt senket fra 7 til 4 promille, en reduksjon på over 40 pst. I Stortinget har disse medlemmer foreslått å fjerne kommunenes mulighet til å kreve inn eiendomsskatt.

Avgiftskutt gir frihet, og disse medlemmer vil ha lavest mulige avgifter, slik at folk og bedrifter får beholde mer av egne penger. Avgiftsnivået må holdes på et minimum for å gi større økonomisk handlefrihet for folk.

Reduserte bilavgifter

Bilavgiftene i Norge er altfor høye. Bilen er vårt viktigste og mest fleksible transportmiddel og står for mer enn 80 pst. av persontrafikken. Disse medlemmer viser til at for de som sliter økonomisk fra før, er de rekordhøye drivstoffprisene kombinert med stadig økende bompenger og bilavgifter en økende belastning. Dette er alvorlig både for den enkeltes økonomi og for trafikksikkerheten.

Disse medlemmer viser til at KNA i januar 2023 gjorde en undersøkelse som viste at én av fem bilister jevnlig kjørte omveier for å unngå bomstasjonene. I en ny undersøkelse fra november 2023 svarte én av tre det samme. Blant de yngste bilistene og de som har dårlig råd, er det betydelig flere. Det som er enda mer alvorlig, er at én av fire bilister oppgir at de har utsatt service- og vedlikeholdsarbeid på bilen sin på grunn av økonomi. Hele seks av ti med anstrengt økonomi har utsatt nødvendige verkstedbesøk.

Tallene i KNAs undersøkelse er etter disse medlemmers mening alarmerende og demonstrerer tydelige forskjeller mellom fattig og rik langs norske veier, og derfor tar Fremskrittspartiet målrettede grep for å lette

på situasjonen for norske bilister. Dersom trygg og nødvendig transport skal være et allemannsgode, er det helt avgjørende å lette avgiftstrykket på bilistene i stedet for å legge sten til byrden, slik regjeringspartiene og Sosialistisk Venstreparti gjør og har gjort i sine budsjetter. En situasjon hvor de beste og mest trafikksikre veiene kun skal være for dem med best råd, er ikke Norge verdig og er åpenbart i motstrid til en regjering som proklamerer at de er til for vanlige folk i hele landet.

Disse medlemmer vil redusere avgiftene på bil og fjerne veibruksavgiften på drivstoff, slik at det blir billigere både å kjøpe og å bruke bil for vanlige folk.

Disse medlemmer viser til at da Fremskrittspartiet satt i regjering og senere etablerte budsjettforlik med regjeringen, ble bilavgiftene redusert, mens den rød-grønne regjeringen øker dem kraftig. Økte bilavgifter rammer norske forbrukere og bidrar til økt inflasjon.

Vektkomponenten i engangsavgiften er en skatt på trafikksikkerhet. Store biler er sikrere enn små og lette biler. I en situasjon med et økende antall ulykker er det betenkelig at regjeringen gjør trygge biler dyrere.

Disse medlemmer mener vekt-komponenten i engangsavgiften må avvikles. I 2024 prioriterer disse medlemmer å fjerne regjeringens ordning med at noen må betale for egenvekt to ganger, ved å fjerne den gamle vekt-komponenten.

Lavere avgift på hybridbiler

Disse medlemmer foreslår å reversere regjeringens betydelige avgiftsøkninger på ladbare hybridbiler. Dette er biler som er et godt alternativ for mange, uten at man må frykte rekkeviddeangst for elbiler. Lavere avgifter gjør at flere kan skaffe seg en nyere og sikrere bil. Reduserte bilpriser gir også et bidrag til å dempe inflasjonen i økonomien.

Typiske familie-biler som Toyota RAV4 og Ford Explorer i ladbare utgaver har fått avgiftsøkninger på mer enn 100 000 kroner siden den rød-grønne regjeringen overtok. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets avgiftslettelser vil gi betydelig lavere priser for disse modellene:

Engangsavgift	(tall i kroner)	
	Regjeringens forslag	FrPs forslag
Toyota Rav 4 plug-in	136 688	18 808
Ford Explorer plug-in	335 391	25 908

Disse medlemmer mener engangsavgiften på konvensjonelle og ladbare biler gir ekstreme utslag som må dempes. Det er urimelig når engangsavgift kan utgjøre over 1 mill. kroner for enkeltmodeller. Disse medlemmer mener folk skal få velge bil etter behov, og vil innføre et tak for hvor høy avgiften kan være, på 500 000 kroner for personbil og 150 000 kroner for vare- og bobiler.

Bruksfradrag for alder på bil

Disse medlemmer vil også gjøre det enklere og rimeligere for folk å skaffe seg bil etter ønske og behov ved å gi høyere bruksfradrag i engangsavgiften. Dette vil samtidig gjøre det mindre attraktivt å eksportere nyere konvensjonelle kjøretøy fra Norge for å motta avgiftsrefusjon.

Bruksfradrag kjøretøy	
1 år	19 pst.
2 år	30 pst.
3 år	45 pst.
4 år	60 pst.
5 år	75 pst.
6 år	80 pst.
7 år	85 pst.
8 år	90 pst.
9 år	95 pst.
10 år	avgiftsfri

Disse medlemmer vil gjeninnføre regelen om avgiftsfrihet etter 10 år og gjøre den gjeldende for alle kjøretøy. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet tidligere har fjernet engangsvgiften for kjøretøy mellom 20 og 30 år, og nå fjerner disse medlemmer avgiften for kjøretøy mellom 10 og 20 år.

Lavere engangsvgift på MC

Volumkomponenten i engangsvgiften for MC foreslås halvert og gjør MC til et enda rimeligere transportalternativ for mange. Disse medlemmer foreslår også å avvikle trafikksforsikringsavgiften for veterankjøretøy, traktor, snøscooter, moped og motorredskap.

Fjerner flypassasjeravgiften

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet var med på å fjerne flypassasjeravgiften, og at den rød-grønne regjeringen har valgt å gjeninnføre den. Dette er en avgift som kommer på toppen av allerede høye priser for å reise med fly. Disse medlemmer vil fjerne den rød-grønne flypassasjeravgiften. Regjeringen vil at man neste år skal betale 85 kroner i avgift for hver flytur i Norge og Europa og 332 kroner for hver flytur utenfor Europa. Disse medlemmer foreslår å fjerne avgiften fra 1. juli, slik at det blir billigere å reise fra sommerferien og utover.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har stemt imot regjeringens forslag om å halvere tobakkskvoten på taxfree og foreslår en gjeninnføring av muligheten til å veksle tobakk mot vin. Inntektene fra taxfreesalget er et viktig bidrag til å finansiere kortbanenettet i Norge.

Gjennomgang av særavgifter

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet mener at særavgiftene må reduseres til et nivå som er på linje med nabolandene våre. Det høye avgiftsnivået rammer i særlig grad folk med lave inntekter. Flere særavgifter rammer også næringsvirksomhet og arbeidsplasser. Disse medlemmer vil derfor ha en gjennomgang av særavgiftsnivået i Norge.

Trygghet for folk, eiendom og verdier

Disse medlemmer vil at man som innbygger i Norge skal føle seg trygg. Norge skal ha et moderne, handlekraftig og ansvarlig politi som forebygger og håndterer hendelser. Utviklingen i trusselbildet har blitt mer alvorlig. Det er stadig oftere skyteepisoder, grov vold og kriminalitet på åpen gate. Disse medlemmer mener trygghet i hverdagen er viktig for den enkeltes livskvalitet. En av statens viktigste oppgaver er å sørge for innbyggernes trygghet.

For å bidra til en trygg hverdag må politiet ha kapasitet både til å følge opp hverdagskriminalitet og til å håndtere store og alvorlige hendelser. Politiet skal gjøre gatene trygge og samtidig være rustet for å bekjempe den organiserte kriminaliteten på en effektiv måte før vi får den samme negative utviklingen som i Sverige. Beredskapen må også styrkes for å forhindre større hendelser og terror. Derfor må politiet prioriteres og tilføres tilstrekkelige midler til å håndtere sitt samfunnsoppdrag.

Disse medlemmer viser til at det i Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett foreslås å øke bevilgningene med 1 mrd. kroner til grunnbemanning og beredskap i politidistriktene. Dette omfatter 460 nye politistillinger og er helt nødvendig for at politiet skal kunne utøve sitt samfunnsoppdrag på en forsvarlig måte.

Disse medlemmer vil øremerke 10 mill. kroner til å styrke spydspissen Politiets nasjonale beredskaps-senter, for økt beredskap til å håndtere større krisehendelser.

De siste årene har det vært en betydelig økning i ungdoms- og gjengkriminalitet, både i hovedstaden og andre steder i landet. Barn ned i 13-årsalderen begår alvorlige kriminelle handlinger. Disse medlemmer mener det kreves umiddelbare tiltak for å stanse utviklingen, og foreslår 150 mill. kroner til å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet. Samtidig må politiet gis bedre verktøy for å stanse den negative utviklingen, slik disse medlemmer har fremmet forslag om i Stortinget.

Effektive domstoler

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil styrke den tredje statsmakts uavhengighet. Disse medlemmer vil innføre en ny bevilgningsordning for domstolene, hvor finansieringen gjøres direkte fra Stortinget til Domstoladministrasjonen. Det er også viktig med et økonomisk rammeverk som sikrer at effektiviteten i norske domstoler kan opprettholdes. Disse medlemmer vil styrke domstolene med 50 mill. kroner.

Økt bemanning i kriminalomsorgen

Ansatte i kriminalomsorgen opplever at deres sikkerhet er svekket som følge av for lav bemanning. Det har vært flere alvorlige episoder hvor ansatte i norske fengsler har blitt angrepet. Dette fører til økt sykefravær og at dyktige folk slutter i kriminalomsorgen. Disse

medlemmer foreslår derfor at kriminalomsorgen tilføres ytterligere midler, og at bevilgningene til grunnbemanning i norske fengsler økes med 65 mill. kroner.

Helhetlig beredskap

Situasjonsbildet med krig i våre nærområder viser viktigheten av en helhetlig nasjonal beredskap. Sivilforsvaret spiller en nøkkelrolle i små og store kriser. Frem-

skrittspartiet anerkjenner den sentrale rollen Sivilforsvaret spiller i vår nasjonale totalberedskap, og foreslår derfor en styrking av Sivilforsvaret med 50 mill. kroner i 2024.

Disse medlemmer foreslår også å styrke Toll-etaten med 100 mill. kroner til innkjøp av skannere på grenseoverganger, som er viktige for å bekjempe organisert kriminalitet.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, justissektoren	
Styrket grunnbemanning og beredskap i politidistriktene, særlig til økning av utadrettet virksomhet. Opprettelse og bemanning av 460 nye politistillinger	1 000 000 000
Tiltak mot gjengkriminalitet	150 000 000
Tolletaten, ressursopptrapping og styrket grensekontroll ved nye skannere	100 000 000
Styrket grunnbemanning i kriminalomsorgen	65 000 000
Økt bemanning ved påtalemyndigheten i politiet	50 000 000
Opprettholdelse av forsvarlig drift og opphevelse av ansettelsesstopp i domsstolene.	
Fortsettelse av digitaliseringsarbeid og økt bruk av bilde- og lydopptak.	50 000 000
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap. Styrking av Sivilforsvaret, særlig økning av mannskap.	50 000 000
Politiets nasjonale beredskapssenter, styrking av dagens beredskapsressurser for å sikre tilfredsstillende klartid samt oppbygging av antidronekapasitet	10 000 000
Overføring til private. Styrking av NorSIS' arbeid med cybersikkerhet	2 000 000
Tilskudd til frivillige organisasjoner, som Gatelagene, Stiftelsen Crux, Wayback	2 000 000

Forsvar gir trygghet

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet mener en av statens viktigste oppgaver er å sikre innbyggerne mot trusler utenfra. Uten trygghet mot påvirkning og trusler fra aktører som vil skade Norge, vil folk føle at hverdagen blir usikker, og demokratiet vil smuldre opp. Russlands ulovlige invasjon av Ukraina har vist oss at fred og frihet ikke kan tas for gitt.

NATO er den viktigste arenaen

Alliansetilknytningen Norge har til NATO, er viktigere enn noen gang. NATO er den viktigste arenaen for deltakelse og samarbeid når det gjelder sikkerhet. Disse medlemmer vil sikre nasjonal suverenitet gjennom et sterkt forsvar, bygget på allmenn verneplikt og bred alliansebygging i NATO, hvor Sverige og Finland vil bidra til å forsterke det nordiske forsvarssamarbeidet.

Et forsvar for fremtiden

Dagens forsvar lider under manglende finansiering. Driftssituasjonen i Forsvaret er kritisk, da det legges begrensninger på nødvendig aktivitet for å få budsjettet til å strekke til. Det er ingen tvil om at Forsvaret står overfor store materiellanskaffelser i årene som kommer, som vil binde opp investeringsmidler i mange år. I påvente av at regjeringen skal legge frem en langtidsplan for Forsvaret før sommeren, viser disse medlemmer til at Fremskrittspartiet vil øke budsjettet med en ekstra forsvarsmilliard, som skal gå til både materiell og økt aktivitet.

Disse medlemmer foreslår også en avsetning på 1 mrd. kroner til oppstart av et forsvarsfond som skal bidra til raskere anskaffelser av materiell som luftvern, helikoptre og annet fra utlandet.

Disse medlemmer ønsker at flere gjennomfører førstegangstjeneste. Det vil være bra for den enkelte og for landet. Disse medlemmer mener det er behov for økte midler til trening, og vil styrke Heimevernet.

Norsk produksjon

Disse medlemmer er bekymret over signaler fra Nammo om at de vurderer å flytte produksjonen ut av Norge. Regjeringen ser ikke ut til å ha forstått alvoret når den ikke vil garantere for investeringskostnadene knyttet til økt produksjon av artilleriammunisjon. NATOs generalsekretær Jens Stoltenberg har vært tydelig på at NATO-landene må ta mer ansvar for å sikre økt produksjon av forsvarsmateriell, og at myndighetene må bidra til å sikre dette. I en situasjon med økt internasjonal uro mener disse medlemmer det er av avgjørende betydning å sikre den nødvendige kapasiteten. Derfor foreslår disse medlemmer et kapitaltilskudd til Nammo på 780 mill. kroner.

Bedre beredskap

Disse medlemmer viser til at trygghet for folk flest gjennom bedre beredskap og tettere samarbeid

mellom Forsvaret og de sivile aktørene er viktig for Fremskrittspartiet.

Beredskapsarbeidet er svært viktig, og Forsvarets rolle må avklares og defineres slik at organisasjonen kan

bistå det sivile samfunn mest mulig hensiktsmessig. Samarbeidet mellom politi og forsvar bør utvikles videre innenfor både beredskap, informasjonsbehandling og operative oppgaver.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, forsvar	
Etablere et forsvarsfond i påvente av langtidsplan for Forsvaret	1 000 000 000
Kapitaltilskudd til Nammo, økt produksjonskapasitet	780 000 000
Materiellanskaffelser	500 000 000
Driftsutgifter Forsvaret	420 000 000
Forskning og utvikling	90 000 000
Overføring til andre (DFS)	1 000 000

Olje og gass er vår viktigste næring

Norsk olje- og gassnæring er den viktigste garantisten for å skape økonomisk trygghet for velferdssamfunnet. Ingen andre næringer skaper like store verdier. Disse medlemmer mener olje- og gassnæringen derfor må videreutvikles, ikke avvikes.

Mens en ansatt i oljenæringen skaper verdier for 33,2 mill. kroner årlig, er tilsvarende tall for alle næringer på fastlandet på 1,1 mill. kroner, viser tall fra Statistisk sentralbyrå.

Gir gass i energiutviklingen

Disse medlemmer mener Norge fortsatt skal være en energinasjon. Det må tilrettelegges for fortsatt høy aktivitet og satses mer på analyser og kartlegging av ressursene på norsk sokkel. Undersøkelser tyder på at sokkelen har store verdier i havbunnsmineraler, som bør kartlegges med sikte på utvinning på et senere tidspunkt. Høy aktivitet på sokkelen vil også sikre fortsatte inntekter til å finansiere norsk velferd og trygghet i årene som kommer.

Disse medlemmer vil presentere en egen plan for å produsere nok energi frem mot 2030. Disse medlemmer mener regjeringen ikke utnytter potensialet i økt vannkraftutbygging og bruk av biogass. Selv om det ligger noe frem i tid, bør kjernekraft ha en naturlig plass i den norske kraftmiksen i fremtiden, og disse medlemmer foreslår derfor ekstra midler til et utvalg som skal forberede grunnlaget for bygging av kjernekraft i Norge.

Det er også andre energikilder, som blått hydrogen, som kan utvikles i Norge. Disse medlemmer vil derfor gi ekstra midler til forskning på og utvikling av nye energikilder.

Ta vare på naturen

Kutt i klimagassutslippene fører til en lang rekke tiltak som belaster folks lommebok og bedrifters økonomi. Disse medlemmer mener det er viktig å begrense skadevirkningene som menneskelig aktivitet har på natur og klima gjennom forurensning, forsøpling og utnyttelse av naturressurser. Tiltak som reelt vil redusere utslipp og søppel og bidra til å ta vare på naturen og ressurser for kommende generasjoner, er viktig. Det er også viktig at det planlegges for hyppigere værrelaterte hendelser i tiden som kommer, slik som flom og skred.

Utslippskutt gjennom teknologi, ikke avgifter

Det er unaturlig at Norge, som har lave utslipp, skal pålegge seg selv utslippskutt som er svært dyre og urealistiske å oppnå. Disse medlemmer tror på utslippskutt gjennom teknologiutvikling og kvotekjøp i land med større utslipp enn oss. Disse medlemmer vil bevilge mer midler til utvikling av lav- og nullutslipps-teknologi. Disse medlemmer ønsker også at det skal forskes på karbonfangst og -lagring, selv om disse medlemmer er imot store statlige overføringer til Langskip-prosjektet.

Disse medlemmer er imot å øke det såkalte kvoteprisgulvet for CO₂-kompensasjonsordningen, som betyr store ekstrakostnader for flere industribedrifter. Disse medlemmer øker også CO₂-kompensasjonsordningen for fiskeflåten med over 100 mill. kroner.

Plast i havet er et stort problem. Mye av platen kommer fra store elver i utviklingsland, og innsats for forebygging og opprydding må rettes dit. Platen som havner i norske hav og på norske strender, må også ryddes. Disse medlemmer bevilger derfor ekstra midler som skal gå til bedre organisering og mer opprydding av marint avfall.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, energi og miljø	
Økt strømstøtte	4 070 000 000
Ikke øke kvoteprisgulvet i CO ₂ -kompensasjonsordning for industrien	2 400 000 000

Tiltak	(tall i kroner)
Økning i støtteordning til nitrogenrensing av Oslofjorden	200 000 000
Tilskudd til kompensasjon for CO ₂ -avgift for fiskeflåten	102 700 000
Sokkeldirektoratet, økt leteaktivitet	50 000 000
Flom- og skredforebygging i regi av NVE	50 000 000
Forskning og teknologiutvikling for framtidens energisystem	50 000 000
Statlige anskaffelser, vern av naturområder. Skogvern	30 000 000
Norwegian Energy Partners	10 000 000
Overføring til Klima- og energifondet	10 000 000
Marin forsøpling	10 000 000
Sette ned et utvalg som skal vurdere mulighetene for kjernekraft i Norge	5 000 000

Trygge veier binder Norge sammen

Trygge veier legger grunnlaget for vekst i fremtiden. Disse medlemmer mener at å bygge ut hovedveinettet slik Fremskrittspartiet la grunnlaget for i regjering ved å opprette selskapet Nye Veier AS, legger til rette for fremtidig verdiskaping. Derfor bør det igangsettes flere prosjekter. Norge trenger et effektivt høyhastighetsveinett som binder landsdelene sammen. Disse medlemmer sørget for fortgang i utbyggingen av møtiefrie firefeltsveier på E6, E18 og E39. Det er svært skuffende at dagens regjering vil nedprioritere utbygging av hovedveier og forringe veistandarden.

Vil bygge nye og moderne veier

Regjeringen har ikke satt av midler til å sikre byggestart for viktige veiprojekter som E6 Megården–Mørsvikbotn, E134 Røldal–Seljestad eller Oslofjordforbindelsen. Disse medlemmer vil ha byggestart i 2024 for disse prosjektene. Disse medlemmer vil også sikre midler til oppstart på strekningene E16 Hylland–Slæen, E134 Saggrenda–Elgsjø og E136 Breivika–Lerstad.

E16 fra Skaret til Hønefoss er en av Norges mest ulykkesutsatte veier. Prosjektet er gryteklart, og Fremskrittspartiet vil ha oppstart på prosjektet nå. Tilsvarende gjelder for den ekstremt rasutsatte E16 Arna–Stanghelle.

Effektivt høyhastighetsvei vil binde landsdelene sammen og sørge for at folk og næringsliv sparer reisetid samtidig som tryggheten på veiene blir bedre. Et slikt veinett vil ha stor betydning for næringslivet, som mer effektivt kan få varene frem til markedene.

Utbedringer og veimerking

Utbedringer av eksisterende veier samt bedre veimerking er noe av det viktigste man kan gjøre for trafikksikkerheten.

Økt vedlikehold

Forfallet øker på både vei- og jernbanenettet. Fremskrittspartiet setter av ekstra midler til vedlikehold i sitt alternative statsbudsjett. Målet er å stoppe vedlikeholdsetterslepet på riksveier. Det settes også av ekstra

midler til å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene, der mange av ulykkene skjer.

Dårlig veidekke er en betydelig trafikktrygghetsrisiko, og bedre vedlikehold vil gi et mer effektivt veinett med færre ulykker. Disse medlemmer vil også øremerke 200 mill. kroner til skred- og rassikringsprosjekter som er klare til utbygging.

Jernbanenettet fortsetter å forfalle. Disse medlemmer vil sørge for midler som gir økt punktlighet og færre driftsavbrudd, noe som er viktig for konkurransekraften for både gods- og persontrafikken.

Kompenserer kostnadsvekst

Det har vært en betydelig kostnadsvekst i anleggssektoren som regjeringen ikke tar hensyn til. Dette rammer både drift og utbygging hos Statens vegvesen og Nye Veier AS. Disse medlemmer foreslår økte bevilgninger som vil kompensere for kostnadsveksten.

Etableringen av Nye Veier har vært en suksess. Disse medlemmer vil derfor bevilge 1 mrd. kroner til drift og utbygging hos Nye Veier for de prosjektene som er fordelt.

Trygghet på veien

Mindre utbedringer på eksisterende veier og forsterket oppmerking gir betydelig bedre sikkerhet, selv med små investeringer. Disse medlemmer foreslår å sette av ekstra midler til slike utbedringer.

Disse medlemmer vil bidra til at fylker og kommuner bygger mer trygg skolevei. Derfor foreslår disse medlemmer at det settes av en søkbar pott der kommuner og fylker som selv prioriterer skoleveier, kan få bidrag til å finansiere prosjektene. Trygg skolevei er viktig for alle trafikanter.

Vil redusere utgiftene

Disse medlemmer vil redusere avgiftsbelastningen for kjøretøy og drivstoff. Dette vil bety mye for både folks og bedrifters økonomi i en tid der mange opplever at det har blitt vanskelig å få endene til å møtes som følge av høye priser. Når flere får økonomisk mulighet til å skaffe seg en nyere bil, vil det også gi bedre trafikksikkerhet, da nyere og større biler er tryggere.

Kutter bompenger

Det er et offentlig ansvar å bygge og vedlikeholde veinettet. Disse medlemmer ønsker derfor å avvikle all innkreving av bompenger og vil slette bompeng gjeld. Brukerbetaling på ferger er også en form for bom-

penger, og Fremskrittspartiet foreslår å halvere fergetakstene. I budsjettet for 2024 foreslår disse medlemmer å kutte bompenger slik at bilistene fra 2024 slipper å betale på følgende strekninger:

Fylke	Veinummer	Strekning
Innlandet	E16	Fønhus–Bagn–Bjørø
Innlandet	E16	Kongsvinger–Slomarka
Innlandet	E6	Øyer–Tretten
Buskerud	rv. 7	Sokna–Ørgenvika
Telemark	rv. 36	Slåttekås–Årnes
Telemark	rv. 36	Bø–Seljord
Nordland	E6	Hålogalandsbrua
Nordland	E6	Helgeland Sør
Nordland	E6	Helgeland Nord

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, transport	
Bompengekutt	2 740 000 000
Økt vedlikehold av riksveier	1 200 000 000
Nye Veier, utbygging av nye prosjekter og drift av eksisterende veier	1 000 000 000
Store prosjekter, Statens vegvesen	500 000 000
Tilskudd til vedlikehold av fylkesveier	500 000 000
Økt vedlikehold av jernbane og økte investeringer ICE Stokke–Sandefjord	590 000 000
Små investeringsprosjekter på riksveier	475 000 000
Skred- og rassikring	200 000 000
Tilskudd til trygge skoleveier	200 000 000
Reduserte fergetakster riksveiferjer	177 000 000
Forsterket midtoppmerking riksveier	105 000 000
Planlegging av nye riksveiprosjekter	100 000 000
Bruprogrammet. Forsterke bruer for å tåle mer vekt	25 000 000
Rasteplasser vintervedlikehold	25 000 000
Vedlikehold fyrbygninger	10 000 000
Kunnskapsformidling teleområdet	3 000 000
Trafikksikkerhetstiltak for motorsyklister, NMCU	3 000 000

Helsehjelp når man trenger det

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil sikre gode, raske og trygge helsetjenester. Man skal kunne stole på at man får den hjelpen du trenger når man trenger den, uten å måtte betale dyrt fra egen lomme.

Disse medlemmer vil ha en sterk satsing på helse. Alle har ulike utgangspunkt og behov. Et mangfoldig tilbud som er tilpasset hver enkelt, er nøkkelen til en god helsetjeneste. Tjenestene skal komme når man selv trenger dem, og hver enkelt skal ha valgfrihet i helsetilbudet.

Kutt helsekøene

Helsekøene har økt med 23 pst. siden dagens regjering tiltrådte. Disse medlemmer vil kutte køene ved

å ta i bruk all ledig kapasitet, også private tilbud, for å redusere smerter og sykemeldinger, slik at flere kan komme raskere tilbake i jobb og til en mer normal hverdag.

Disse medlemmer viser til at det i Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett settes av 2 mrd. kroner til å styrke sykehusbudsjettene. Deler av beløpet er øremerket til å inngå behandlingsavtaler med private tilbydere. På den måten fås rask behandling, uten betaling fra egen lomme eller egen forsikring.

Disse medlemmer viser til at i september 2023 stod 255 888 nordmenn i helsekø.

Lavere egenandeler

Egenandeler på helsetjenester fungerer i praksis som en skatt på sykdom. Regjeringen vil heve egenandelstaket til over 3 000 kroner. Det mener disse med-

lemmer er grunnleggende usosialt. Økningen vil ramme de som er syke og har lite fra før. Disse medlemmer foreslår i stedet å redusere taket på egenandeler med 500 kroner.

Flere fastleger

Norge står i en alvorlig fastlegekrise. Tall fra Legeforeningen viser at 235 000 personer står uten fastlege. Selv om disse medlemmer har fått gjennomslag for at fastleger skal få mer tid til pasientene og bruke mindre tid på byråkrati, er det behov for kraftfulle tiltak for å styrke fastlegeordningen.

Disse medlemmer vil etablere 100 nye LIS1-stillinger, som er praksisplasser for leger som har startet på en spesialistutdanning.

Bedre tilbud i psykiatrien

Stadig flere sliter med psykisk uhelse. Selvmord og depresjon har blitt store samfunnsproblemer som må tas på alvor. En høy andel av de som er dømt til tvungent psykisk helsevern, går i dag ute i det fri, uten noe behandlingstilbud.

Disse medlemmer vil etablere flere døgnplasser i psykiatrien og vil styrke tilbudet med tiltak mot ensomhet, lavterskeltilbud nær brukerne og midler til frivillige organisasjoner, blant annet Mental Helses hjelpetelefon, ROS (Rådgivning om spiseforstyrrelser) og Kirkens SOS.

Behandlingsreiser for ALS-pasienter

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet høsten 2018 fremmet forslag om at ALS-pasienter burde få rett på behandlingsreiser på linje med andre pasienter med nevrologiske og revmatiske sykdommer. Dette forslaget ble vedtatt, og fra og med 1. januar 2019 kunne ALS-pasienter søke om behandlingsreiser til utlandet via lege. Det ble også satt av 6,5 mill. kroner til behandlingsreiser for ALS-pasienter i statsbudsjettet for 2019. Representanten Bård Hoksrud stilte spørsmål høsten 2023 til statsråden om hvor mange som har fått dekket behandlingsreiser til nå siden 1. januar 2019. Statsråden opplyste om at det kun er innvilget tre søknader og til nå brukt ca. 460 000 kroner på behandlingsreiser for ALS-pasienter. Disse medlemmer mener at potten bør kunne nyttes også til ALS-pasienters reiser innenlands. Videre mener disse medlemmer at man bør ettergå praksisen for hvordan søknader om behandlingsreiser har blitt praktisert. Disse medlemmer mener at ALS-syke bør få dekket reiser som ikke nødvendigvis er en «behandlingsreise», men for å leve et så normalt og verdig liv som mulig. Disse medlemmer mener ordningen bør utvides slik at ALS-syke får levd gode og verdige liv.

Kjøpe flere medisiner

Norge er en sinke med å ta i bruk nye medisiner for norske pasienter. Syke dør mens de venter i kø på at medisin som kan redde liv, skal bli godkjent. Disse medlemmer mener Norge ikke skal være dårligere på å tilby medisiner enn hva man er i nabolandene våre. Derfor setter disse medlemmer av midler til raskere metodevurderinger i Legemiddelverket, i tillegg til å sette av øremerkede midler til å kjøpe legemidler til pasienter med sjeldne sykdommer.

En varm, trygg og verdig eldreomsorg

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil ha slutt på at eldre blir behandlet som en utgiftspost på budsjettene. Disse medlemmer vil gi folk frihet til å velge tjenester basert på egne behov og ønsker.

Stadig flere vil trenge pleie- og omsorgstjenester i årene som kommer. Disse medlemmer vil legge til rette for at de som ønsker det, skal få bo hjemme så lenge som mulig. Samtidig skal det være tilbud på sykehjem når behovet er der.

Eldremilliard

Mange ser på det økende antallet eldre som et problem. Disse medlemmer mener det er fantastisk at vi lever lenger og har stadig flere friske eldre. Dessverre varierer kvaliteten på eldreomsorgen stort fra kommune til kommune. Derfor vil disse medlemmer flytte ansvaret for finansieringen fra kommunene til staten.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet foreslår å bevilge over 1 mrd. kroner ekstra til eldreomsorg i 2024. Pengene skal blant annet brukes til å styrke bemanningen i eldreomsorgen med 600 nye sykepleierstillinger, tiltak for matglede og ernæring, aktivitetstilskudd og økt investering til heldøgns omsorgsplasser.

En rapport fra HelseDirektoratet viser at hele 44,4 pst. av sykehjemsbeboere er underernærte eller i ferd med å bli det. Disse medlemmer vil ha en ernæringsreform i eldreomsorgen. Kjøkkenet skal tilbake på sykehjemmene. God mat og matlukt løfter matlyst og appetitt. Eldre skal ikke lide av underernæring på norske sykehjem.

Flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger

En kartlegging TV 2 har gjort, viser at nesten 3 000 personer står i kø for å få en sykehjemsplass eller døgnbemannet omsorgsbolig. Tall fra SSB viser at det er behov for 13 000 nye sykehjemsplasser innen 2030.

Eldre skal behandles med respekt og verdighet. Derfor foreslår disse medlemmer investeringstilskudd til 1 500 nye sykehjems- og omsorgsplasser i 2024 i tillegg til de plassene regjeringen foreslår.

Eldreombud

Den rød-grønne regjeringen sørget for å legge ned Eldreombudet, som ble opprettet under Fremskrittspartiets tid i regjering.

I en tid med stadige tilfeller av regelbrudd i omsorgstjenestene, mer digitalt utenforskap og stadige kutt i eldreomsorgen er Eldreombudet viktigere enn noen gang. Disse medlemmer setter derfor av midler til å gjenopprette Eldreombudet.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, eldreomsorg	
Styrke bemanningen i eldreomsorgen	600 000 000
1 500 nye sykehjems- og heldøgns omsorgsplasser	300 000 000
Styrke matglede og tiltak for å hindre underernæring, for eksempel Gylne måltidsøyeblikk	250 000 000
Aktivitetstilskudd eldreomsorg	250 000 000
Rehabilitering 500 heldøgns omsorgsplasser	100 000 000
Tilskudd til frivillige organisasjoner til tiltak mot ensomhet i alle aldersgrupper	50 000 000
Tilskudd til sykehjemskjøkken	30 000 000
Eldreombudet gjenopprettes etter regjeringens nedleggelse	5 817 000
Prioriterte satsinger, helse	
Styrke sykehusbudsjettene	1 100 000 000
Kutte egenandelstaket med 500 kroner	812 000 000
Kjøp av ledig kapasitet hos private	500 000 000
Tilskudd rusbehandling og psykisk helsevern gjennom fritt behandlingsvalg	300 000 000
Innkjøp av medisiner	300 000 000
Intensivplasser	200 000 000
Døgnplasser i psykiatrien	200 000 000
Innføre program for å utrydde livmorhalskreft som i Sverige	150 000 000
Etablere 100 nye LIS1-plasser (spesialiseringstillinger)	150 000 000
Øremerking av midler til frivillige organisasjoner og styrking av pårørendemedvirkning	100 000 000
Vertskommunetilskudd	100 000 000
Reversere refusjonskutt til kiropraktorene	100 000 000
Tilrettelagte boliger utenom sykehjem	50 000 000
Søkbar pott til lavterskeltilbud for psykisk helse nær brukerne	30 000 000
Driftsstøtte til styrking av frivillig helseberedskap	30 000 000
Mental helses hjelpetelefon	15 000 000
Kirkens SOS	15 000 000
Raskere metodevurderinger	10 000 000
ROS – Rådgivning om spiseforstyrrelser	5 000 000

En trygg oppvekst

Norske barn fortjener verdens beste oppvekst med valgfrihet og konkurranse i skolen. Mobbing og vold er uakseptabelt. Disse medlemmer mener politikerne ikke skal legge føringer på hvordan familiene organiserer sin omsorg for barna.

En god skole med gode lærere som tilbyr undervisning tilpasset den enkelte elev, vil løfte alle og bidra til å legge grunnlaget for morgendagens velferdssamfunn.

Valgfrihet for barnefamilie

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil ha et mangfold av barnehager, der foreldrene selv kan velge den barnehagen de har mest tillit til. Disse medlemmer ønsker å lovfeste retten til plass i barne-

hage fra den dagen barnet fyller ett år, uavhengig av når på året barnet er født.

Disse medlemmer vil ha full likebehandling av private og offentlige barnehager. Disse medlemmer vil reversere regjeringens kutt i pensjonstilskuddene til private barnehager.

Styrker tilbudet til sårbare barn

Det er skremmende å se omfanget av vold og overgrep mot barn. Disse medlemmer vil styrke arbeidet for å forhindre misbruk av og vold mot barn.

Disse medlemmer vil øke muligheten til å velge private barnevernstjenester, fordi de private bidrar til kvalitet og mangfold. Det gir hvert enkelt barn best mulig tilpassede tiltak. Disse medlemmer mener barnevernets makt må avgrensnes. Barnevernet må kun gri-

pe inn der det ikke er noen annen utvei. Disse medlemmer foreslår mer penger for å heve kompetansen i barnevernet.

Mens regjeringen sier den skal satse på tiltak mot diskriminering, synes den blind for at mange lever under negativ sosial kontroll. For disse medlemmer er bekjempelsen av dette den viktigste likestillingskampen i vår tid. Det dreier seg om å sikre alle – uavhengig av bakgrunn – personlig frihet.

Økt innsats mot vold og mobbing

Disse medlemmer vil legge til rette for en skole som tar hensyn til både den enkelte og samfunnets behov. God utdanning for elevene forutsetter et godt læringsmiljø. Lærernes stilling i skolen må styrkes gjennom økt myndighet og metodefrihet. Innsatsen mot vold og mobbing i skolen må styrkes. Lærerne må få frihet til å organisere klassen slik de synes er best, slik at elevene får mest mulig tilpasset opplæring.

Økt valgfrihet

Elever og studenter må få velge en utdanning som gjør at de kommer ut i verdiskapende arbeid. Utdannel-

se innen yrkesfag, helse, IKT og ingeniørfag må prioriteres. Private skoler sikrer mangfold og variasjon og er viktige for at valgfriheten skal bli reell. Disse medlemmer vil legge til rette for flere privatskoler og reversere det store kuttet som regjeringen foreslår.

Etterspurte fagutdannelse må prioriteres sterkere. Disse medlemmer foreslår å fullfinansiere utstyrsstipendet i videregående skole og vil opprette 1 000 flere fagskoleplasser. Målet er at alle skal ha best mulig tilgang til utdannelse som gir dem jobb og sikrer kompetent arbeidskraft.

Økt studiestøtte

Den kraftige prisøkningen rammer mange studenter hardt. Disse medlemmer vil knytte studiestøtten til Folketrygden og vil øke studiestøtten til 1,5 G over 4 år, slik at den økes hvert år. For høstsemesteret 2024 vil det bety økt studiestøtte på om lag 4 000 kroner. Over en fireårsperiode vil Fremskrittspartiet dermed trappe opp studiestøtten med 3 164 kroner i måneden.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, oppvekst	
Økt studiestøtte. Knytte støtten til 1,5 G fordelt over 4 år	228 125 000
1 000 ekstra studieplasser i fagskolen	56 303 000
Tilskudd til private grunnskoler	51 500 000
Voldsforebyggende tiltak	40 000 000
Beholde Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse og deres øremerkede midler	38 500 000
Senter for voldsutsatte barn	27 000 000
Barnevernet	25 000 000
Fullfinansiering av utstyrsstipend i videregående skole	24 000 000
Øke lærlingtilskuddet med 1 000 kroner pr. plass	22 500 000
Frivillighetstiltak	20 000 000
Sosialagenter – prøveprosjekt for bedre skolemiljø etter modell fra Oslo	20 000 000
Toppidrettstilskudd til NTG Bergen og Wang Toppidrett Romerike	19 507 000
Barnevernet	15 000 000
Opprettholde bransjeprogrammet for maritim næring	15 000 000
Barne- og ungdomstiltak	10 000 000
Opprettholde de ulovfestede tilskuddene til Kongshaug Musikkgymnas, Oasen vgs Vennessla og Oslo by steinerskole	6 300 000
Styrke Worldskills	3 000 000
Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge	2 000 000
Ønsketransporten, frivillighet	1 500 000
Endre kategori plassering av tre-årige teknologi- og realfagsprogrammer, sykepleierutdanning og lærerutdanningene fra kategori E til kategori D	738 000

Privat næringsliv driver Norge fremover

Disse medlemmer mener at ryggraden i den norske økonomien er de private bedriftene som skaper verdier og arbeidsplasser over hele landet. Norge er helt avhengig av innovasjon og ekspansjon i privat næringsliv.

Rød-grønt flertall med dramatiske skatte- og avgiftsøkninger har bidratt til uforutsigbarhet i rammebetingelsene for norske og internasjonale investeringer i Norge. Disse medlemmer ønsker lavere skatter og avgifter, gode rammevilkår som gir rom for utvikling, og

avbyråkratisering slik at næringslivet kan ha søkelys på å skape verdier og arbeidsplasser.

Forutsigbarhet for havbruksnæringen

Disse medlemmer har registrert at havbruksnæringen selv har gitt uttrykk for at den er villig til å betale mer av verdiskapingen i skatt, men med en annen modell enn den som er vedtatt. Dette illustrerer at med en bedre prosess, hvor flere hensyn ble vurdert og søkt ivaretatt, kunne skattemodellen for bransjen både oppfylt grunnrenteskattens intensjon, samlet mer støtte i berørte lokalsamfunn og slik stått seg bedre over tid.

Disse medlemmer mener fortsatt at intensjonen med grunnrenteskatten kan oppfylles på betydelig mindre distriktsfiendtlige måter. Et eksempel på dette er den færøyske modellen med dynamisk produksjonsavgift. Denne modellen fungerer godt og burde etter disse medlemmers syn vært utredet, slik LO, NHO og et stort antall av høringsinstansene har bedt om. En trinnvis bedriftsbeskatning bør også utredes som et alternativ.

Disse medlemmer viser til sine merknader og forslag i Innst. 372 L (2022–2023), der regjeringen ble bedt om å vurdere alternative modeller til og anbefalinger om beskatningsregimet for havbruk, med forutsetning om at næringen ble involvert.

Mineralnæringen er viktig for rikets sikkerhet

For å kunne sikre nyskaping og utvikling, særlig innenfor teknologi, er etter disse medlemmers mening mineralnæringen viktig. Dessverre er majoriteten av utvinningsområder kontrollert av autoritære stater som når som helst kan stanse eksporten av disse viktige metallene.

Geologiske undersøkelser har avdekket at Norge har store uutnyttede mineralressurser. Fremskrittspartiet ønsker derfor å prioritere økt kartlegging av mineraler, forenklet byråkrati og kortere saksbehandlingstid for selskaper som ønsker å utvinne disse viktige ressursene.

Dette vil sikre trygg utvinning av mineraler og redusere Europas og Norges avhengighet av mineraler fra au-

toritære stater, som Kina. Mineralnæringen er risikofylt og kapitalkrevende. Disse medlemmer ønsker å opprette et statlig kapitalfond som skal investere i norske utvinningsprosjekt.

Norske sjøfolk på norske skip

Maritim næring skaper store verdier, og de norske sjøfolkene spiller en nøkkelrolle. Nettolønnsordningen er det viktigste virkemiddelet for å få norske, kompetente sjøfolk.

Regjeringen har gjennom sitt forslag til statsbudsjett for 2024 opprettholdt taket på alle segmenter og følgelig svekket ordningen ytterligere. Dette svekker konkurransekraften til norske sjøfolk og rederier. Det skaper også utrygghet for de omtrent 13 000 sjøfolkene som dekkes av ordningen. Disse medlemmer vil reversere regjeringens kutt og fjerne alle tak.

Et konkurransedyktig landbruk

Landbruket har dessverre blitt helt avhengig av store subsidier fra skattebetalerne. Disse medlemmer tror et norsk landbruk som er tilpasningsdyktig, kan drives mer effektivt med færre statlige overføringer. Derfor reduserer disse medlemmer subsidiene til landbruket i 2024 i sitt alternative statsbudsjett. Samtidig sørger disse medlemmer for å styrke eiendomsretten og gi mer produksjonsfrihet.

Den brutale krigen i Ukraina har vist at mattilgangen, særlig på korn, kan være sårbar i krig. Den generelle matsikkerheten er god i Norge, men staten må hvert år importere matkorn – avhengig av hvor gode avlingene er.

Regjeringen setter av midler til et beredskapslager for matkorn, men disse medlemmer mener at sentrale lagre ikke er den beste løsningen, og vil heller vurdere om lagringskapasiteten på gårdene bør økes. Dette vil ikke bare bidra til bedre forsyningsikkerhet, men vil også løse logistikutfordringer for mange bønder i kornhøsten.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, næring	
Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	627 000 000
Tilskudd til veterinærdekning	76 000 000
Driftsutgifter (Mattilsynet)	30 000 000
Driftsutgifter (geologiske undersøkelser)	20 000 000
Støtte til Matsentralen	10 393 000
Videreutvikling av kullgruvedrift på Svalbard	10 000 000
Tilskudd til fiskerihavneanlegg	10 000 000
Driftsutgifter (Brønnøysundregistrene)	8 100 000
Tilskudd til verdiskapingstiltak i skogbruket	5 000 000
Rådgivningstjeneste for konkurstruede bedrifter	3 000 000

Tiltak	(tall i kroner)
Tilskudd til Næringsfond Longyearbyen	2 000 000
Tilskudd til Utviklingsfondet for skogbruk	1 000 000

Arbeid skal lønne seg

Så mange som mulig må delta i arbeidslivet for at det norske velferdssamfunnet skal bestå. Disse medlemmer vil at arbeidslivet skal være trygt og fleksibelt, med plass til alle.

Stadig flere står utenfor arbeidslivet, og antallet eldre vil vokse kraftig i årene fremover. For å sikre sin velferdsmodell for fremtiden mener disse medlemmer at alle skal bidra etter evne. Virkemidlene må innrettes på en måte som gjør at arbeid alltid lønner seg.

Til kamp for pensjonistene

Alderspensjon skal bidra til å gi alle eldre en verdig alderdom basert på opptjente rettigheter. I 2021 fikk disse medlemmer endelig gjennomslag for å fjerne underreguleringen, og pensjonistene sikres nå en inntektsvekst lik snittet av lønns- og prisvekst.

Disse medlemmer er opptatt av at de som har de laveste pensjonene, skal få hevet sin pensjon. Disse medlemmer foreslår derfor å øke minstepensjonen med 10 000 kroner med virkning fra 1. mai 2024.

Flere varig tilrettelagte arbeidsplasser

Nye tall viser at behovet for nye varig tilrettelagte arbeidsplasser er vesentlig større enn hva regjeringen

legger opp til. Det at 8 av 10 personer med utviklingshemming i alderen 18–25 år står helt uten jobb, er ikke godt nok. Mange av disse ønsker å være jobb, men får ikke muligheten. Det må være et mål at alle som ønsker å arbeide, får arbeide.

Disse medlemmer ønsker å styrke ordningen og foreslår derfor å bevilge penger til 500 nye varig tilrettelagte arbeidsplasser i 2024.

For mange er veien inn i arbeidslivet ekstra lang. Det kan være at de må ha særskilt tilrettelegging på jobb eller trenger litt ekstra oppfølging. Den veien kan være mye kortere med en VTA-plass. Derfor er det viktig at staten tar sin del av ansvaret og etablerer flere VTA-plasser for de som står på utsiden av arbeidslivet.

Matsentralene

Mange opplever at det er så tøft økonomisk at de må be om hjelp for å skaffe seg mat. Matsentralene er opprettet for å koordinere hjelpearbeid som utføres av frivillige organisasjoner. Etter at mange selv med ordinær inntekt ser seg nødt til å be om hjelp, er ikke regjeringens forslag til bevilgninger tilstrekkelig. Disse medlemmer øker derfor bevilgningene med om lag 10 mill. kroner.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, arbeid og sosial	
Økt minstepensjon med 10 000 kr fra 1. mai 2024	782 000 000
Økning i antall VTA-plasser med 500 plasser (250 i skjermet virksomhet, 250 i ordinær virksomhet)	73 150 000
Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år	10 000 000
Funksjonsassistanse i arbeidslivet	10 000 000
Nav-ombud	10 000 000

Kommunen er til for innbyggerne

Disse medlemmer mener at kommunene er grunnmuren i det norske demokratiet og den fremste leverandøren av velferdstjenester i folks hverdag. En god og forutsigbar kommuneøkonomi er viktig, slik at kommunene kan levere gode tjenester i bygd og by.

Detaljstyring og økt byråkratisering fra regjering, storting, fylkeskommunen og statlige byråkrater bidrar til at oppgaver løses mindre effektivt i kommunene.

Mer lokalt selvstyre

Disse medlemmer mener at byråkratiet må reduseres og det lokale selvstyret må løftes frem, for det er lokalpolitikere som kjenner sitt lokalsamfunn best.

Disse medlemmer mener Norge kan klare seg med to administrative nivåer – stat og kommune. Opp-

gavene fylkeskommunen i dag løser, kan flyttes til kommunene, de private eller staten der det er mest hensiktsmessig. Derfor foreslår disse medlemmer å redusere overføringene til fylkeskommunen med 1,2 mrd. kroner. Disse medlemmers mål er å legge ned fylkeskommunen i 2027.

Mindre byråkrati

Mange kommuner opplever at statsforvalteren blander seg inn i det lokale selvstyret ved å fremme innsigelser eller gjøre om lokale vedtak.

Disse medlemmer ønsker å legge ned statsforvalteren slik vi kjenner den i dag, som en byråkratisk og tungrodd organisasjon, og foreslår å kutte 500 mill. kroner.

Disse medlemmer vil ha et organ som driver tilsyn med kommunene slik at folk kan klage når de mener kommunen ikke leverer de lovpålagte tjenestene som skaper omsorg og trygghet.

God infrastruktur

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil jobbe for god infrastruktur i hele landet. Gode riksveier og fylkesveier bidrar til trygge veier og kortere reiseavstander. Disse medlemmer foreslår derfor å øremerke en halv milliard ekstra til fylkesveier og vil bruke mer midler på viktige skred- og rassikringstiltak. Disse medlemmer foreslår også å halvere ferge-takstene samt redusere prisen på båtruter til øyer og samfunn uten fastlandsforbindelse.

Attraktive lokalsamfunn

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet mener distriktene må få lov til å utnytte sine fortrinn

til næringsutvikling og på den måten skape vekst og arbeidsplasser i sine lokalsamfunn. Disse medlemmer mener at istedenfor å bruke subsidier for å legge til rette for næringsaktivitet rundt om i kommunene, må dette skje gjennom skatte- og avgiftsreduksjoner. Disse medlemmer foreslår derfor flere skatte- og avgiftsreduksjoner som vil bidra til å skape næringsaktivitet i hele landet.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ønsker et mangfold av aktører som leverer offentlig finansierte tjenester til innbyggerne. Dette er gode tilbud som gir valgfrihet, blant annet i eldreomsorgen, helsevesenet og barnehager. Private sikrer full barnehagedekning, samtidig som det gir foreldre mer frihet til å velge. Disse medlemmer er imot regjeringens undergraving av private tilbud, og øker bevilgningen til private barnehager.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, i kommunal sektor	
Økt tilskudd til fylkesveier	500 000 000
Tilskudd til private barnehager, pensjon mv.	400 000 000
Økt tilskudd kommuner for overtagelse av oppgaver fra statsforvalter	200 000 000
Gratis båtruter til øysamfunn uten fastlandsforbindelse	133 000 000
Statsforvalteren, starte avvikling	-500 000 000
Fylkeskommunen, starte avvikling (utgifter til administrasjon og politisk virksomhet)	-1 200 000 000

En ny og strammere innvandringspolitikk

Et trygt samfunn for alle inkluderer en streng innvandringspolitikk og god integrering. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil stille tydelige krav til den enkelte om å lære seg norsk, skaffe seg arbeid og følge norske lover og regler. Det handler om å verne om de sterke norske verdiene som gjør landet trygt å bo i for alle.

Kvoteflyktninger

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet foreslår å redusere antallet kvoteflyktninger til 0 for 2024. Dette skyldes et meget høyt antall ukrainere som kommer til Norge, og vi må prioritere kapasiteten til å hjelpe folk i våre nærområder. Flyktninger fra andre steder i verden må hjelpes i sine nærområder, gjerne med norsk støtte til FN-drevne flyktningleirer.

Asylmottak i et tredjeland

Dagens asylsystem er laget for en helt annen tid da hensikten var å kunne hjelpe enkelte dissidenter og andre som hadde behov for å flykte, ikke for enorme folkeforflytninger. Dagens asylsystem bidrar også til enorme menneskelige lidelser da det er kyniske menneskesmuglere som styrer hvem som får komme til Europa. De med størst behov for hjelp og beskyttelse har ikke nød-

vendigvis mulighet til å betale slike summer til menneskesmuglere.

Ytelsesnivået til flyktninger

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets forslag om å innføre asylmottak i tredjeland. Dette er en modell som både Danmark og Storbritannia har utarbeidet, og som flere europeiske land nå ser på, deriblant Italia og Tyskland. En som søker asyl i Norge, vil da bli fløyet til tredjelandet som Norge har inngått avtale med, og må oppholde seg på mottak der i påvente av behandlingen av asylsøknaden. Blir søknaden innvilget, skal man som hovedregel få opphold i tredjelandet. En slik modell vil gjøre Norge og eventuelt europeiske land mindre attraktive for velferdsmigranter, samtidig som en sørger for at personer med et reelt behov for beskyttelse faktisk får det. Asylmottak i tredjeland bør også gjøres gjeldene for personer som allerede har startet sin asylprosess i Norge.

Disse medlemmer viser til at Norge har et vesentlig høyere antall ukrainere som kommer, enn f.eks. Sverige og Danmark. Det er grunn til å anta at dette skyldes at våre velferdsytelser er vesentlig høyere. Disse medlemmer viser derfor til Fremskrittspartiets forslag om å redusere ytelsene asylsøkere mottar i Norge,

slik at disse ikke er høyere enn hva de mottar i våre naboland.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig komme tilbake til Stortinget med en oppdatert prognose på antall ukrainere som kan forventes til Norge i 2024, gitt at ytelsesnivået i Norge reduseres til maksimalt svensk og dansk nivå.»

«Stortinget ber regjeringen på bakgrunn av den ekstraordinære økningen i ungdomskriminalitet i Norge, spredning av svenske kriminelle nettverk i Norge, samt

debatten i Sverige om innvandringens rolle i den dramatiske økningen i kriminalitet, om å sørge for at det blir utarbeidet en oppdatert årlig statistikk over innvandring og kriminalitet i Norge etter mønster av slik statistikk i Danmark.»

«Stortinget legger til grunn at Norge ut fra folketall bør ha cirka samme antall ukrainere som søker om kollektiv beskyttelse, som våre naboland Sverige og Danmark. Regjeringen bes om å iverksette tiltak for å oppnå dette, samtidig som retten til kollektiv beskyttelse for ukrainere opprettholdes.»

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriteringer, innvandring	
Integreringstilskudd, lavere antall pga. endrede inntekts- og arbeidsordninger	-3 794 375 000
Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	-389 375 000
Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige asylsøkere	-286 250 000
Spesielle driftsutgifter, asylmottak	-253 819 000
Tilskudd til integreringsarbeid i regi av sivilsamfunn og frivillige organisasjoner	-170 000 000
IMDi, driftsutgifter	-130 145 000
Utlendingsdirektoratet	-59 505 000
Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	-31 600 000
Driftsutgifter Utlendingsnemnda	-31 400 000
Stønader til beboere i asylmottak	-30 000 000
Kommunale innvandreriltak	-25 000 000
Internasjonalt migrasjonsarbeid, kan overføres	-19 432 000
Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet	-8 490 000

Norske interesser først

Russlands invasjon av Ukraina har understreket at norsk utenrikstjenestes fremste oppgave er å ivareta nasjonale interesser og nasjonal handlefrihet.

Målet med en aktiv utenrikspolitikk er å styrke norsk økonomi og verdiskaping for norske bedrifter samt øke nasjonal sikkerhet og handlingsrom.

Bevilgningene til bistand gjør Norge til et av verdens mest generøse land. FNs anbefalte bistandsnivå er 0,7 pst. av BNI. Norges inntekter har aldri vært større. Derfor mener disse medlemmer at bistandsnivået må justeres ned til under 0,7 pst. I dag spres milliardene på en lang rekke formål og mottakere. Det gir lite kontroll og fremvekst av en stor bistandsindustri.

Det må jobbes målrettet for å redusere prosjektene Norge har forpliktet seg til å delta i. De store overføringene til FN og andre store bistandsaktører må reduseres kraftig over tid. Nødhjelp skal prioriteres, og hjelp skal gis til dem som trenger det mest.

Viktig med kontroll

Disse medlemmer mener det er viktig å få kontroll med bistandsmidlenes nytte og hensikt. Det er viktig å innrette bistanden slik at det er målbart om bistanden

har effekt og virker der den skal. Bistandsmidlene må i stor grad gå til humanitær hjelp og tiltak.

Hovedmålet for all bistand må på sikt være at land blir i stand til å klare seg uten hjelp utenfra. Tiltak som målbart bidrar til økonomisk vekst, utvikling av privat sektor, økt utnyttelse av nasjonale ressurser og økt handel skal prioriteres. Dette kan også gi gode muligheter for norsk næringslivet i disse markedene.

Prioriterer hjelp i nærområdene

Flukt og masse migrasjon er blant de største utfordringene globalt. Krigen i Ukraina har skapt en ny situasjon. Disse medlemmer er positive til at ukrainske flyktninger kommer til Norge, og støtter den kollektive beskyttelsen. Likevel er det etter disse medlemmers syn galt at Norge fremstår som et økonomisk mer attraktivt land å flykte til enn våre naboland.

Hvis flest mulig skal hjelpes, er det både tryggere og mer kostnadseffektivt å hjelpe i nærområdene der det er mulig. Da slipper flyktninger å utsettes for unødvendige farer på lange reiser som menneskesmuglere profitterer på. Derfor mener disse medlemmer at hjelp til flyktninger der de er, skal være høyt prioritert over bistandsbudsjettet.

Stiller krav til mottakere av skattepenger

Mottakere av norske skattepenger må vite at bistanden er midlertidig. Derfor er det viktig at bistandsprosjekter kommer med en sluttdato. Mottakerne må også forplikte seg til å jobbe for økonomisk vekst og utvikling, med mål om bistandsuavhengighet.

Land og aktører slik som den palestinske selvstyremyndigheten, som prioriterer å gi betydelige summer til dømte terrorister over sitt budsjett, og som indoktrinerer barn med hat og vold, skal ikke få støtte fra norske skattebetalere. Disse medlemmer vil heller ikke gi støtte til land som ikke tydelig tar avstand til Russlands invasjon av Ukraina.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriterte satsinger, utenriks	
Nødhjelp og humanitær bistand	500 000 000
Næringsutvikling og handel	30 000 000
Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling	20 000 000
Nettokutt bistandsområdet	-8 600 000 000

Kultur uten politisk styring

Disse medlemmer mener kulturen må bli mer publikumsrettet og være fri og uavhengig av politisk styring.

Kultursektoren forbindes gjerne med offentlig pengebruk og sløseri. Fremskrittspartiet er motstander av at skatter og avgifter brukes til å finansiere kultur for eliten. Det er ikke offentlig finansiering som skal være målet med kulturaktiviteter, men at kulturlivet i størst mulig grad kan leve av å engasjere publikummet sitt. Det er folk flest, og ikke politikere, som skal velge hva de skal se på og lytte til.

Derfor vil disse medlemmer gjennomføre store kutt i overføringer til kultur som hovedsakelig er finansiert av det offentlige, slik som støtte gjennom kulturfondet og store, tungdrevne institusjoner som Operaen.

Kutt i NRK

NRK koster neste år skattebetalere 7 200 mill. kroner. Det er mer enn inntektene til de 10 største avisene i landet, mer enn staten bruker på å drive hele kriminalomsorgen, eller mer enn hva det koster å drive hele Sandnes kommune gjennom et helt år.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet mener at staten skal selge NRK, men likevel ivareta samfunnsfunksjoner som nyhetsformidling og beredskap. Disse medlemmer mener det vil være mulig å selge NRK i løpet av 2024. Derfor foreslår disse medlemmer å spare skattebetalerne for 3 mrd. kroner neste år. Salg av bygningsmasse og eiendommer kan i tillegg innbringe store beløp.

Pressen må være fri fra økonomiske bidrag fra staten, og derfor kutter disse medlemmer i pressestøtten.

Tiltak	(tall i kroner)
Prioriteringer, kultur	
NRK	-3 000 000 000
Kulturfondet	-500 000 000
Musikk - og scenekunst	-500 000 000
Kunstnerstipend	-301 170 000
Mediestøtte	-300 000 000
Filmfondet	-120 000 000

Kutt i offentlig sektor

Disse medlemmer legger til grunn at det er mulig å effektivisere driften av offentlig sektor. Derfor vil disse medlemmer ha en avbyråkratiseringsreform som øker bevisstheten rundt hvordan staten bruker dine og mine skattepenger. For 2024 foreslår disse

medlemmer at etatene med unntak av sykehusene skal kutte budsjettene med én prosent.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett dekker inn satsinger med omdisponeringer innenfor og mellom rammeområder og i tillegg øker utbytteforventninger og gjør en mindre justering av anslaget for uttak av SPU.

Tiltak	(tall i kroner)
Inndekning	
Økt utbytte Statkraft	-14 000 000 000
Økt utbytte Argentum	-4 000 000 000
Samfunnsøkonomisk effekt av redusert innvandring	-3 850 000 000

Tiltak	(tall i kroner)
ABE-kutt 1 pst.	-3 000 000 000
Økt oljepengebruk	-2 363 347 000
Sum sentral inndekning	-27 213 347 000

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om at insentivordningen for å få utenlandske filmproduksjoner til Norge omlegges til en regelstyrt ordning.»

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2024 legge frem forslag til en støtteordning under Barne- og familiedepartementet for frivillige organisasjoner som driver matutdeling.»

«Stortinget ber regjeringen nedsette et hurtigarbeidende partssammensatt utvalg for å avklare fremtidig skatteregime for havbruk/akvakultur til havs, og at saken følges opp i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024.»

«Stortinget ber regjeringen endre vilkårene for å kvalifisere til sjøfolkfradrag for mannskap på skip i begrenset fartsområde fra tre ukers sammenhengende turnusperiode til én ukes sammenhengende turnusperiode.»

«Stortinget ber regjeringen stille arbeidet med endringer innenfor rederiskatteordningen i bero og redogjøre for denne ordningen på egnet måte hvor også samfunnsmessige konsekvenser og prosessen overfor ESA omfattes.»

«Stortinget ber regjeringen tillate snus uten tobakk.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for å tydeliggjøre ansvarsforholdet mellom politiet og helsevesenet for psykiske syke.»

«Stortinget ber regjeringen utrede et fond for store sykehusinvesteringer.»

«Stortinget ber regjeringen også gi private og ideelle aktører mulighet til å søke om investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem fra Husbanken.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å nedbetale opparbeidet bompengegjeld etter modell av gjennomført gjeldsslette for Gardermobanen.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvikle den etablerte bompengordningen i transportsektoren.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2025 foreslå en nedtrappingsplan for omregistreringsavgiften slik at denne reduseres til selvkost.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2025 foreslå at årsgrensen for veterankjøretøy endres fra 30 år til 20 år.»

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang for å fremlegge forslag til endringer i finansieringsmodellen for politiet, til erstatning for gjeldende fordelingsmodell.»

«Stortinget anmoder regjeringen om at konstitusjonelt ansvar for Nasjonal sikkerhetsmyndighet i sin helhet overføres til forsvarsministeren.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i bevilgningsordningen for domstolene, slik at finansieringen skjer direkte fra Stortinget til Domstoladministrasjonen.»

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for automatisert tolking i domstolene.»

«Stortinget ber regjeringen benytte opsjonen i avtalen fra 2017 for kjøp av ytterligere tre AW169 politihelikoptre.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det gjennomføres langtidspanlegging av politiets årlige budsjetter etter mønster av langtidspanen for Forsvaret.»

«Stortinget ber regjeringen stanse all bistands- og utviklingshjelp til Kina og India.»

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag, avgrensninger og innretning på en strømstøtteordning for næringslivet.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan en reduksjon av dokumentavgiften på bolig kan gjennomføres for å redusere denne for førstegangskjøpere under 30 år.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om særavgifter i løpet av 2024.»

3.1.2.4 Merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Rettferdig fordeling i dyrtiden

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at samfunnets ulikheter i makt og rikdom er for store, og at klimakrisen vokser. Da må skattesystemet omfordele, for å få redusert den økonomiske ulikheten, gi inntekter til å bygge ut velferdsstaten og nå klimamålene. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås store endringer i inntektsskatten og utbytte-skatten, slik at de som tjener under 800 000 kroner får betydelig mindre skatt i 2024, mens de som tjener over en million kroner får betydelige økninger i skatten. Formuesskatten økes for de rikeste med store aksjeformer, og det foreslås en ekstra høy skatt for formuer over 100 mill. kroner.

Dette medlem viser til at bankene i 2023 har hatt rekordstore overskudd og svært høy rentemargin. Bankene betaler ikke merverdiavgift på finansielle tjenester, men betaler i stedet en finansskatt på lønn og overskudd i finanssektoren. Nivået på finansskatten er imidlertid for lavt sammenliknet med hva bransjen ville betalt i skatt dersom det var merverdiavgift på finansielle tjenester. Differansen er om lag 5 mrd. kroner. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås en mer rettferdig skattlegging av bankene og finansbransjen.

Grunnrenteskatt er skatt på ren profitt, gjerne akkumulert fra fellesskapets ressurser. Dette medlem støtter innføring av grunnrenteskatt på vindkraft på land. Dette medlem viser til at grunnrenteskatten på havbruk er lavere enn satsene i petroleum, vannkraft og vindkraft, og foreslår derfor i alternativt statsbudsjett at grunnrenteskatten på havbruk skal økes.

Dette medlem viser til at den ekstraordinære økningen i arbeidsgiveravgift er en ekstraskatt på arbeid som griper inn i den norske lønnsdannelsen. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å redusere skatten. Det foreslås videre å redusere skatten for pensjonister, fiskere og sjømenn.

Boligmarkedet i Norge er en motor for ulikhet. Dette medlem viser til at selv om flertallet eier boligen de bor i selv, er det mange som ikke har råd eller ønsker det. De er henvist til et dyrt og dårlig regulert leiemarked. De som har fått foten innenfor, nyter godt av store skattefordeler og stor boligprisvekst. Det foreslås derfor en ny boligskatt for dyre boliger med verdi over 12 mill. kroner. Samtidig reduseres dokumentavgiften, for å gjøre det rimeligere å kjøpe seg ny bolig.

Dette medlem viser til at et sentralt virkemiddel for å nå klimamålene, er å øke miljøavgiftene slik at det blir dyrere å forurense. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det

foreslås å øke engangsavgiften på fossile biler for å sikre at flere velger å kjøpe elbil, samtidig som elbiler også får redusert trafikksforsikringsavgift. Videre reduseres omregistreringsavgiften for elbil, slik at det blir billigere å kjøpe elbil brukt. Dette medlem viser til at regjeringens kutt i fossilbilavgiftene ikke har noen omfordelende effekt, og går derfor imot dette forslaget. Videre økes CO₂-avgiftene med 50 pst. fra 2023-nivå. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti vil ha på plass en grønn folkebonus som kompenserer folk for økte miljøavgifter. I år foreslås et grep med umiddelbar effekt, hvor personfradraget i inntektsskatten økes med om lag like mye som inntektene fra hele CO₂-avgiften.

Et rettferdig grønt skifte

Dette medlem vil peke på at den grønne omstillingen av norsk næringsliv og industri går altfor sakte. Dette medlem vil understreke at dersom vi skal lykkes med omstillingen, må hele Norges økonomi innrettes mot å løse denne oppgaven. Det krever at staten går foran med storstilte investeringer og bidrar med tålmodig kapital, som kan skape nye markeder for et grønt næringsliv. Det krever store politiske grep og handlekraft å flytte den private kapitalen i retning av grønne prosjekter.

Dette medlem viser til at vår tids største oppgave er å sikre at globale, nasjonale og lokale rammer sikrer en tryggere, mer rettferdig og bærekraftig verden, i dag og i fremtiden. Derfor må dette være tiåret vi bygger landet grønt for å løse klimakrisen, sikre naturmangfoldet og ruste Norge og verden for fremtiden. Miljøkrisen og ulikhetskrisen vil definere verden i lang tid fremover. Oppgavene kan ikke løses hver for seg. De henger sammen og må løses sammen.

Dette medlem peker på at vi må gjøre store kutt i klimautslippene frem til 2030. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis klimaplan, der det fremgår hvordan Sosialistisk Venstreparti vil oppnå å kutte 55 pst. av utslippene i Norge innen 2030. Norge må ta sitt ansvar for å nå målet om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 grader. Dette medlem foreslår tiltak som kutter utslipp ut tiåret, blant annet i industrien, transportsektoren og i oljeindustrien. En slik omlegging skal komme flertallet til gode. Folk flest må komme bedre ut av den store omstillingen Norge skal igjennom, og de økonomiske og sosiale forskjellene må reduseres, slik at vi får et rettferdig grønt skifte.

Dette medlem mener tiden er overmoden for å ta norsk økonomi ut av oljealderen. Heldigvis har vi i Norge gode forutsetninger for et grønt skifte. Vi har høykompetente arbeidstakere og etablerte leverandøriindustrier, vi har naturressursene, og ikke minst har vi tilgang på kapital. For å få til en kraftfull omstilling må hele politikken og økonomien legges om. Vi må gjøre lover, reguleringer, aktivitet, skatter og avgifter grønne.

Dette medlem viser til at karbonfangst og -lagring utgjør en stor mulighet for Norge, både for å skape ny industri og for å kutte utslipp. Derfor vil dette medlem legge til rette for å utvikle prosjekter for karbonfangst og -lagring på avfallsanleggene i Trondheim, Bergen, Stavanger, Tromsø og Fredrikstad. Det foreslås også en kraftig satsing på nullutslipp-løsninger i tungtransporten i Enova, og en satsing på energieffektivisering i husholdningene. Dette medlem vil videre styrke satsingen på miljøteknologi og utvikling av nye teknologier, og gi kommunene og fylkeskommunene større muligheter til å rulle ut klimaløsninger lokalt gjennom Klimasatsordningen.

Dette medlem viser til at transportsektoren står for om lag en tredel av Norges klimagassutslipp. Disse skal halveres innen 2030. For å få til dette, er det behov for radikal endring. Sosialistisk Venstrepartis oppskrift er mer til jernbanen, og mindre til store motorveiprojekter. Jernbanen skal binde byer og landsdeler sammen, som erstatning for firefelts motorvei og fly. Vedlikehold av og nyinvesteringer i jernbanen må derfor prioriteres. Norske byer og tettsteder må bli mindre bilbaserte og mer framkommelige. Da må satsingen på kollektivtrafikk, sykkel og gange trappes kraftig opp. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det investeres i kollektivtrafikk og sykkelveier, samt i trygge skoleveier. Vi må tilgjengeliggjøre miljøvennlige transportløsninger. Det foreslås derfor midler til billigere tog for barn og studenter, og billigere kollektivtransport i byer og tettsteder. Sosialistisk Venstreparti vil nedskalere store motorveiprojekter og satse på trygge hverdagsveier i distriktene gjennom rassikring, utbedring og vedlikehold. Dette medlem mener at å ta vare på eksisterende infrastruktur er helt nødvendig i en grønn omstillingsprosess. Vi må fase ut fossilt drivstoff. Gjennom regler, avgiftspolitik og støttetiltak vil vi fremskynde omstillingen av transportsektoren til nullutslipp. Elektriske biler må være utgangspunktet, både som privat- og varebil.

Dette medlem viser til at jordbruks-, skog- og fiskerinæringen er hjørnesteiner i samfunnet vårt. Det trengs langt mer innsats for primærnæringene for å sikre sysselsetting og bærekraft. For at disse skal ha gode rammevilkår og inntjening, må vi satse på klimateknologi og bioøkonomi.

Internasjonal solidaritet i krisetid

Dette medlem viser til at den ekstreme fattigdommen øker, og mer enn 50 utviklingsland befinner seg i en dyp gjeldskrise. Klimaendringene skaper stadig mer ekstremvær, og avlinger blir ødelagt av både gjentatt tørke og flom. Ifølge FN har de humanitære behovene økt dramatisk det siste året. Likevel kutter mange rike land støtten til det globale sør. Dette medlem mener at det ekstra viktig at Norge, som har store inn-

tekter fra salg av olje og gass, opprettholder målet om minst 1 pst. av nasjonalinntekten til bistand.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstreparti sitt alternative statsbudsjett, der den ekstra oljepengebruken på 5 mrd. kroner som Stortinget vedtok i år til utviklingsland, spesielt rammet av Ukrainakrigens konsekvenser, videreføres. Dette medlem merker seg at de internasjonale prisene steg kraftig etter Russlands invasjon av Ukraina og at inflasjonen fortsatt er skyhøy i mange utviklingsland. Israels krig mot palestinerne skaper dessuten et enda større behov for nødhjelp. Sosialistisk Venstreparti legger med dette frem et utviklingsbudsjett på over 1 pst. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti med sitt alternative statsbudsjett, styrker den humanitære innsatsen og retter opp regjeringens kutt i langsiktig bistand til Midtøsten, Asia, Latin-Amerika og Afghanistan.

Dette medlem viser til bombingene av Gaza, krigen i Ukraina, militærjuntaens jerngrep i Myanmar, det iranske regimets harde angrep på demonstranter, og vestlige lands innskrenking av demokratiske rettigheter. Dette medlem merker seg at demokratiet er på vikende front flere steder i verden, og at folkeretten og menneskerettene er under sterkt press. Dette medlem mener at fred, demokrati og rettferdighet avhenger av et sterkt sivilsamfunn. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstreparti sitt alternative statsbudsjett, der menneskerettsforkjempere, sivilsamfunn og demokrati-bevegelser gis betydelig støtte.

Dette medlem viser til det russiske regimets trusler om bruk av atomvåpen, som har aktualisert Sosialistisk Venstrepartis nedrustningspolitikk. Dette medlem mener at Norge bør tilslutte seg atomvåpenforbudet. Informasjon og debatt om forsvarspolitik og nedrustning er viktig i et demokrati. Dette medlem vil styrke tilskuddsordningene til sivilsamfunnsorganisasjoner som arbeider med disse temaene.

En solidarisk flyktningpolitikk

Dette medlem viser til at mer enn 100 millioner mennesker verden over har lagt på flukt fra krig og vold. På imponerende vis har norske kommuner tatt imot tusenvis av ukrainske flyktninger på kort tid. Dette medlem støtter helhjertet opp om denne dugnaden. Enkelte kommuner opplever nå utfordringer knyttet til bosettingen. Dette medlem foreslår å styrke kommuneøkonomien og boligpolitikken, slik at alle kommunene kan fortsette denne viktige dugnaden. For dette medlem er det ikke akseptabelt å forskjellsbehandle mennesker som har lagt på flukt. Rike og rause Norge trenger ikke å kutte i kvoteflyktninger selv om vi nå tar imot svært mange fra våre nærområder. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, som legger opp til at Norge skal ta imot

5 000 kvoteflyktninger hvert år, i tråd med FNs oppfordring.

De tte medlem viser til at kvinner, menn og barn lever under uverdige og farlige forhold i flyktningleirer. I Hellas og Italia bor det sårbare asylsøkere under svært kummerlige og uakseptable forhold. De tte medlem mener at Norge må relokalisere flyktninger, for å avlaste Hellas og Italia med høye asylankomster.

De tte medlem mener at flere må få mulighet til å forklare seg muntlig for Utlendingsnemnda, for å styrke rettssikkerheten i utlendingsforvaltningen. De tte medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der UNE styrkes, slik at det kan gjennomføres flere nemndsmøter med muntlig høring. I det alternative statbudsjettet innføres videre sakkyndige uttalelser i utvisningssaker som gjelder barn, en støtteordning for rettslig prøving av utlendingssaker, og de frivillige rettshjelpsorganisasjonene blir styrket.

De tte medlem mener frivillige organisasjoner gjør en svært viktig jobb med å integrere våre nye naboer. De tte medlem vil styrke tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner på integreringsfeltet, gi mulighet til flerårige avtaler for større forutsigbarhet og åpne for at flere organisasjoner kan søke støtte.

De tte medlem viser til at alle barn har rett til beskyttelse, lek og skole. Vi har et særlig ansvar for at barna har det trygt og får delta i samfunnet, slik at deres liv ikke settes på vent. De tte medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere fra 15–18 år overføres til barnevernet, aktivitetstilbudet styrkes og gratis SFO for barn i asylmottak sikres. De tte medlem mener at familier som har kommet bort fra hverandre skal få være sammen i trygghet, og at man må redusere, ikke øke, gebyrene for familiegjening.

De tte medlem viser til at god integrering forutsetter mulighet til å lære norsk, delta i samfunnet og komme i arbeid. De tte medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der norskopplæringen styrkes, støtten til Jobbsjansen økes, og flere rådgivere som skal jobbe mot negativ sosial kontroll på ungdomsskoler, ansettes.

Sterke, handlekraftige kommuner

De tte medlem vil bygge sterke lokalsamfunn både i bygd og i by. For å få til dette, må folk ha mulighet til å bo, arbeide og drive næringsvirksomhet i hele landet. Distriktspolitikk handler om moderne lokalsamfunn der det skapes trygge og gode arbeidsplasser, og der folk har nærhet til skole, offentlige servicetilbud, jobber og aktiviteter. Dette kan en god kommuneøkonomi sikre. Landets kommuner er ulike, men leverer tjenester til innbyggerne fra vugge til grav. Stadig flere oppgaver pålegges kommunene uten medfølgende finansiering, den demografiske utviklingen gir en eldre befolk-

ning, og flere viktige velferdsreformer krever store ressurser.

De tte medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås en styrking av rammetilskuddet til kommunene på over 2,6 mrd. kroner, og en styrking av rammetilskuddet til fylkene på nesten 1,5 mrd. kroner. I tillegg foreslås det 300 mill. kroner til ressurskrevende tjenester. Det foreslås også å reversere kutt i vertskommunetilskuddet med 97 mill. kroner, for å sikre helsetilbudet for personer med utviklingshemming.

Trygghet i utrygge tider

De tte medlem mener at det i utrygge tider må finnes trygghet i fellesskapet. De tte medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke minstesatsene for uføretrygdede og AAP-mottakere, samt øke fribeløpet for uføre fra 0,4 til 1 G.

De tte medlem vil ha et løft for landets minstepensjonister. De tte medlem viser til at 75 pst. av enslige minstepensjonister lever i fattigdom, og nivået på minstepensjonen ligger langt under EUs fattigdomsgrense. Derfor vil Sosialistisk Venstreparti øke minstepensjonen for enslige med 4 000 kroner, i tillegg til å skjerme uføre helt mot effekten av levealdersjusteringen.

De tte medlem viser til at kortere arbeidstid er nødvendig for mer rettferdig fordeling av helse, fritid og inntekt, og at kampen for heltid og redusert arbeidstid henger tett sammen. De tte medlem foreslår derfor en søkbar pott for å legge til rette for arbeidstidsreduksjon. Det er også viktig at flere får delta i arbeidslivet enn i dag, og derfor foreslås det å opprette totalt 1 000 nye varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i 2024.

En god oppvekst

De tte medlem viser til at barnetrygden er den beste og mest effektive måten å sikre bedre økonomi for barnefamilieene. Sosialistisk Venstreparti foreslår derfor en kraftig økning i barnetrygden på 1,9 mrd. kroner for barn over seks år, tilsvarende 200 kroner i måneden per barn.

De tte medlem viser til at det første året er viktig for barns oppvekst, og at alle som reiser hjem med et nyfødt barn bør sikres økonomisk. I alternativt statsbudsjett foreslår Sosialistisk Venstreparti derfor et minimumsbeløp på 2 G, tilsvarende 237 240 kroner høsten 2023, ved fødsel. Dette skal blant annet erstatte engangsstønaden, som i dag er på 92 648 kroner, og sikre familier med svak tilknytning til arbeidslivet.

De tte medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti foreslår et krafttak for å inkludere barn og unge i idrett og fritidsaktiviteter, med et løft på 100 mill. kroner til fritidskassa, som vil gi flere muligheten til å delta.

Videre foreslås det også å øke grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene.

Dette medlem mener at barnevernets formål skal være å beskytte barn, ikke å tjene penger. Barnevernet skal være styrt av det offentlige, med langsiktig samarbeid med ideelle aktører. Sosialistisk Venstreparti foreslår i dette alternative statsbudsjettet et barnevernsløft med styrking av kommunale barneverntjenester, og økt kapasitet i det statlige barnevernets fosterhjemsarbeid. Omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år er foreslått overført til barnevernet.

Et løft for helsevesenet

Dette medlem vil ta vare på, og bygge ut, det offentlige helsevesenet vårt. Som pasient skal du være trygg på at du får den hjelpen du skal ha, når du trenger den. Som ansatt skal det offentlige helsevesenet være et godt sted å jobbe. Derfor prioriterer Sosialistisk Venstreparti 1,2 mrd. kroner til sykehusene, der de viktigste grepene er å sikre flere folk på jobb, styrke psykisk helsevern og en bedre føde- og barselomsorg.

I Norge mangler vi helsepersonell. Dette medlem foreslår derfor penger til å sikre bedre arbeidsforhold, flere hele og faste stillinger, og utdanning i hele landet. For at de ansatte i helsevesenet skal ta godt vare på pasienten, må helsevesenet ta godt vare på sine ansatte. For å sikre god tilgang til helsetjenester for alle, må den offentlige helsetjenesten ha gode rammer, og de private aktørene må begrenses. Dette medlem foreslår en videreutvikling av tannhelsereformen. Tennene er en del av kroppen, og det bør være like billig å gå til tannlegen som til legen. Dette medlem foreslår derfor å sette av 900 mill. kroner i 2024 for å få en rask opptrapping og umiddelbar utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten. Eldre over 75 år, personer med store utfordringer og unge voksne prioriteres, i tillegg til en helt nødvendig oppgradering av den offentlige tannhelsetjenesten.

De frivillige helseorganisasjonene har en viktig rolle, og styrkes i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett. Dette medlem foreslår videre å sette av midler til om lag 1 000 nye plasser i omsorgsboliger.

Dette medlem foreslår at ungdom opp til 18 år skal slippe å betale egenandel hos fastlegen, og at gebyret for manglende oppmøte skal reduseres. Dette medlem mener det er uheldig å legge blåreseptordningen ut på anbud, og omorganiseringen av den sentrale helseforvaltningen burde vært gjort på en mer åpen og demokratisk måte.

Utdanning for de mange

Dette medlem viser til at det i dager mange barn som ikke får være med på leken. Mens de fleste barna går på SFO etter skolen, er det flere barn som må gå

hjem alene, fordi familiene deres ikke har råd til å betale. Dette medlem vil fjerne dette klasseskillet mellom barn, og foreslår derfor gratis halvdagsplass på SFO for alle barn på tredjetrinn. Dette medlem mener skolen skal gi alle elever like gode muligheter til å lykkes, uavhengig av bakgrunn. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å styrke laget rundt eleven i levekårsutsatte områder, en økning av utstyrsstipendet og et løft for yrkesfagene. For at elever skal få bedre oppfølging, foreslås det økt bemanning av miljøarbeidere i videregående skole og oppretting av flere studieplasser for utdanning av helsesykepleiere.

Dette medlem viser til at lik rett til utdanning har vært en bærebjelke for det norske samfunnet i etterkrigstida. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke studiestøtta til 1,4 G, og reversere regjeringens forslag om skolepenger for internasjonale studenter. Etter pandemien er det rekordmange studenter som oppgir at de sliter med psykisk uhelse og mangler noen å snakke med. Derfor foreslås det å øke støtten til det psykiske helse- og velferdstilbudet for studenter og aktiviteter i regi av studentfrivilligheten.

Kultur og frivillighet

Dette medlem ønsker et rikt og mangfoldig kulturliv der alle har mulighet til å delta, og at kulturtilbud er tilgjengelig der folk bor. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å styrke Kulturfondet og Filmfondet, og opprette en egen ordning med regionale kulturfond. Dette medlem viser til at økt tilskudd til Skuespiller- og danseralliansen (SKUDA) og Musikeralliansen vil sikre at flere får anstendige arbeidsforhold, og at tilskudd til ordningen Kulturrom vil gi mange flere tilgang på kulturlokaler.

Dette medlem foreslår å styrke satsingen på lesing og litteratur, film, musikk- og scenekunst og museer i hele landet. Frivilligheten og idretten er blant fellesskapets grunnsteiner. Dette medlem foreslår midler til å styrke den lokale frivilligheten. Bibliotekene er viktige arenaer for kultur i kommunene, og derfor foreslås det økte satsinger her.

En sterk og uavhengig presse er viktigere enn på lenge. Dette medlem foreslår å øke pressestøtten, og mener regjeringens innføring av moms på elektroniske nyheter er et feilgrep.

Likestilling, diskriminering og antirasisme

Dette medlem viser til at funksjonshemming oppstår først og fremst gjennom samfunnsskapte barrierer. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det prioriteres å styrke aktivitetshjelpemidler for personer over 26 år og stanse

kutt i grunnstøtten for personer med nedsatt funksjons- evne eller sykdom. Dette medlem foreslår også fortgang i arbeidet med å gjøre alle skoler universelt utformet, ved å innføre en ny rentekompensasjonsordning.

Dette medlem viser til at rasisme, vold og diskriminering er en trussel mot et godt og trygt samfunn, og må bekjempes. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i alternativt statsbudsjett vil styrke de frivillige organisasjonenes arbeid mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer. Når mennesker med minoritetsbakgrunn, funksjonshindrede og skeive opplever uproporsjonalt mye hatkriminalitet, må politiet jobbe målrettet for å sikre deres trygghet.

Dette medlem mener at kjønns- og seksualitetsmangfold gir økt frihet for alle, og en mer rettferdig fordeling av makt og muligheter mellom menn og kvinner. Organisasjoner som jobber for rettighetene til kvinner, skeive og minoriteter, er viktige pådrivere for et mer likestilt Norge, og styrkes i Sosialistisk Venstreparties alternative statsbudsjett. Det gjør også de regionale likestillingsentrene og Diskrimineringsnemnda.

Dette medlem viser til at Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport konkluderte med at samisk, kvensk og skogfinsk språk og kultur står under sterkt press etter den mørke historien med fornorskingspolitikk. Dette medlem vil verne om våre nasjonale minoriteter og sikre at de får mulighet til å videreutvikle egen kultur og språk. Dette arbeidet styrkes derfor betydelig i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett.

Økt beredskap og forsvarsevne

Dette medlem viser til at sikkerhet er mer enn militært forsvar. I en tid med økt stormaktrivalisering og konkurranse om knappe ressurser i verden, må vi ruste opp totalberedskapen og evnen til å møte ulike typer trusler og mangler. Norge kan ikke kjøpe sikkerhet på det internasjonale markedet, vi må styrke vår egen forsvarsevne og beredskap.

Det norske forsvaret har blitt bygd ned de siste tiårene, og vi er i ferd med å miste verdifull kompetanse fordi erfarne folk forlater Forsvaret. Dette medlem ønsker et sterkt nasjonalt forsvar med flere folk og evne til å hevde vår suverenitet. Regjeringens rådyre kampflykjøp har, parallelt med kutt i drift og bemanning, ført til at Forsvaret mangler og mister personell. Dette medlem vil styrke bemanningen i Forsvaret, og særlig satse på Heimevernet og å kalle flere inn til førstegangstjeneste.

Etterretningstrusselen og risikoen for hybride angrep er forhøyet. Dette medlem mener det er viktig å holde nasjonal, demokratisk kontroll over sentrale funksjoner og at privatiseringen i Forsvaret må stoppe. Drift og vedlikehold av IKT-systemene må skje i offentlig regi.

Rettsikkerhet i en usikker tid

Dette medlem viser til at det er et alvorlig samfunnsproblem at mange mennesker lever med vold, overgrep og trusler. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås tiltak mot vold og overgrep og styrking av støtteapparatet for voldsutsatte. For mange blir utsatt for voldtekt og overgrep uten at politiet oppklarer sakene. Vi trenger et taktskifte i påtale og etterforskning av slike saker gjennom øremerkede ressurser til politiet, samt en styrking av Statens barnehus. Gjennom økt støtte til organisasjoner og fagmiljøer vil dette medlem jobbe for å bekjempe alle former for vold og overgrep, og støtte kampen mot negativ sosial kontroll.

Dette medlem viser til at rettsstaten skal beskytte og hjelpe alle, uavhengig av økonomisk bakgrunn. Vi trenger en rettshjelpsreform for å styrke rettsikkerheten i Norge. Dette medlem foreslår derfor å styrke ordningen med fri retts hjelp. Domstolene sikrer grunnleggende rettsikkerhet i samfunnet. Dette medlem foreslår derfor midler til faglig sterke domstoler, gjennom styrket bemanning og økt digitalisering, samt en pilot med hurtigdomstol for ungdom.

Trange budsjetter for kriminalomsorgen over tid, har svekket rehabiliteringen av innsatte og forverret arbeidsforholdene til ansatte. For å løfte rehabiliteringen og unngå mer innlåsing og isolasjon, foreslår dette medlem å styrke bemanningen i kriminalomsorgen, sikre flere et tilbud om rusmestring og øremerke midler til kvinner som soner, for å løse deres særskilte utfordringer.

3.1.2.5 Merknader fra Rødt

Komiteens medlem fra Rødt viser til regjeringas forslag til statsbudsjett, og at det ikke inneholder tilstrekkelige tiltak for å hjelpe dem som sliter i møte med høye priser. Budsjettforslaget gjør ikke nok for å redusere forskjellene i Norge, eller for å møte klimautfordringene på en rettferdig måte.

Rødts forskjellskrisepakke

Dette medlem viser til at stadig flere må oppsøke frivillige for å få utdelt mat, noe som er dokumentert i en rapport Fafo har skrevet på oppdrag fra Nav. Forbruksforskningsinstituttet SIFO har påvist at halvparten av norske husholdninger mangler økonomisk trygghet, og at om lag 100 000 husholdninger må velge mellom å betale for mat eller strøm, eller be om hjelp fra frivillige.

Dette medlem viser til Rødts alternative statsbudsjett. Hovedgrepet i forslaget er en kraftfull forskjellskrisepakke på totalt 20 mrd. kroner. Den vil øke inntektene, og kutte regningsbunken til folk.

Dette medlem mener at bunnplanken i vår velferdsstat bør være at du ikke trenger å bli fattig bare for-

di du blir syk, gammel eller mister jobben. Men dagens minstepensjoner i velferdsstaten er ikke mulig å leve av. Minstepensjonene ligger på 215 000 kroner, langt under EUs fattigdomsgrense. Minstesatsen på uføretrygd ligger på 270 000 kroner. Sosialhjelpssatsene er enda lavere. Dette fører til at matkøene hos frivillige domineres av personer som allerede mottar ytelser fra Nav.

Dette medlem viser til at Rødt foreslår en økning av minstepensjoner i velferdssystemet på 12 000 kroner neste år. Det gjelder pensjon, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, studiestøtte, dagpenger, sosialhjelp, overgangsstønad, engangsstønad, introduksjonsstønad, tiltakspenger og kvalifiseringsstønad. Økningen skal skje allerede fra 1. januar, for å sikre at de som trenger det får hjelp gjennom vinteren. I tillegg til dette, går Rødt inn for å prisjustere barnetrygden som har sakkert akterut i flere år. Rødt foreslår å styrke denne med 100 kroner per måned for barn over seks år, fra 1. mars.

Dette medlem viser til at nordmenn opplever at regningene stadig blir vanskeligere å betale, og Rødt foreslår kraftfulle grep som vil dempe utviklingen. I sitt alternative statsbudsjett foreslår Rødt derfor å kutte egenandelstaket for helsetjenester med over 1 000 kroner, slik at man maksimalt skal betale 2 000 kroner for helsehjelp i året. Dette vil bidra til å kutte utgiftene til over 1,5 millioner nordmenn. Dette medlem vil innføre gratis skolemat i grunnskolen fra neste skoleår. Det vil sikre at alle barn får et sunt måltid på skolen hver dag, og spare barnefamiliene for tid og penger. Dyre tannlegeregninger kan for mange velte hele privatøkonomien. Dette medlem foreslår en tannhelsereform som tar et viktig steg i retning gratis tannhelse 2024. Dette medlem prioriterer også å reduseres billettprisene på kollektivtrafikk, og foreslår å redusere dem med 25 pst. Grepene til Rødt vil være et viktig bidrag for å lette regningsbunken til dem som sliter, og kan for enkelte være det som skal til for å holde dem flytende gjennom priskrisen.

Dette medlem viser til at frivillige organisasjoner gjør en uvurderlig innsats for å hjelpe folk som sliter når prisene er høye. Selv om Rødt primært mener at velferdsstaten som sikkerhetsnett burde gjøre at for eksempel matutdeling ikke er nødvendig, anerkjenner dette medlem at organisasjonenes tilbud er en effektiv måte å raskt få ut hjelp. Derfor foreslår dette medlem 55 mill. kroner til organisasjoner som driver med matutdeling og lignende.

Rødts forskjellskrisepakke	Kostnad (i mill. kr)
Minstepensjon	1 512
Uføretrygd minstesats	1 659
AAP minstesats	935
Studiestøtte	755
Dagpenger	680

Rødts forskjellskrisepakke	Kostnad (i mill. kr)
Engangsstønad	114
Sosialhjelp	753
Overgangsstønad	69
Tiltakspenger	99
Kvalifiseringsstønad	80
Introduksjonsstønad	215
Barnetrygd 0–5 år	279
Barnetrygd 6–18 år	1 419
Bostøtte	623
Egenandeler helsetjenester	2 008
Gratis skolemat	1 209
Tannhelse	2 880
Billettpriser	2 000
Avgifter	2 520
Kulturskolen	70

Kommuneøkonomien bør styrkes

Dette medlem mener at kommunene er hjertet i vår felles velferd og et av våre viktigste verktøy i kampen mot Forskjells-Norge. Alle skal kunne leve gode liv, uansett hvor mange penger du har på konto eller hvor du bor i landet. Derfor er en styrket kommuneøkonomi en av de største satsingene i Rødts alternative statsbudsjett.

Trang økonomi i mange kommuner resulterer ofte i kutt og sentralisering av tjenestene til innbyggerne. Dette medlem mener at kommunene må settes i stand til å tilby gode tjenester for folk i hele landet. Dette medlem foreslår å styrke kommunene med over 9 mrd. kroner, hvorav 3 mrd. kroner er frie inntekter. Dette medlem har tillit til at kommunene selv vet hva innbyggerne deres trenger mest, om det så er flere ansatte i eldreomsorgen, styrke hele laget i skolen, eller bygge en ny barnehage.

I dagens priskrise foreslår dette medlem midler til å øke sosialhjelpen og styrke bostøtteordninga. Dette medlem satser på toppet bemanning i barnehagene, og finner penger til flere lærere og miljøarbeidere i skolen. Dette medlem senker innslagspunktet for ressurskrevende tjenester, noe som er viktig for å ivareta innbyggerne som trenger det mest. Dette medlem setter av midler til et søkbart fond for kommunene til oppkjøp av strandsonereale, og midler til ulovlighetsoppfølging i strandsona, til det beste for folk og natur. Dette medlem foreslår også penger til å styrke kompetansen og kapasiteten om arealforvaltning, natur og friluftsliv i kommunene.

Dette medlem mener fylkeskommunene spiller en viktig rolle i å skape gode lokalsamfunn landet rundt. Dette medlem har vært motstander av den borgerlige regjeringas regionreform, og forkjemper for at makta skal flyttes nærmere folk. Dette medlem mener der-

for det er veldig bra at vi igjen får flere fylkeskommuner fra 1. januar 2024. Vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier, tannhelsetjenesten, kultur, folkehelsearbeid og videregående opplæring er områder som krever betydelig mer penger i årene fremover. Dette medlem foreslår derfor å styrke de frie inntektene til fylkeskommunene med 600 mill. kroner. I tillegg foreslår dette medlem 1 mrd. kroner til å ruste opp fylkesveiene, og å innføre gratis hurtigbåter til øysamfunn uten fastlandsforbindelse og reduserer billettprisene med 50 pst. for øvrige båttruter.

Boligmarkedet i Norge har blitt en forskjellsmaskin, og boligsektoren er en av de minst regulerte i Europa. For stadig flere forblir boligdrømmen en fjern drøm. Rødt mener at alle skal ha rett til et godt sted å bo til en rimelig penge, uansett om man leier eller eier. Dette medlem vil gjenreise Husbanken som et verktøy for

en mer aktiv sosial boligpolitikk, og derfor foreslår dette medlem å øke lånerammen til Husbanken med 10 mrd. kroner, slik at betydelig flere kan få lån. Dette medlem styrker Husbankens tilskuddsordning for kjøp av egen bolig til 200 flere søkere. Dette medlem mener at politikerne må ta tilbake kontrollen over leiemarkedet, der leieprisene skyter i været, bolighaiene tjener grovt og utleieboligene for ofte har dårlig standard. Rødt vil styrke Leieboerforeningens tilskudd, slik at flere leietakere kan organisere seg i kampen for bedre rettigheter på leiemarkedet. Dette medlem mener det trengs et eget husleietilsyn som på leietakernes forespørsel, kan komme og kontrollere om utleieboligen man bor i er forsvarlig. Derfor foreslår dette medlem å sette av penger til et pilotprosjekt med et eget husleietilsyn, som skal styrke leietakernes rettigheter.

Noen av Rødts satsinger	Beløp (i mill. kr)
Fond til oppkjøp av strandsoneareal	100
Øke lånerammen til Husbanken slik at det kan bygges 2 000 flere utleieboliger og gis 2 000 flere startlån	10 000
Senke innslagspunktet for ressurskrevende tjenester med 20 000 kroner	136
Gi flere tilskudd til kjøp av egen bolig	58
Sikre at flere får rett på bostøtte med økte satser	623

Rettferdig klimapolitikk

Dette medlem viser til at utslippene må ned for å avverge katastrofale klimaendringer og tap av natur. Regjeringa kutter i det viktige skogvernet, når ikke klimamålene og gjør økonomien mer oljeavhengig, mens industrien sliter med ustabile og høye strømpriser. Rødt vil ha kraftfulle utslippskutt gjennom rettferdige fellesskapsløsninger.

Naturen er grunnlaget for vår eksistens og vår viktigste buffer mot klimaendringene. Vi står ikke bare overfor en klimakrise, men også en naturkrise. Vi må verne og restaurere mer natur for å bidra med vår del til den internasjonale naturavtalen. Med regjeringas tempo vil den mest verdifulle skogen være hogget før den har blitt vernet. Dette medlem foreslår derfor å øke bevilgningen til skogvern kraftig, med 400 mill. kroner. Flere arter og naturtyper, som myr, trenger beskyttelse og restaurering, for å lagre karbon og sikre levestedene til en rekke arter. Dette medlem foreslår derfor 395 mill. kroner til restaurering av natur, tiltak for bedre vannmiljø og økt innsats for trua arter og naturtyper.

Klimaendringene er her, og vi må tilpasse oss. Å restaurere natur er viktig for å begrense virkningene av klimaendringene, men vi må også klimatilpasse oss på andre måter. Derfor foreslår dette medlem 612 mill. kroner til klimatilpasning og natur- og klimatiltak i kommunene, som inkluderer videreføring av den viktige ordninga Klimasats. Dette medlem foreslår også å styrke NVEs flom- og skredforebygging og fjerne kom-

munenes egenandel for dette, og finansiering til å lage en nasjonal handlingsplan for oppgradering av vann og avløp, totalt 420 mill. kroner.

Havet er under press. Både eksisterende olje- og gassinntallasjoner og nye næringer som havvind, mineralutvinning på havbunnen og havbruk til havs konkurrerer om plassen. Heller enn å åpne opp for nye næringer og gjøre klart til utbygging og utvinning, foreslår dette medlem 261 mill. kroner til miljøkartlegging.

Industrien har potensial for store utslippskutt, men dette trues av økte kraftpriser og svekkede rammevilkår. Det krever en ekstra innsats for å sikre at ny teknologi som kutter utslipp og sparer energi, tas i bruk. Dette medlem foreslår å styrke programmer for utslippskutt gjennom Enova og andre steder. Særlig viktig er programmene spisset inn på store punktutslipp, som samlet får 375 mill. kroner i Rødt sitt forslag.

Dette medlem foreslår å sette av 330 mill. kroner til å utvikle karbonfangst- og lagring på avfallsanlegg over hele landet, innen 2030.

Vi trenger en mer klimavennlig samferdselspolitikk med satsing på kollektivtrafikk, jernbane og trygge veier over hele landet, framfor store motorveier.

I tillegg foreslår dette medlem midler til flere elbilladere i borettslag, 15 nye hurtigladere og minst 10 nye ladestasjoner for elektrisk tungtransport. Dette medlem øker støtten til utslippsfri ferge- og hurtigbåt-drift og til elektriske sjarker.

Den mest miljøvennlige energien er den vi ikke bruker. I tillegg er energieffektivisering et klassespørsmål – Høye strømpriser fører i praksis til at de med dårlig eller vanlig råd rasjonerer med strømmen, mens de rikeste kan fortsette å sløse som før.

Rødt foreslår i alternativt statsbudsjett at staten skal øke investeringene i energieffektivisering og lokal energiproduksjon med 1,2 mrd. kroner, utover regjeringas

foreslåtte økning på rundt 200 mill. kroner. Dette medlem vil øke beløpene, forenkle prosessene og kutte forskuddsbetaling, så støtten når alle, uansett inntekt.

Dette medlem foreslår 380 mill. kroner til å utvikle biogass. Dette medlem øker støtten til produksjon i landbruket, gjenoppretter støtte til kjøretøy, sikrer 15 ekstra fyllestasjoner og like mye ny produksjon som et Alta-kraftverk.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Styrke virkemidler for biogass og klimatiltak i industri, avfallsanlegg, landbruk og transport	2 926
Styrket skogvernsatsing	400
Restaurering av natur, vannmiljøtiltak og økt innsats for trua arter og naturtyper	395
Tilskudd til klimatilpasning og natur- og klimatiltak i kommunene	612
Styrket flom- og skredforebygging samt fjerning av kommunenes egenandel for dette	420
Styrket satsing på energieffektivisering og lokal energiproduksjon i hjem, kommuner og bedrifter	1 250

Trygghet i og utenfor arbeid

Dette medlem viser til at det fortsatt er lav arbeidsledighet, men utviklingen går feil vei, spesielt i konjunkturutsatte bransjer. Antall permitteringsvarsler i byggenæringen skyter i været som følge av økte materialkostnader, høyere renter og synkende eiendomspriser. Fellesforbundet ba regjeringa om å øke permitteringsperioden fra dagens 26 uker til 52 uker, men ble ikke hørt. Rødt lytter til fagbevegelsen og foreslår i alternativt statsbudsjett å øke permitteringsperioden til 52 uker for bygg- og anleggsbransjen og fiskeindustrien, for å bevare verdifull kompetanse.

Det trengs en ordentlig satsing på tiltaksplasser i en tid hvor bedrifter søker folk, og en del folk som har falt utenfor arbeidslivet, kan hankes inn igjen. Derfor øker dette medlem i Rødts alternative statsbudsjett antall tiltaksplasser med 1 000 sammenlignet med regjeringas forslag. Dette medlem øker i tillegg varig tilrettelagte arbeidsplasser med 500 ekstra plasser, og foreslår 100 flere stillinger i Nav for å styrke saksbehandlingen. For å trygge folk som av ulike grunner ikke jobber, og fordi det er særlig krevende å miste jobben og gå ned i inntekt i dyrtiden vi er inne i, foreslår dette medlem også å øke dagpengesatsen fra 62 pst. til 66 pst., slik at kompensasjonsgraden er den samme som ved uføretrygd.

Dagens trygdesystem er preget av kontroll og mistillit. Både ansatte og såkalte brukere opplever at de blir mistenkeliggjort. Rødt ønsker et oppgjør med mistillitsysteriet i Nav. Det innebærer at vi må bruke mindre penger på kontroll, og heller frigjøre midler til å behandle folk som søker hjelp i velferdsstaten, med respekt. Derfor foreslår Rødt å kutte den rådgivende overlegetjenesten i Nav. Nav burde kunne stole på fastlegerne, og trenger ikke egne leger. Dette medlem vil også avvikle forsøksprosjektet med en egen lavere trygdelønn. I stedet bør fribeløpet for uføre økes til 1 G slik at

det skal lønne seg å jobbe, også for dem som går på trygd.

I tillegg ønsker dette medlem å sette av en egen pott til organisasjoner som vil hjelpe folk med å få det de har rett på i Nav-systemet, slik som Stiftelsen Retterferd, Nav-oppdyrningen, AAP-aksjonen og Foreningen Økt Levestandard (FØL).

I Hurdalsplattformen varslet regjeringa en storreingjøring i arbeidslivet. Men skikkelige redskaper koster når man skal gjøre reint. Det nytter ikke bare å vedta regler, vi må også ha midler til å følge dem opp. Med regjeringas handlingsplan mot sosial dumping får Arbeidstilsynet en rekke nye oppgaver. Oppgavene må følges opp med midler. Derfor foreslår dette medlem å øke bevilgningene til Arbeidstilsynet og Fair Play Bygg Norge med til sammen 48,6 mill. kroner og å styrke påtalemyndighetens arbeid med arbeidslivskriminalitet med 25 mill. kroner.

Ikke alle kan eller bør jobbe. Dagens velferdssystem har store hull, og derfor tvinges flere i denne gruppen til et liv i fattigdom. Rødt foreslår å øke minstestytelsene med 12 000 kroner i året. Dette medlem vil også stanse de urettferdige kuttene i pensjonssystemet som følge av pensjonsreformen, blant annet i etterlattepensjon.

Regjeringen Solberg kuttet i sin tid brillestøtten til barn, og dagens regjering gjeninnførte en ny støtteordning. Den er imidlertid for dårlig, og dette medlem foreslår derfor å øke brillestøtten med 200 kroner, samt å gi barn rett til nye briller dersom brillene blir ødelagt.

Funksjonshemmede har rett på et aktivt liv, men dessverre er dagens ordning for støtte til hjelpemidler for dårlige. Dette medlem foreslår derfor å øke potten til hjelpemidler til 200 mill. kroner.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Øke ytelsene til arbeidsledige	929
Hjelpe flere inn i jobb	310
Styrke kampen mot sosial dumping	74
Kutt i Navs rådgivende legetjeneste og arbeidstilpasset trygd	-253
Øke fribeløpet for uføre til 1 G	689
Reversere usosiale kutt i alderspensjon	1 040

Et sterkt nasjonalt forsvar

Dette medlem vil gjenreise det norske invasjonforsvaret og styrke nordisk forsvarssamarbeid. Russlands ulovlige angrepskrig mot Ukraina viser at det haster å bygge et forsvar som kan avskrekke og sikre nødvendig norsk selvstendighet. Rødt foreslår å øke forsvarsbudsjettet med over 600 mill. kroner, og frigjøre ytterligere midler til å styrke Forsvaret ved å kutte i antall kampfly og krigsdeltakelse i utlandet.

Dette medlem viser til at skiftende regjeringer de siste tjue årene har bygget ned Norges invasjonforsvar til fordel for krigsdeltakelse i utlandet. Enorme summer er sløst bort på USA-ledete kriger, inkludert Libya og Afghanistan. Dette medlem synes det er uforståelig at norske soldater i 2024 skal risikere livet i Irak og øve på ørkenkrig i Jordan, når det er krig i Europa og vi mangler soldater og luftvern til å beskytte Norge.

Krigføring i utlandet var høyt prioritert da det ble besluttet å kjøpe 52 kampfly av typen F-35, Norges dyreste skattefinansierte investering noensinne. Med skyhøye driftskostnader vil F-35 gå på bekostning av resten av Forsvaret i flere tiår fremover. Ved utgangen av 2023 har Norge 40 kampfly. Det er allerede flere fly enn vi har mannskap til å bruke, og vi mangler luftvern til å beskytte dem. Norge har i dag et forsvar som kan krige under utenlandsk kommando i andre verdensdeler, men som ikke har et eneste luftvern batteri dedikert til å beskytte vår egen sivilbefolkning mot bombefly og missiler. Dette vil dette medlem snu ved å stanse kjøpet av de siste kampflyene som ennå ikke er levert, og bruke pengene på å gjenoppbygge Norges luftvern som ble nedbygd etter den kalde krigen. Dette grepet frigjør 2,5 mrd. kroner på 2024-budsjettet, som dette medlem blant annet ønsker å bruke på luftvernbeskyttelse av både sivilbefolkning og forsvarsanlegg, inkludert gjeninnføring av luftvern for hovedstaden.

Dette medlem vil styrke Norges selvstendige forsvarsevne. Denne gjør oss mindre avhengige av et uforutsigbart USA, og er nødvendig for å sikre balansen mellom avskrekking og beroligelse overfor Russland. Samtidig reduserer det risikoen for at Norge blir slagmark i en konflikt mellom atommaktene. Dette medlem vil styrke Hæren med oppbemanning og starte anskaffelse av langtrevende presisjonsartilleri. Heimevernet foreslås styrket med 5 000 soldater og økt øvingsmengde, og dette medlem vil reetablere Sjøheimevernet og spesialavdelingen HV-016. Med 600 flere årsverk i Forsvaret styrkes også Kystvaktens redningsberedskap, ressurskontrollen i fiskerisektoren og suverenitetshevdelsen i nord. Dette medlem foreslår å styrke Forsvarets utdanning, øke inntak av vernepliktige og starte arbeidet med innfasing av reservister for å kraftig øke Forsvarets størrelse i årene som kommer.

Rødt går mot amerikanske militærbaser i Norge. Dette medlem vil gjenreise basepolitikkenes hovedprinsipp om at det ikke skal være fremmede militærbaser i Norge.

Forsvarets viktigste ressurs er menneskene som skal beskytte oss i tilfelle krise og krig: Ansatte, vernepliktige og reservister.

Dessverre har skiftende regjeringer prioritert ekstremt dyrt utstyr, ofte tilpasset krigføring i utlandet, og nedprioritert personell og drift. Det gir dårlig forsvarsevne og dårlige arbeidsforhold for Forsvarets ansatte. For å bøte på dette foreslår Rødt blant annet å øke antall årsverk, dekke inn vedlikeholdsetterslepet på personellrelatert EBA (eiendom, bygg og anlegg), starte reetablering av ettårig befalsskole i forsvarsgrenene, stanse privatisering av vedlikehold og IKT og å ta bedre vare på veteranene våre.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Luftvern for å beskytte sivilbefolkning, beslutningssentre og flybaser	1 500
Øke inntak av vernepliktige og tiltak for innfasing av reservistordning for å øke Forsvarets størrelse og utholdenhet	1 000
600 årsverk til Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret og Heimevernet	600
Øke Heimevernets områdestruktur med 5 000 soldater og øke øvingsmengden	600
Stanse kjøp av de gjenværende 12 F-35 kampflyene som skal leveres i 2024	- 2 500

Til kamp mot helseforskjellene

Dette medlem viser til at økende forskjeller i samfunnet speiles i helse. Folk med dårlig råd har både dårligere helse og dårligere tilgang på helsetjenester. Veksten i de kommersielle helsetjenestene har skutt fart. Samtidig står vi i en helsepersonellkrise. Det offentlige helsevesenet er truet. Rødt jobber for å utjevne forskjellene og sikre lik rett til helse for alle.

Når tennene ikke behandles som en del av kroppen, kommer forskjellene i samfunnet til uttrykk i folks tenner. Regjeringserkleringen har et mål om at tannhelse bør likestilles med andre helsetjenester, men det gjøres ingenting i statsbudsjettet. Dette medlem jobber for en skikkelig tannhelseform med offentlig finansiert gratis tannhelse. Dette medlem foreslår at reformen innføres ved å ta deler av regningen for de som har størst utgifter, med refusjon på 40 pst. av utgiftene over en årlig egenandel på 2 500 kroner. Dette medlem setter av mer enn 3 mrd. kroner til første skritt på veien mot gratis tannhelse for alle. Målet er å likestille tannhelse med andre helsetjenester i løpet av fire år.

Folk som har dårlig råd, har også dårligere helse. I en tid der mange opplever at pengene ikke strekker til må helsehjelp bli billigere, ikke dyrere. Derfor går dette medlem inn for å senke grensa for frikort med over 1 000 kroner. Dette medlem mener også at det er et problem at barn må betale egenandeler for helsetjenester fra fylte 16 år. Dette medlem foreslår å øke betalingsfritaket for alle under 18 år.

At flere og flere tegner privat helseforsikring staker ut kursen til amerikanisering av helsevesenet, der de som har råd kan betale seg ut av helsekøen. Dette medlem vil bremse utviklingen ved å innføre en omsetningsavgift på helseforsikring.

Sykehusene sin økonomi er ikke bærekraftig. Sparetiltakene i helseforetakene går utover både ansatte og pasienter. Regjeringas budsjett pålegger sykehusene yt-

terligere effektivisering og presser fram kutt i lokalberedskap, psykisk helse og fødselsomsorg.

Rødt vil øke basisstøtten, og går inn for full rammefinansiering av sykehusene. Sykehussektoren må frigjøres fra foretaksmodellen og bedriftsøkonomisk styring.

Helsepersonellmangelen møter vi best ved å gjøre sykehusene våre til gode arbeidsplasser. Dette medlem foreslår 150 mill. kroner til utdanningsstillinger til sykepleiere og til å få inn flere yrkesgrupper som kan overta oppgaver, for å senke arbeidspresset på medisinsk personell. Rødt vil også å stanse pengefloppen som går fra våre offentlige sykehus til kommersielle. Dette medlem vil kutte i bruken av konsultentselskaper og sikre at midlene som i dag renner ut til kommersielle vikarbyråer, brukes til bedre grunnbemanning og styrking av sykehusenes bemanningsenheter.

Store kunnskapshull og sviaktende tjenestetilbud gjør at kvinner kommer dårligere ut enn menn i helsetjenestene. Kvinnehelse blir nedprioritert i helseforetakene og mange kvinner blir stående uten helsetilbud i det offentlige. Rødt har i sitt alternative statsbudsjett satt av 187 mill. kroner til forskning og tiltak innen kvinnehelse og reproduktiv helse.

Psykisk helse kan ikke ses uavhengig av livssituasjon og økonomi. Dette medlem setter av midler til en pilot for å begynne arbeidet med å få gjeldsrådgivere inn i psykisk helsevern. Dette medlem vil også styrke Fontenehusene, frivillig rusforebyggende innsats og rusarbeidet i fengslene.

Kommunehelsetjenestene er underfinansiert. I tillegg står mange uten tilgang til fastlege. Det gir grobunn for kommersielle helsetjenester og en amerikanisering av helsetjenesten. Rødt foreslår å styrke kommunenes frie midler og i tillegg bevilge 75 mill. kroner som tilskudd til å opprette kommunale fastlegestillinger som rekrutteringstiltak i kommuner med ubesatte legehjemler.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Innfasing av gratis tannhelse og styrking av stønadsordningene	3 110
Kutt i egenandelene i helsetjenestene	2 008
Styrke sykehusene: Økt basisfinansiering og rekrutteringstiltak	2 150
Kutt i konsulentutgifter, bemanningsbyråbruk og lederlønninger i sykehusene	-1 504
Kvinnehelse: Forskning og helsetjenester	188

Barnehage, skole og framtidens fagarbeidere

Dette medlem viser til at oppveksttjenestene ikke er som andre varer. Kjerneverdien er den tida de ansatte har til faglig oppfølging og omsorg. Denne verdien kan ikke effektiviseres og rasjonaliseres i det uendelige – da får vi dårligere tjenester og utslitte ansatte som slutter. Velferdssamfunnet vårt er helt avhengig av at mange vil jobbe og bygge kompetansen sin i barnehage, skole, barnevern og støttetjenester.

Vi har en bemanningskrise i velferden. I barnehagene er det høyt arbeidspress, ikke full bemanning hele dagen og høy vikarbruk. Én av tre barnehagelærere vurderer å slutte, ansatte beskriver en hverdag hvor de opplever å ikke strekke til, og det er et høyt sykefravær i sektoren.

God kvalitet i barnehagen er avhengig av barnehagefaglig kompetanse og god bemanning. Dette medlem ønsker å fase inn «toppet grunnbemanning», som

betyr at alle barnehager med mer enn 50 barn får én ekstra pedagog eller fagarbeider.

Erfaringen med denne modellen så langt viser at sykefraværet går ned og stabiliteten for barna øker. Dette medlem foreslår også å øke overføringene til kommunene med flere milliarder kroner, slik at de kan oppfylle bemanningsnormen i barnehagene og sette inn vikarer fra dag én.

Lærere med nok tid og ressurser er en forutsetning for å møte barns behov for læring. Rødt vil derfor prioritere og gradvis utvide tida til kontaktlærerne. Rødt styrker laget rundt barna og elevene. Dette medlem foreslår å øke antall miljøarbeidere, spesialpedagoger og stillinger i PP-tjenesten med mål om å på sikt innføre en bemanningsnorm for tjenesten. Også skolehelsetjenesten og helsestasjonene styrkes med 100 nye stillinger, slik at barn og unge får tettere oppfølging.

Mange norske familier sliter med å få endene til å møtes på grunn av høye priser på strøm, mat og bolig. Dette medlem foreslår å innføre gratis skolemat i grunnskolen. Ordningen vil sikre at alle barn får et sunt måltid på skolen hver dag, og spare barnefamiliene for tid og penger. Uten mat og drikke klarer ikke barna å lære på skolen, og gratis skolemat vil sikre at barn fra alle sosiale lag får tilstrekkelig påfyll i løpet av en slitsom skoledag.

Rødts mål er at utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av hvor du bor og hvor mye foreldrene dine tjener. Dette medlem vil sikre et praktisk orientert utdanningstilbud i hele landet, og vil ha en storstilt satsing på praktisk læring, yrkesfag og fagskoler, for å sikre elevenes behov for variert læring og samfunnets behov for fagarbeidere.

Ifølge Statistisk Sentralbyrå (SSB) kommer Norge til å mangle nesten 100 000 fagarbeidere fram mot 2035.

Skal vi sikre framtidens fagarbeidere, mener dette medlem det er nødvendig med en kraftfull satsing på en praktisk skole fra første stund, på yrkesfag og fagskolene (høyere yrkesfaglig utdanning). Dette medlem foreslår å øke dagens utstyrsstipend, setter av midler til fond for opprusting av verksteder på yrkesfag og foreslår å øke lærlingtilskuddet med 2 500 kroner.

Regjeringa har lovet å opprette 1 000 nye fagskoleplasser årlig. På tre budsjetter har de kun kommet med 1 000 plasser totalt. Rødt leverer på regjeringas lovnader, og foreslår å øke med ytterligere 500 fagskoleplasser. Dette er helt nødvendig for å sikre tilstrekkelig arbeidskraft til sentrale samfunnsområder. Når man ikke har gode nok utdanninger og mange nok fagarbeidere, så åpner det dørene for et useriøst arbeidsliv og innleie fra bemanningsbyråer.

Høyere utdanning skal være gratis, uavhengig av hvor du kommer fra og hva foreldrene dine har på konto. Regjeringa har innført studieavgift for internasjonale studenter utenfor EØS og Sveits. Rødt mener dette er et usolidarisk og smålig kutt, og vil reversere denne ordningen.

Dette medlem foreslår også å øke borteboerstipendet til 7 000 kroner i måneden, øke studiestøtten til studenter med 12 000 kroner fra nyttår og foreslår bevilgning til 1 350 nye studentboliger.

Skattepenger bevilget til barnehage skal gå til barnas beste og til gode lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte, ikke privat profitt. Private barnehager får tilskudd fra det offentlige til å dekke barnehageansattes pensjon, uavhengig av de reelle kostnadene. Rødt endrer modell til kostnadsdekning av de faktiske pensjonsutgiftene til barnehagene, for å sikre at penger bevilget til pensjon faktisk går til pensjon.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Gratis skolemat i grunnskolen	1 209
Toppet bemanning: Én ekstra pedagog eller fagarbeider i alle barnehager med mer enn 50 barn	900
Øke studiestøtten med 12 000 kroner fra 1. januar	755
500 nye studieplasser på fagskolene	28
1 350 nye studentboliger	111

Trygge veier og klimavennlig transport

Dette medlem viser til at det er et enormt behov for vedlikehold, utbedring og rassikring av vei og jernbane over hele landet. Likevel bruker staten milliarder på noen få utvalgte motorveistrekninger. Heldigvis finnes det et alternativ. Rødt vil stanse klima- og naturfiendtlig utbygging. Da har vi råd til en massiv satsing på vedlikehold og lavere kollektivpriser.

Rødt vil legge ned Nye Veier AS. Selskapet har som oppgave å bygge mer og større motorvei raskere. Firefelts motorvei med 110-sone skader natur, ødelegger

matjord, øker klimagassutslippene og utkonkurrerer jernbane. Ansvaret for vei må samles i Vegvesenet. De må omprosjektere og nedskalere både Nye Veiers og egne prosjekter. Flere prosjekter, som E18 «Vestkorridoren» etappe 2 og 3 og broforbindelse over Bjørnafjorden (del av E39 «Hordfast») må stanses helt.

Dette medlem foreslår i stedet å sette av 500 mill. kroner ekstra til ras- og skredsikring av riksveier. Videre vil dette medlem sette av 1 mrd. kroner til utbedring, vedlikehold og ras- og skredsikring av fylkesveier. Vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene er i inter-

vallet 95–105 mrd. kroner, ifølge ferske anslag. I ny nasjonal transportplan, som blir lagt fram våren 2024, er det nødvendig med en opptrappingsplan.

Dette medlem vil at staten skal ta regninga for ny Tretten Bru i Gudbrandsdalen. Det var Statens Vegvesen som var byggherre for prosjektet i 2012. Da er det også statens ansvar når brua kolliderer ti år senere.

Ingen politiker klipper snorer for tog som går når de skal. Men hvis flere skal reise med jernbanen, må vi kunne stole på rutetabellene. Nå øker i stedet vedlikeholdsbehovet. Det betyr flere forsinkelser og mer bussfortog. Dette medlem foreslår å bruke 1,8 mrd. kroner mer enn regjeringa på vedlikehold neste år. Det er nødvendig for å holde etterslepet i sjakk.

Vi må samtidig planlegge for framtida. Da må vi prioritere prosjekter som gir raskere reisetid på lange strekninger hvor tog kan erstatte fly. Rødt foreslår å sette av totalt 510 mill. kroner til planlegging av framtidig utbygging. Det betyr blant annet penger til reguleringsarbeid for mer dobbeltspor i Vestfold og sammenkobling av Vestfold- og Sørlandsbanen. Det betyr også flere og lengre kryssningsspor, for å redusere reisetida på Bergens- og Dovrebanelen.

Dette medlem vil framskynde flere enkeltprosjekter jernbanen arbeider med. Mulighetsstudien for hurtigtog Oslo-Stockholm må følges opp av en konseptvalgutredning (KVU) i 2024. Den ferske KVU-en om elektrifisering av Nordlands- og Rørosbanen må følges opp med konkret planlegging.

I mange land er priskrisa i samfunnet blitt møtt med lavere kollektivpriser. Det er omfordelende og ubyråkratisk velferdspolitik, som samtidig har en klimaeffekt. Rødt vil ha 25 pst. lavere priser i den lokale kollektivtrafikken, og styrke de ulike rabattordningene på jernbanen kraftig. Det er nødvendig for å få flere til å reise kollektivt i byområdene, og for at flere skal velge jernbane i stedet for fly.

Samtidig må vi se fremover. Det er i mange år blitt satset ensidig på bedre kollektivtilbud i stedet for pris. I virkeligheten må de to gå hånd i hånd. Dette medlem vil sette av 250 mill. kroner til langvarige prøveprosjekter med nye rabattordninger og gratis kollektivtransport.

Havnene er kritisk infrastruktur i et land med lang kystlinje. Dette medlem vil øke tilskuddene til vedlikehold av havner og farleder, samt øke tilskuddet til effektive og miljøvennlige havner med 50 pst. På samme måte vil dette medlem doble støtteordninga for å flytte gods fra vei til bane. Rødt vil også starte planlegging av en egen «effektpakke» for jernbaneutbygging, med økt godstransport som mål.

Samtidig vil mye av transporten gå på veiene også i framtida. Elektrifisering av transportbransjen kan skje raskt, hvis vi legger til rette for det. I stedet for å overlate utbygging av ladeplasser for tungtransport langs hovedveiene til private aktører, må Vegvesenet også bygge ut selv for å få fortgang. Rødt foreslår å sette av 100 mill. kroner til dette i 2024.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
25 pst. lavere priser på all lokal kollektivtransport	2 000
Stanse økningen i vedlikeholdsetterslep i jernbanen	1 800
Utbedring av vanlige veier over hele landet	1 600
Planlegge framtidig jernbaneutbygging	510
Gratis tog for barn inntil 13 år, og 60 pst. rabatt for honnør, ungdom og student	400
Gratis båtruter til øysamfunn og 50 pst. priskutt for øvrige båter	300

Miljøvennlig matproduksjon

Dette medlem mener at fisken i havet tilhører det norske folket i fellesskap og skal gi levebrød til folk langs kysten i generasjoner fremover, og at matjorda skal sikre bosetning i bygder over hele landet. Landbruk og fiske må drives innenfor naturens tålegrense, som ikke forsterker natur- og klimakrisa, men sikrer mat til verdens befolkning og vår egen sjøforsyning.

Tapte og gjenglemte fiskeredskap, såkalt spøkelsesfiske, er i dag et stort problem, og dette medlem vil styrke Fiskeridirektoratet slik at det kan gjøre opprydding av tapt fiskeutstyr og drive fiskerioppsyn.

Dette medlem foreslår å øke velferdstilskuddet, for å sikre drift av de viktige velferdsstasjonene rundt kysten. Dette medlem vil også støtte sikkerhetsopp-læringen for fiskere, som er viktig for helse, sikkerhet og rekruttering i næringa. Rødt foreslår i alternativt stats-

budsjett å innføre en søkbar ordning for fiskemottak i perioder med lav omsetning, på 50 mill. kroner.

Dette medlem forventer at det sikres en rettferdig fordeling av fiskekvoter i den kommende kvotemeldinga. Dette medlem setter derfor av 40 mill. kroner i Rødts alternative statsbudsjett til en søkbar ordning for å bygge opp igjen flåtegruppa mellom 11 og 21 meter langs kysten.

Den havgående fiskeflåten står for de største klimagassutslippene i fiskerinæringa. Rødt vil ikke gi dette flåteleddet kompensasjon fra CO₂-avgiften, men bruke avgiftssystemet aktivt for fremme et klimavennlig kystfiske. Dette medlem vil videreføre avgiftsfritaket for den minste kystflåten og setter av midler for å gi kystreketrålerne og fartøyer under 28 meter, kompensasjon.

Urolige tider tydeliggjør hvor viktig matberedskap og selvforsyning er. Denne høsten kom Riksrevisjonen

med kritikk av norsk matberedskap, og peker på at tilskuddssystemet ikke er rigget på en måte som styrker norsk sjølforsyning.

For å øke sjølforsyninga vår, setter dette medlem i Rødts alternative statsbudsjett av midler for å ta mer av matjorda vår i bruk. Dette medlem foreslår å sette av 50 mill. kroner for å sette i stand dyrka mark i Nord-Norge, hvor det er et enormt potensial. Dette medlem vil doble tilskuddssatsen til drenering av jord, som kan sikre bedre og mer effektiv matjord, gjøre jordbruket mindre sårbart ved ekstremvær, og kutte klimagassutslipp.

Skal vi nå målet om 50 pst. sjølforsyning korrigerert for importert førråvare, slik Stortinget har bestemt, må det tas grep som sikrer at det mindre lønnsomt å bruke importert kraftfôr. Dette medlem foreslår derfor å

svekke nedskrivingsordninga for korn. For at dette ikke skal ramme skeivt i distrikter hvor det er mer krevende å dyrke eget grovfôr, foreslår dette medlem å øke distriktstilskuddet for melkebruk i Nord-Norge og på Vestlandet, og å innføre en tilskuddsordning for nødvendig bruk av kraftfôr på førseddelen. Dette medlem foreslår også å innføre en tollavgift og prisutjevningsbeløp på soyamel på 10 øre per kg, hvor inntektene settes av til dyr på utmarksbeite.

For å styrke velferd for både folk og dyr i norsk landbruk, foreslår Rødt å sette av penger til veterinærdekning, til Mattilsynet øker tilskuddene for å få avløser ved svangerskap. Dette medlem foreslår også å sette av penger til alternativer til dyreforsøk, og å styrke Bionova.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Selvforsyningspakke: Tilskudd til grovfôr, toll på import av soya og satsing på utmarksbeite	921
Tiltak for å ta mer jord i bruk: Drenering og istandsetting	118
Styrking av kystflåten og fiskeriarbeidsplasser i distriktet	80
Bedre dyrevelferd	66
Velferds- og sikkerhetstiltak for fiskere	30

Barn, familie og likestilling

Dette medlem viser til at priskrisa rammer barnefamilier hardt. Rødt prioriterer tiltak som trygger familier, og legger til rette for at flest mulig kan fortsette å delta i fritidsaktiviteter og frivillighet. Dette medlem øker innsatsen for de mest utsatte barna i barnevernet, og tar et kraftfullt oppgjør med kommersielle aktører som beriker seg på sårbare barn i barnevernet.

Barn som vokser opp i familier med dårlig råd, har selv en større sjanse for å rammes av arbeidsledighet og økonomiske problemer senere i livet. Barnetrygden er en viktig økonomisk grunnsikring som hindrer fattigdom i mange familier, men også i år spises mye opp av den voldsomme prisveksten. Å øke barnetrygden er også et effektivt virkemiddel for å få ned antallet barn som vokser opp i fattige familier. Derfor foreslår dette medlem å prisjustere barnetrygden for alle barn, og å øke satsene for barn mellom 6 og 18 år med 100 kroner i måneden. Slik sikrer dette medlem mer penger til de som i dag sliter med stadig trangere økonomi.

Over 111 000 barn vokser opp i fattige familier. For å forhindre at barn vokser opp i fattigdom, foreslår dette medlem å utvide tilskuddsordningen mot barnefattigdom i kommunen. Samtidig vil dette medlem øke engangsstønaden med 12 000 kroner allerede fra 1. januar 2024, for å trygge økonomien til nybakte foreldre. Dette medlem foreslår også å styrke Rødhette-huset i Oslo, og å utvide tilbudet med prøveprosjekter i to andre norske byer. Dette medlem foreslår også å øke bidragsforskuddet med 200 kroner i måneden, slik at barn som har rett på barnebidrag får en

sikkerhet i at fellesskapet stiller opp, selv om bidragspliktige foreldre ikke betaler.

Det er fellesskapets ansvar å beskytte utsatte barn, og sørge for at alle barn får vokse opp i trygge omgivelser og får hjelp i tråd med sine behov. Vi kan ikke overlate omsorgen for de aller mest sårbare barna og ungdommene våre til kommersielle, profittmotiverte aktører. Alle penger bevilget til barnevern skal gå uavkortet til barnas beste, ikke til å berike velferdsprofitører. Rødt mener at barnevernsdrift skal være forbeholdt offentlige og ideelle aktører.

For å komme de kommersielle til livs, foreslår dette medlem å kutte først der de tjener mest penger, nemlig i de akutte plasseringene av barn i krise, og foreslår å heller bruke pengene til å bygge opp kapasiteten til å håndtere akutte og komplekse saker i statlig og ideelt barnevern. Videre vil Rødt påbegynne overføringen av enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år, til barnevernet.

Dessverre er kvinner fremdeles nødt til å forsvare sine hardt tilkjempede rettigheter både nasjonalt og internasjonalt. Rødt vil øke støtten til kvinneorganisasjonene med 10 mill. kroner, og foreslår mer midler til likestillings- og diskrimineringsnemnda og Likestillings- og diskrimineringsombudet. Vold og overgrep mot kvinner er et alvorlig og vedvarende samfunnsproblem i Norge. Over 150 000 mennesker opplever vold i nære relasjoner hvert år. Rødt vil derfor styrke krisesentrene økonomi, slik at de kan ha trygg kapasitet til å huse voldsofre.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Økt barnetrygd	1 698
Styrke det ideelle og statlige barnevernet ved å ta midler fra de kommersielle	630
Styrke krisesenterøkonomien	80
Økt engangstønad og bidragsforskudd	178
Tiltak mot barnefattigdom i kommunen	35

Styrk kulturen

Dette medlem mener at kunst og kultur spiller en viktig og selvstendig rolle i samfunnet. Dette medlem vil prioritere de brede fellesarenaene, og særlig tiltak som gir barn og unge bedre tilgang til kultur. Et profesjonelt kulturliv med gode arbeidsvilkår er grunnmur for kulturopplevelser for alle og enhver.

Kulturpolitikk overlatt til markedet skaper den kunsten som de med mest penger etterspør. Å være utøvende kunstner blir noe som bare folk med solid økonomi kan ta seg råd til å være. Etterdønningene av pandemien overlapper med den pågående priskrise, og gjør vilkårene spesielt tøffe for mange kulturarbeidere. Derfor foreslår dette medlem å opprette flere arbeidsstipender for kunstnere, og å øke stipendsatsene og bevilgninger til utstillingshonorarer og tilskuddsordninger som Norsk Kulturfond. Dette medlem foreslår også å bevilge midler til oppstart av to såkalte kunstnerallianser, ordninger som tetter viktige hull i trykkesystemet for kunstnere som arbeider oppdragsbasert. Ytringsfriheten trues globalt, og med det også den kunstneriske uttryksfriheten. Rødt vil sette av penger til å etablere trygge residenser for forfulgte kunstnere i Norge.

Rødt tror på å gi unge utøvere eierskap og tillit, og foreslår derfor en egen tilskuddsordning til ungdomsstyrte kulturprosjekter. I tillegg vil dette medlem styrke den kulturelle skolesekken, slik at ordningen står bedre rustet til å oppfylle rammeavtalen med de utøvende kunstnerne den engasjerer, uten å kutte i tilbudet. Kulturskolen er utilgjengelig for mange barn i familier med dårlig råd, og årsprisen varierer stort mellom kommunene. Dette medlem vil innføre makspris på kulturskolen, slik at flere barn kan nyte godt av kultur-

undervisningen landet over. Dette medlem vil også styrke prosjekter for inkludering og mangfold i idretten, og foreslår å øremerke ekstra midler til inkluderingstiltak for ungdom i særlig sårbare byområder. Lesing og leseglede fremmer også deltakelse og inkludering. Derfor foreslår dette medlem å øke satsingen på skolebiblioteker over utdanningsbudsjettet, og foreslår å finansiere årlig forsyning av ny barne- og ungdomslitteratur til 500 skolebibliotek.

Dette medlem foreslår å styrke prosjekter som utvikler biblioteket som fellesskapsarena. Biblioteket er den viktigste kulturinstitusjonen i mange norske kommuner og en bærebjelke i det norske demokratiet.

Band, korps, teatergrupper og kor drevet på frivillig basis er selve ryggraden i den brede norske kulturen. De er også fellesskap som kan bidra til å bygge ned sosiale forskjeller. I en tid hvor forskjellene øker, ønsker Rødt å satse på fellesarenaene. Dette medlem vil satse på helårsarrangørene og de lokale ildsjelene, gjennom å styrke frivilligsentralene.

Kampen for skeives rettigheter og deres rett til å leve det livet de ønsker, er langt ifra vunnet. Dette gjenspeiles ikke minst i at institusjoner som diskriminerer skeive, fortsatt mottar statsstøtte. I utdanningsbudsjettet foreslår dette medlem derfor å kutte statsstøtten til NLA Høgskolen. Pengene vil dette medlem bruke blant annet på å fullfinansiere Rosa Kompetanse, som driver med opplæring av ansatte og studenter i alle de viktige velferdsyrkene. De fyller et stort kompetansehull i utdanningssystemet. Dette medlem vil også øke støtten til LHBTI-organisasjoner med 10 mill. kroner utover det regjeringa lover, slik at skeive organisasjoner skal ha mer armslag økonomisk.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Bedre økonomi for kunstnere og kulturarbeidere	121
Økt støtte til skolebibliotekene	20
Økte bevilgninger til likestillingsorganisasjoner	20
Innføre makspris på 2 000 kroner i året for kulturskolene	70
Styrking av Frivilligsentralene og økt støtte til fritidsklubber	20

En prosent til bistand

Dette medlem mener at det ikke gir mening at et land som tjener seg rikere for hvert år, skal gi en mindre del av dette til mennesker i fattige land som opplever hungersnød, krig og forverrede levekår. I Rødts alternative statsbudsjett for 2024 opprettholder dette medlem

lem målet om å gi én pst. av brutto nasjonalinntekt til bistand. Midler som gis til bistand, driver verken opp prisene eller rentene her hjemme, og øker derfor ikke byrden for folk som allerede sliter med å dekke regningene sine i Norge. Valget står mellom å investere i norsk

ekstraprofit i utenlandske aksjer eller å investere dem i solidaritet.

Rødt prioriterer sivile organisasjoner som drives lokalt av innbyggere selv. Dette er organisasjoner som er lokalt forankret, fungerer uavhengig av myndigheter og når frem til folk og lokalsamfunn på en treffsikker måte.

Norsk støtte er også en viktig anerkjennelse av organisasjoner som forsøkes tiet i hjel av egne myndigheter eller okkupasjonsmakter. Derfor støtter dette medlem organisasjoner som samarbeider med Al-Haq, B'tselem og de øvrige fem palestinske menneskerettsorganisasjonene som Israel har terrorlistet og forbudt.

Dette medlem foreslår å bevilge 200 mill. kroner til gjenoppbyggingen av Gaza, som har blitt lagt nærmest i ruiner av Israels bomber, foreslår å øremerke tilskudd til gjenoppbyggingen av Nord-Syria, og foreslår øremerkede tilskudd til kurdisk Røde Halvmånes hjelpearbeid for ofrene for Tyrkias invasjon av Syria og Irak. Dette medlem foreslår også å øke kjernestøtten til UNRWA.

I tillegg til økt støtte til likestilling og bekjempelse av seksuell vold gjennom UNFPA og UNICEF, vil Rødt øke støtten til FNs organisasjon for likestilling og kvinners rettigheter, UN Women.

FN er den største, mest demokratiske og mest anerkjente organisasjonen for bekjempelse av fattigdom internasjonalt. FNs utviklingsorganisasjoner jobber også tett med lokalsamfunn og organisasjoner på bakken, og

ikke som en forlengelse av vestlige, kinesiske eller russiske interesser. Rødt vil gi økt kjernestøtte til flere FN-organisasjoner, slik at de langsiktig kan prioritere sitt eget arbeid fremfor å være bundet av øremerkede tilskudd.

Dette medlem foreslår en bevilgning på 1,5 mrd. kroner til FNs kontor for koordinering av humanitær innsats (OCHA). Dette er planlagte programmer for øyeblikkelig nødhjelp som per i dag er sterkt underfinansiert. I det alternative statsbudsjettet prioriterer Rødt også å dekke inntektsgapet til Verdens matvareprogram, og gjenoppretter kjernestøtten til FNs utviklingsprogram.

Milliarder av norske kroner til bistand kanaliseres gjennom fond i Verdensbankgruppen, som blant annet Riksrevisjonen har kritisert for å gi Norge for dårlig informasjon og kontroll over hvordan midlene brukes. Verdensbanken, IMF og regionale utviklingsbanker videreformidler primært bistand som lån, ikke som donasjoner, hvor mottakerlandet ofte pålegges å åpne markeder for mektigere lands produkter og investeringer, i tillegg til en nyliberal finanspolitikk, hvor tilbakebetaling av lån får høyere prioritet enn velferdstjenester. Rødt vil derfor kutte kjernestøtten til Verdensbanken, og heller bruke midlene til gjeldsslette for allerede gjeldstyngede land. Midlene settes delvis av til sletting av gjeld som utviklingsland har direkte til Norge, og som bidrag til en internasjonal gjeldssletteavtale, slik FN-konferansen om handel og utvikling (UNCTAD) har bedt om.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Økt støtte til humanitær hjelp gjennom FN og Røde Kors	2 662
Økt støtte til utviklingsarbeid	674
Gjeldsslette gjennom UNCTAD	120
Økte bevilgninger til fred og sikkerhet	122
Økt støtte til Palestina	210

Styrket rettssikkerhet

Dette medlem viser til at regjeringa har mange løfter på justisfeltet og at det gjøres konkrete forbedringer, men dette medlem mener fortsatt at det er behov for å satse mer på å sikre rettssikkerheten for folk og å sikre trygge lokalsamfunn i hele landet vårt.

Dette medlem vil styrke kriminalomsorgen betydelig. Dagens situasjon er ikke holdbar for hverken innsatte eller ansatte. Krisa i kriminalomsorgen har vært varslet i mange år, men kriminalomsorgens samfunnsoppdrag er altfor viktig til at vi kan la situasjonen forverres. Rødt vil derfor styrke førstelinja i kriminalomsorgen, for å motvirke skadelig isolasjon av innsatte og vold mot ansatte. Rødt foreslår å satse på økt bemanning i førstelinja, og økte ressurser til å etablere aktivitetsteam for de innsatte. For at bevilgningene til kriminalomsorgen faktisk skal gå til å bedre bemanningsitu-

asjonen, vil Rødt også kompensere for økte merkostnader, som strøm og leie.

Dette medlem viser til at hverdagskriminalitet forekommer altfor ofte. Ofre for vold i nære relasjoner, voldtekt og overgrep, opplever at saker henlegges. Samtidig øremerkes store summer langt vekk fra folk og utenfor politidistriktene kontroll. Rødt vil sikre politiet de nødvendige ressursene til å nå målet om to politibetjenter i alle landets politidistrikter. Rødt vil legge ned Politiets utlendingsenhet (PU) og Politidirektoratet, og fjerne øremerkede midler til uttransportering. Ressursene foreslås overført til politidistriktene, slik at politidistriktene selv kan prioritere det som er mest hensiktsmessig. Rødt vil prioritere etterforsknings- og påtalestillinger for seksuallovbrudd og vold i nære relasjoner.

Dette medlem viser til at vi lever i en urolig tid. Krigen i Ukraina har gjort oss enda mer bevisste på de potensielle farene som finnes, og hvor viktig vår egen

nasjonale beredskap og sikkerhet er. Rødt vil styrke politiets antidrone- og kapabiliteter gjennom en satsing på utstyrsanskaffelse og kompetansebygging. Rødt vil også styrke driftsbudsjettet til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), slik at de kan fortsette å prioritere beredskapen og sikkerheten i Norge.

Dette medlem viser til at staten og fellesskapet hvert år taper milliarder som følge av skatteunndragelser og annen arbeidslivskriminalitet. Hvitsnippforbrytere slipper unna fordi Økokrim ikke sikres tilstrekkelige ressurser til etterforskning. Rødt vil ha en slutt på det-

te, og vil styrke Økokrim. Samtidig foreslår Rødt å sette av penger til å opprette et nytt A-krimssenter og å styrke påtalemyndigheten i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Dette vil sikre inntekter tilbake til fellesskapet, og sikre at forbryterne blir stilt ansvarlige. Det er ikke hva du har på konto som skal avgjøre om du har tilgang til nødvendig rettshjelp når du trenger det. Derfor vil Rødt styrke ordningen med fri rettshjelp og styrke lavterskeltilbud som tilbyr fri rettshjelp. Rødt vil også innføre en støtteordning for rettslig prøving av utlendingssaker, slik som rettshjelpsutvalget har anbefalt.

Rødts viktigste satsinger	Beløp (i mill. kr)
Kriminalomsorgsløft	206
Flere politifolk i politidistriktene og økt satsing på tiltak mot vold og overgrep	58
Styrket rettsikkerhet	106
Ta imot 5 000 kvoteflyktninger i tråd med FNs anbefaling	632
Bedre økonomi for flyktninger	347

3.1.2.6 Merknader fra Venstre

Komiteens medlem fra Venstre understreker at både Norge og verden er inne i krevende tider. Prisveksten er fortsatt høy, renten har fulgt etter, og en svært urolig verdenssituasjon skaper stor usikkerhet om framtiden. Dette medlem mener det stiller enda større krav til årets statsbudsjett, og at hovedprioriteringene i budsjettet må bidra til å løse de store utfordringene Norge og verden står overfor.

Dette medlem viser til at Venstres alternative statsbudsjett løser to utfordringer. Det er både et ansvarlig budsjett, som bidrar til å holde prisveksten under kontroll og gjør nødvendige strukturelle endringer, og samtidig et budsjett som tar Norge fremover, gjennom målrettede investeringer i kunnskap, det grønne skiftet og mer til de som trenger det mest, både her hjemme og ute i verden.

Dette medlem mener det må lønne seg å ta grønne valg, både for bedrifter og for lommeboken til privatpersoner. Vi må ta markedet i bruk i miljøets tjeneste, og sørge for at klimavennlige valg alltid lønner seg. Prising av utslippene er nødvendig for at det skal lønne seg å velge grønt. I Norge er 80 pst. av klimagassutslippene avgiftsbelagt, i verden for øvrig er 80 pst. av utslippene avgiftsfrie. Å frikoble vekst i økonomien fra vekst i klimagassutslipp er nøkkelen til å stoppe klimaendringene. I Venstres alternative statsbudsjett blir det dyrere å forurense gjennom en økning av CO₂-avgiften på 36 pst. til neste år, noe som vil gi en CO₂-avgift på 3 000 kroner i 2030, hvis man gjør det samme i kommende budsjetter. Samtidig foreslår dette medlem å redusere skattene for næringslivet betydelig.

Dette medlem viser til at klimaplanen til regjeringen legger til grunn å øke bruken av biodrivstoff kraftig, samtidig som de legger langt mindre vekt på kutt gjennom omstilling og teknologi. Å basere norsk

klimapolitikk på kjøp av biodrivstoff fra andre land er både kortsiktig og lite bærekraftig i en global sammenheng. Venstre prioriterer derfor avgifter og målrettede virkemidler langt høyere enn regjeringen, og kutter bruken av biodrivstoff, slik at vi ikke skal bruke særlig mer enn i dag. Dette medlem mener klimapolitikken hovedsakelig bør rettes inn mot omstilling og grønn vekst, ikke baseres på kvotekjøp, overdreven bruk av biodrivstoff eller andre form for avlat og outsourcing av Norges klimaansvar.

Dette medlem mener naturødeleggelsene, sammen med klimaendringene, er den største trusselen vi står overfor. Tapet av biologisk mangfold og nedbygging av natur må stanses for å sikre vårt eksistensgrunnlag. Å beskytte naturen mot menneskelige inngrep er å respektere naturens egenverdi og ta vare på verdier for framtiden. Derfor foreslår Venstre å bruke 1,1 mrd. kroner mer på natur i sitt budsjettforslag sammenlignet med hva regjeringen har foreslått.

Dette medlem viser til at det haster med å omstille Norge fra fortidas oljeøkonomi til framtidens fornybare, sirkulære og grønne økonomi. Grønn omstilling handler om mye mer enn å bygge «grønne industri-lokomotiver» som batterifabrikker og hydrogenfabrikker. Det handler om å dyrke fram et mangfold av nye bedrifter og vekstnæringer, som både er bærekraftige og har potensial til å skape lønnsomme arbeidsplasser og økte eksportinntekter.

Dette medlem viser til at Venstres viktigste bidrag til grønn omstilling i sitt alternative statsbudsjett, og der Venstre skiller seg mest fra dagens regjering, er i skatte- og avgiftspolitikken. Dette medlem vil gi næringslivet rammevilkår som gjør det mulig å investere i ny teknologi og framtidens arbeidsplasser, blant annet gjennom å fjerne den ekstra arbeidsgiveravgiften og redusere formueskatten på å eie bedrifter. I tillegg foreslår

de tte medlem å styrke viktige verktøy for grønn omstilling som Miljøteknologiordningen, Grønn plattform, Enova og Katapultordningen (testinfrastruktur for bl.a. grønn skipsfart og helseteknologi), og omprioriterer betydelige forskningsmidler fra olje og gass til bærekraftige, grønne næringer.

De tte medlem viser til at selv om de fleste barn i Norge vokser opp med gode levekår, har flere familier blitt hengende etter i inntektsutviklingen. I dag bor 11,3 pst. av barn i Norge i en familie med vedvarende lavinntekt. Det utgjør om lag 110 700 barn. Dette er urovekkelige tall. En oppvekst under vedvarende lavinntekt kan resultere i lavere deltakelse i barnehage og fritidsaktiviteter, dårligere boforhold, svakere skoleresultater, mindre utdanning og dårligere helse. Tidligere i år leverte en ekspertgruppe om barn i fattige familier sine anbefalinger. Deres to hovedgrep er å øke barnetrygden og skattlegge den, og å innføre løpende barnehageopptak. Dette foreslås finansiert gjennom å avvikle kontantstøtten og fjerne foreldrefradraget.

De tte medlem mener det er fornuftige anbefalinger, og foreslår samme grep i Venstres alternative statsbudsjett. Barnetrygden er en ytelse som treffer barnefamilier godt, og Venstre følger derfor opp ved å øke barnetrygden betydelig og skattlegge den. Slik sikrer vi at mennesker med lav eller ingen inntekt, sitter igjen med betraktelig mer penger hver måned. Venstre støtter også regjeringens forslag om å senke maksprisen på barnehage til 2 000 kroner.

De tte medlem viser også til at Venstres alternative statsbudsjett setter av ekstra midler til lokale fritidskasser og aktivitetshjelpemidler. Dette vil bidra til bredere deltakelse i idrett og fritidsaktiviteter, blant annet ved å finansiere kontingenter. Det vil også sikre at flere mennesker med funksjonsnedsettelse får mulighet til å delta på lik linje med andre.

De tte medlem mener samarbeid på tvers av landegrensene krever at vi stiller opp når behovene er store. Global solidaritet er et liberalt ansvar. Verden står overfor enorme humanitære behov, samtidig som vi må håndtere konsekvensene av både krig i Ukraina og Midtøsten. Sjelden har det vært viktigere å nå bistandsmålet på 1 pst. De tte medlem viser derfor til Venstres alternative statsbudsjett, der bistandsbudsjettet økes med over 3 mrd. kroner i 2024. Å gi flere barn skolegang er Venstres største satsing i budsjettforslaget på bistandsfeltet. Samtidig prioriterer de tte medlem å øke den humanitære bistanden og klimabistanden, gi mer støtte til Palestina og fremme sivilsamfunn, menneskerettigheter og seksuell og reproduktiv helse. De tte medlem mener det er spesielt viktig at Norge ikke reduserer sin globale solidaritet i den nye sikkerhetspolitiske virkeligheten vi står overfor. Hvis vestlige land senker sine ambisjoner for en global utvikling som fremmer velstand, menneskerettigheter og demokrati,

vil land som Kina og Russland utnytte vakuumet som følger.

De tte medlem viser også til at vi lever i en tid der vi må forsvare friheten. Krigen i Ukraina er et vannskille som har vist oss at frihet, demokrati og selvråderett ikke kan tas for gitt – den må forsvares. Skal Norge være med på å ta Europa og NATO fremover i møte med autoritære stater med territoriale ambisjoner, må Norge gjøre sitt for å bidra til sikkerhet i alliansen og her hjemme. Vårt forsvar er ikke tilpasset den nye sikkerhetspolitiske verdenen. Det er på tide at styrkingen av Forsvaret gjen-speiler den nye tiden vi lever i. Venstre prioriterer investeringer i forsvarsindustrien som gjør det mulig å etterfylle egne, Europas og ikke minst Ukrainas lagre for stridsavgjørende ammunisjon. De tte medlem viser derfor til Venstres alternative statsbudsjett, der forsvarsinvesteringen og militære anskaffelser til Ukraina totalt økes med 2,75 mrd. kroner.

De tte medlem mener at vi må prioritere utdanning og forskning for å ta Norge framover. De langsiktige utfordringene vi står overfor som samfunn, løses kun dersom vi investerer i kunnskap. Venstre ønsker å innføre en tiltakspakke for å redusere fraværet i grunnskolen, investere i bedre læremidler og videreutdannede flere lærere, og kraftig forbedre studentøkonomien. I tillegg blir det i Venstres alternative statsbudsjett foreslått økte forskningsmidler på flere ulike områder.

De tte medlem understreker at slike satsinger krever tøffe prioriteringer og reduksjoner i statens utgifter på andre områder. Sammenliknet med regjeringens forslag til statsbudsjett reduserer Venstres alternative statsbudsjett utgiftene på ulike rammeområder med ca. 28 mrd. kroner. De tte medlem viser til at Venstre omprioriterer ca. 21 mrd. kroner til andre formål, som både omfordeler og omstiller samfunnet i en grønn retning. De tte medlem viser til at det for Venstre er særlig klima- og miljø-satsinger, investeringer i utdanning, internasjonal solidaritet og trygg privatøkonomi som er viktig.

De tte medlem viser til at noen av utgiftene Venstre foreslår å senke, gjelder kontantstøtte, CO₂-kompensasjon til industrien, offentlig byråkrati (ABE-reform), tilskudd til kommuner og fylkeskommuner som vil dele seg opp, og statlige bidrag til AFP-ordningen. De tte medlem foreslår også en stor omlegging av sykelønnsordningen, der både arbeidsgiver og arbeidstaker får sterkere incentiv til å ta i bruk graderte sykemeldinger, slik at færre ender opp i varig utenforskap. I sum bidrar slike endringer til å styrke arbeidslinja og effektivisere statsforvaltningen.

De tte medlem mener skatte- og avgiftstrykket regjeringen har foreslått, er for høyt både for privatpersoner og næringsliv, og foreslår å redusere skatte- og avgiftstrykket med om lag 4,9 mrd. kroner sammenliknet med regjeringens forslag. De tte medlem viser likevel

til at denne forholdsvis moderate skattereduksjonen i sum inkluderer store interne omprioriteringer i skattesystemet.

Dette medlem mener spesielt raske og uforutsette endringer av skattesystemet er uheldig, og at det skader investeringsviljen i næringslivet. Dette medlem viser til at Venstres mål er et skattesystem med en god sosial profil, og som legger til rette for verdiskaping og grønn vekst. I Venstres alternative statsbudsjett fjernes den midlertidige ekstra arbeidsavgiften i sin helhet, formuesskatten reduseres, og personfradraget økes kraftig. I tillegg blir det foreslått et langt grønnere avgiftssystem for bil.

Dette medlem foreslår også å øke miljøavgiftene og senke skattenivået for de som har minst. I Venstres alternative statsbudsjett blir det også gjennomført flere viktige strukturelle grep, som en kraftig økning av barnetrygden, der den blir gjort til skattbar inntekt og satsene jevnes ut. Det medfører et stort økonomisk løft for lavinntektsfamilier og en bedre sosial profil i skattesystemet.

Dette medlem viser til at Venstres alternative statsbudsjett er et budsjett som senker skattene for både folk og næringsliv, som prioriterer nødvendige investeringer i kunnskap og det grønne skiftet, som styrker vår internasjonale solidaritet og som viderefører en ansvarlig økonomisk styring i krevende tider. Slik tar vi Norge fremover.

Dette medlem viser også til Venstres hovedmerknad som beskriver den økonomiske situasjonen (2.1.2.6), faginnstillingene fra de ulike komiteene der Venstre er representert, og Venstres alternative statsbudsjett for 2024 for detaljert gjennomgang av de ulike endringene som blir foreslått.

Helse

Dette medlem vil ha en helsepolitikk som sikrer alle tilgang til et godt helsetilbud, uavhengig av økonomi eller pårørendes ressurser. For at flest mulig skal kunne leve et godt og selvstendig liv så lenge som mulig, må samfunnet vri innsatsen fra å reparere til å forebygge innenfor både psykisk og fysisk helse. Det krever at vi «tenker helse i alt vi gjør», og at vi har et mangfold av tilbud og tjenester både i offentlig, frivillig/ideell og privat regi.

Dette medlem mener det er helt avgjørende at de som jobber i helsevesenet må få en bedre arbeidshverdag, at det fokuseres spesielt på å gjøre yrket mer attraktivt for de som står i pasientnært arbeid, og at vi må satse mer på utdanning/kompetanseheving, godt lederskap og raskere innføring av ny teknologi i hele helsevesenet, også i omsorgstjenestene.

Dette medlem viser til at Venstre i sitt alternative statsbudsjett ut fra dette prioriterer blant annet økte bevilgninger til psykisk helse og til styrking av helsesta-

sjons- og skolehelsetjenesten. Venstre foreslår også økte ressurser til utdanning og nye stillinger som styrker sykepleierkompetansen i kommunene, og økte bevilgninger til helsefrivilligheten på bred front.

Dette medlem ser det som uakseptabelt at kvinner systematisk får dårligere helsehjelp enn menn. Det gjør at titusenvis, kanskje hundretusenvis, av kvinner og deres nærmeste har dårligere livskvalitet enn de burde ha. Dette medlem vil derfor ha en egen stortingsmelding om kvinnehelse bygd på Kvinnehelseutvalgets rapport, og viser til at Venstre i sitt alternative statsbudsjett foreslår å styrke satsingen på kvinnehelse. Venstre foreslår blant annet å sette av midler til å starte et eget forskningsprogram på kvinnehelse, og å lovfeste retten til hjemmebesøk av jordmor etter fødsel og bevilge penger til flere jordmødre ute i kommunene. Venstre foreslår videre å øke tilskuddene til Ammehjelpen, arbeid med veiledning og støtte ved abort, og støtten til andre frivillige organisasjoner som arbeider for kvinners helse.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor tilskuddet til Ammehjelpen foreslås økt med 3 mill. kroner, fra 2 til 5 mill. kroner, som ett av flere tiltak i en forsterket satsing på kvinnehelse.

Dette medlem ser med sterk uro på de ferske rapportene lagt fram av Riksrevisjonen om dårlig fungerende IT-systemer og vedvarende bemanningsutfordringer, særlig når det gjelder sykepleiere og jordmødre, i helseforetakene. Dette medlem vil understreke at Riksrevisjonens anbefalinger i disse to rapportene må følges opp snarest av regjeringen, og forutsetter at det blir prioritert i regjeringens styringsdialog med helseforetakene og at regjeringen på egnet måte kommer tilbake til Stortinget med informasjon om hvordan oppfølgingen vil skje.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås bevilget 10 mill. kroner øremerket en ny tilskuddsordning til rusmiddelanalyse i kommunene.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å opprette en ny post med en bevilgning på 30 mill. kroner for å finansiere utdanningsstillinger og veiledning for sykepleiere og jordmødre. Dette medlem mener en økt satsing på slik utdanning og veiledning vil være viktig i arbeidet med å beholde, rekruttere og re-rekruttere sykepleiere og jordmødre i de offentlige helse- og omsorgstjenestene.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor tilskuddet til å fremme og styrke landsdekkende frivillige organisasjoners og stiftelsers informasjons- og kontaktskapende arbeid foreslås økt med 7,5 mill. kroner fra 26,8 til 34,3 mill. kroner, som ett av flere tiltak for å styrke helsefrivilligheten i Norge.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås en økt bevilgning på 50 mill. kroner for å styrke tilskuddsordningen til helsesta-

sjons- og skolehelsetjenesten fra 450,9 til 500,9 mill. kroner. Styrking av disse lavterskeltjenestene er etter dette medlems syn svært viktig for å hjelpe barn og unge og deres pårørende til å ha en god fysisk og psykisk helse, og nødvendig bl.a. i en opptrappingsplan for psykisk helse.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det på denne posten foreslås å sette av 40 mill. kroner til en ny tilskuddsordning for å rekruttere og opprette roller som AKS (avansert klinisk allmennsykepleier) i kommunene. En slik satsing er etter dette medlems syn en kostnadseffektiv måte å styrke kvaliteten og bedre arbeidshverdagen i de kommunale helsetjenestene, og vil gjøre det lettere å beholde, rekruttere og re-rekruttere sykepleiere i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å sette av 2,5 mill. kroner til en søkbar ordning med tilskudd til aktører som bistår med støtte og veiledning ved abort, som ett av flere tiltak i en forsterket satsing på kvinnehelse.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å øke tilskuddsordningen til bruker- og pårørendeorganisasjoner på psykisk helse-, rus-, og voldsfeltet med 15 mill. kroner, fra 140,8 til 155,8 mill. kroner, som ett av flere tiltak for å styrke helsefrivilligheten i Norge.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å øke tilskuddsordningen til rådgivnings-, støtte- og veiledningstjenester innen psykisk helse, rus og vold med 10 mill. kroner, fra 116,9 til 126,9 mill. kroner, som ett av flere tiltak for å styrke helsefrivilligheten i Norge.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å øke bevilgningen til flere behandlingssplasser til heroinassistert behandling med 5 mill. kroner.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner øremerket oppstart av nødvendige investeringer for en fødeavdeling i Alta.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås en økt bevilgning på 40 mill. kroner for å styrke tilskuddsordningene rettet mot voksne med langvarige og sammensatte tjenestebehov, og barn og unge med psykiske plager og problematisk rusmiddelbruk. Samlet tilskudd til disse ordningene blir med dette økt fra 353,1 til 393,1 mill. kroner.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å styrke finansieringen av Fontenehusene med 5 mill. kroner, fra 76,3 til 81,3 mill. kroner. Dette medlem legger til grunn at bevilgningen gjør det mulig å etablere nye fontenehus flere steder i landet i 2024.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås en bevilgning på 35 mill. kroner som startbevilgning for et eget forskningsprogram på kvinnehelse, og som ett av flere tiltak i en forsterket satsing på kvinnehelse.

Dette medlem legger til grunn at bevilgningen gjør det mulig å starte opp nye kvinnehelseprosjekter med støtte fra Forskningsrådet i 2024, og at programmet skal trappes opp til et årlig nivå på minst 100 mill. kroner de neste tre årene.

Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det foreslås å redusere bevilgningen til nye Oslo Universitetssykehus med 300 mill. kroner.

Arbeid og sosial

Dette medlem er av den oppfatning at Norge har store utfordringer på arbeids- og sosialområdet i årene framover. Noen av utfordringene følger av den demografiske utviklingen, særlig veksten i utgiftene til alderspensjon, mens andre utfordringer følger av en mislykket inkluderingspolitikk, slik som den store veksten i helserelaterte trygdeytelser. Venstres alternative statsbudsjett foreslår en rekke endringer i ulike ordninger for å styrke arbeidslinjen, inkludere i arbeidslivet og sørge for at det skapes flere jobber.

Dette medlem viser til viktigheten av at flere blir gründere og satser på nye ideer slik at det skapes flere jobber for fremtiden. De som starter for seg selv tar en mye høyere personlig risiko enn de som for eksempel velger å bytte jobb. Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett, hvor det blir foreslått å la selvstendig næringsdrivende beholde opptjente rettigheter til dagpenger i inntil to år ved overgang fra lønnet arbeid til egen virksomhet.

Dette medlem viser også til Venstres alternative statsbudsjett, der det blir foreslått å bevilge 100 mill. kroner til et sosialt investeringsfond. Fondet skal gi drahjelp til initiativ som reduserer utenforskap og inkluderer flere, i ulike deler av samfunnet. I tillegg blir det foreslått et forsøk med kommunalisering av arbeidsavklaringspenger på 40 mill. kroner, 50 mill. kroner i økte aktivitetshjelpemidler for personer over 26 år, 75 mill. kroner i økt integreringstilskudd for kommuner med høye bosettingstall, og en økning i antall kvoteflyktninger til 2000 i 2024.

Dette medlem mener at dersom AFP skal videreføres, bør det være som en ren avtale mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, uten statlig bidrag. Venstre vil derfor avvike det statlige bidraget til AFP. Avtalefestet pensjon (AFP) har en urettferdig utforming. AFP har gått fra å være en målrettet ordning som skulle treffe sliterne i arbeidslivet, til å bli en generell tilleggspensjon for fagorganiserte og arbeidstakere over 62 år som har tariffavtale, hvor staten tar minst en tredjedel av kostnadene. AFP gir rettigheter for drøyt halvparten av alle arbeids-

takere, men delfinansieres av alle arbeidstakere med flere milliarder kroner hvert år over statsbudsjettet. Ordningens utforming stikker også kjepper i hjulene for muligheten til å bytte jobb mot slutten av yrkeskarrieren, noe som motvirker politikken for å inkludere flere seniorer i arbeidslivet.

Dette medlem viser til at Venstre på denne bakgrunn vil utvikle det statlige bidraget til AFP-ordningen. Derfor foreslås det i Venstres alternative statsbudsjett for 2024 å redusere bevilgningene til AFP med 4 mrd. kroner.

Dette medlem viser til at det i Venstres alternative statsbudsjett for 2024 blir foreslått å gjøre endringer for å redusere sykefraværet gjennom å gjennomføre endringene som ble foreslått av Sysselsettingsutvalgets ekspertgruppe (NOU 2019:7). Målsettingen med endringene er et lavere sykefravær og en styrket arbeidslinje, gjennom at både arbeidsgivere og arbeidstakere skal få en sterkere økonomisk egeninteresse i å ta i bruk graderte sykemeldinger og legge til rette for at arbeidsforholdet blir gjenopptatt så raskt som mulig. Samtidig åpner endringene for lengre sykemeldingsperioder enn i dag dersom det tas i bruk graderte sykemeldinger, også når det er gode utsikter til at arbeidstaker kommer tilbake i jobb.

Dette medlem mener en slik omlegging av systemet for sykemeldinger vil kunne styrke arbeidslinjen, øke verdiskapingen og inkludere flere i arbeidslivet.

Dette medlem viser til at det i denne modellen fortsatt skal være slik at sykepengeperioden skal være 12 måneder for den som er 100 pst. sykemeldt. Dersom man er delvis sykemeldt (gradert sykemelding), kan den totale perioden utvides til 18 måneder. Dersom man har gode utsikter til å komme tilbake til jobb, kan perioden utvides ytterligere til maksimalt 24 måneder.

Sykepengesatsen skal som i dag være 100 pst. for alle, men bare de første seks månedene av sykemeldingsperioden. Ved 100 pst. sykemelding blir satsen satt ned til 80 pst. etter seks måneder. Ved bruk av gradert sykemelding vil satsen forbli 100 pst. inntil 12 måneder. Dersom man forlenger sykemeldingen ut over 12 måneder, blir satsen satt ned til dagens AAP-sats. Dette medlem foreslår også at sykemeldte uten arbeidsgiver får en ytelse på samme nivå som vedkommende ville fått uten å være sykemeldt, som vanligvis vil tilsvare nivået på dagpengene, og Venstre vil endre inngangskravet for arbeidsavklaringspenger fra 50 til 40 pst. redusert arbeidsevne for de som kommer fra sykepenger.

Dette medlem mener det bør gjøres en endring i perioden der arbeidsgiver dekker alle sykepengeutgif-

ter, herunder at denne reduseres fra dagens 16 dager til 7 dager. Til gjengjeld skal arbeidsgiver i resten av sykefraværet dekke 10 pst. av sykepengene opp til 50 pst. av fulle sykepenger og deretter 25 pst. av sykepengene ut over dette. Derfor foreslås det i Venstres alternative statsbudsjett for 2024 å redusere bevilgningene til sykelønn med 4,8 mrd. kroner.

Dette medlem viser også til Venstres alternative statsbudsjett, der avkortningen for gifte og samboende pensjonister økes til 15 pst., slik det var inntil 2016. Gifte og samboende pensjonister har bedre økonomi enn enslige pensjonister. I tillegg foreslås det å fjerne feriepenger på dagpenger.

Kommunal

Dette medlem viser til at en trygg kommuneøkonomi er viktig for å sikre gode tjenester til innbyggerne. For å starte utbyggingen av rullerende barnehageopptak foreslår Venstre i sitt alternative statsbudsjett å sette av 1 mrd. kroner til flere barnehageplasser i kommunene. Det vil sikre foreldre økt fleksibilitet, og hindre at foreldre må ta ulønnet permisjon. Dette medlem viser også til at Venstre i sitt alternative statsbudsjett foreslår å øke jordmørkekapasiteten i kommunene med 50 mill. kroner, og 180 mill. kroner bevilges til at flere fosterforeldre skal få bli frikjøpt ved mottak av fosterbarn.

Dette medlem viser også til at Venstre i sitt alternative statsbudsjett foreslår å prisjustere lærlingtilskuddet med 65,9 mill. kroner og styrke barnevernet i Oslo med 25 mill. kroner, som i dag ikke faller innenfor regjeringens satsing på det statlige barnevernet.

Dette medlem viser også til at det i Venstres alternative statsbudsjett blir foreslått å omprioritere grendeskoletillegget til andre skolesatsinger. Dette medlem mener også ytterligere reduksjon i barnehagepris for distriktskommuner og gratis tredje barn i barnehage bør nedprioriteres til fordel for oppbygning mot rullerende barnehageopptak og mer treffsikre fattigdomstiltak, som økt barnetrygd.

Dette medlem viser også til at det i Venstres alternative statsbudsjett blir foreslått å omprioritere midler fra fylkeskommunenes tilskudd til reduserte ferjepreiser, til fordel for en prioritering av å dekke vedlikeholds- etterslepet på fylkesveier. Dette medlem viser også til at Venstre er mot å splitte opp fylkeskommuner og kommuner, og fjerner i sitt budsjettforslag delingstilskuddet til kommuner og fylkeskommuner.

Dette medlem viser til tabellen under for oversikt over alle Venstres foreslåtte endringer i statsbudsjettet (tall i mill. kroner).

Rammeområde 1: Statsforvaltning mv.

Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
KDD	1540	21 Ikke utvikle StartOff-programmet	7,5
KDD	1540	21 Opprette et algoritmetilsyn	10

Rammeområde 1: Statsforvaltning mv.			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
KDD	1511	30 Ikke bygge om Hammersborgtunnelen (ev. prøvestenge)	-545,0
Sum rammeområde 1: Statsforvaltning mv.			-527,5

Rammeområde 2: Familie, forbruker, kirke og trossamfunn			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
BFD	858	21 Øke tilsynskapasiteten på adopsjonsfeltet	4,0
BFD	842	21 Forprosjekt for opprettelse av et etteradopsjonssenter	2,0
BFD	845	70 Øke, skattlegge og jevne ut satsene til 31 535 kr per barn i barnetrygden	4 600,0
BFD	846	21 Opprettelse av kompetansesenter for barns medvirkning	6,0
BFD	846	61 Midler øremerket unges fritidsaktiviteter gjennom «Lokal fritidskasse»	35,0
BFD	846	62 Foreldrestøttende tiltak som Home-Start	15,0
BFD	853	1 Barneverns- og helsenemdene	15,0
BFD	862	70 Stiftelsen Miljømerking (Svanemerket)	1,0
BFD	2350	70 Innføring av selvstendig uttaksrett til fedre, uavhengig av mors inntekt	0,0
BFD	880	70 Rammetilskudd til Den norske kirke	-192,0
BFD	881	70 Tilskudd til tros- og livssynsorganisasjoner	-38,3
BFD	844	70 Avvikle kontantstøtten	-913,7
Sum rammeområde 2: Familie, forbruker, kirke og trossamfunn			3 534,0

Rammeområde 3: Kultur og likestilling mv.			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
KUD	320	76 Norwegian Arts Abroad: Danse- og Teatersentrum, Music Norway, NORLA, Norwegian Crafts, OCA (Office for Contemporary Art)	12
KUD	320	74 SKUDA	5
KUD	320	74 Musikeralliansen	10,0
KUD	325	71 Kultur som næring	15,0
KUD	320	74 Norsk publikumsutvikling	5,0
KUD	334	78 Noneda	0,8
KUD	334	78 Dataspill	10,0
KUD	334	72 Første ledd i å gjøre filmincentivordningen regelstyrt	46,0
KUD	328	70 Olavshallen – Startbevilgning	10,0
KUD	328	70 KODE (Lysøen)	39,0
KUD	328	70 Midt-Troms Museum (Barnemuseet)	1,5
KUD	328	70 Nynorsk kultursentrum	1,0
KUD	328	70 Akropolisvisjonen	1,0
KUD	323	70 Arktisk Filharmon	2,5
KUD	320	75 Litteraturhusene	4,0
KUD	326	73 Noregs Mållag	1,0
KUD	326	74 Det Norske Samlaget	1,5
KUD	323	70 Det Norske Teatret	5,0
KUD	320	74 Norges E-sportforbund	1,0
KUD	320	74 Aktive Gamere	1,0
KUD	320	70 Teater Manu (Flytte post)	2,0
KUD	326	80 Punktskriftrykkeriet – Norges Blindforbund	0,4
KUD	334	78 Internasjonalt samisk filminstitutt (ISFI)	8,0
KUD	325	72 Dáiddadállu (Kunstnerkollektivet)	1,0

Rammeområde 3: Kultur og likestilling mv.

Dep.	Kap. Post	Omtale	Bokført
KUD	327	71 Kystpilegrimsleia	3,0
KUD	335	74 Opprette et Svalbardstilskudd for medier	2,0
KUD	325	86 Artica Svalbard	1,0
KUD	350	1 Sekretariatet for diskrimineringsnemda – Redusere saksbehandlingstid	1,5
KUD	325	73 Bodø 2024	5,0
KLD	1429	60 Murbyen Oslo	2,0
KLD	1429	73 Bygninger og anlegg fra middelalderen	8,0
KLD	1429	74 Fartøyvern	7,5
KLD	1429	76 (NY) Tilskudd til bygningsvernentre	7,5
KLD	1432	50 Norsk kulturminnefond	15,0
KLD	1432	71 Fredede kulturminner i privat eie	10,0
Sum rammeområde 3: Kultur og likestilling mv.			246,15

Rammeområde 4: Utenriks

Dep.	Kap. Post	Omtale	Bokført
UD	150	70 Nødhjelp og humanitær bistand	370,0
UD	150	71 Verdens matvareprogram (WFP)	100,0
UD	159	70 Regionbevilgning Midtøsten	250,0
UD	159	75 Regionbevilgning Afrika	140,0
UD	159	76 Regionbevilgning Asia	60,0
UD	160	70 Helse	300,0
UD	164	72 Likestilling FNs befolkningsfond	50,0
UD	170	70 Sivilt samfunn	210,0
UD	160	72 FNs aidsprogram	60,0
UD	161	70 Utdanning	600,0
UD	163	70 Miljø og klima	180,0
UD	118	72 Nedrustning, ikke-spredning og kjernefysisk sikkerhet mv.	5,6
UD	171	70 FNs utviklingsprogram	100,0
UD	171	71 FNs barnefond	120,0
UD	172	70 Verdensbanken	100,0
UD	152	70 Menneskerettigheter	130,0
UD	118	74 EU-opplysningsarbeid	3,0
UD	162	71 Matsikkerhet, fisk og landbruk	-200,00
UD	159	76 Reduksjon av bistand til Kina	-28,0
Sum rammeområde 4: Utenriks			2 550,6

Rammeområde 5: Justis

Dep.	Kap. Post	Omtale	Bokført
JD	414	1 Advokatsalær (økning med 50 kr)	8,5
JD	466	1 Advokatsalær (økning med 50 kr)	54
JD	470	1 Advokatsalær (økning med 50 kr)	24,8
JD	430	1 Bedre psykisk helsehjelp i fengslene	30
JD	440	1 Økt bruk av omvendt voldsalarm	5
JD	440	1 Forebygging av ungdomskriminalitet	30
JD	440	1 Forebygging av organisert kriminalitet i politidistriktene	10
JD	440	1 Forebygging av organisert kriminalitet i Kripos	20
JD	440	1 Inndragningsteam i hvert politidistrikt	48
JD	440	1 Opprette flere psykiatrigrupper i politiet	8

Rammeområde 5: Justis

Dep.	Kap.	Post	Omtale	Bokført
JD	440	1	Dyrepoliti	2
JD	440	1	Seksjon for internasjonale forbrytelser i Kripos	5
JD	440	70	Rosa kompetanse i justissektoren	2
JD	430	1	Økt bemanning i norske fengsler	15
JD	430	70	Støtte til frivillige org. for innsatte og ettervern	5
JD	430	1	Økt bemanning i norske fengsler og antall soningsplasser med fotlenke	50,0
JD	470	72	Spesielle rettshjelpstiltak, som Jussbuss, Gatejuristen og JURK	10,0
JD	440	1	Ta imot 2 000 kvoteflyktninger	3,0
	440	25		
	444	1		
	490	1		
	490	73		
	490	75		
JD	440	1	Legge ned politikontor med få ansatte	-100
JD	440	1	Opprette færre nye passkontorer	-15
JD	440	1	Stanse opprettelse av politihøyskole i Alta	-7,5
JD	440	1	Politiet (ikke planlegge for 10 nye tjenestesteder)	-35,5
Inntekter rammeområde 5: Justis				
JD	3490	3	ODA-godkjente utgifter, reiseutgifter	12,0
JD	3490	6	ODA-godkjente utgifter, gjenbosetting	7,0
Sum rammeområde 5: Justis				180,8

Rammeområde 6: Innvandring, regional utvikling og bolig

Dep.	Kap.	Post	Omtale	Bokført
KDD	553	65	Tilskudd til Distriktshuber	15,0
KDD	554	73	Støtte til omlegging til digitale distriktsbutikker	10,0
KDD	590	81	Bylivssenteret	2,0
KDD	590	81	FutureBuilt (Utvidelse til nasjonalt program)	5,0
KDD	553	66	Bygdevektstvtaler	-15,0
Sum rammeområde 6: Innvandring, regional utvikling og bolig				17,0

Rammeområde 7: Arbeid og sosial

Dep.	Kap.	Post	Omtale	Bokført
AID	605	22	Forsøksordning med kommunalisering av arbeidsavklaringspenger	40,0
AID	621	75 (NY)	Opprettelse av sosialt investeringsfond	100,0
AID	2651	70	Senket inngangskrav til arbeidsavklaringspenger til 40 pst. av redusert arbeidsevne, som del av sykepengereform	31,0
AID	2541	70	La selvstendig næringsdrivende beholde opptjente rettigheter til dagpenger i inntil to år ved overgang fra lønnet arbeid til egen virksomhet	61,5
AID	2661	79	Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år	50,0
AID	671	70	Særskilt integreringstilskudd for kommuner med høye bosettingstall og særlig ressurskrevende bosettinger	75,0
AID	670	1	Ta imot 2 000 kvoteflyktninger	4,0
	671	60		118,0
	671	61		5,0
	672	60		8,0
AID	2541	70	Avvikle feriepenge på dagpenger	-810,0

Rammeområde 7: Arbeid og sosial			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
AID	2650	75	-59,0
AID	666	70 Avvikle det statlige bidraget til AFP	-3 990,0
AID	612	1 Øke avkortningen av pensjon for gifte og samboende pensjonister tilbake til 2016-nivå	-21,0
	2655	70	-334,0
	2670	70	-2 800,0
	2680	70	-1,8
AID	2650	70 Reformere sykelønnsordningen	-3 644,0
	2651	70	-1 148,0
Sum rammeområde 7: Arbeid og sosial			-12 315,3

Rammeområde 8: Forsvar			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
FD	1700	79 Økt militær støtte til Ukraina	1 000,0
FD	1760	45 Oppfylling av lager for stridsavgjørende ammunisjon	400,0
FD	1760	76 (NY) Økt produksjonskapasitet av ammunisjon	1 100,0
FD	1700	73 FoU-midler til SMBer som utvikler norsk forsvarsteknologi	75,0
FD	1720	1 Styrking av Heimevernet: øving og utrustning	100,0
FD	1710	1 Personellnær EBA for å muliggjøre personellopptrapping og utdanningsopptrapping	231,0
FD	1720	1 Økt utdanningskapasitet og insentivtiltak for personell	240,0
FD	1735	21 Digital overvåkning, utvidede hjemler	-396,0
Sum rammeområde 8: Forsvar			2 750,0

Rammeområde 9: Næring			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
NFD	2421	75 Grønn plattform	100,0
NFD	2421	76 Miljøteknologiordningen	115,0
NFD	2426	71 Katapultsentre	38,0
NFD	909	73 Nettolønnsordningen	-227,0
Sum rammeområde 9: Næring			26,0

Rammeområde 10: Fiskeri			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
NFD	919	75 Økt føringstilskudd	5,0
NFD	919	75 Kutte subsidier til selfangst	-1,5
Sum rammeområde 10: Fiskeri			3,5

Rammeområde 11: Landbruk			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
LMD	1112	50 Opprette et statlig senter for alternativer til dyreforsøk	7,5
LMD	1115	1 Mattilsynet – styrke tilsyn med dyrevelferd	10
LMD	1150	73 Økt tilskudd til grøntsektoren	15
LMD	1138	70 Støtte til dyrevernonorganisasjoner, som NOAH og Dyrevernalliansen	2,5
LMD	1138	70 Støtte til matsentraler	30
LMD	1149	71 Reduksjon av tilskudd til etablering av skogsbilveier	-30,0
LMD	1149	73 Reduksjon av tilskudd til gjødsling av skog	-40,0

Rammeområde 11: Landbruk			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
LMD	1150	50 Landbrukets utviklingsfond (Veibyggning og drift i vanskelig terreng)	-50,0
Sum rammeområde 11: Landbruk			-55,0
Rammeområde 12: Olje og energi			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
OED	1820	22 Flom- og skredsikring	50,0
OED	1850	50 Tilskuddsordning for planlegging av CCS ved avfallsanlegg ved de store byene	250,0
OED	1850	50 Negativ CO ₂ -avgift for CO ₂ -fangst og lagring av biogent avfall	0,0
OED	1850	50 Forskning på ny, klimavennlig teknologi (CLIMIT, ENERGIX)	15,0
OED	1820	75 Redusert kompensasjonsgrad i strømstøtteordningen	-1 050,0
OED	1810	21 Sökkeldirektoratet	-15,0
OED	1810	21 Kartlegging av havbunnsmineraler	-30,0
OED	1810	21 Kartlegging av oljeressurser	-12,0
OED	1850	50 Redusert petroleumsforskning	-250,0
Sum rammeområde 12: Olje og energi			-1 042,0
Rammeområde 13: Miljø			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
KLD	1400	76 Nasjonalt senter for bærekraftig omstilling (NABO)	0,5
KLD	1400	76 Tilskudd til Klimapark 2469	1
KLD	1420	32 Frivillig vern av skog	200,0
KLD	1420	60 Natursats	100,0
KLD	1420	61 Klimasats	250,0
KLD	1420	21 Anadrom laksefisk inkl. pukkellaks	20,0
KLD	1420	21 Generell vassforvaltning	15,0
KLD	1420	21 Oslofjorden og andre sårbare områder	50,0
KLD	1420	30 Sikring av friluftsområder	10,0
KLD	1420	31 Tiltak i verneområder og naturrestaurering	40,0
KLD	1420	62 Grønn skipsfart	20,0
KLD	1420	71 Tiltak mot marin forøpling	30,0
KLD	1420	86 Norsk naturarv	1,0
KLD	1420	78 Nasjonale turiststier	5,0
KLD	1420	80 Utvalgte kulturlandskap i jordbruket	10,0
KLD	1420	80 Tiltak i verdifulle kulturlandskap	5,0
KLD	1420	80 Tiltak for ville pollinerende insekter	4,0
KLD	1420	80 Truet natur	20,0
KLD	1420	80 Truede naturtyper	30,0
KLD	1420	80 Tiltak for å hindre spredning av fremmede arter	10,0
KLD	1420	80 Naturrestaurering	40,0
KLD	1420	81 Verdiskaping basert på naturarven	3,0
KLD	1420	81 Villrein fjellet som naturskaper	3,0
KLD	1420	85 Runde miljøsentre	5,4
KLD	1420	85 Nasjonale villakssentre	4,0
KLD	1482	73 Klima- og skogsatsingen	500,0
KLD	1428	50 Styrking av Enova	600,0
KLD	1420	73 Skadefelling av rovdyr	-10,0
KLD	1420	74 Øke kvoteprisgulvet i CO ₂ -kompensasjonsordningen til 500 kr	-1 690,0
Sum rammeområde 13: Miljø			276,9

Rammeområde 15: Helse				
Dep.	Kap.	Post	Omtale	Bokført
HOD	714	79	Tilskudd til Ammehjelpen	3,0
HOD	761	21	Tilskudd til rusmiddelanalyse i kommunene	10,0
HOD	761	60	Styrket finansiering av utdanningsstillinger og veiledning for sykepleiere og jordmødre	30,0
HOD	761	71	Styrking av det frivillige arbeidet i omsorgstjenesten	7,5
HOD	762	60	Styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetjenesten	50,0
HOD	762	63	Rekruttering og oppretting av roller for AKS (avansert klinisk allmennsykepleier) i kommunene	40,0
HOD	762	70	Søkbare tilskudd til støtte og veiledning ved abort	2,5
HOD	765	71	Tilskudd til bruker- og pårørendeorg. innen rus og psykiatri	15,0
HOD	765	72	Hjelpetelefoner	10,0
HOD	732	75	Opprette fødeavdeling i Alta	10,0
HOD	732	70	Flere plasser til heroinassistert behandling	5,0
HOD	765	60	Psykisk helse i kommunene	40,0
HOD	765	73	Styrke Fontenehusene	5,0
HOD	780	50	Forskningsrådprogram på kvinnehelse	35,0
HOD	732	82	Kutt i investeringslånet til nye OUS. Prioritere trinnvis utbygging av Aker fremfor Rikshospitalet	-300,0
Sum rammeområde 15: Helse				-37,0

Rammeområde 16: Utdanning og forskning

Dep.	Kap.	Post	Omtale	Bokført
KD	201	21	Utdanningsforskning	15
KD	224	70	Prosjektstøtte til Raftostiftelsen, oppgradert bygg	15
KD	225	75	Rosa kompetanse i grunnskolen	20
KD	231	74	Prosjekttilskudd – Rosa kompetanse i barnehagen (NY)	1,8
KD	226	21	Tilskudd til skolebibliotek og lesestimulering	30,0
KD	226	21	Utvide muligheten til kompetanseheving for skolebibliotekarere	17,5
KD	226	21	Tiltakspakke for å redusere fraværet i grunnskolen	250
KD	226	22	Gi 6 000 lærere tilbud om videreutdanning	159
KD	226	21	Fornyning av innholdet i opplæringen, nye læremidler i sammenheng med fagfornyelsen og læreplanforvaltning	100
KD	226	21	Opprettelse av egen tilskuddsordning for digitale læremidler	50
KD	226	61	Veiledning for nyutdannede, nyansatte lærere utvides til å også gjelde vgs.	30
KD	228	70	Reversere kutt til friskoler	51
KD	260	50	Griegakademiet – oppstartsbevilgning	10,0
KD	260	50	Styrke veterinærutdannelsen ved NMBU	6,0
KD	260	50	Samisk høyskole	12,0
KD	286	60	Videreføre Regionale forskningsfond	100
KD	285	52	Grunnleggende forskning, FRIPRO	200
KD	272	52	Beholde senter for framragende utdanning hos HK Dir	67
KD	270	74	Studentvelferd, tiltak mot ensomhet og psykiske plager hos studenter (oppfølging av SHOT)	13,6
KD	260	50	Gjeninnføre gratisprinsippet i høyere utdanning for internasjonale studenter	201,9
KD	260	70		17,9
KD	2410	50	Øke studiestøtten til 1,3 G	348
	2410	72		13

Rammeområde 16: Utdanning og forskning			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
KD	2410	71 Skolepengestipendet for norske studenter holdes på 2022-nivå	131,8
	2410	72	4,5
KD	2410	71 Opprettholde stipend for språkopplæring i utlandet uten krav om å fullføre gradsutdanning i utlandet	4,8
NFD	920	50 Næringsrettet forskning	100,0
NFD	920	50 Flere nærings-ph.d.-stillinger	35,0
KD	260	50 Beholde senter for framifrå utdanning hos HK Dir	-67,0
KD	225	69 Omprioritere fra arbeid for læreplasser til lærlingtilskudd	-150,0
Sum rammeområde 16: Utdanning og forskning			1 787,9

Rammeområde 17: Transport og kommunikasjon			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
SD	1320	66 Tilskudd til tryggere skoleveier og nærmiljøer (sykkelvei)	30,0
SD	1300	71 Økt støtte Syklistenes Landsforening	1,5
SD	1315	70 Tilskudd til Avinor som kompensasjon for bortfall av taxfree-ordningen (fra 1. juli)	550,0
SD	1320	65 Vedlikehold av fylkesveier	1 000,0
SD	1332	66 Statlig tilskudd til bedre tilbud og lavere billettpriser i kollektivtransporten	500,0
SD	1332	66 Midler til nye byvekstavgifter i de mellomstore byene	80,0
SD	1352	71 Økt vedlikehold på jernbanen	500,0
NFD	916	30 Oppgradering av havner i Finnmark	15,0
KDD	541	60 Bredbåndsutbygging i distriktene	100
SD	1321	70 Reduksjon av tilskudd til Nye Veier	-500,0
SD	1320	30 Nedskalering av motorveiprojekter (riksvei)	-500,0
SD	1320	72 Redusert tilskudd til riksveifergedriften (ferjepriser)	-50,0
SD	1320	73 Redusert tilskudd til reduserte bompenger utenfor byområdene	-740,0
Økte inntekter			
SD	4320	4 Økte billettinntekter fra riksveifergedriften	337,5
Sum rammeområde 17: Transport og kommunikasjon			649,0

Rammeområde 18: Rammeoverføring til kommunesektoren mv.			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
KDD	571	60 Barnehagegaranti	1 000,0
KDD	571	60 Opptrapping av jordmorkapasitet i kommunehelsetjenesten	50,0
KDD	571	60 Frikjøp av fosterforeldre	180,0
KDD	572	60 Prisjustering av lærlingtilskudd	65,9
KDD	572	90 Styrking av barnevernet i Oslo	25,0
KDD	571	60 Omprioritere tilskuddet per grunnskole til utdanningstiltak	-1 330,0
KDD	571	60 Ytterligere reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen i 2024 i kommuner i sentralitetssone 5 og 6	-72,4
KDD	571	60 Gratis barnehage fra tredje barn i barnehagen	-44,0
KDD	571	64 Skjønnstilskudd	-25,0
KDD	572	60 Ikke kompensere fylkene for økt CO ₂ -pris	-49,2
KDD	572	60 Ikke redusere fergeprisene tilsvarende regjeringen	-613,0
KDD	573	62 Delingstilskudd for kommuner	-213,7
Sum rammeområde 18: Rammeoverføring til kommunesektoren mv.			-1 026,4

Rammeområde 19: Tilfeldige utgifter og inntekter			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
FIN	2309	1 ABE-reformen gjeninnføres og settes til 0,7 pst. (helsesektoren og kriminalomsorgen skjermes)	-2 002,0
FIN	2309	1 Ikke kompensere offentlig sektor for ekstra arbeidsavgift på lønninger over 850 000 kr	-2 400,0
Sum rammeområde 19: Tilfeldige utgifter og inntekter			-4 402,0

Rammeområde 20: Stortinget, finansadministrasjon mv.			
Dep.	Kap.	Post Omtale	Bokført
FIN	1602	1 Opprette Fintech-avdeling i Finanstilsynet	20,0
Sum rammeområde 20: Stortinget, finansadministrasjon mv.			20,0
Sum rammeområder			-7 363,3

Skatter og avgifter (uten bil)			
21	5501	72 Redusere fagforeningsfradraget til 4500 kr	540,0
21	5501	70 Økt trinnsatt (trinn 5)	1 400,0
21	5501	72 Fjerne foreldrefradraget	1 800,0
21	5501	72 Reverse endringen i reisefradraget (tilbake til 2021-nivå)	910,0
21	5561	70 Øke flypassasjeravgiften	390,0
21	5540	41 Redusere innslagspunktet for grunnrenteskatt på kraftproduksjon	0,0
21	5521	70 Avskaffe momsfritak på elektrisitet i Nord-Norge	700,0
21	5521	70 Avvikle taxfree-ordningen fra 1. juli	100,0
	5526	70	450,0
	5531	70	300,0
21	5501	72 Fjerne BSU-ordningen	430,0
21	5521	70 Øke momsen på kjøtt med 3 pst.	600,0
21	5548	70 Økt avgift på HFK/PFK (med 36 pst. fra 2023-nivå)	102,0
21	5543	70 Øke CO ₂ -avgiften med 36 pst. (fra 2023-nivå)	1 900,0
21	5501	72 Innføre et tak på rentefradrag på 60 G	1 680,0
21	5521	70 Momsfritak på reparasjon	-500,0
21	5521	70 Redusere momsen på frukt og grønt fra 15 pst. til 12 pst.	-1 075,0
21	5521	70 Momsfritak på elsykler	-500,0
21	5501	72 Økt personfradrag	-4 100,0
21	5501	72 Øke det maksimale fradraget for pensjonssparing til 30 000 kr (IPS)	-230,0
21	5501	72 Øke fradraget for gave til frivillige organisasjoner til 50 000 kr	-80,0
21	5501	72 Gjenninnføre ordningen med skattefri fordel ved ansattes kjøp av aksjer (inntil 15 000 kr)	-160,0
21	5501	72 Øke frikortgrensen til 100 000 kr	-435,0
21	5521	70 Ikke innføre moms på elektroniske nyheter	-225,0
21	5501	75 Øke SkatteFUNN-fradraget	0,0
21	5700	72 Fjerne den ekstra arbeidsgiveravgiften på lønninger over 850 000 kr	-8 350,0
21	5501	75 Redusere formuesskatten	-2 000,0
Andre endringer: Skatter og avgifter			-6 353,0

Bilavgifter: Skatter og avgifter			
21	5538	71 Veibruksavgift på diesel tilbake på 2022-nivå	2 000,0
21	5538	70 Veibruksavgift på bensin tilbake på 2022-nivå	370,0
21	5542	70 Gjenninnføre grunnavgiften for mineralolje	1 700,0

Bilavgifter: Skatter og avgifter				
21	5536	71	Øke satsene for utslipp av CO ₂ i engangavgiften for varebiler klasse 2 til 50 pst. av personbilsatsen	870,0
21	5538	72	Ikke redusere satsene i trafikkforsikringsavgiften for fossile kjøretøy med 400 kr	250,0
21	5536	75	Beholde redusert sats i omregistreringsavgiften for elbiler	-250,0
21	5521	70	Øke innslagspunktet på moms på elbiler til 600 000 kr	-1 000,0
21	5501	70	Firmabilbeskatning for elbil reduseres til 80 pst.	-240,0
21	5536	75	Fjerne vektavgift i engangavgiften	-2 300,0
Sum alle endringer				1 400,0

3.1.2.7 Merknader fra Miljøpartiet De Grønne

Store grep for store mål

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at tiden for somling, nøling og forsiktede miljøtiltak er over. De virkelig store grepene må iverksettes nå, for å unngå farlige og irreversible klimaeendringer og massiv utryddelse av mangfoldet av liv på jorden. Miljøpartiet De Grønnes budsjett viser hvordan en helt ny klima- og miljøpolitikk kan utformes innenfor ansvarlige økonomiske rammer.

Det er ingen tegn til at regjeringen Støre gjør slutt på 30 år med handlingslammelse i klimapolitikken. Utslippene gikk ned med 0,8 pst. i 2022. Norge har bare kuttet 4,7 pst. siden 1990.

Målet om 80 pst. utslippskutt innen 2030 er et ekstremt ambisiøst mål. Det viser at det er store omstillinger som må til, hvis Norge skal være i rute med det som forventes, kreves og trengs av oss for å nå klimamålene og stanse farlige klimaeendringer.

I naturpolitikken er regjeringens forslag til statsbudsjett blottet for nye tiltak. Det trengs et juridisk bindende mål om arealnøytralitet, slik at Norge slutter å tape natur og begynner å restaurere den. Det krever en helt ny arealpolitikk i de fleste norske kommuner. Samtidig må staten stille opp med mer penger til vern, kartlegging og ikke minst restaurering av naturskog, bekker, fiskebestander og myrer. Et annet viktig grep er å slutte å bruke milliarder på å ødelegge natur ved å bygge nye motorveier.

Den økonomiske politikken er helt avgjørende for alle ledd i klima- og naturpolitikken, og for å redusere overforbruk og sløsing av ressurser. De bærekraftige, naturvennlige alternativene må lønne seg. Det trengs en systemendring. De som forurenser må betale for det. Avgifter er nødvendig for å få det til. Miljøpartiet De Grønne deler ut inntektene fra miljøavgiftene som en folkebonus, for å kompensere for høyere priser.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Innføre en klimaprosent til klima, natur og miljøtiltak over hele kloden	55 000
Etablering av fond for grønne statlige investeringer	50 000
Omstillingsavgift som flytter penger ut av olje og gass og inn i omstilling	9 000
Styrke Klima- og miljødepartementet med 6,2 mrd. kroner for å trappe opp klimatiltak, skogvern, naturrestaurering, plastoppyrning m.m.	6 200
Krisepakke for energisparing og solenergi i husholdninger, bedrifter og offentlige bygg	3 220
Kutt i naturskadelige veiprosjekter	7 495
Billigere kollektivtransport – nasjonalt reisekort	3 000
Klimabelønning til alle nordmenn	14 761
Mer rettferdig og miljøvennlig strømstøtteordning som gir sterkere insentiver til energisparing ved å dele ut lik sum til alle	0

Fremtidens energisystem: Demokratisk fornybar energi istedenfor mer olje og gass – Energisparing og solenergi for alle

Den mest miljøvennlige energien er den vi ikke bruker og den vi kan produsere lokalt, med for eksempel solceller og varmepumper. Både klima, naturen og lomleboka tjener på energisparing. Gevinsten kommer raskt. Å bytte vinduer, installere varmepumpe eller legge solceller på taket tar bare noen uker, mens bygging av storskala ny energiproduksjon tar mange år. Derfor er

energisparing og solenergi viktig for Norges energisikkerhet de kommende årene.

Energisparing og solenergi har alltid vært nedprioritert i Norge. Slik er det fortsatt med regjeringens politikk. Regjeringen sløser strøm og pengene til folk og bedrifter i hele landet.

Dette medlem foreslår derfor å sette av 2 mrd. kroner utover regjeringens forslag til Enova, for raske investeringer i solenergi, energisparing og varmepumper.

Dette medlem foreslår videre at det gjennom Enova settes av mer midler til å støtte familier med lav inntekt. I tillegg dekker Husbanken kostnaden for varmpumper til folk som bor i privatboliger og har dårlig råd. Husholdningene får gratis energirådgivning og trenger ikke betale kommunale gebyrer for søknader om energiltak i egen bolig.

Dette medlems forslag til strømstøtteordning er mer sosialt rettferdig enn regjeringens modell, samtidig som det fortsatt lønner seg å spare energi. I stedet for at de som bruker mest strøm får utbetalt mest i strømstøtte, får alle innbyggere i områder med høy strømpris en lik sum.

Vindkraft til havs

Norge har Europas beste havvindressurser, men er blant Europas dårligste til å utnytte dem. En stor havvindutbygging kan bidra vesentlig til å dekke Euro-

pas energibehov uten fossil energi. I tillegg vil havvind gi store inntekter og mange arbeidsplasser i Norge. For Miljøpartiet De Grønne er det avgjørende at en utbygging tar hensyn til naturen. Dette alternative statsbudsjettet prioriterer omfattende kartlegging av bunnforhold, vannmasser og sjøfugl for å forberede mer og naturvennlig havvindutbygging i årene som kommer.

Prioritering av kraften

Dette medlem viser til at Norge er på vei mot et kraftunderskudd. Da er det viktig å prioritere kraften til prosjekt som bidrar positivt.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om full elavgift for datasentre som utvinner energiintensiv kryptovaluta.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Ekstra midler til Enova til en krisepakke for raske investeringer i solenergi, energisparing og varmpumper	2 000
Statlig tilskudd til energisparing og solenergi i offentlige bygg gjennom Klimasatsordningen	200
Energiltak for lavinntektshusholdninger gjennom Husbanken	400
Økt innsats for energieffektivisering i kommunale utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem	100
Rentefrie lån for investeringer i energisparing i regi av Husbanken	375
Gratis energirådgivning, inkludert befaring og tiltaksplan	60
Bred informasjonskampanje om energisparetiltak og investeringer i enøk, solenergi og varmpumper	25
Kompensasjon til kommunene for bortfall av gebyr for søknader om oppgradering som inkluderer enøk eller solenergiinvesteringer	60
Sum økt statlig støtte til energisparing og solenergi	3 220
Økt støtte til naturkartlegging for å forberede rask og stor vindkraftutbygging til havs	144
Sum satt av under Statens direkte grønne eierskap for å realisere flere og større havvindutbygginger	15 000

Lett å velge rett

Lett å spise miljøvennlig og sunt

Matvareprisene har økt mye mer enn priser på andre varer de siste to årene. Det har ført til at flere står i matkø, noen hopper over måltider og mange må kjøpe varer av dårligere kvalitet eller næringsinnhold fordi det er det billigste. Lavere kjøttproduksjon og -forbruk gir også lavere klimagassutslipp.

Dette medlem foreslår derfor å halvere matmomsen, og fjerner momsen helt på frukt og grønt og økologisk mat (ikke inkludert kjøtt). Momsen på ikke-økologisk kjøtt, godteri og brus foreslås økt med 10 pst.

Lett å dele og reparere

Hvis alle i verden skulle hatt det samme materielle forbruket som den vestlige verden, hadde vi trengt 3,4 jordkloder. I stedet for å kaste og kjøpe nytt, må det bli enklere å dele og reparere tingene vi har. Dette medlem foreslår derfor å fjerne momsen på reparasjoner og deling, og dermed gjøre det billigere å ta vare på forbruksgodene.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre momsfradrag på utleie av klær.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
-----------------------	--------------

Inntekter

Halvere moms på matvarer. Vil bidra til å redusere matkøene for utdeling av mat, vil gjøre det mulig for flere å kjøpe sunnere mat

-10 650

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Fjerne moms på frukt og grønt	-1 850
Fjerne moms på økologisk mat, med unntak av økologisk kjøtt	-360
Ekstra moms på godteri og brus	2 000
Øke moms på ikke-økologiske kjøttvarer med 10 pst.	2 500
Gi incentiver til resirkulering, reparasjon og gjenbruk, og innføre en særavgift for produkter med stor miljøbelastning fra 1. juli	3 290
Innføre en avgift på 10 kroner på fossil, jomfruelig plastemballasje og 5 kroner per tonn resirkulert plast	1 100
Innføre en gradert emballasjeavgift som graderes etter andel resirkulert materiale i produktet og legger til grunn en provenynøytral omlegging	0
Fjerne moms på gjenbruk og reparasjoner av klær og sko, husholdnings- og fritidsvarer	-500
Fjerne moms på reparasjon og gjenbruk av elektronikk	-100

Lett å reise miljøvennlig i hele landet

Å reise miljøvennlig skal alltid være det enkleste alternativet for folk flest i hverdagen, uavhengig av hvor man bor. Dette medlem foreslår å øke potten til byvekstavtalene og innføre bygdevekstavtaler, så fotgjengere, syklistene og de som bruker kollektivtransport, får bedre tilbud i årene som kommer.

Det skal være lett å reise kollektivt over hele Norge, også mellom kommunene og fylkene. Dette medlem foreslår å innføre et nasjonalt månedskort til 499 kroner i måneden og 249/299 kroner for barn/studentere. En undersøkelse fra Sentio viser at 74 pst. vil ha nasjonalt månedskort for kollektiv og tog til 499 kroner. Billigere kollektiv er god sosialpolitikk; de som har minst å rutte med er mest avhengige av et godt og rimelig kollektivtilbud.

Dårlige veier er enda mer utsatt for skader fra ekstremvær. Dette medlem ønsker derfor å prioritere å reparere, vedlikeholde og ruste opp veier og annen infrastruktur vi allerede har, istedenfor å bygge dyre og forurensende motorveier.

Det skal være trygt for barn å gå til og fra skolen. Dette medlem foreslår derfor å tidoble støtteordningen til trygge skoleveier og sette av midler til flere gang- og sykkelveier over hele landet.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning for hvordan man kan hindre at leasingmarkedet

blir en barriere for å nå målet om at alle nye biler i 2025 skal være nullutslippsbiler.»

«Stortinget ber regjeringen innføre fritak fra merverdiavgift på utleie av elbiler i leieperioder på mindre enn 30 dager.»

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av fritak for merverdiavgift for reparasjon av elbiler.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fjernting av merverdiavgift på elbildeling.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en avgift på gods-transport på vei i korridorer hvor det også er jernbane. Utredningen skal vurdere ulike typer avgifter, herunder en bomavgift, samt handlingsrommet for dette innenfor EØS-avtalen.»

«Stortinget ber regjeringen planlegge oppstart av nattogtilbud mellom Oslo og København med oppstart fra 2026, jf. Jernbanedirektoratets utredning.»

«Stortinget ber regjeringen utrede høyhastighetsbaner for person- og godstransport mellom Bergen–Oslo, Trondheim–Oslo og Stavanger–Oslo, og inkludere konsepter som bygger videre på eksisterende traseer og planer, for å redusere reisetiden på disse strekningene.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre KS2 for Grenlandsbanen (sammenkobling av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen).»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Inntekter	
Innføre en flyseteavgift istedenfor en flypassasjeravgift mellom de fem største byene.	
Kortbanenettet er unntatt økt avgift	10 800
Øke avgiften på fossile varebiler	1 800
Fjerne momsen på elsykler	-600
Økte avgifter for fossile biler, slik at det blir dyrere å kjøre fossile biler som slipper ut mye CO ₂ per kjørte km. Fører til et nettotap i inntektene til staten	-370

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Reversere regjeringens forslag som gjør det dyrere å kjøpe brukt elbil	-550
Reversere regjeringens forslag som reduserer pumpeprisen på bensin	150
Reversere regjeringens forslag om å gjøre diesel billigere	630
Reversere regjeringens kutt i trafikksikringsavgift for fossile biler. Deler det heller ut som klimabelønning til alle i Norge	250
Gjeninnføre grunnavgift på mineralolje	2 000
Øke CO ₂ -avgiften som igjen vil føre til økt pumpepris. Total økning på pumpeprisen vil være litt under 1 krone literen	1 900
Utgifter	
Innføring av et nasjonalt reisekort	3 000
Drift og vedlikehold av jernbanenettet	1 700
Tidobler, støtte til trygge skoleveier	226
Tilskudd til fylkesveier	800
Vedlikehold og rassikring av riksveier	200
Opptrappingsplan for kollektivtrafikken	500
Bedre trafikksikkerheten på riksveiene våre, herunder utbygging av flere gang- og sykkelveier	200
Styrking av bydtevekstavtalene	100
Øke den statlige finansieringen av kollektivprosjekt fra 70 til 80 pst.	476
Øke støtten til mindre byområder som ikke omfattes av byvekstavtalene (Vestfoldbyene, Arendal, Grimstad, Haugesund, Ålesund og Bodø)	30
Skrinlegge ombygging av Hammersborgtunnelen/Ring 1 i Oslo	-545

Ny og ambisiøs naturpolitikk

For noen generasjoner siden kunne nordmenn oppleve nær uendelige villmarker, fugletrekk som fylte hele himmelhvelvet og fjorder som kokte av fisk. Slik er det ikke lenger. Bare 11 pst. av landet er inngrepsfri natur og bare noen få prosent av skogene våre er ekte gammelskog. På globalt nivå har verdens dyrebestander blitt redusert med to tredjedeler siden 1970.

Høsten 2022 vedtok verdens ledere en ny global naturavtale som ble omtalt som «en julegave til klodens barn» av daværende klima- og miljøminister Espen Barth Eide. Avtalen slår fast at 30 pst. av verdens natur må vernes og at 30 pst. av naturen som i dag er ødelagt, skal restaureres innen samme frist. Verktøyene som trengs for å gjøre denne jobben i Norge, finnes ikke i dag. I regjeringens statsbudsjettforslag finnes ingen store nye tiltak for naturen, i stedet har Arbeiderpartiet og Senterpartiet foreslått store kutt i skogvernet – det viktigste av alle de etablerte naturverntiltakene.

Makten over naturen ligger først og fremst hos kommunene. En hovedprioritet for Miljøpartiet De Grønne er derfor å innføre arealnøytralitet som en juridisk bindende minstestandard for arealforvaltningen. Dette

medlem foreslår derfor å sette av penger til å lage detaljerte naturregnskap for alle kommuner, til flere miljørådgivere, og til å gå gjennom gjeldende arealplaner.

Mange av de viktigste grepene for å ta vare på naturen koster ingenting. Ved å stanse naturskadelige motorveiprosjekter sparer Miljøpartiet De Grønnes alternative statsbudsjett 7,5 mrd. kroner og redder samtidig utallige myrer, revehi, bekkedrag og krokfuruer.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å innføre en torvavgift tilsvarende klimagassutslipp fra uttak av torv – i tråd med forslag fremmet av Grønn skattekommissjon i 2015.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å innføre en fast naturavgift på 107 kroner per m² og en naturleieavgift på 32 kroner per m² på utbygging av fritidsboliger, som skissert i Menon-publikasjon nr. 76/2017. Det forutsettes at naturleieavgiften også vil gjelde for eksisterende fritidsboliger.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Øke skogvernbevilgningen til 750 mill. kroner med opptrapping til 1,5 mrd. kroner i 2025, for å nå målet om 10 pst. skogvern innen 2030	400
Program for reetablering av våtmarker, naturskog og andre norske naturtyper, herunder tredobling av innsatsen for restaurering av myr	300

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Program for å redde Oslofjorden, herunder nitrogenrensing, flere verneområder, mer strand-sonevern, forbud mot bunntåling osv.	170
Natursats – tilskudd til kommuner som vil bevare og restaurere natur	300
Forberede krav om arealnøytralitet i alle kommuner ved å lage et naturregnskap som kan brukes direkte i kommunens planarbeid	65
Større nasjonalpark i Østmarka	80
Styrke arbeidet med å redde truede arter og ta vare på naturtyper som er viktige for insektene, som slåttemark og hule eiker	58
Klima- og miljørådgivere i alle kommuner	115
Økt innsats for naturkartlegging til havs	144
Økt støtte til å bekjempe plastforurensing, inkludert strandrydding og gratis levering av avfall	55
Plan for hvordan vi skal verne minst 30 pst. av Norges havområder, inkludert kyst og strand-sone	50
Innføre toll på soya til bruk i husdyr- og fiskefôr, blant annet for å redusere presset på verdens gjenværende regnskoger	105
Stanse motorveiprosjekter som ødelegger natur over hele landet	-7 795
Fjerne støtte til veibygging og skogsdrift i bratt og vanskelig terreng	-15
Kutt i støtte til skogplanting, gjødsling osv. med negativ natureffekt	-36

Fremtidsrettet næringspolitikk og trygge jobber

Sirkulærøkonomi – ressurser i kretsløp

Miljøpartiet De Grønne fremmer forslag om et budsjett som vil sette fart på omstillingen til en sirkulærøkonomi, der ressurser går i kretsløp på tvers av bransjer og sektorer. På den måten vil behovet for jomfruelige materialer fases ut, alle miljøskadelige utslipp stanses og

viktig teknologi utvikles, noe som kan hjelpe hele verden med å skape velferd og ta vare på naturen.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan kommunene kan innføre en frivillig, lokal turistskatt («kurtax») for å finansiere fellesgoder.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke klyngeprogrammet under Innovasjon Norge	25
Øke tilskuddet til skaleringstiltak i Sivas inkubasjonsprogram	20
Sivas testfasiliteter gir oppstarts- og gründerbedrifter mulighet til å teste ut og utvikle sine produkter uten å investere i dyr testinfrastruktur. Ordningen er viktig, vellykket og etterspurt, men trenger økt finansiering	58
Opprette et biogassprogram under Bionova	300
Flytte alt ansvar for biogass fra Enova til Bionova	-300
Kutte støtten til petroleumsprosjekter under Innovasjon Norge	-78
Kutte kapitaltilførselen til Eksportfinansiering Norge (Eksfin), fordi en stor andel av Eksfins nye lån og garantier gikk til olje- og gassprosjekter første halvår 2023	-1 255

Statlig eierskap, ikke subsidier

Å omstille norsk økonomi krever store investeringer i årene som kommer. Nærings- og fiskeridepartementet har anslått at det trengs om lag 60 mrd. kroner i statlig risikoavlastning i grønne industriprosjekter.

Dette medlem foreslår 50 mrd. kroner til å opprette Statens direkte grønne eierskap (SDGE), som kan gå inn med kapital i bedrifter som blir viktige i det grønne skiftet. Det gjelder for eksempel prosessindustri, solindustri, havvind, biogassfabrikker og batterifabrikker.

Dette medlem foreslår en omlegging til støtte i form av egenkapital, slik Norge har gjort på sokkelen gjennom Statens direkte økonomiske engasjement

(SDØE) og Petoro, som har eierskap i og bidrar i investeringene til de private selskapene på norsk sokkel. Det bidrar til å skaffe kapital til selskaper med store kapitalbehov, samtidig som det reduserer risikoen for private investorer. Hvis investeringene blir lønnsomme, vil staten, på lik linje med de private investorene, også motta utbytte på investeringene. En slik løsning vil gjøre det lettere for staten å bidra med større beløp. Det er ikke rene subsidier, men en investering hvor staten kan forvente avkastning.

Kriteriene for at staten skal kunne investere i selskap, bør være enkle og transparente, slik at bedrifter som oppfyller et sett med vilkår, har rett til å motta stat-

lig kapital, forutsatt at staten mottar eierandeler i selskapene. Nøyaktig hvilke selskaper og hvilke kriterier som skal ligge til grunn, må utredes nærmere, men en god start kan være å følge regjeringens eget hovedprinsipp om at midler fra det næringsrettede virkemiddelapparatet skal ha en plass på veien mot omstillingsmå-

let for 2030, kombinert med å legge EUs taksonomi til grunn.

Dette medlem vil bidra til omstilling av norsk økonomi ved å opprette en statlig investeringsorganisasjon med muskler til å investere i store prosjekt som havvind, batterifabrikker og solindustri, hvor statlig kapital og eierskap erstatter rene subsidier.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Flytte satsingen på CCS til SDGE, så staten går inn med kapital i Norcem, Celsio og Northern Lights, ikke rene subsidier	2 600
Starte prosjektering av CCS på flere norske avfallsanlegg sammen med de kommunale eierne. I tillegg settes det av midler til ytterligere CCS-satsing	1 380
Kapitaltilgang til havvind i SDGE	15 000
Flytte Investinor og Nysnø til SDGE	520
Midler til ombygging av skip til lav- og nullutslippsteknologi, samt midler til bygging av nye nullutslippsskip	500
Midler til grønne selskap som batteri, sol, hydrogen og store punktutslipp	30 000
TOTALT Statens direkte grønne eierskap	50 000

Lettere å være gründer og entreprenør

Små bedrifter, innovatører og gründere er avgjørende for at samfunnet blir utfordret og utviklet til det bedre. Dette er spesielt viktig når samfunnet har så store oppgaver foran seg som nå. Virkemiddelapparatet må spesielt styrkes for selskaper som skal skalere og kommersialisere. Derfor foreslår Miljøpartiet De Grønne å

fjerne den ekstra arbeidsgiveravgiften, som rammer nyoppstartede bedrifter med behov for høy kompetanse spesielt hardt.

Statlige midler skal ikke brukes til å utvikle fossilindustrien. Derfor foreslår dette medlem å kutte bevilgninger til olje og gass gjennom virkemiddelapparatet, og prioriterer nye, grønne og sirkulære næringer.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
<i>Endringer i skatter og avgifter:</i>	
Fjerne den ekstraordinære arbeidsgiveravgiften	-8 400
Endre reglene for innbetaling av forskuddsskatt for å gjøre det enklere for selvstendig næringsdrivende	0
Innføre et standardisert fradrag for faktiske kostnader for selvstendig næringsdrivende	-200
Øke fradraget i SkatteFUNN-ordningen til 25 pst. for små og mellomstore bedrifter og 20 pst. for større bedrifter. Ingen bokført effekt i 2024	0
<i>Endringer i bevilgninger:</i>	
Styrke klyngeprogrammet under Innovasjon Norge	25
Øke tilskuddet til skaleringstiltak i Sivas inkubasjonsprogram	20
Kutte støtten til petroleumsprosjekter under Innovasjon Norge	-78
Kutte kapitaltilførselen til Eksportfinansiering Norge	-1 255
Kutte bevilgningene til PETROMAKS 2, DEMO 2000 og Petrosenteret	-245
Kutte NORWEPs arbeid knyttet til fremme av fossil energi	-11

Et mer bærekraftig jordbruk

Hovedmålet med norsk jordbrukspolitik bør være å produsere mest mulig og best mulig mat av de ressursene som finnes i Norge. Dette må skje på en måte som bygger opp jordressursene, slipper ut minst mulig klimagasser, binder mest mulig karbon og øker naturmangfoldet.

Miljøpartiet De Grønne vil være det ledende partiet i utformingen av en slik offensiv jordbrukspolitik, der

bærekraftig ressursbruk og god dyrevelferd er hovedmålet, ikke billigst mulig mat.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gå over fra kronetoll til prosenttoll for storfe.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gå over fra kronetoll til prosenttoll for svin.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gå over fra kronetoll til prosenttoll for sau og lam.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gå over fra kronetoll til prosenttoll for potet.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Utgifter:	
Styrke Mattilsynet	90
Styrke korn- og grøntproduksjon, små og mellomstore bruk, økologisk landbruk, beiting, kulturlandskapspleie og RMP-ordningen innenfor rammen av jordbruksavtalen	0
Øke jordbruksfradraget	27
Inntekter:	
Innføre toll på soya for å stimulere til økt bruk av norskproduserte proteinråvarer	22,75

Utslippsfritt og dyrevennlig fiskeri og oppdrett

Havene og fjordene rommer rike økosystemer og unike naturressurser. De har vært kilde til mat, arbeidsplasser, aktiviteter og bosetting over hele landet i tusenvis av år. Miljøpartiet De Grønnes mål i fiskeripolitikken er å gi fremtidige generasjoner den samme muligheten til å høste av disse naturverdiene. En grønn fiskerinæring krever dessuten raskere klimaomstilling av fiskeflåten.

Miljøpartiet De Grønne jobber for en oppdrettsnæring med null rømming, null lus, null spredning av sykdommer og langt bedre dyrevelferd enn i dag. Dette medlem foreslår å redusere utbetalinger fra Hav-

bruksfondet til konvensjonelle oppdrettsanlegg, og gjør om deler av produksjonsavgiften til en miljøavgift som skal stimulere til en overgang til utslippsfrie oppdrettsanlegg.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at norske naturressurser forblir fellesskapets eiendom og gir grunnlag for lokal og nasjonal verdiskaping ved å innføre hjemfallsrett til naturressurser som eies av fellesskapet, slik at private aktører hverken kan sitte på bruksrett til evig tid eller kapitalisere på salg av slike rettigheter.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
<i>Endringer i skatter og avgifter:</i>	
Endre deler av produksjonsavgiften for fisk til en miljøavgift, som reduseres for utslippsfrie anlegg med høy dyrevelferd. Ingen provenyeffekt i 2024	0
Øke fiskerfradraget	-42
<i>Utgifter:</i>	
Opprette et CO ₂ -fond for næringstransport som skal finansiere ombygging og utskifting av fiskefartøy som går på fossil energi	91
<i>Inntekter:</i>	
Havbruksfondet fungerer i dag som et incentiv for kommuner til å tillate mest mulig oppdrettsvirksomhet: MDG mener at bare utslippsfrie konsesjoner med god dyrevelferd bør utløse betaling fra Havbruksfondet og foreslår derfor å redusere bevilgningen kraftig	-1 000
Kutte CO ₂ -kompensasjonen til kystfiske- og kystrekeflåten med 1/7, og havfiskeflåten med 1/3, med mål om nedtrapping til null i 2030	-91

Omfordeling for et trygt og rettferdig samfunn

Miljøpartiet De Grønnes dyrtidspakke

Norge står midt i en dyrtid. Renter, strømpriser og matvarepriser har steget bratt de siste par årene og mange har nå problemer med å få endene til å møtes.

Dette medlem fremmer derfor forslag om en kraftig tiltakspakke for å unngå at folk havner i matkø eller ikke klarer å betale regningene sine.

Dette medlem foreslår å halvere matmomsen. Det sørger for at flere kan spise sunnere og slippe å hoppe over måltider for å spare penger.

Barnefamilier, studenter og minstepensjonister har i utgangspunktet mindre å rutte med. Derfor foreslås

det også å øke studiestøtten, å øke barnetrygden for alle barn, og å øke pensjonen for enslige minstepensjonister. Dette medlem foreslår gratis barnehage for familier med lav inntekt.

De som lever på stønader rammes særlig hardt av dyrtid, fordi satsene er så lave. Mange brukere av Nav møter i tillegg en mur av byråkrati og mistenkeliggjøring når de oppsøker hjelp. Miljøpartiet De Grønne ønsker et system preget av tillit, og et reelt sosialt sikkerhetsnett som favner alle som trenger det – når de trenger det. Dette medlem fremmer derfor forslag om å innføre en nasjonal grunninntekt som erstatter sosial-

hjelpen, og som alle som faller utenfor andre ordninger skal ha rett på, uten betingelser.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Halvere matmomsen og fjerne den helt for frukt og grønt	10 650
Øke barnetrygden til 31 535 kroner, innføre skatt på barnetrygden	2 400
Innføre gratis barnehage for lavinntektsfamilier	363
Øke pensjonen for enslige minstepensjonister med 2 000 kroner	228
Øke studiestøtten med mål om opptrapping til 1,5 G i løpet av tre år	365
Innføre dagpenger for nyutdannede som ikke får jobb ved endt utdanning	175
Innføre grunninntekt fra 1. juli 2024, midlene til sosialhjelp overføres fra kommunene til Arbeids- og inkluderingsdepartementet	295

Et skattesystem som reduserer forskjellene

De tte medlem fremmer forslag som vil bremse utviklingen med økende sosiale forskjeller i Norge. Når kapital samles på stadig færre hender og sosiale forskjeller går i arv, fører det til urettferdig fordeling av muligheter og makt over samfunnsutviklingen. Høye inntekter og store formuer beskattes mer, mens folk med lav og gjennomsnittlig inntekt betaler mindre skatt.

Regjeringen Solberg fjernet arveavgiften og senket formuesskatten. Formuesskatten er et viktig tiltak for å forebygge og begrense ulikhet i samfunnet. Samtidig kan den slå uheldig og urettferdig ut for gründere og eiere av småbedrifter i etableringsfasen. Dette medlem s forslag til formuesskatt innebærer et høyt bunnfradrag og at skatten innrettes som en trinnslett. OECD har slått fast at riktig utformet skatt på arv bidrar til å redusere ulikhetene i samfunnet. De tte medlem fremmer derfor forslag om å gjeninnføre arveavgiften, med høyere bunnfradrag og progressiv beskatning av høyere arv.

Miljøpartiet De Grønnes rettferdige arveavgift:

- 7 mill. kroner i bunnfradrag
- 5 pst. skatt på arv og gaver mellom 7 og 20 mill. kroner
- 10 pst. skatt på arv og gaver mellom 20 og 100 mill. kroner
- 15 pst. skatt på arv og gaver over 100 mill. kroner

De tte medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan beskatning på sekundærboliger kan økes.»

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en sosialt omfordelende arveavgift med høyt bunnfradrag, og med en ekstra progressiv sats for arv over 20 mill. kroner.»

«Stortinget ber regjeringen fjerne retten til fradrag av rentekostnader på forbrukslån, og innføre en maksimal rentesats for forbrukslån.»

Tabell: Inntektsskatteendringer, klimabelønning og strømbonus per person for de som bor i områder med høy strømpris.

Bruttoinntekt	Antall	Omfordelende skatt (minus = skattelette)	Klimabelønning bil og fly	Strømbonus	Totalt
0–100 000 kroner	326 200	0	2 612	2 193	4 805
100 000–200 000 kroner	214 700	600	2 612	2 193	5 405
200 000–250 000 kroner	141 500	2 800	2 612	2 193	7 605
250 000–300 000 kroner	229 400	4 200	2 612	2 193	9 005
300 000–350 000 kroner	264 400	6 600	2 612	2 193	11 405
350 000–400 000 kroner	309 500	6 800	2 612	2 193	11 605
400 000–450 000 kroner	288 900	6 600	2 612	2 193	11 405
450 000–500 000 kroner	287 100	6 200	2 612	2 193	11 005
500 000–550 000 kroner	292 300	6 000	2 612	2 193	10 805
550 000–600 000 kroner	272 300	5 600	2 612	2 193	10 405
600 000–700 000 kroner	506 500	5 000	2 612	2 193	9 805
700 000–800 000 kroner	403 100	2 400	2 612	2 193	7 205
800 000–1 000 000 kroner	456 700	3 800	2 612	2 193	1 005
1 000 000–2 000 000 kroner	490 800	21 200	2 612	2 193	16 395

Bruttoinntekt	Antall	Omfordelende skatt (minus = skat- telette)	Klima- belønning bil og fly	Strømbonus	Totalt
2 000 000–3 000 000 kroner	53 200	63 600	2 612	2 193	58 795
3 000 000 kroner og over	32 600	193 400	2 612	2 193	188 595
I alt	4 569 300	1 400			
Påløpt proveny. Mill. kroner		5 980			
Bokført proveny. Mill. kroner		4 785			

- Forutsetninger for skatteendringene:
- minstefradrag 120 000
 - øke innslagspunktet for trinn 1 til 300 000 kroner og trinn 2 til 400 000 kroner.
- satsene for trinn 3 og 4 økes med 4 pst. og trinn 5 økes med 5 pst.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
<i>Skatter – privatpersoner</i>	
Øke inntektsskatten fra 22 til 23 pst. samtidig som vi foretar en kraftig omfordeling fra de som tjener mest til de som har minst	4 785
Endre innretningen på formuesskatten. Bunnfradraget økes samtidig som satsene økes. I tillegg reduseres rabatten på aksjer	4 980
Innføre en arveavgift. Det vil ikke ha budsjetteffekt før i 2025	0
Reversere regjeringen Støres endringer i skattefradraget for reiser	946
Avvikle individuell skattefinansiert pensjonssparing	303
Fjerne mulighet til å trekke fra renter på skatten for lån over 4,75 mill. kroner	3 600
Øke fiskerfradraget	-42
Øke jordbruksfradraget	-37
Doble skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner	-105

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
<i>Skatter – bedrifter</i>	
Øke skatteprosenten fra 22 til 23 pst. Det vil ikke ha provenyeffekt i 2024, men en påløpt provenyeffekt på 3 mrd. kroner i 2024	0
Endre reglene for innbetaling av forskuddsskatt for å gjøre det enklere for selvstendige næringsdrivende	0
Innføre et standardisert fradrag for faktiske kostnader for selvstendig næringsdrivende	-200
Reversere regjeringens forslag om å øke skattlegging av el-firmabiler	-250
Reversere økte skattefrie satser for brakke/pensjonat og langtransportsjåfører	55

Klimabelønning reduserer forskjellene

Skal Norge få en utslippsfri økonomi, må markeds-kreftene brukes slik at det koster mer å forurense, og lønner seg å velge miljøvennlige alternativer.

Miljøavgifter, som CO₂-avgiften, kan ramme skjevt. De med dårligst råd bruker mye mer av sin inntekt på forbruk, og påvirkes derfor mer av klima- og miljøavgifter. Løsningen er ikke å avvikle miljøavgiftene, men å gi det tilbake til folk gjennom klimabelønning. Dette medlem omfordeler også kraftig over skatteseddelen, ved at de som tjener mest skal betale mest i skatt, og de som tjener minst skal betale mindre.

Dette medlem foreslår en ordning hvor inntekter fra økte avgifter på bensin og diesel deles ut per person bosatt i Norge. Deler av flyseteavgiften settes av til et

fond for å utvikle utslippsfri flyfart, og deler utdeles som klimabelønning.

Dette medlem foreslår ikke en differensiering av utbetaling basert på inntekt, fordi det vil utelukke en utbetaling til barn. Med dette medlems løsning vil derimot barnefamilier i større grad tilgodeses. En flat utbetaling til alle har størst verdi for de som har minst. Barnefamilier får mer å rutte med, siden barn også får utbetalt strømbonus og klimabelønning.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre reglene for utbetaling av sosialstønad, slik at utbetalinger fra innføring

av en klimabelønningsordning ikke gir fradrag i hvor mye man har rett til å få utbetalt.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Avvise regjeringens forslag til kutt i strømregninger	-9 750
Innføre en strømbonusordning hvor man deler ut samme beløp, men et likt beløp til alle i områder med høyere strømpris	9 750
Betale ut igjen de økte inntektene fra økt pris på bensin og diesel til alle. Det gir en utbetaling på 1 216 kroner for en familie på fire i distriktene og 612 kroner for en familie på fire som er bosatt i sentrale strøk	979
Etablere et fond for utvikling og utrulling av utslippsfri næringstransport og fiskeflåte, med inntektene fra økte bensin- og dieselpriser	982
Etablere et fond for utslippsfri luftfart, finansiert av flyseteavgiften	500
Klimabelønning fra flyseteavgiften (utgjør 2 612 kroner per person)	12 300

Livskvalitet som grønn tråd i politikken

En god start på livet

Samfunnet må ta gravide og fødende kvinner på alvor. Barseltilbudet er under konstant press, og kuttes flere steder. Dette medlem fremmer forslag som styrker føde- og barseltilbudet, så flere familier kan få en trygg start, med å blant annet inkludere fysioterapeut i den offentlige oppfølgingen etter fødsel. Kontantstøtten foreslås opprettholdt, så familien selv kan bestemme hvordan det er riktig for dem å starte på ferden.

De første leveårene er ofte de viktigste i våre liv, men også i Norge er det mange barn som har det svært vanskelig. Dette medlem vil derfor styrke Barneombudets arbeid. Dette medlem foreslår også å styrke familievernet og meklingstilbudet til familier som trenger det. Det foreslås å ansette 150 nye saksbehandlere i det kommunale barnevernet, og å trappe opp arbeidet for voldsutsatte barn.

Alle barn er barn – uansett hvor de kommer fra. Dette medlem foreslår derfor å overføre ansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere til barnevernet.

Ingen barn skal vokse opp i fattigdom. Dette medlem foreslår å følge anbefalingen til ekspertutvalget for barn i fattige familier, som foreslår å øke barnetrygden til 31 535 kroner for alle barn, samtidig som det innføres skattlegging av barnetrygden og foreldrefradraget i skatten fjernes. I tillegg foreslår dette medlem å øke engangsstønaden ved fødsel og adopsjon, med mål om tredobling på sikt.

Alle barn bør ha tilgang til opplevelser som gir rikere liv, uavhengig av foreldrenes inntekt. Dette medlem prioriterer derfor støtte til Den kulturelle skolesekken, idrettsaktiviteter og velutstyrte frivilligsentraler. Dette medlem foreslår å øke tilskuddsordningen i Bufdir om inkludering av barn og unge, for å tilgjengeliggjøre fritidsaktiviteter for flere, med særlig fokus på lavinntektsfamilier.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke føde- og barselstilbudet	100
Øke barnetrygden til 31 535 kroner for alle barn samtidig som vi innfører skatt på barnetrygden Nettoeffekt	2 400
Sikre far/partner eller annen omsorgsperson to ukers lønnet omsorgspermisjon i forbindelse med fødsel. Helårseffekt 705 mill. kroner fra 2025	0
Begynne en opptrapping av engangsstønaden ved fødsel og adopsjon, med mål om tredobling på sikt	517
Øke fleksible uker i foreldrepermisjonen fra 16 til 20 uker. Ingen provenyeffekt i 2024, men 864 mill. kroner i 2025 og 1,8 mrd. kroner i 2026	0
Reversere regjeringens kutt i kontantstøtten	111
Styrke familievernet og meklingstilbudet til familier som trenger det	25
Øke potten på tilskudd til inkludering av barn og unge for å tilgjengeliggjøre fritidsaktiviteter for flere med særlig fokus på lavinntektsfamilier	30
Øke grunnstøtten for barne- og ungdomsorganisasjoner, for å sikre at demokratiske barne- og ungdomsorganisasjoner styrkes	15
Styrke Barneombudets arbeid ytterligere	5
Flere saksbehandlere i det kommunale barnevernet	120
Overføre ansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere til barnevernet	914

En likestilt hverdag for funksjonshindrede

Ingen skal bli funksjonshindret i møte med samfunnet. All ny kollektivtransport skal oppfylle kravene til universell utforming, arbeidsplasser og utdanningsinstitusjoner skal legge til rette for mangfoldet av funksjonsvarianser, alle barn skal kunne bruke parker og lekeplasser og det skal være mulig for alle å ferdes i det offentlige rom uten unødvendige hindringer. God funksjonspolitik er ikke bare én budsjettpost.

Ordningen med Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er et frihetsverktøy som skal sikre alle innbyggere økt mulighet til å delta i samfunnet. Ordningen er et viktig sosialpolitisk verktøy, som sikrer inkludering i samfunnet på tvers av funksjonsvarians. Det er avgjørende at flere blir anerkjent sin rett på dette verktøyet. Derfor foreslår dette medlem at det settes av økte midler for å sikre at flere kan ta del i ordningen.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Erstatte dagens statlige normer for veibygging med nye vei- og gatenormaler som vektlegger myke trafikanter, byutvikling, universell utforming, bomiljø, trafikkikkerhet, natur og klima	7
Gjøre den utvidede TT-ordningen landsdekkende	325
Øke antall tiltaksplasser for personer som har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet med 500 stk.	82
Forbedre BPA-ordningen	250
Styrke finansieringen av bibliotekene, og øremerke 5 mill. kroner til døves og deres familiers rett til tegnspråkopplæring og å styrke arenaer for døvekultur	50

Helseløft

Fastlegeordningen, en av de mest vellykkede helsereformene i Norge, er truet. Fastlegene har for stor arbeidsbelastning, og færre søker seg til yrket. Miljøpartiet De Grønne vil at fastlegene skal ha tid til den enkelte pasient, og at det skal være mulig å kombinere en slik jobb med familieliv. Derfor fremmer dette medlem forslag om å styrke fastlegeordningen med blant annet tiltak for å korte ned pasientlistene, flere sosiale rettigheter for fastlegene og flere stillinger for nye fastleger i spesialisering.

Samtidig har Norge kritisk og økende mangel på sykepleiere. Det er store utfordringer med å rekruttere og holde på de menneskene som skal sørge for den nød-

vendige kompetansen og de varme hendene Norge trenger i helsetjenestene i årene fremover. Arbeidshverdagen til sykepleiere skal ikke være så belastende at det går på bekostning av livskvalitet og helse. Derfor foreslår dette medlem å øke bemanningen og sørge for at alle som ønsker full stilling, får det, med mer forutsigbare og levelige arbeidstider. For å øke rekruttering vil Miljøpartiet De Grønne desentralisere sykepleierutdanningen, og sørge for gode praksisplasser og tilbud til videreutdanning.

Tennene er en del av kroppen. Miljøpartiet De Grønne starter arbeidet med å innføre en tannhelsereform som sikrer at helseproblemer i munnen blir behandlet mer som andre helseproblemer.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Stanse fastlegekrisen:	
– Styrke fastlegeordningen ved å nær doble regjeringens innsats for 2024	
– Styrke opptrappingen av ALIS	
– Tilskudd til kommuner som sliter med høye kostnader til vikarbruk pga. stor rotasjon eller ubesatte fastlegestillinger	
– Kompensasjon til fastleger for tapt arbeidsfortjeneste ved deltagelse på obligatoriske kurs	
– Årlig styrking av SOP-fondet (Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger)	950
Øke grunnbemanningen på sykehusene	300
Flere LIS1-stillinger ved sykehusene	35
Flere utdanningsstillinger for sykepleiere	100
Tiltak mot antibiotikaresistente bakterier	20
Styrke forskningen på ME	20
Starte innfasingen av en tannhelsereform gjennom å styrke ordningene for de svakeste, slik som TOO-ordningen, og sette i gang en helhetlig gjennomgang av hele tannhelsetjenesten	150

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Satsing på eldreomsorg:	
– Styrke investeringstilskuddet til omsorgsplasser for eldre	
– Opptrapping av Livsglede for Eldre-sertifisering av kommunale helse- og omsorgsinstitusjoner	
– Kompetanseheving om ernæring og aktivitet hos ansatte i omsorgstjenestene	
– Øker støtten til frivillige organisasjoner som bidrar til omsorg og aktivitetstilbud for eldre og pleietrengende	
– Prøveprosjekter for samlokalisering av eldre og studenter i nye bolig- og omsorgsinstitusjoner, etter modell fra Nederland	
– Tilskudd til utprøving av velferdsteknologi i flere kommuner, fortrinnsvis med distriktsprofil	
– Opprette en forbrukerportal som gir produktinformasjon om velferdsteknologiske produkter for å øke den private etterspørselen og bruken av slik teknologi	
– Opprette en tilskuddsordning for å støtte privatpersoners innkjøp av velferdsteknologiske løsninger i eget hjem	125
Styrke Helse Nord	30
Styrke forskning på kvinnesykdommer, som endometriose, adenomyose osv., og på manneshelse, inkludert mental helse	100
Bedre samordning og kunnskapsbro for bedre kvinnehelse, og høyere status for kvinnehelse i helsevesenet	100
Styrke tilbudet til fødende kvinner ved å satse på fødsel og barsel og flere jordmødre, og styrke Ammehjelpen	115

Satsing på psykisk helse

Psykisk helse har blitt systematisk underprioritert i det norske helsevesenet i mange år, til fordel for tilstander som er lettere å måle, telle og håndtere med enkle løsninger.

Miljøpartiet De Grønne prioriterer å bygge god mental helse ved å jobbe for et helsefremmende samfunn med mindre prestasjonsjag, ensomhet og utenforskap. Samtidig satser Miljøpartiet De Grønne tungt på tiltak for å tidlig fange opp, forkorte ventetid og sikre

bedre behandling og oppfølging av psykisk helse i helsevesenet. Tidlig innsats er viktig. Derfor foreslår de t t e m e d l e m e n tiltakspakke for psykisk helse i skole og barnehage.

Nesten halvparten av studentene sliter med psykiske plager. Det skyldes både prestasjonspress, trang økonomi og dårlig sosialt sikkerhetsnett, men også ensomhet og usikkerhet i utrygge tider. Miljøpartiet De Grønne vil styrke det psykiske helsetilbudet for studenter med en egen tiltakspakke.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Styrke det psykiske helsevernet i kommunene. Pengene går blant annet til rask psykisk helsehjelp, etablering av flere MO-sentre, flere lavterskel substitusjonsbehandlingssentre og til å ansette flere psykologer	55
Innføre maksimalt én ukes ventetid for å fastsette første møte mellom pasient og spesialist på psykisk helse.	50
Oppussing og økt vedlikehold av de psykiatriske sykehusene	50
Øke antall døgnplasser i psykisk helsevern	200
Psykisk helse for barn og unge:	
– 2 mill. kroner i tilskudd til Spør Oss og 2 mill. kroner til kompetanseheving om psykisk helse for ungdomsarbeidere	
– Øke tilskuddet til Psykisk helse i skolen med 10 mill. kroner	
– 20 mill. kroner til et forsøksprosjekt der deltakerne får beholde en delvis oppfølging fra barne- og ungdomspsykiatrien samtidig som de fases over i voksenpsykiatrien	34

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Studenters psykiske helse:	
– 5 mill. kroner til lavterskel hjelpetelefoner og øremerke 1,5 mill. kroner til hjelpetelefon for studenters mentale helse	
– 40 mill. kroner i statlig støtte til psykologtjeneste for studenter som i dag finansieres gjennom semesteravgift	
– Utvide den øvre aldersgrensen for egenandelsfritak for psykisk helsehjelp fra 18 til 20 år og senke egenandelene for psykologhjelp med 20 pst.	70
Øke tilskuddsordningen for bruker- og pårønderarbeid innen rus-, psykisk helse- og voldsfeltet, herunder arbeid mot kroppspress og spiseforstyrrelser, og arbeid for pårørende	15
Etablere et senter for forskning og utvikling av innovative behandlingstilbud for psykiske lidelser og mental helse. Samtidig opprettes et nasjonalt kompetansesenter for personlighetspsykiatri basert på en videreutvikling av dagens kompetansetjeneste (NAPP)	39

Hjelp, ikke straff

Rusproblematikk har blitt stigmatisert altfor lenge. Dersom noen utvikler et problematisk forhold til rusmidler, mener Miljøpartiet De Grønne at det er samfunnets oppgave er å hjelpe og støtte våre medmennesker til å finne veien ut av det, fremfor at de skal bli jaktet på som kriminelle. Dessuten bør forskningen på området styrkes, slik at staten kan føre en kunnskapsbasert, medmenneskelig politikk, der målet er skadereduksjon og ivaretagelse av menneskerettigheter, liv og helse.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre en lovfestet rett til et tydelig definert ettervern for mennesker som har

vært gjennom rusbehandling eller soning, der ansvarsfordeling og spesifiserte tidsfrister sikrer tilgang til nødvendige tjenester som fast Nav-kontakt, økonomisk rådgivning, varig, egnet og trygg bolig, arbeidstrening, samtaletilbud, meningsfulle aktiviteter og tiltak for nettverksbygging, slik at de gis en reell mulighet til aktiv og meningsfylt deltakelse i samfunnet etter endt behandling eller soning.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at den samfunnsvitenskapelige rusmiddelforskningen på Folkehelseinstituttet ivaretas, og at avgjørelsen om å flytte forskningsmiljøet til Helsedirektoratet reverseres.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Sørge for statlig finansierte sprøyterom i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand, Fredrikstad, Tromsø og Bodø	135
Styrke tilskuddsordningen for frivillig rusmiddelforebyggende innsats med 7 mill. kroner og styrke tilskudd til organisasjoner på rusfeltet med 10 mill. kroner, inkludert midler til analysetjenester og brukerutstyr	17
Styrke ettervern for psykisk helse og rus	20
Styrke det generelle rusarbeidet	20
Støtte paraplyorganisasjonene på rusfeltet	20
Styrke rusmiddelforskningen for å trygge liv og helse	10

En rettsstat som ivaretar alles rettigheter

Rettsstaten er et fundament for trygghet og forutsigbarhet i borgernes liv. En sterk rettsstat krever kontinuerlig innsats og tilførsel av tilstrekkelig med ressurser for å opprettholde en institusjoner som ivaretar folks rettigheter i alle deler av livet, og i kontakt med myndighetene.

Miljøpartiet De Grønne vil skape en rettsstat der rettshjelp er tilgjengelig for flere, og hvor tilgang til juridisk bistand ikke er forbeholdt de med mest penger. Derfor foreslår dette medlem å utvide frie rettshjelpsordninger, styrke juridiske lavterskeltilbud og

øke kompetansen hos ulike rettsorganer som sørger for at mindre konflikter og tvister løses raskest mulig.

De siste årene har det vært utfordringer rundt maktbruk fra politiet i uforholdsmessige saker, samtidig som alvorlig kriminalitet ikke følges tilstrekkelig opp. Kriminalomsorgen er samtidig underbemannet, og rettighetene til innsatte brytes. Dette medlem vil reversere den negative utviklingen ved at dette medlem foreslår å styrke kriminalomsorgens evne til å ta vare på innsatte, og styrke politiet på kriminalitetsbekjempelse innenfor områder som hatkriminalitet, menneskehandel, netthets og seksuelle overgrep.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem resultatene fra sitt arbeid med Exit-programmer i henhold til regjeringens lovnader i Hurdalsplattformen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2024.»

«Stortinget ber regjeringen evaluere effekten av det nye tilsynsrådet for kriminalomsorgen og legge frem funnene i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.»

«Stortinget ber regjeringen evaluere effekten av det nye varslingsombudet for politiet og legge frem funnene i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det er større samsvar mellom antall studieplasser på Politihøgskolen og midlene som bevilges til antall stillinger i politiet.»

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å opprette en ny utdanningslinje for kriminalomsorgen utenfor Oslo for å styrke rekrutteringen andre steder i landet.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at Politidirektoratet ikke absorberer oppgaver som er mer hensiktsmessig å beholde hos politidistriktene og politiets særorganer.»

«Stortinget ber regjeringen påbegynne arbeidet med innfasingen av en rettshjelpsreform i tråd med anbefalingene til rettshjelpsutvalget.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at de som har vært utsatt for ulovlige ransaker i saker som omhandler bruk av ulovlige rusmidler, får rett til tilstrekkelig kompensasjon og behandling av sine saker selv om de ulovlige ransakelsene ligger langt tilbake i tid.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at nedbemanningen i domstolene stanser.»

«Stortinget ber regjeringen omgjøre avgjørelsen om å fjerne øremerking av midler overfor organisasjoner som tilbyr frie rettshjelpstjenester, og sikre organisasjonene på feltet mer forutsigbarhet ved fremtidige statsbudsjett.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ingen mindrerårige soner i voksefengsler, og sikre flere plasser ved ungdomsenheter om dette trengs.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2024 redegjøre hvordan de skal motvirke utfordringene i kriminalomsorgen med manglende bemanning av fengselsbetjenter, saksbehandlere og helsepersonell, ulovlig bruk av isolasjon og dårlig psykisk helse hos innsatte.»

MDGs viktigste tiltak	Mill. kr
Historisk rettshjelpsreform	363,5
Innføre en nasjonal førstelinje for rettshjelp	55
Styrke kriminalomsorgen betraktelig gjennom bl.a. økt grunnbemanning, flere helsetilbud og forbedrede arbeidsrettede og sosiale tiltak overfor innsatte	175
Opprette en ny utdanning for fengselsbetjenter i Tromsø for å sikre økt rekruttering i flere regioner	50
Styrke politiets bemanning og evne til kriminalitetsbekjempelse innenfor områder som miljøkriminalitet, økonomisk kriminalitet, menneskehandel, dyrepolitiet, antikorrupsjon, overgrep og hatkriminalitet	130
Styrke konfliktrådet og forliksrådet for å løse flere saker før de når domstolene	20
Reversere utviklingen med kutt og nedbemanning i domstolene, og styrke konfliktløsende tiltak for å sørge for at flere saker løses før de når domstolene	50
Øke potten for tilskudd til organisasjoner som gir rettshjelp	40
Fjerne søknadsgebyret for statsborgerskap og halvere gebyret for å søke om studietillatelse for internasjonale studenter	54
Styrke arbeidet mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer	15

Gode opplevelser for alle, for alltid: Kultur og frivillighet

Miljøpartiet De Grønne ønsker å skape et bærekraftig samfunn, som ivaretar fritiden og livskvaliteten til både barn og unge og folk som bor i by og distrikt, uavhengig av hvilken sosial bakgrunn eller økonomisk bakgrunn man har. Miljøpartiet De Grønne ønsker å skape

et samfunn der opplevelser trumfer overforbruk, og der alle har tilgang til gode natur- og kulturopplevelser og en meningsfull fritid.

Et bærekraftig fritidsforbruk, innenfor naturens tålegrenser, er en del av løsningen for å motvirke økende

forskjeller og skape en solidarisk fritidskultur som rommer alle i samfunnet.

Kultur og kulturarv bidrar til identitet, forsoning, samhold og utvikling. Miljøpartiet De Grønne vil styrke det frie kulturfeltet og mangfoldet i norsk kulturliv. Kulturfeltet er også en næringssektor som gir mange tusen arbeidsplasser og eksport. Institusjonene og de mange selvstendig næringsdrivende trenger forutsigbare rammer for å fortsette å gi et bredt og profesjonelt tilbud.

Dette medlem foreslår derfor mer støtte til de frivillige organisasjonene. Den frivillige sektoren er en bærebjelke for norsk kultur og samfunn. Det er en av de viktigste arenaene for demokratiutøvelse, dugnadsånd og inkludering. Frivillig arbeid er svært verdifullt for både den enkelte og for samfunnet som helhet. Derfor foreslår dette medlem å reversere regjeringens kutt til frivillige organisasjoner, og støtter regjeringens forslag om momskompensasjon.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kr
Øke belønningsordning for samarbeid med frie kunstnere	20
Øke støtte til kulturlokaler i kommunene	50
Øke tilskuddet til frivilligsentraler slik at flere barn og unge kan delta i idretts- og fritidsaktiviteter	50
Etablere støtteordninger for gatekunstprosjekter og utsmykningsprosjekter	60
Øke pottter for kunstnerstipend slik at flere kunstnere sikres økonomiske rammebetingelser	20
Styrke Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken og opprette Den kulturelle bæremeisen	45
Innføre garantilønn for utøvere av utvalgte håndverk	12
Øke mediestøtte og etablere en ordning for å øke kunnskapen om dataspill i barneverns- og sosialtjenesten og i lærerutdanningen	25
Styrke Riksantikvarens arbeid med vedlikehold, sikring og restaurering av historiske bymiljø	20
Styrke kulturminnekompetanse i kommunene til bygningsvernssentre for alle fylker, med sikte på å trappe opp støtten fremover	15
Øke midlene til Norsk kulturminnefond	50

Kunnskap for et grønnere samfunn

Barnehage og skole

Tid til omsorg og tilrettelegging for mestring er grunnsteiner i en god barnehagehverdag. Miljøpartiet De Grønne foreslår å tilby lavinntektsfamilier gratis barnehage. Samtidig ønsker dette medlem å beholde kontantstøtten for å gi foreldre mest mulig valgfrihet.

Elevenes trivsel legger grunnlaget for all læring i skolen. Et sterkt resultat- og målefokus kan bidra til at vi nedprioriterer det viktigste: at elevene blir kjent med sine sterke sider og blir rustet til livet etter skolen. Derfor foreslår dette medlem å redusere antall tester og gi lærere tid til å være lærere.

Barn er forskjellige, og det må gjenspeiles i undervisningstilbudet. Derfor foreslår dette medlem å reversere regjeringens foreslåtte kutt til friskolene.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kr
Innføre gratis barnehage for lavinntektsfamilier	363
Reversere regjeringens kutt til friskoler	55
Fjerne nasjonale prøver i barneskolen	-182

Høyere utdanning og en god studiehverdag

Å studere er en fulltidsjobb. Prisen på husleie, mat og drikke har steget langt mer enn prisene generelt, og det rammer studentene hardt. Derfor må studiestøtten økes.

Studieavgiften for studenter fra land utenfor EØS og Sveits, som regjeringen innførte i fjor, har ført til 80 pst. nedgang i søkere fra land utenfor EU og EØS. Dette medlem mener dette er et tap for både studiestedene og norsk næringsliv, og vil derfor fjerne studieavgiften for disse gruppene.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kr
Utgifter:	
Trappe opp studiestøtten til 1,5 G over tre år	365
Fjerne studieavgift for studenter fra land utenfor EØS og Sveits	233
Halvere gebyret for å søke om studietillatelse for internasjonale studenter	20
Midler til å nå miljøambisjonen ved utbyggingen av NTNUs campussamling	220

MDGs viktigste tiltak	Mill. kr
Inntekter:	
Kutte i støtten til petroleumsfag	-59

Forskning

Forskning og utvikling er avgjørende for å lykkes med det grønne skiftet. Derfor er bruken av forskning, kunnskapsinnhenting, innovasjon og utvikling sentralt i mange av dette medlems forslag i dette alternative statsbudsjettet.

Samtidig er det ikke kunnskapsmangel som bremser omstillingen, men mangel på økonomiske og politiske strukturer som fremmer de riktige løsningene. Derfor foreslår dette medlem å kutte i bevilgningene til petroleumsfag og reversere regjeringens foreslåtte kutt til regionale forskningsfond og programmer for høyere utdanning.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kr
Reversere flyttingen av programmene Studentaktiv læring og Arbeidslivsrelevans, Program for kunstnarleg utviklingsarbeid, Senter for framifrå utdanning, Program for fleksible utdanningstilbud og Program for maritim kompetanse. Ingen provenyeffekt	0
Reversere regjeringens foreslåtte nedleggelse av de regionale forskningsfondene	130,2
Fjerne tilskuddet til avviking av de regionale forskningsfondene	-5

Solidaritet under press

Et mer mangfoldig samfunn

Miljøpartiet de Grønne jobber for et mangfoldig samfunn for og med alle. Dette medlem ønsker et samfunn der alle, uavhengig av de forutsetningene man har i livet, skal kunne delta i arbeidslivet, samfunnslivet, det frivillige og på sosiale arenaer. Derfor må det tilrettelegges for at alle, uavhengig av funksjonsvarians, legning, kjønn, seksualitet, etnisitet, alder, tilhørighet til religion eller livssyn, språk og kulturell bakgrunn, skal få denne muligheten.

Norge har de siste tiårene utviklet seg til å bli et flerkulturelt og multireligiøst samfunn.

Den utviklingen ønsker dette medlem velkommen. Innvandring bringer med seg et mangfold som be-

riker og styrker landet vårt. Det gjelder enten mennesker kommer til Norge for å jobbe eller fordi de flykter fra krig og forfølgelse. God integrering handler om erfaring og kompetanse, og krever samarbeid over tid mellom kommunen, næringsliv, skoler og frivillige. Miljøpartiet De Grønne vil gjøre kommunenes flyktningtjeneste mer stabil, og holde kompetansen oppe ved å gjøre dette til en fast, lovpålagt oppgave som enhver kommune har ansvar for, og eventuelt heller kan reservere seg mot i enkeltår ved behov.

Dette medlem foreslår derfor å reversere regjeringens fjerning av støtteordningen for kjøp av utleieboliger, ettersom behovet er stort som følge av mange ukrainske flyktninger og andre som sliter på boligmarkedet.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Gjeninnføre støtteordningen for kjøp av utleieboliger til kommunene	400
Tilbud om flerkulturell doula for fødende	15
Støtte til frivillige organisasjoners arbeid for å gi helsehjelp til papirløse mennesker i Norge, herunder kostnadene ved å drifte hhv. Helsesenter for papirløse migranter i Oslo og Bergen	5
Styrke frivilligsentralene, slik at enda flere barn og unge kan delta på idretts- og fritidsaktiviteter	50
Styrke tilskuddet til mangfolds- og inkluderingsprosjekter som skal fremme deltakelse i idrett og fysisk aktivitet	20
Øke støtten til Likestillings- og diskrimineringsombudet øremerket til arbeid mot diskriminering av funksjonshindrede og skeive	10
Fylkesleger, kommuneoverleger og kommunepsykologer får økt sin kompetanse i klinisk sexologi	5
Styrke finansieringen av samiske aviser, støtten for digitalisering og sikring av samiske kulturminner, og tilskuddet til samisk kulturminnearbeid	11,5

Ansvarlig, human asylpolitikk

Norge har et grunnleggende ansvar for å bidra i en verden der mange er på flukt fra krig, forfølgelse og kli-

maendringer. Miljøpartiet De Grønne står for en mer ansvarlig og anstendig flyktningpolitikk, forankret i Miljøpartiet De Grønnes lange tradisjoner for å bidra in-

ternasjonalt og her hjemme. Norge har mulighet og ansvar til å ta imot flere som trenger beskyttelse. Det er uforståelig at regjeringen har halvert inntaket av kvoteflyktninger. Dette medlem fremmer forslag om å øke antall kvoteflyktninger til 5 000 i tråd med FNs anbefalinger.

Barn som kommer alene til Norge for å søke asyl (enslige mindreårige asylsøkere) får ikke omsorgen de har krav på. I dag er det fremdeles UDI som har omsorgsansvaret for barn mellom 15 og 18 år, mens de yngre barna blir ivaretatt av barnevernet – et kunstig skille

innført av regjeringen Solberg og som Norge har blitt internasjonalt kritisert for mange ganger. Dette medlem foreslår å gi barnevernet ansvar for alle asylbarn som kommer alene (med virkning fra 1. juli 2024).

Sakene hos organisasjoner som bistår asylsøkere juridisk, har de siste årene blitt mer kompliserte og ressurskrevende som følge av innstramminger i asylpolitikk og -praksis. Dette – i tillegg til at svært få får forklare seg muntlig til klageinstansen i utlendingssaker – gjør at mange er helt avhengige av retts hjelp for å få sine grunnleggende menneskerettigheter oppfylt.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Overføre ansvaret for alle mindreårige asylsøkere til barnevernet, inklusive barn mellom 15 og 18 år.	670
Ta imot 5 000 kvoteflyktninger	658,7
Tilby papirløse mennesker i Norge grunnleggende helsetjenester og gi barn uten lovlig opphold i Norge rett til å stå på fastlegeliste	5
Støtte til frivillige organisasjoners arbeid for å gi helsehjelp til papirløse. Herunder kostnadene ved å drifte Helsesenteret for papirløse migranter i Oslo og Bergen	8

Bistand for global rettferdighet

I ni av ti land har mennesker fått det verre de siste årene. Miljøpartiet De Grønne er partiet som setter av mest penger til bistand og utvikling.

Regjeringen Støre har ikke prioritert bistandsprosenten i noen av statsbudsjettene den har lagt fram, og bryter med en 50 år lang tradisjon hvor Norge bruker én krone for hver hundrelapp vi tjener i bistand til andre land. I en tid hvor behovene er rekordstore, og den svake kronen gjør at hver bistandskrone får mindre uttelling, er det viktig å opprettholde et høyt nivå på bistanden.

Det er også viktig hvordan bistandsmidlene blir brukt. Regjeringen har satt bekjempelse av ulikhet som mål for bistandspolitikken. Likevel kutter regjeringen nok en gang i midler til noen av de viktigste postene for mindre ulikhet.

Miljøpartiet De Grønne når bistandsprosenten ved å reversere regjeringens kutt og å øke bevilgningene til utdanning, helse og flyktninger.

Dette medlem foreslår at det settes av 5 mrd. kroner i en ekstraordinær bevilgning til Palestina. Israel bryter folkeretten og har gjort Gaza og Vestbredden til et apartheidregime med store humanitære konsekvenser. Israel-Palestina-konflikten har ringvirkninger i hele Midtøsten. Derfor er det ekstra viktig å sørge for fred og stabilitet her. Vesten og Israel har et ansvar for å sørge

for gjenoppbygging slik at palestinerne ikke igjen blir permanent fordrevet.

Miljøpartiet De Grønne har lenge foreslått å innføre en klimaprocent som et nytt prinsipp på linje med bistandsprosenten. Norge må ta sin del av ansvaret for den globale innsatsen mot klimaendringer. Det sikrer også at internasjonalt klimaarbeid ikke kommer på bekostning av tradisjonell bistand og fattigdomsbekjempelse.

Norge tjente i 2022 og 2023 1 900 mrd. kroner ekstra på høye priser på olje og gass som følge av Putins energikrig mot Europa. Miljøpartiet De Grønne fremmer igjen forslag om å sette disse midlene av til et solidaritetsfond.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av § 5 i lov om Statens pensjonsfond for å tillate direkte overføring fra SPU til et klimabistandsfond og et solidaritetsfond.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av § 5 i lov om Statens pensjonsfond for å tillate at nye avgifter på produksjon av olje og gass kan tas direkte inn i budsjettet uten å påvirke handlingsregelen.»

MDGs viktigste grep for å nå bistandsprosenten	Mill. kroner
Hjelpepakke til Palestina. Pengene hentes ved å overføre fornybar energi, klima- og skogprosjektet, og klima- og miljøposten i bistandsbudsjettet, til klima- og naturprosenten	5 000
Reversere regjeringens kutt i utdanningsbistand	973,2
Økte midler til flyktninger og internt fordrevne	400
Reversere kuttene til helsebistand	202,5
Øke bevilgningene til UNICEFs barnefond	160

MDGs viktigste grep for å nå bistandsprosenten	Mill. kroner
Midler til nødhjelp og humanitær bistand	104
Midler til Verdens matvareprogram	100
Reversere noen av regjeringens kutt på andre budsjettposter og setter inn friske midler, slik at tapsavsetningen ikke går på bekostning av andre bistandsformål	60
Økte midler til gjeldsslette	50

MDGs viktigste grep i klima- og naturprosenten	Mill. kroner
Klimabistandsprosent – fond	55 000
Norfunds aktivitet	688
Støtte til utbygging av fornybar energi i utviklingsland	1 019
Støtte til klima og miljøtiltak som bidrar til gjennomføring av Parisavtalen, bærekraftsmålene og internasjonale miljøavtaler og -prosesser	1 744
Den internasjonale skogsatsingen	3 600
SUM finansiert av klima- og naturprosenten	7 051

Dyrevern

Miljøpartiet De Grønne mener det trengs en omfattende reform av norsk dyrevelferdspolitik for å gi dyr den omsorgen de fortjener. Norge har allerede en dyrevelferdslov som slår fast at dyr skal behandles i tråd med sine artstypiske behov og beskyttes mot unødige påkjenninger og belastninger, men Norge har langt igjen å gå før kravene i loven er innfridd.

I dag lever flere hundre millioner dyr i norske fjøs, haller og oppdrettsmerder, og som selskapsdyr, forsøksdyr og sportsdyr. At disse dyrene har egenverdi betyr at dyrenes liv har verdi for dyrene selv, uavhengig av hvor nyttige eller unyttige de er for mennesker. Derfor fremmer dette medlem flere tiltak i budsjettet for å bedre dyrevelferden for fisk, husdyr og familiedyr.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Prioritere mer dyrevennlige driftsformer innenfor rammen av jordbruksavtalen, bl.a. gjen- nom økt beitetilskudd og økt støtte til økologisk drift	0
Øke tilskuddet til veterinærdekning i kommunene	50
Øke bevilgningen til Mattilsynet	90
Øke bevilgningen til dyrepoliti med mål om å dekke hele landet	25
Etablere et senter for alternativer til dyreforsøk	20
Gjeninnføre støtten til NOAH – For dyrs rettigheter	0,7
Øke støtten til Dyrebeskyttelsen arbeid med hjemløse dyr	0,4
Øke tilskuddet til forebyggende og konfliktdempende rovdyrtiltak	45
Bygge flere viltoverganger og forebygge påkjørsler langs togtraséene, herunder Nordlandsba- nen. Tas over posten for vedlikehold av jernbane	40
Kutte utbetalinger fra Havbruksfondet til konvensjonelle oppdrettsanlegg	-1 000

Sikkerhet hjemme og ute

Klimatilpasning er beredskap

Klimaendringene skjer nå. I Norge fører oppvarmingen til økt stormflonivå, mer overvann, større og hyppigere regnflommer og snøsmelteflommer, flere jord-, flom og sørpeskred, flere snøskred og sannsynligvis også hyppigere tørke og skogbrann. Flere mennesker mister hjemmene sine i ekstremvær eller får livet snudd på hodet av vannskader. Flere bønder mister avlingene sine til tørke eller flom. Sommeren 2023 opplevde enkelte bønder at den ene delen av åkeren tørket ut i en rekordvarm juni, mens den andre delen ble ødelagt av flom i august.

Ekstremværet Hans, som rammet Norge i august 2023, utløste tusenårsflom og hundreårsflom flere steder i landet med store materielle skader. I kjølvannet av dette ba Miljøpartiet De Grønne regjeringen sette av 1 mrd. kroner ekstra for å løfte innsatsen for klimatilpasning og forebygge tap av liv, hjem og eiendeler. En rask og stor satsing på klimatilpasning vil gi lavere kostnader over tid.

I tillegg til direkte investeringer i klimatilpasning prioriterer dette medlem å stanse nedbygging av myr, trappe opp skogvernet og gjøre Norge arealnøytralt. Intakt natur fungerer alltid flomdempende og myrene har aller størst effekt.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Økt tilskudd til flom og skredforebygging under NVEs budsjett	400
Klimatilpasningstiltak for jernbanenettet	200
Klimatilpasningstiltak for fylkesveiene	200
Klimatilpasningstiltak for riksveiene	200

Forsvar i en ny geopolitisk situasjon

Dette medlem viser til at sikkerhetsbildet har blitt mer sammensatt, og skillene mellom tradisjonell krigføring, informasjonskrig, terror og infiltrasjon viskes ut. Norge er helt avhengig av et tett sikkerhetspolitisk samarbeid med våre naboer. Miljøpartiet De Grønne vil derfor være en pådriver for at alle nordiske land integreres raskt i et felles forsvar underlagt NATO, samtidig som Miljøpartiet De Grønne også vil utforske mulighetene for tettere forsvarssamarbeid opp mot EU når USA potensielt kan bli en mindre forutsigbar alliansepartner.

Arktis blir viktigere når Nordøstpassasjen etter hvert blir farbar i takt med klimaendringene. Norges posisjon på Svalbard vil bli utfordret fra flere enn Russland, og det er behov for økt koordinering med våre allierte her slik at Norge kan beskytte sine interesser.

Fremtidens forsvarspolitik vil ikke kun handle om selve forsvarssektoren. For å motvirke krig og nye trusler må vi tenke beredskap og langsiktighet i alle sektorer. Det er derfor viktig å bidra til å styrke demokratier globalt, øke internasjonalt samarbeid og øke internasjonalt klimaarbeid.

Dette medlem prioriterer innenfor regjeringens forsvarsramme. Forsvaret her hjemme får bedre forsvarsevne og beredskap gjennom mer effektiv ressursbruk og økt standardisering.

Dette medlem foreslår å styrke arbeidet for en nullvisjon for trakassering og overgrep i hele forsvarssektoren, som sikrer at varslingsystemer fungerer bedre og sanksjoner ikke fortsetter i Forsvaret.

Hovedsatsingene løses gjennom omprioriteringer innenfor den foreslåtte budsjettammen som regjeringen har lagt frem.

MDGs viktigste tiltak	Mill. kroner
Utrede effektive tiltak for økt tilstedeværelse i et endret Arktis i samråd med våre allierte	40
Utrede tettere tilknytning opp mot EUs forsvarssamarbeid	20
Omprioritere 100 mill. kroner innenfor Forsvarsbygg til en særskilt innsats for å ta igjen vedlikeholdsetterslep, og til å gjennomføre energi- og miljøutbedringer på eksisterende bygningsmasse framfor å investere i nybygg, og legge inn 25 nye millioner for å skaffe bedre oversikt over hvordan Forsvarets energiberedskap og -forbruk kan forbedres i årene fremover	25
Styrke Forsvarets arbeid mot trakassering, sikrer at varslingsstjenestene har kapasitet til å følge opp alle saker tilstrekkelig og utrede hvordan varslingsystemene kan forbedres	10
Styrke en norsk satsing på UAV/UAS – ubevæpnede droner	25
Dele opp utviklingen av Blåtind skytefelt over flere år, og sikte på ferdigstillelse i 2026 fremfor 2025	-120

3.1.2.8 Merknader fra Kristelig Folkeparti

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Norge er et av verdens rikeste og beste land å bo i. Likevel er det mange barnefamilier og eldre som nå opplever trange økonomiske tider på grunn av prisvekst og høy rente. Dette medlem mener at regjeringen gjør for lite for å dempe de usosiale utslagene av de høye levekostnadene. Dette medlem viser til at Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett foreslår en kraftig økning i barnetrygden, en bedre strømstøtte og økt pensjon til enslige minstepensjonister, innenfor om lag den samme oljepengebruken som regjeringen legger opp til.

Dette medlem viser til at forslaget om økning i strømstøtten til 100 pst. kompensasjon for priser over 50 øre per kWt på 4,3 mrd. kroner, dekkes inn gjennom å øke skatten for de som har inntekt over 1 mill. kroner

og som ikke trenger mer statlig støtte. Barnetrygden foreslås økt til 2 000 kroner i måneden for barn under seks år, og til 1 500 kroner for barn over seks. Dette vil gjøre at 3 700 færre barn vokser opp i lavinntektshusholdninger. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i flere omganger har fått gjennomslag for økninger i pensjonen for enslige minstepensjonister, som er særlig hardt rammet av økte priser på strøm og mat. Også i dette alternative statsbudsjettet foreslår Kristelig Folkeparti å øke pensjonen for enslige minstepensjonister med 4 000 kroner.

Dette medlem viser videre til at Kristelig Folkeparti møter utfordringer som svak sykehusøkonomi, mangel på trykte lærebøker i skolen og for lite ressurser i politiet til å ta ned gjengkriminaliteten, med forslag om økte bevilgninger. Også den ekstra arbeidsgiveravgiften blir foreslått fjernet i Kristelig Folkepartis alterna-

tive statsbudsjett, sammen med en reduksjon i formuesskatten på arbeidende kapital. Dette medlem understreker at dette er helt nødvendige lettelser, for å styrke norsk verdiskaping som grunnlag for velferden.

Sist, men ikke minst, foreslår dette medlem å øke bistandsrammen med 8,1 mrd. kroner, slik at prosentmålet overoppfylles og den såkalte Sør-pakken med ekstraordinær humanitær bistand og matvare-

hjelp til fattige land på 5 mrd. kroner videreføres. Dette medlem dekker inn bevilgningsøkningene og skattelettelsene med ulike utgiftsreduksjoner og effektiviseringer, sammen med økninger i effektivitetsfremmende avgifter som gir bedre miljø og folkehelse.

Dette medlem fremmer følgende forslag fordelt per bevilgningsramme (mill. kroner):

Rammeområde 1: Statsforvaltning

KDD	530	36 Kunst i offentlige rom	Videreføring av 2023-nivået	-25,1
KDD	531	45 Statsbygg, kgl. formål	Utsettelse av enkelte investeringer	-12,0
KDD	533	45 Statsbygg vedlikehold, utenfor husleieordningen	Noe mindre vedlikehold neste år	-20,0
KDD	1500	1 Ikke opprette eget digitaliseringsdepartement		-50,0
KDD	1511	30 Ikke starte ombygging av Hammersborg- og Vaterlandstunnelen, Oslo	Stenge Ring 1 for gjennomgangstrafikk for en prøveperiode	-545,0
KDD	2445	24 Statsbygg, inntekter	Salg av Bankplassen 4, forutsetning om offentlig tilgjengelighet	-500,0
KDD	2445	45 Statsbygg vedlikehold	Utsettelse av vedlikehold	-150,0
SUM Rammeområde 1: Statsforvaltning				-1 302,1

Rammeområde 2: Familie, forbruker, kirke og trossamfunn

BFD	842	1 Familievern, Driftsutgifter		20,0
BFD	842	70 Kirkens familievern tjeneste		10,0
BFD	844	70 Kontantstøtte	Reversere kutt på 4 mnd. i kontantstøtteperioden	111,0
BFD	845	70 Barnetrygd	Barn u. 6 år får 2000 kr per mnd, barn o. 6 år får 1500 kr per mnd.	2 798,0
BFD	846	21 Forprosjekt, senter for barn og digitale medier		2,0
BFD	846	61 Fritidskort	Full utrulling av nasjonal ordning fra 1. august 2023	860,0
BFD	881	77 Nasjonaljubileet 2030	Jubileet på Moster 2024	1,0
BFD	882	61 Tilskudd til fredede og verneverdige kirkebygg		60,0
BFD	2530	70 Foreldrepenger	Selvstendig uttak rett for fedre. 359 mill. kr påløpt	0,0
BFD	2530	70 Foreldrepenger	Alle foreldre gis rett på foreldrepenger på min. 2G fra 1.7.	232,0
BFD	2530	70 Foreldrepenger	Skrote tredelingen	-11,0

Rammeområde 2: Familie, forbruker, kirke og trossamfunn

BFD	2530	71 Engangsstønad	Engangsstønaden erstattes av minste- ytelse på 2G fra 1.7. -357,5
SUM Rammeområde 2: Familie og forbruker, kirke og trossamfunn			3 725,5

Rammeområde 3: Kultur og likestilling mv.

KUD	315	71 Strømstøtte for frivillige organisasjoner	Støtten økes til 100 pst. o. 50 øre, inkl. ideelle org. og kir- ker. 200,0
KUD	315	86 KRIK	1,3
KUD	320	55 Kulturfondet	Innkjøp av trykte bøker til skolebibli- otekene 30,0
KUD	328	78 Skoleskipet Sørlandet	5,0
KUD	320	55 Norsk kulturfond	Omprioritering til innkjøp av trykte skolebøker -20,0
KUD	320	72 Kunstnerstipend m.m.	-5,0
KUD	328	70 Det nasjonale museumsnettverket	-50,0
KUD	334	50 Film- og dataspillformål (Filmfondet)	-75,0
SUM Rammeområde 3: Kultur og likestilling mv.			86,3

Rammeområde 4: Utenriks

UD	150	70 Nødhjelp og humanitær bistand	2 500,0
UD	151	71 Verdens matvareprogram	2 500,0
UD	152	70 Menneskerettigheter	80,0 Trosfrihet mv.
UD	153	71 FNs høykommissær for flyktninger	150,0
UD	159	70 Midtøsten	250,0
UD	159	75 Afrika	Bistanden til Afrika svettes globalt som følge av Ukrai- na-krigen. Øknin- gen skal målrettes mot jobbskaping Satsing på ikke- smittsomme syk- dommer og mental helse mv. 500,0
UD	160	70 Helse	200,0
UD	160	71 Verdens helseorganisasjon (WHO)	100,0
UD	161	70 Utdanning	500,0
UD	161	73 Styresett og offentlige institusjoner	100,0
UD	162	76 Norfund klimainvesteringsfond – risikokapital	250,0
UD	162	96 Norfund klimainvesteringsfond – kapitalinn- skudd	750,0
UD	164	73 Sårbare grupper	Arbeid mot moder- ne slaveri og for mennesker med funksjonsnedsett- elser mv. 150,0
UD	170	70 Sivilt samfunn	400,0

Rammeområde 4: Utenriks			
UD	171	70 UNDP	120,0
UD	171	71 UNICEF	300,0
UD	115	22 Spesielle driftsutgifter, næringsfremme	Ansvar for næringsfremme
			-14,7 overføres til NFD
UD	115	70 Kultur og informasjon	-20,0
UD	115	71 Næringsfremme	Ansvar for næringsfremme
			-15,4 overføres til NFD
SUM Rammeområde 4: Utenriks			8 049,9

Rammeområde 5: Justis			
JD	430	1 Kriminalomsorgen	Bedre bemanning og styrket tilbud til
			100,0 innsatte
JD	440	1 Politiet	Ansette alle 320 nyutdannede politistudenter for økt innsats mot
			208,0 gjengkrim.
JD	440	1 Politiet	Kripos:Gjengkrim., msk.handel og nettrelaterte
			25,0 overgrep
JD	440	1 Politiet	Team nettrelaterte overgrep i hvert distrikt, som Opera-
			30,0 sjon Spiderweb
JD	440	1 Politiet	Nasjonalt team for barn som forsvin-
			30,0 ner
JD	440	1 Politiet	15,0 Barnehusene
JD	440	1 Politiet	Voldsalarm, økt
			5,0 bruk
JD	440	70 Frivillige organisasjoner	Msk.handel og tiltak for prostituerte, bl.a. Nadheim, Lau-
			10,0 ras hus
JD	430	1 Kriminalomsorgen	Mer soning med
			-103,0 fotlenke
JD	440	1 Politiet	Omprioritering fra dyrepoliti til innsats mot
			-25,5 gjengkriminalitet
JD	440	1 Politiet	Økokrims bedragerienhet legges ikke til Gjøvik, men til
			-16,5 Trondheim

Rammeområde 5: Justis			
JD	440	1 Politiet	Antall kommunikasjonsmedarbeidere reduseres til -15,0 om lag 2013-nivå
SUM Rammeområde 5: Justis			263,0
Rammeområde 6: Innvandring, regional utvikling og bolig			
KDD	567	72 Det mosaiske trossamfund i Oslo og Trondheim	Jødiske veivisere (5 mill.); Sikkerhetstiltak mv. (1,25 6,3 mill.)
AID	671	60 Integreringstilskudd	1000 flere overføringsflyktninger 164,7
KDD	553	61 Regional- og distriktsutvikling – Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling	-100,0
KDD	553	63 Regional- og distriktsutvikling – Interreg og Arktis 2030	Interreg (skjermer -54,3 Arktis 2030)
SUM Rammeområde 6: Innvandring, regional utvikling og bolig			16,7
Rammeområde 7: Arbeid og sosial			
AID	352	70 Helt med: Arbeidsinkludering for personer m. funksjonshemming	5,0
AID	352	70 TV Bra: Utviklingshemmedes formidlingsarbeid	2,0
AID	605	1 500 flere VTA-plasser (adm.)	18,9
AID	605	1 Økt pensjon enslige minstepensjonister (adm.)	2,0
AID	634	77 500 flere VTA-plasser	63,5
AID	2661	70 Grunnstøtte. Ytelser personer m. nedsatt funksjonsevne mv.	Prisjustere sats 1-4 60,0
AID	2670	70 Økt pensjon for enslige minstepensjonister med 4000 kroner	311,0
AID	605	1 NAV	Omdisponering til -80,0 flere VTA-plasser
AID	612	1 SPK	Mindreutgift pga. økt pensjon for enslige minstepensjonister -10,0
SUM Rammeområde 7: Arbeid og sosial			372,4
Rammeområde 9: Næring			
NFD	900	21 Prosjekter, oppdrag mv.	Utredningsmidler, -40,0 NFD
NFD	909	73 Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk	Legger til grunnregjeringen Solbergs -227,0 modell
NFD	940	70 Eksportfremme	-45,0
NFD	2421	74 Reiseliv	-100,0
SUM Rammeområde 9: Næring			-412,0

Rammeområde 11: Landbruk

LMD	1138	70 Matsentralen	10,0
LMD	1149	73 Verdiskapings- og utviklingstiltak i landbruket Tilskudd til skog-, klima- og energitiltak	20,0
LMD	1152	70 Bionova	Klimatiltak i landbruket og i andre 100,0 bionæringer
LMD	1115	1 Mattilsynet	-15,0
LMD	1138	72 Støtte til organisasjoner m.m. Stiftelsen Norsk senter for økologisk landbruk	Avvikle øremerket tilskudd til -9,7 NORSØK
SUM Rammeområde 11: Landbruk			105,3

Rammeområde 12: Olje og energi

OED	1800	1 Olje- og energidepartementet, drift	Utvalg for å utrede etablering av kjer- 5,0 nekraft i Norge
OED	1820	22 Norges vassdrags- og energidirektorat – Flom- og skredforebygging	30,0
OED	1820	75 Stønad til husholdninger for ekstraordinære strømutfgifter	Støtten økes til 100 pst. kompensasjon for priser o. 50 øre 4 250,0 per kWt
OED	1810	21 Norges vassdrags- og energidirektorat – Spesielle driftsutgifter	Geologisk kartleg- -25,0 ging
OED	1825	60 Energitiltak i kommunale bygg	Omprioritering til Enova, Klima- og -100,0 energifondet
OED	1850	50 Petroleumsforskning	-140,0
OED	1860	1 Havindustritilsynet	Finansiere tilsynet med en sektorav- gift betalt av selska- -170,0 pene
SUM Rammeområde 12: Olje og energi			3 850,0

Rammeområde 13: Miljø

KLD	1400	71 Marin forsøpling	23,0
KLD	1400	76 Grønt landtransportprogram	3,0
KLD	1420	32 Vern av naturområder, reversere kutt i skogvern	100,0
KLD	1420	61 Miljødirektoratet – Tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning	100,0
KLD	1420	62 Miljødirektoratet – Tilskudd til grønn skipsfart	40,0
KLD	1420	72 Erstatning beitedyr tatt av rovvilt	20,0
KLD	1428	50 Enova SF – Overføring til Klima- og energifondet	ENØK i bygg og 50,0 husholdninger
KLD	1428	50 Enova SF – Overføring til Klima- og energifondet	Tunge kjøretøy 50,0
Sum Rammeområde 13: Miljø			386,0

Rammeområde 15: Helse			
HOD	708	1 Videreføre Eldreombudet	6,0
HOD	714	70 Tilskudd frivillige og ideelle aktører, ruspolitikk mv.	10,0
HOD	714	79 Ammehjelpen	5,0
HOD	732	70 100 nye LIS1-stillinger	89,0
HOD	732	72-75 Drift, RHFene	Opprettholde aktivitet og holde ventetider nede
			1 000,0
HOD	732	75 Opprette fødeavdeling i Alta	10,0
HOD	761	21 Livsglede for Eldre, reversere kutt	3,3
HOD	761	21 Ønsketransporten	Eget tilskudd a la Fontenehusene
			5,0
HOD	761	62 Trygghetsboliger for eldre i distriktene (NY)	10,0
HOD	761	71 Aktivitetstiltak for eldre	20,0
HOD	762	60 Helsestasjonene	40,0
HOD	762	63 Legevaktordningen	50,0
HOD	762	74 Amatheia	10,0
HOD	765	21 Rask psykisk helsehjelp, flere kommuner	6 nye team, til totalt 7 kommuner
			60,0
HOD	765	71 Tilskudd frivillige og ideelle aktører, pårørendestøtte mv.	10,0
HOD	765	72 Tilskudd frivillige og ideelle aktører på rus og psykisk helse	50,0
HOD	765	73 Modum bad	5,0
HOD	783	61 100 nye LIS1-stillinger	36,0
HOD	732	70 Avvikle heroinassistert behandling	-60,4
HOD	732	76 Innsatsstyrt finansiering	Reversere deler av ny biotekn.lov
			-207,0
HOD	740	21 Standardisert språk, e-helse	-16,9
SUM Rammeområde 15: Helse			1 135,0

Rammeområde 16: Utdanning og forskning

KD	225	66 Fredsreiser mv.	Hvite busser. Økt tilskudd per søknad
			10,0
KD	226	21 Tilskudd til innkjøp av fysiske lærebøker	500,0
KD	226	21 Tilskudd til innkjøp av mobilhotell	25,0
KD	226	21 Tilskudd til skolebibliotekene	50,0
KD	226	21 Bedre seksualundervisning i lærerutdanningen	5,0
KD	226	21 Dembra for lærerutdanningen	Kurstilbud til lærerstudenter om antisemittisme
			10,0
KD	226	21 Veiledningsordning for nyutdannede lærere i grunnskolen	50,0
KD	228	70 Reversere kutt til friskoler som er kombinerte barne- og ungdomsskoler	Kristne friskoler, steiner- og Montessori-skoler
			49,1

Rammeområde 16: Utdanning og forskning

KD	228	71	Rette opp kutt til private videregående skoler	Kongshaug musikkgyminas, Oslo by steinerskole, Kristen vgs. Venne- 6,3 sla
KD	228	72	Rette opp kutt til frittstående yrkesrettede videregående skoler	Bibelskoler, kunst- 11,7 skoler mv.
KD	228	76	Skoleskipene Gann og Maritim vgs.	6,0
KD	228	82	Tilskudd til frittstående skoler mv. Kapital- og husleietilskudd til friskoler	20,0
KD	260	50	40 studieplasser til UiO og NMBU i nukleære fag	1,0
KD	260	50/70	Fjerne studieavgift for studenter fra land utenfor EU/EØS	233,1
KD	260	50/70	50 nye studieplasser helsesykepleier. Basisstøtte	2410.90 (under streken): 2,75 mill. 2,3 kr
KD	260	50	Statlige universiteter og høyskoler. NMBU Veterinærhøyskolen	Reversere kutt (20 4,6 studieplasser mv.)
KD	260	50	Statlige universiteter og høyskoler. NMBU Veterinærhøyskolen, SEARCH Høyland	Investeringer i 35,0 teknisk utstyr
KD	285	53	Forskning. Kjernekraft, herunder fusjon	30,0
KD	286	70	Regionale forskningsfond, ikke avvikle	50,0
KD	2410	50	50 nye studieplasser helsesykepleier. Stipend	0,9
KD	225	75	Rosa kompetanse i skole og barnehage ved Foreningen FRI	Omprioritering til bedre seksualundervisning i -1,1 lærerutdanningen
KD	226	21	Nasjonale prøver, barne- og ungdomsskolen	-260,0 50 pst. reduksjon
KD	275	21	Spesielle driftsutgifter	-10,0
SUM Rammeområde 16: Utdanning og forskning				828,8

Rammeområde 17: Transport og kommunikasjon

SD	1320	31	Rassikring, riksveier	100,0
SD	1320	65	Fylkesveier, rassikring og bygging av industri-veier	250,0
SD	1330	60	TT-ordningen	25,0
SD	1315	71	Ikke bygge ny lufthavn, Mo i Rana	En femtedel av pos- ten beholdes for ut- gifter til å avslutte -1 090,0 prosjektet
SD	1320	22	Riksveier – drift og vedlikehold	Omprioritering til rassikring og fyl- -400,0 kesveier
SD	1320	28	Trafikant- og kjøretøytilsyn	-25,0
SD	1320	73	Reduserte bompengetakster	Redusere -570,0 tilskuddet
SD	1352	71	Bane Nor, gevinst konkurranseutsetting	-150,0
SD	1352	71	Jernbane, vedlikehold	-300,0
SUM Rammeområde 17: Transport og kommunikasjon				-2 160,0

Rammeområde 18: Rammeoverføring til kommunesektoren mv.				
KDD	571	60	Rammetilskudd til kommunene. Styrket eldreomsorg	100,0
KDD	571	21	Spesielle driftsutgifter	Noe lavere aktivitet i forskning, utredning om -5,0 kommunesektoren
KDD	571	60	Avvikling av timetallsutvidelser i grunnskolen siden 2006	-1 100,0
KDD	571	60	Mindreutgift i kommunene pga. økt pensjon for enslige minstepensjonister	-10,0
KDD	571	60	Redusert etterspørsel e. barnehage pga. reversering av forkorting av kontantstøtteperioden	-120,0
KDD	571	74	Skjønntilskudd	-20,0
KDD	572	60	Fylkeskommuner	Fylkene opprettholder reell kjøpekraft, inkl. demografi og pensjon -300,0
KDD	573	62	Delingskostnader	Støtter ikke deling av kommuner og fylkeskommuner -213,7
SUM Rammeområde 18: Rammeoverføring til kommunesektoren mv.				-1 668,7

Rammeområde 19: Tilfeldige utgifter og inntekter				
FIN	2309	1	ABE-reform 0,5 pst.	Netto e. tilbakeføring til spes.helse-tjenesten, krim.omsorgen og politiet -1 320,0
FIN	2309	1	Oppfølging av gjennomgang for utgifter til statlige kontorlokaler	-150,0
FIN	2309	1	Fjerner ekstra arbeidsgiveravgift, ikke behov for å kompensere offentlig sektor	-2 400,0
SUM Rammeområde 19: Tilfeldige utgifter og inntekter				-3 870,0

Rammeområde 20: Finansadministrasjon				
FIN	1618	1	Skatteetaten	-137,0 Reversere regjeringens økning i 2022

Rammeområde 21: Skatter og avgifter

Miljø- og folkehelseavgifter

5555	70	Avgift på sjokolade og sukkervarer	Gjenninnføring, 2020-satser 1 650,0
5556	70	Avgift på sukkerholdige alkoholfrie drikkevarer	Gradert e. sukkerinnhold, jf. Solberg-regjeringens forslag, RNB 2021 1 700,0
5526	70	Alkoholavgiften økes i tråd m. Særagiftsutvalgets forslag	Særagiftsutvalget foreslo en avgiftsøkning på 10 pst. i 2008 1 300,0

Rammeområde 21: Skatter og avgifter					
	5526	70	Halvere innførselskvoten for alkohol	950,0	
	5531	70	Avgift på snus (reversering av lettelsen i 2021-forliket), økt avgift på øvrige tobakksvarer med 10 pst.	760,0	
	5536	71	CO ₂ -komponenten i engangsavgiften for varebiler settes til 50 pst. av satsen for personbiler	640,0	
	5543	70	CO ₂ -avgift mineralske produkter		20 pst. økning (eksl. veksthusnæringen)
				2 280,0	
	5543	71	Svovelavgiften utvides til kull, koks og utslipp fra raffinering	115,0	
	5548	70	HFK/PFK-avgiften	56,8	20 pst. økning
	5543	70	CO ₂ -avgift mineralske produkter		Reversere regjeringens foreslåtte økning for veksthusnæringen
				-8,0	
SUM Miljø- og folkehelseavgifter				9 443,8	
Skatteendringer					
	5501	72	Tak i rentefradraget på gjeld over 60G	1 600,0	
	5501	75	Formuesskatt, økt verdsetting dyre primærboliger		Boliger med maksverdi o. 8 mill. kr verdsettes med 100 pst.
				1 200,0	
	5501	70	Midlertidig økning for å finansiere strømstøtte: Trinnskatt, økte satser for trinn 4 og 5	4 340,0	Satsen økes m. 2,3 prosentenheter
	5501	72	Øke skattefradrag for gaver til frivillighet fra 25 000 til 50 000 kr	-100,0	
	5501	75	Redusert verdsettelse fra 80 til 75 pst. på aksjer og næringseiendom i formuesskatten	-1 100,0	
	5700	72	Fjerning av ekstra arbeidsgiveravgift	-8 350,0	
SUM Skatteendringer				-2 410,0	
Rammeområde 22: Utbytte mv.					
NFD	5656	85	Argentum, utbytte	-1 000,0	Inntektsøkning
SD	5672	85	Bane Nor Eiendom, utbytte		Inntektsøkning. Salg av kommersiell eiendom
				-1 450,0	
SUM Rammeområde 22: Utbytte mv.				-2 450,0	
Nøkkeltall KrFs alternative budsjett 2024					
Satsinger					-21 281,9
Reduserte utgifter og økte inntekter					14 462,8
Skatter og avgifter					7 033,8
Redusert oljepengebruk					214,6

3.2 Oversikt over partienes forslag til rammevedtak

Oversikt over forslag til netto rammevedtak fra de respektive partier. Avvik fra regjeringens forslag i parentes. Alle tall i 1 000 kroner.

Komité	Nr.	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A og Sp	H	FrP	SV	R	V	MDG	KrF	
Kommunal- og forvaltningskomiteen	1	Statsforvaltning mv.	20 379 639	20 379 639 (0)	19 739 539 (-640 100)	19 758 658 (-620 981)	19 789 639 (-590 000)	19 793 939 (-585 700)	19 852 139 (-527 500)	19 897 639 (-482 000)	19 077 539 (-1 302 100)
Familie- og kulturkomiteen	2	Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	64 333 152	64 333 152 (0)	66 684 546 (+2 351 394)	64 058 785 (-274 367)	66 478 152 (+2 145 000)	66 831 252 (+2 498 100)	67 867 192 (+3 534 040)	76 845 152 (+12 512 000)	68 058 652 (+3 725 500)
Utenriks- og forsvarskomiteen	3	Kultur og likestilling mv.	24 827 423	24 827 423 (0)	24 551 631 (-275 792)	19 084 589 (-5 742 834)	25 241 023 (+413 600)	25 136 063 (+308 640)	25 073 573 (+246 150)	25 303 423 (+476 000)	24 913 723 (+86 300)
	4	Utenriks	52 883 738	52 883 738 (0)	51 563 238 (-1 320 500)	44 273 738 (-8 610 000)	54 579 738 (+1 696 000)	55 670 538 (+2 786 800)	55 434 348 (+2 550 610)	110 670 031 (+57 786 293)	60 933 698 (+8 049 960)
Justiskomiteen	5	Justis	43 638 879	43 638 879 (0)	43 819 019 (+180 140)	44 707 879 (+1 069 000)	44 126 879 (+488 000)	43 746 307 (+107 428)	43 813 679 (+174 800)	44 444 568 (+805 689)	43 901 879 (+263 000)
Kommunal- og forvaltningskomiteen	6	Innvandring, regional utvikling og bolig	33 845 571	33 845 571 (0)	33 767 722 (-77 849)	28 171 935 (-5 673 636)	35 462 571 (+1 617 000)	35 450 221 (+1 604 650)	34 078 571 (+233 000)	36 535 220 (+2 689 649)	33 799 281 (-46 290)
Arbeids- og sosialkomiteen	7	Arbeid og sosial	619 730 071	619 730 071 (0)	618 443 306 (-1 286 765)	620 100 221 (+370 150)	621 856 071 (+2 126 000)	626 785 596 (+7 055 525)	607 204 771 (-12 525 300)	626 903 471 (+7 173 400)	619 932 471 (+202 400)
Utenriks- og forsvarskomiteen	8	Forsvar	82 097 442	82 097 442 (0)	83 390 942 (+1 293 500)	83 108 442 (+1 011 000)	82 097 447 (+5)	82 762 017 (+664 575)	84 847 442 (+2 750 000)	82 097 442 (0)	82 097 442 (0)
Næringskomiteen	9	Næring	10 070 993	10 070 993 (0)	9 947 993 (-123 000)	10 458 990 (+387 997)	10 477 334 (+406 341)	10 433 393 (+362 400)	10 096 993 (+26 000)	10 052 972 (-18 021)	9 658 993 (-412 000)
Energi- og miljøkomiteen	10	Fiskeri	2 178 732	2 178 732 (0)	2 178 732 (0)	2 281 432 (+102 700)	2 188 732 (+10 000)	2 226 732 (+48 000)	2 182 232 (+3 500)	1 087 573 (-1 091 159)	2 178 732 (0)
	11	Landbruk	30 710 239	30 710 239 (0)	29 331 009 (-1 379 230)	28 523 049 (-2 187 190)	30 707 339 (-2 900)	31 010 239 (+300 000)	30 655 239 (-55 000)	31 015 023 (+304 784)	30 815 524 (+105 285)
	12	Olje og energi	-284 926 892	-284 926 892 (0)	-285 214 892 (-288 000)	-283 311 192 (+1 615 700)	-284 350 892 (+576 000)	-284 338 892 (+588 000)	-285 968 892 (-1 042 000)	-240 929 150 (+43 997 742)	-280 906 892 (+4 020 000)
Kontroll- og konstitusjonskomiteen	13	Miljø	19 317 436	19 317 436 (0)	19 761 436 (+444 000)	18 927 436 (-390 000)	20 588 636 (+1 271 200)	20 464 436 (+1 147 000)	19 594 336 (+276 900)	25 577 902 (+6 260 466)	19 703 436 (+386 000)
	14	Kontroll og konstitusjon	854 085	854 085 (0)	841 481 (-12 604)	854 085 (0)	854 085 (0)	854 085 (0)	854 085 (0)	854 085 (0)	854 085 (0)

Komité	Nr.	Prop. 1 S med Tillegg 1 og 2	A og Sp	H	FrP	SV	R	V	MDG	KrF	
Helse- og omsorgskomiteen	15	Helse	275 023 971	275 023 971 (0)	275 701 091 (+677 120)	280 415 208 (+5 391 237)	275 872 971 (+849 000)	281 165 971 (+6 142 000)	274 986 971 (-37 000)	276 772 971 (+1 749 000)	276 158 971 (+1 135 000)
Utdannings- og forskningskomiteen	16	Utdanning og forskning	91 955 149	91 955 149 (0)	92 833 166 (+878 017)	92 203 720 (+248 571)	92 632 159 (+677 010)	92 423 738 (+468 589)	93 742 949 (+1 787 800)	93 075 866 (+1 120 717)	92 784 049 (+828 900)
Transport- og kommunikasjonskomiteen	17	Transport og kommunikasjon	93 673 980	93 673 980 (0)	93 115 280 (-558 700)	98 836 980 (+5 163 000)	92 098 480 (-1 575 500)	91 326 280 (-2 347 700)	94 322 980 (+649 000)	91 242 880 (-2 431 100)	91 513 980 (-2 160 000)
Kommunal- og forvaltningskomiteen	18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	236 957 710	236 957 710 (0)	232 519 236 (-4 438 474)	236 490 710 (-467 000)	241 864 710 (+4 907 000)	246 537 605 (+9 579 895)	235 931 336 (-1 026 374)	237 714 210 (+756 500)	235 289 036 (-1 668 674)
Finanskomiteen	19	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 550 000	6 550 000 (0)	2 483 000 (-4 067 000)	-300 000 (-6 850 000)	6 550 000 (0)	6 546 100 (-3 900)	2 148 000 (-4 402 000)	6 750 000 (+200 000)	2 680 000 (-3 870 000)
	20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	30 859 759	30 859 759 (0)	30 678 259 (-181 500)	30 854 759 (-5 000)	30 874 759 (+15 000)	30 912 357 (+52 598)	30 879 759 (+20 000)	1 930 754 759 (+1 899 895 000)	30 722 759 (-137 000)
	21	Skatter, avgifter og toll	-1 871 968 591	-1 871 968 591 (0)	-1 862 688 591 (+9 280 000)	-1 836 143 591 (+35 825 000)	-1 902 797 591 (-30 829 000)	-1 900 486 691 (-28 518 100)	-1 867 015 591 (+4 953 000)	-1 965 326 132 (-93 357 541)	-1 879 002 391 (-7 033 800)
	22	Utbytte mv.	-78 673 754	-78 673 754 (0)	-78 689 654 (-15 900)	-96 673 754 (-18 000 000)	-78 673 754 (0)	-80 095 754 (-1 422 000)	-78 673 754 (0)	-78 673 754 (0)	-81 123 754 (-2 450 000)
		Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-495 681 268	-495 681 268 (0)	-495 242 511 (+438 757)	-493 317 921 (+2 363 347)	-511 481 512 (-15 800 244)	-494 844 468 (+836 800)	-498 091 642 (-2 410 374)	1 442 666 151 (+1 938 347 419)	-495 958 787 (-277 519)

3.3 Statens lånebehov

3.3.1 SAMMENDRAG FRA PROP. 1 S (2023–2024) GUL BOK

3.3.1.1 Fullmakt til å ta opp statslån o.a.

Statens lånebehov for 2024 følger av forslaget til statsbudsjett for 2024. Det blir lagt opp til at finansieringsbehovet i hovedsak blir dekket ved opptak av nye, langsiktige lån innenlands. Av hensyn til markedet for statspapirer søkes det normalt å jevne ut den langsiktige opplåningen over flere år. For 2024 er det foreslått en fullmakt på 150 mrd. kroner for opptak av nye, langsiktige lån.

Statens kortsiktige opplåning i markedet skjer ved salg av statskasseveksler, som er papirer med løpetid på inntil tolv måneder. For 2024 er det foreslått en ramme på 100 mrd. kroner for utestående volum i kortsiktige markedslån.

Rammen for opptak av langsiktige lån er 25 mrd. kroner høyere enn rammen for 2023, mens rammen for kortsiktige låneopptak er den samme som for 2023.

Sammensetningen av statsgjelden

	31. desember 2021	31. desember 2022	Mill. kroner 30. juni 2023
Langsiktige lån ¹	466 000	532 457	490 000
Kortsiktige markedspapirer ²	56 000	63 650	56 000
Andre kortsiktige lån ³	130 533	137 157	136 331
Statsgjelden	652 533	733 264	682 331
Memo:			
Rentebytteavtaler			2 050

¹ Lån med lengre løpetid enn ett år.

² Lån med løpetid inntil ett år.

³ Kontolån fra statsinstitusjoner mv.

Kilde: Finansdepartementet.

Statsgjelden består av langsiktige lån, kortsiktige markedspapirer og andre kortsiktige lån. Staten dekker behovet for langsiktig finansiering ved å selge statsobligasjoner i det innenlandske markedet gjennom auksjoner. Den kortsiktige opplåningen i markedet skjer gjennom salg av statskasseveksler i auksjoner. Statskasseveksler er omsettelige lån uten kupongrente. Andre kortsiktige lån omfatter alminnelige kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond samt eventuelle kontolån fra institusjoner som i særskilte tilfeller kan pålegges å plassere overskuddslikviditet som kontolån staten.

3.3.1.3 Statens lånebehov og behovet for lånefullmakter i 2024

I tråd med lov om Statens pensjonsfond blir det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet foreslått dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland. Avdrag på statsgjelden, netto utlån og kapitalinn-

For andre kortsiktige lån ber regjeringen om en fullmakt uten konkret beløpsgrense. Regjeringen ber i tillegg om at den generelle fullmakten til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler blir videreført. Det bes også om fullmakt til å gjennomføre sikkerhetsplasseringer knyttet til slike avtaler.

Forslagene til fullmakter er omtalt nærmere i avsnitt 7.3, og forslagene er sammenfattet i tabell 7.3.

Det vises også til generell omtale av statsgjeldsforvaltningen i Meld. St. 1 (2023–2024) Nasjonalbudsjettet 2024. Dersom Stortinget vedtar de fullmaktene det her bes om, vil Finansdepartementet gi Norges Bank fullmakt til å dekke lånebehovet og eventuelt inngå derivatavtaler, samt gjennomføre sikkerhetsplasseringer knyttet til disse.

3.3.1.2 Sammensetningen av statsgjelden

Tabell 7.1 viser størrelsen på og sammensetningen av statens bruttogjeld ved utgangen av de to siste årene og første halvår i 2023.

skudd til statsbankene mv. blir dekket ved nye låneopptak og/eller ved å trekke på statens kontantbeholdning. Staten har ut fra forslagene i denne proposisjonen et brutto finansieringsbehov på 99,7 mrd. kroner i 2024, jf. tabell 7.2.

Statens finansieringsbehov i 2023 og 2024

	Saldert budsjett 2023	Mrd. kroner Gul bok 2024
A	Oljekorrigert overskudd på statsbudsjettet	-256,9
B	Overført fra Statens pensjonsfond utland	256,9
C	Overskudd før lånetransaksjoner (A + B)	0,0
D	Utlån til statsbankene, aksjetegning o.l., netto	-74,1
E	Statens netto finansieringsbehov (D – C)	-74,1
F	Gjeldsavdrag ¹	78,5
	Statens brutto finansieringsbehov (E + F)	4,4
		99,7

¹ Dette gjelder avdrag på langsiktige statslån.

Kilde: Finansdepartementet.

Når en vurderer statens lånebehov i markedet, tar Finansdepartementet normalt utgangspunkt i statens finansieringsbehov, jf. tabell 7.2. Videre tas det hensyn til virkningen av statens transaksjoner på likviditeten i pengemarkedet. Pengemarkedet blir tilført likviditet når staten betaler avdrag på gjelden eller øker netto utlån fra statsbankene, mens opptak av statslån inndrar likviditet fra markedet. Det er et mål at statens transaksjoner over tid ikke skal endre den samlede likviditeten i pengemarkedet.

Siden underskuddet på statsbudsjettet blir dekket ved en overføring fra Statens pensjonsfond utland, påvirker ikke statsbudsjettet den samlede likviditeten i pengemarkedet. Samtidig er det slik at noen poster på statsbudsjettet påvirker balansen på budsjettet og størrelsen på statens kontantbeholdning, men ikke likviditeten i pengemarkedet. Det gjelder renter og overførin-

ger fra Norges Bank. Når statens kapitaltransaksjoner samlet sett ikke skal påvirke likviditeten i pengemarkedet, må det korrigeres for slike poster. Det må også korrigeres for enkelte lånetransaksjoner som inngår i finansieringsbehovet, men som ikke har likviditetseffekt, som innskudd i eller avvikling av fond. For 2024 er det beregnet at disse postene vil øke behovet for likviditetsinndragning med om lag 34 mrd. kroner netto. Et likviditetsjustert finansieringsbehov blir dermed på om lag 130 mrd. kroner.

Tabell 7.3 gir en samlet oversikt over gjeldende lånefullmakter for 2023 og forslag til nye fullmakter for 2024. I tillegg ber regjeringen om at fullmakten til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler blir videreført, og at det gis fullmakt til å foreta sikkerhetsplasseringer hos motparter i rentebytteavtaler.

Fullmakt til å ta opp statslån i 2024

	Fullmakt for 2023	Utnyttet per 30. juni 23	Mill. kroner Forslag til full- makt for 2024
Nye langsiktige lån	125 000	52 000	150 000
Kortsiktige markedslån	100 000	56 000	100 000
Andre kortsiktige lån	Ubegrenset	136 331	Ubegrenset

Kilde: Finansdepartementet.

Fullmakt til å ta opp langsiktige lån i 2024

Statens lånebehov blir dekket ved å ta opp nye, langsiktige lån innenlands. Finansdepartementet legger normalt opp til å søke å jevne ut opptakene av langsiktige lån. Formålet er at store svingninger i finansieringsbehovet fra ett år til det neste ikke skal slå ut tilsvarende på opplåningstakten. I 2024 er det forfall av et lån med utestående volum per 30. august 2023 på 68 mrd. kroner. Om lag 10 mrd. kroner av dette forfallet er blitt finansiert i løpet av 2023. Dette innebærer at behovet for nye langsiktige lån i 2024 blir om lag 10 mrd. kroner lavere enn det som følger direkte av det likviditetsjusterte finansieringsbehovet. Et samlet anslag på opplånin-

gen i 2024 er om lag 120 mrd. kroner. Et ønske om relativt stabile låneopptak fra år til år vil begrense dette noe.

For å ta hensyn til usikkerhet er det hensiktsmessig med en lånefullmakt som er noe høyere enn planlagt opplåning. Regjeringen ber på denne bakgrunn om at fullmakten for 2024 til å ta opp nye langsiktige lån innenlands blir satt til 150 mrd. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Dette er 25 mrd. kroner høyere enn fullmakten i 2023.

Fullmakt til å ta opp kortsiktige markedslån i 2024

Fullmakten for kortsiktige markedslån er utformet som en ramme for maksimalt utestående beløp. Regjeringen ber om at fullmakten til å ha utestående kortsik-

tige markedslån blir satt til 100 mrd. kroner i 2024, jf. forslag til romertallsvedtak. Dette tilsvarer fullmakten for 2023.

Fullmakt til å ta opp andre kortsiktige lån i 2024 mv.

Fullmakten for andre kortsiktige lån omfatter alminnelige kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond samt eventuelle kontolån fra institusjoner som kan pålegges å plassere overskuddslikviditet som kontolån til staten. Fullmakten omfatter også eventuelle plasseringer som er gitt som sikkerhet fra motparter i rentebytteavtaler. Størstedelen av andre kortsiktige lån er innskudd fra operatørbanken for skattebetalingsordningen.

Lånene under denne fullmakten er gjeld av en slik karakter at en ikke bør fastsette en beløpsgrense. Det foreslås at Finansdepartementet for 2024 får fullmakt til å ta imot slike plasseringer som kontolån uten at det blir satt en beløpsgrense, jf. forslag til romertallsvedtak. Da unngår en at staten ev. må avvise innskudd fordi fullmakten ikke er stor nok.

Fullmakt til å inngå derivater mv.

I gjeldsforvaltningen brukes rentebytteavtaler for å styre rentebindingen på gjelden sammenlignet med det som følger direkte av en strategi der opplåningen spres på løpetider fra null til ti år. Rentebytteavtaler gir staten fleksibilitet til å endre den gjennomsnittlige rentebindingen på gjeldsporteføljen uten at selve opplåningen blir endret.

Det følger av statens avtaler med motpartene i rentebytteavtalene at motparten må innbetale kontantsikkerhet på konto i Norges Bank dersom rentebytteavtalene har en netto markedsverdi i statens favør som er over avtalte terskelnivåer. Dette reduserer statens risiko for tap hvis en motpart får betalingsproblemer. Det er i dag ikke et krav etter avtalene at staten innbetaler slik kontantsikkerhet til motpartene. Norges Bank er i ferd med å reforhandle avtalene slik at også staten vil måtte betale sikkerhet. Slike tosidige avtaler er markedspraksis mellom banker og etter hvert også for statsgjeldforvaltere. Innskudd som sikkerhetsstillelse skiller seg fra vanlige bankinnskudd ved at det potensielle tapet er svært begrenset. Volumet av sikkerhetsstillelsen vil være tilnærmet lik markedsværdien av rentebytteavtalene, slik at netto markedsverdi av stilt sikkerhet tillagt rentebytteavtaler er nær null.

Det bes om fullmakt til å inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler samt å gjennomføre sikkerhetsplasseringer knyttet til slike i 2024, jf. forslag til romertallsvedtak.

3.3.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag, jf. forslag til romertallsvedtak II.

3.4 Omtale av særskilte saker

3.4.1 FOLKERETTLIGE AVTALER MED BEGRENSEDE BUDSJETTKONSEKVENSER

3.4.1.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2023–2024) Gul bok

I forbindelse med inngåelse av nye folkerettslige avtaler, inkludert innlemmelse av EØS-rettsakter, må det vurderes om det er behov for å innhente Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26 andre ledd. Grunnloven § 26 andre ledd stiller krav om Stortingets samtykke ved inngåelse av folkerettslige avtaler som er av «særlig stor viktighet», og for alle folkerettslige avtaler som «nødvendigjør en ny lov eller stortingsbeslutning». «Stortingsbeslutning» vil i praksis bety bevilgningsvedtak. I noen tilfeller vil Stortingets samtykke være nødvendig utelukkende fordi en folkerettslig avtale vil nødvendigjøre budsjettvedtak. Det legges nå opp til å tydeliggjøre når dette er nødvendig.

Stortingets samtykke til inngåelse av nye folkerettslige avtaler innhentes i egne proposisjoner (Prop. S eller Prop. LS). Utenriksdepartementet fremmer Prop. S om inngåelse av folkerettslige avtaler. Prop. LS fremmes av fagdepartementene. Siste to år har det vært lagt frem ca. 24 slike Prop. S eller Prop. LS. Økonomiske konsekvenser omtales i proposisjonene, normalt uten at det foreslås bevilgnings- eller andre budsjettvedtak. Budsjettmessige konsekvenser håndteres i budsjettprosessen.

Stortinget orienteres om alle rettsakter som innlemmes i EØS-avtalen, i forkant av innlemmelse. Dette skjer ved at EØS-notatene (der økonomiske konsekvenser skal beskrives) legges frem for Europautvalget i Stortinget, og det sendes en samlet oversikt til Stortinget i etterkant om alle innlemmede EØS-rettsakter. Det treffes imidlertid ikke formelle vedtak i Stortinget med mindre det fremmes en proposisjon om samtykke etter Grunnloven § 26 andre ledd.

Det vurderes som hensiktsmessig at forvaltningen kan planlegge for å videreføre driften utover budsjettåret også når det gjelder økonomiske konsekvenser ved inngåelse av folkerettslige avtaler. Utgifter knyttet til å ivareta forpliktelser ved slike folkerettslige avtaler har over tid blitt en normal og viktig del av forvaltningens ansvar. Samtidig vurderes det som viktig å tydeliggjøre de bevilgningsmessige rammene for dette. Oppfyllelse av Grunnloven § 26 andre ledd tilsier en operativ terskel for når det er nødvendig å innhente Stortingets samtykke ved inngåelse av internasjonale avtaler ut fra budsjettensyn. Dette synes også å ha blitt praktisert, uten at det har vært formalisert.

I henhold til bevilgningsreglementet § 6 første ledd kan staten bare pådra forpliktelser som først skal dekkes etter utløpet av budsjettåret, når Stortinget har gitt særlig samtykke til dette. Samtykket kan bare gis for det enkelte budsjettår og skal begrenses oppad til et bestemt beløp. Slikt samtykke til å pådra forpliktelser kan gis i form av et romertallsvedtak i tilknytning til det årlige statsbudsjettet.

Utenriksdepartementet har enkelte tilsagnsfullmakter knyttet til EØS-finansieringsordningene og andre internasjonale avtaler. Slike fullmakter foreslås for Stortinget i de årlige budsjettproposisjonene. Tilsagnsfullmaktene gir hjemmel til å inngå forpliktelser til direkte utlegg (kontingenter, tilskudd, mv.) utover budsjettåret. Så langt en folkerettslig avtale med betalingsforpliktelser er dekket av en slik tilsagnsfullmakt, vil det ikke være behov for å innhente Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26 andre ledd utelukkende av budsjettensyn knyttet til forpliktelser utover budsjettåret.

Dersom inngåelse av en ny folkerettslig avtale kun medfører begrensede årlige økonomiske og administrative konsekvenser, innhentes normalt ikke Stortingets samtykke utelukkende av budsjettensyn, da kostnadene kan dekkes innenfor et uendret bevilgningsnivå på vedkommende budsjettposter utover budsjettåret. I slike tilfeller legges det nå opp til at departementet i tilknytning til de aktuelle budsjettpostene i fagproposisjonen omtaler generelt opplegget for inngåelse og gjennomføring av avtalene og at årlige utgifter knyttet til de(n) inngåtte avtalen(e) er begrensede og dekkes over postene.

Finansdepartementet har i hovedbudsjettskrivet for statsbudsjettet 2024 gitt nærmere retningslinjer for omtale av budsjettkonsekvenser av folkerettslige avtaler, jf. Finansdepartementets rundskriv R-4, 21. mars 2023, punkt 7.2.3 Omtale av særlege tema.

Direkte årlige betalingsforpliktelser (for eksempel kontingenter mv.) knyttet til en folkerettslig avtale antas å være begrensede hvis de er under 200 000 kroner per år, i tråd med den praksis som har etablert seg over tid for disse sakene. For høyere årlige direkte betalingsforpliktelser enn 200 000 kroner per år kan det eventuelt vises til tilsagnsfullmakt som hjemmel for å pådra betalingsforpliktelsene.

Indirekte kostnader til saksbehandling mv. antas å være begrensede hvis det ikke er vesentlige merkostnader sammenlignet med dagens kostnadsnivå på saksområdet. Merkostnadene må likevel utgjøre en mindre andel av bevilgningsnivået på de aktuelle budsjettpostene og skal i utgangspunktet kunne nedskaleres ved behov og dekkes ved omprioriteringer innenfor vedkommende virksomhets relevante budsjettposter innenfor uendret bevilgningsnivå. Håndteringen kan ses i sammenheng med fullmakten til forvaltningen etter bevilgningsreglementet § 6 andre ledd, jf. kgl. res. av

2. desember 2005 og Finansdepartementets rundskriv R-110 punkt 2.3, om adgang til å inngå visse avtaler vedrørende den ordinære driften av statlige virksomheter utover budsjettåret.

Dersom det ikke foreligger tilsagnsfullmakt, og merkostnadene utover budsjettåret er høyere enn angitt ovenfor, må det innhentes Stortingets samtykke til inngåelse av folkerettslige avtaler etter Grunnloven § 26 andre ledd, ettersom avtalen da nødvendiggjør budsjettvedtak.

3.4.1.2 Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til orientering.

3.4.2 EVALUERING AV BUDSJETTPROSESSEN

3.4.2.1 Sammendrag fra Prop. 1 S (2023–2024) Gul bok

Budsjettprosessen er den viktigste prioriterings- og samordningsmekanismen før regjeringen sender neste års budsjettforslag til Stortinget. Regjeringens budsjettprosess må på en god måte legge til rette for faglige vurderinger og politiske prioriteringer av tiltak og helheten i budsjettet. Budsjettprosessen vurderes å fungere i hovedsak godt, men det er lenge siden den har blitt evaluert, og i de senere år har det skjedd en rekke teknologiske og organisatoriske endringer. I tillegg ventes handlingsrommet i budsjettene å avta i årene fremover. Analysene i Perspektivmeldingen 2021 viste at det som følge av lavere vekst i statens inntekter og høyere utgifter til demografi må forventes at handlingsrommet for nye satsinger vil bli langt mindre enn det har vært.

Finansdepartementet har derfor satt i gang en evaluering av regjeringens budsjettprosess for å vurdere om den er hensiktsmessig innrettet. Formålet med evalueringen er å vurdere hvordan regjeringens budsjettprosess kan innrettes med sikte på å legge best mulig til rette for godt opplyste politiske prioriteringer innenfor en gitt, samlet budsjetttramme. Det skal også vurderes om den overordnede budsjettprosessen kan forenkles og gjøres mer målrettet og mindre tids- og arbeidskrevende for regjeringen og departementene.

Som en del av evalueringen har Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) på oppdrag fra Finansdepartementet gjennomført en kartlegging av budsjettprosessen i staten og sammenlignet med erfaringer fra andre land, særlig fra våre naboland. DFØ har blant annet intervjuet et utvalg av nåværende og tidligere politikere, departementsråder, ekspedisjonssjefer, budsjettledere og andre i departementene. DFØ finner at budsjettprosessen er velfungerende og forutsigbar, men at det er behov for tydeligere prioriteringer i arbeidet og et mer strategisk og langsiktig perspektiv i budsjettprosessen. Finansdepartementet vil følge opp

DFØs gjennomgang og jobbe videre med tiltak som vil forbedre budsjettprosessen.

3.4.2.2 Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til orientering.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre:

Forslag 1

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	19 739 539 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	66 684 546 000
3 Kultur og likestilling mv.	24 551 631 000
4 Utenriks	51 563 238 000
5 Justis	43 819 019 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	33 767 722 000
7 Arbeid og sosial	618 443 306 000
8 Forsvar	83 390 942 000
9 Næring	9 947 993 000
10 Fiskeri	2 178 732 000
11 Landbruk	29 331 009 000
12 Olje og energi	-285 214 892 000
13 Miljø	19 761 436 000
14 Kontroll og konstitusjon	841 481 000
15 Helse	275 701 091 000
16 Utdanning og forskning	92 833 166 000
17 Transport og kommunikasjon	93 115 280 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	232 519 236 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	2 483 000 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	30 678 259 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 862 688 591 000
22 Utbytte mv.	-78 689 654 000
Sum for lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-495 242 511 000

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	19 758 658 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	64 058 785 000
3 Kultur og likestilling mv.	19 084 589 000
4 Utenriks	44 273 738 000
5 Justis	44 707 879 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	28 171 935 000
7 Arbeid og sosial	620 100 221 000
8 Forsvar	83 108 442 000
9 Næring	10 458 990 000
10 Fiskeri	2 281 432 000
11 Landbruk	28 523 049 000
12 Olje og energi	-283 311 192 000

Nr. Betegnelse	Kroner
13 Miljø	18 927 436 000
14 Kontroll og konstitusjon	854 085 000
15 Helse	280 415 208 000
16 Utdanning og forskning	92 203 720 000
17 Transport og kommunikasjon	98 836 980 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	236 490 710 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	-300 000 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	30 854 759 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 836 143 591 000
22 Utbytte mv.	-96 673 754 000
Sum for lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-493 317 921 000

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen snarest mulig komme tilbake til Stortinget med oppdatert prognose på antall ukrainere som kan forventes til Norge i 2024, gitt at ytelsesnivået i Norge reduseres til maksimalt svensk og dansk nivå.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen på bakgrunn av den ekstraordinære økningen i ungdomskriminalitet i Norge, spredning av svenske kriminelle nettverk i Norge, samt debatten i Sverige om innvandringens rolle i den dramatiske økningen i kriminalitet, om å sørge for at det blir utarbeidet en oppdatert årlig statistikk over innvandring og kriminalitet i Norge etter mønster av publiseringen av slik statistikk i Danmark.

Forslag 5

Stortinget legger til grunn at Norge ut fra folketall bør ha ca. samme antall ukrainere som søker om kollektiv beskyttelse som våre naboland Sverige og Danmark. Regjeringen bes om å iverksette tiltak for å oppnå dette, samtidig som retten til kollektiv beskyttelse for ukrainere opprettholdes.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om at insentivordningen for å få utenlandske filmproduksjoner til Norge omlegges til en regelstyrt ordning.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2024 legge frem forslag til en støtteordning under Barne- og familiedepartementet for frivillige organisasjoner som driver matutdeling.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen nedsette et hurtigarbeidende partssammensatt utvalg for å avklare fremtidig skatteregime for havbruk/akvakultur til havs, og at sa-

ken følges opp i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen endre vilkårene for å kvalifisere til sjøfolkfradrag for mannskap på skip i begrenset fartsområde fra tre ukers sammenhengende turnusperiode til én ukes sammenhengende turnusperiode.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen stille arbeidet med endringer innenfor rederiskatteordningen i bero og redagjøre for denne ordningen på egnet måte hvor også samfunnsmessige konsekvenser og prosessen overfor ESA omfattes.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen tillate snus uten tobakk.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen sørge for å tydeliggjøre ansvarsforholdet mellom politiet og helsevesenet for psykiske syke.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen utrede et fond for store sykehusinvesteringer.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen også gi private og ideelle aktører mulighet til å søke om investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjem fra Husbanken.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å nedbetale opparbeidet bompengegjeld etter modell av gjennomført gjeldsslette for Gardermobanen.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvikle den etablerte bompenggeordningen i transportsektoren.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2025 foreslå en nedtrappingsplan for omregistreringsavgiften slik at denne reduseres til selvkost.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2025 foreslå at årsgrensen for veterankjøretøy endres fra 30 år til 20 år.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang for å fremlegge forslag til endringer i finansieringsmodellen for politiet, til erstatning for gjeldende fordelingsmodell.

Forslag 20

Stortinget anmoder regjeringen om at konstitusjonelt ansvar for Nasjonal sikkerhetsmyndighet i sin helhet overføres til forsvarsministeren.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i bevilgningsordningen for domstolene, slik at finansieringen skjer direkte fra Stortinget til Domstoladministrasjonen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 29**Forslag 22*

Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for automatisert tolking i domstolene.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen benytte opsjonen i avtalen fra 2017 for kjøp av ytterligere tre AW169 politihelikoptre.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen sikre at det gjennomføres langtidsplanlegging av politiets årlige budsjetter etter mønster av langtidsplanen for Forsvaret.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen stanse all bistands- og utviklingshjelp til Kina og India.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag, avgrensninger og innretning på en strømstøtteordning for næringslivet.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan en reduksjon av dokumentavgiften på bolig kan gjennomføres for å redusere denne for førstegangskjøpere under 30 år.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om særavgifter i løpet av 2024.

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	19 789 639 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	66 478 152 000
3 Kultur og likestilling mv.	25 241 023 000
4 Utenriks	54 579 738 000
5 Justis	44 126 879 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	35 462 571 000
7 Arbeid og sosial	621 856 071 000
8 Forsvar	82 097 447 000
9 Næring	10 477 334 000
10 Fiskeri	2 188 732 000
11 Landbruk	30 707 339 000
12 Olje og energi	-284 350 892 000
13 Miljø	20 588 636 000
14 Kontroll og konstitusjon	854 085 000
15 Helse	275 872 971 000
16 Utdanning og forskning	92 632 159 000

Nr. Betegnelse	Kroner
17 Transport og kommunikasjon	92 098 480 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	241 864 710 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	6 550 000 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	30 874 759 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 902 797 591 000
22 Utbytte mv.	-78 673 754 000
Sum for lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-511 481 512 000

Forslag fra Rødt:*Forslag 30**Rammevedtak*

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	19 793 939 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	66 831 252 000
3 Kultur og likestilling mv.	25 136 063 000
4 Utenriks	55 670 538 000
5 Justis	43 746 307 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	35 450 221 000
7 Arbeid og sosial	626 785 596 000
8 Forsvar	82 762 017 000
9 Næring	10 433 393 000
10 Fiskeri	2 226 732 000
11 Landbruk	31 010 239 000
12 Olje og energi	-284 338 892 000
13 Miljø	20 464 436 000
14 Kontroll og konstitusjon	854 085 000
15 Helse	281 165 971 000
16 Utdanning og forskning	92 423 738 000
17 Transport og kommunikasjon	91 326 280 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	246 537 605 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	6 546 100 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	30 912 357 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 900 486 691 000
22 Utbytte mv.	-80 095 754 000
Sum for lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-494 844 468 000

Forslag fra Venstre:*Forslag 31**Rammevedtak*

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	19 852 139 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	67 867 192 000
3 Kultur og likestilling mv.	25 073 573 000
4 Utenriks	55 434 348 000
5 Justis	43 813 679 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	34 078 571 000
7 Arbeid og sosial	607 204 771 000
8 Forsvar	84 847 442 000

Nr. Betegnelse	Kroner
9 Næring	10 096 993 000
10 Fiskeri	2 182 232 000
11 Landbruk	30 655 239 000
12 Olje og energi	-285 968 892 000
13 Miljø	19 594 336 000
14 Kontroll og konstitusjon	854 085 000
15 Helse	274 986 971 000
16 Utdanning og forskning	93 742 949 000
17 Transport og kommunikasjon	94 322 980 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	235 931 336 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	2 148 000 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	30 879 759 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 867 015 591 000
22 Utbytte mv.	-78 673 754 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-498 091 642 000

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 32

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	19 897 639 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	76 845 152 000
3 Kultur og likestilling mv.	25 303 423 000
4 Utenriks	110 670 031 000
5 Justis	44 444 568 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	36 535 220 000
7 Arbeid og sosial	626 903 471 000
8 Forsvar	82 097 442 000
9 Næring	10 052 972 000
10 Fiskeri	1 087 573 000
11 Landbruk	31 015 023 000
12 Olje og energi	-240 929 150 000
13 Miljø	25 577 902 000
14 Kontroll og konstitusjon	854 085 000
15 Helse	276 772 971 000
16 Utdanning og forskning	93 075 866 000
17 Transport og kommunikasjon	91 242 880 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	237 714 210 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	6 750 000 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	1 930 754 759 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 965 326 132 000
22 Utbytte mv.	-78 673 754 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	1 442 666 151 000

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om full elavgift for datasentre som utvinner energiintensiv kryptovaluta.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen utrede og innføre momsfradrag på utleie av klær.

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning for hvordan man kan hindre at leasingmarkedet blir en barriere for å nå målet om at alle nye biler i 2025 skal være nullutslippsbiler.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen innføre fritak fra merverdiavgift på utleie av elbiler i leieperioder på mindre enn 30 dager.

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen utrede innføring av fritak for merverdiavgift for reparasjon av elbiler.

Forslag 38

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om fjerning av merverdiavgift på elbildeling.

Forslag 39

Stortinget ber regjeringen utrede en avgift på godstransport på vei i korridorer hvor det også er jernbane. Utredningen skal vurdere ulike typer avgifter, herunder en bom-avgift, samt handlingsrommet for dette innenfor EØS-avtalen.

Forslag 40

Stortinget ber regjeringen planlegge oppstart av nattogtilbud mellom Oslo og København med oppstart fra 2026, jf. Jernbanedirektoratets utredning.

Forslag 41

Stortinget ber regjeringen utrede høyhastighetsbaner for person- og godstransport mellom Bergen–Oslo, Trondheim–Oslo og Stavanger–Oslo, og inkludere konsepter som bygger videre på eksisterende traseer og planer for å redusere reisetiden på disse strekningene.

Forslag 42

Stortinget ber regjeringen gjennomføre KS2 for Grenlandsbanen (sammenkobling av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen).

Forslag 43

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å innføre en torvavgift tilsvarende klimagassutslipp fra uttak av torv – i tråd med forslag fremmet av Grønn Skattekommisjon 2015.

Forslag 44

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å innføre en fast naturavgift på 107 kroner per m² og en naturleieavgift på 32 kroner per m² på utbygging av fritidsboliger, som skissert i Menon-publikasjon nr. 76/

2017. Det forutsettes at naturleieavgiften også vil gjelde for eksisterende fritidsboliger.

Forslag 45

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan kommunene kan innføre en frivillig, lokal turist-skatt («kurtax») for å finansiere fellesgoder.

Forslag 46

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gå over fra kronetoll til prosenttoll for storfe.

Forslag 47

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gå over fra kronetoll til prosenttoll for svin.

Forslag 48

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gå over fra kronetoll til prosenttoll for sau og lam.

Forslag 49

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gå over fra kronetoll til prosenttoll for potet.

Forslag 50

Stortinget ber regjeringen sikre at norske naturressurser forblir fellesskapets eiendom og gir grunnlag for lokal og nasjonal verdiskaping ved å innføre hjemfallsrett til naturressurser som eies av fellesskapet slik at private aktører hverken kan sitte på bruksrett til evig tid eller kapitalisere på salg av slike rettigheter.

Forslag 51

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan beskatning på sekundærboliger kan økes.

Forslag 52

Stortinget ber regjeringen om å utrede innføring av en sosialt omfordelende arveavgift med høyt bunnfradrag, og med en ekstra progressiv sats for arv over 20 mill. kroner.

Forslag 53

Stortinget ber regjeringen fjerne retten til fradrag av rentekostnader på forbrukslån og innføre en maksimal rentesats for forbrukslån.

Forslag 54

Stortinget ber regjeringen endre reglene for utbetaling av sosialstønad slik at utbetalinger fra innføring av en klimabelønningsordning ikke gir fradrag i hvor mye man har rett til å få utbetalt.

Forslag 55

Stortinget ber regjeringen sikre en lovfestet rett til et tydelig definert ettervern for mennesker som har vært gjennom rusbehandling eller soning, der ansvarsfordeling og spesifiserte tidsfrister sikrer tilgang til nødvendige tjenester som fast NAV-kontakt, økonomisk rådgivning, varig, egnet og trygg bolig, arbeidstrening, samtaletilbud, meningsfylte aktiviteter og tiltak for nettverksbygging, slik at de gis en reell mulighet til aktiv og meningsfylt deltakelse i samfunnet etter endt behandling eller soning.

Forslag 56

Stortinget ber regjeringen sikre at den samfunnsvitenskapelige rusmiddelforskningen på Folkehelseinstituttet ivaretas og at avgjørelsen om å flytte miljøet til Helsedirektoratet reverseres.»

Forslag 57

Stortinget ber regjeringen legge frem resultatene fra sitt arbeid med Exit-programmer i henhold til regjeringens lovnader i Hurdalsplattformen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2024.

Forslag 58

Stortinget ber regjeringen evaluere effekten av det nye tilsynsrådet for kriminalomsorgen og legge frem funnene i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.

Forslag 59

Stortinget ber regjeringen evaluere effekten av det nye varslingsombudet for politiet og legge frem funnene i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025.

Forslag 60

Stortinget ber regjeringen sikre at det er større samsvare mellom antall studieplasser på Politihøgskolen og midlene som bevilges til antall stillinger i politiet.

Forslag 61

Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å opprette en ny utdanningslinje for kriminalomsorgen utenfor Oslo for å styrke rekrutteringen andre steder i landet.

Forslag 62

Stortinget ber regjeringen sikre at Politidirektoratet ikke absorberer oppgaver som er mer hensiktsmessig å beholde hos politidistriktene og politiets særorganer.

Forslag 63

Stortinget ber regjeringen påbegynne arbeidet med innfasingen av en rettshjelpsreform i tråd med anbefalingene til rettshjelpsutvalget.

Forslag 64

Stortinget ber regjeringen sikre at de som har vært utsatt for ulovlige ransaker i saker som omhandler bruk av ulovlige rusmidler får rett til tilstrekkelig kompensasjon og behandling av sine saker selv om de ulovlige ransakelsene ligger langt tilbake i tid.

Forslag 65

Stortinget ber regjeringen sikre at nedbemanningen i domstolene stanser.

Forslag 66

Stortinget ber regjeringen omgjøre avgjørelsen om å fjerne øremerking av midler overfor organisasjoner som tilbyr frie rettshjelpstjenester og sikre organisasjonene på feltet mer forutsigbarhet ved fremtidige statsbudsjett.

Forslag 67

Stortinget ber regjeringen sørge for at ingen mindreårige soner i voksenfengsler, og sikre flere plasser ved ungdomsenheter om dette trengs.

Forslag 68

Stortinget ber regjeringen redegjøre i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2024 hvordan de skal motvirke utfordringene i kriminalomsorgen med manglende bemanning av fengselsbetjenter, saksbehandlere og helsepersonell, ulovlig bruk av isolasjon og dårlig psykisk helse hos innsatte.

Forslag 69

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av § 5 i lov om Statens Pensjonsfond for å tillate direkte overføring fra SPU til et Klimabistandsfond og et Solidaritetsfond.

Forslag 70

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av § 5 i lov om Statens Pensjonsfond for å tillate at nye avgifter på produksjon av olje og gass kan tas direkte inn i budsjettet uten å påvirke handlingsregelen.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:*Forslag 71**Rammevedtak*

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	19 077 539 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	68 058 652 000
3 Kultur og likestilling mv.	24 913 723 000
4 Utenriks	60 933 698 000
5 Justis	43 901 879 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	33 799 281 000
7 Arbeid og sosial	619 932 471 000
8 Forsvar	82 097 442 000
9 Næring	9 658 993 000
10 Fiskeri	2 178 732 000
11 Landbruk	30 815 524 000
12 Olje og energi	-280 906 892 000
13 Miljø	19 703 436 000
14 Kontroll og konstitusjon	854 085 000
15 Helse	276 158 971 000
16 Utdanning og forskning	92 784 049 000
17 Transport og kommunikasjon	91 513 980 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	235 289 036 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	2 680 000 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	30 722 759 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 879 002 391 000
22 Utbytte mv.	-81 123 754 000
Sum for lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-495 958 787 000

5. Komiteens tilråding

Komiteen viser til at det ikke er flertall for tilråding I. Forslag fra komiteens største fraksjon, medlemmene fra regjeringspartiene Arbeiderpartiet og Senterpartiet, fremmes derfor som tilråding fra komiteen.

Tilråding II og III fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til Meld. St. 1 (2023–2024), Prop. 1 S (2023–2024), Prop. 1 S Tillegg 1 (2023–2024) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2023–2024) og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Rammevedtak

Nr. Betegnelse	Kroner
1 Statsforvaltning mv.	20 379 639 000
2 Familie, forbruker, kirke og trossamfunn	64 333 152 000
3 Kultur og likestilling mv.	24 827 423 000
4 Utenriks	52 883 738 000
5 Justis	43 638 879 000
6 Innvandring, regional utvikling og bolig	33 845 571 000
7 Arbeid og sosial	619 730 071 000
8 Forsvar	82 097 442 000
9 Næring	10 070 993 000

Nr. Betegnelse	Kroner
10 Fiskeri	2 178 732 000
11 Landbruk	30 710 239 000
12 Olje og energi	-284 926 892 000
13 Miljø	19 317 436 000
14 Kontroll og konstitusjon	854 085 000
15 Helse	275 023 971 000
16 Utdanning og forskning	91 955 149 000
17 Transport og kommunikasjon	93 673 980 000
18 Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	236 957 710 000
19 Tilfeldige utgifter og inntekter	6 550 000 000
20 Stortinget, finansadministrasjon mv.	30 859 759 000
21 Skatter, avgifter og toll	-1 871 968 591 000
22 Utbytte mv.	-78 673 754 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland	-495 681 268 000

II

Andre fullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2024 kan:

1. ta opp nye langsiktige innenlandske statslån til et beløp inntil 150 000 mill. kroner.
2. ha utestående kortsiktige markedslån til et beløp inntil 100 000 mill. kroner.
3. ta imot innskudd i form av kontolån fra statsinstitusjoner og statlige fond og fra institusjoner som kan

bli pålagt å plassere likviditet som kontolån til staten.

4. inngå rentebytteavtaler og tilsvarende derivatavtaler samt foreta sikkerhetsplasseringer knyttet til slike avtaler.

III

Meld. St. 1 (2023–2024) – Nasjonalbudsjettet 2024 – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 27. november 2023

Eigil Knutsen

leder og ordfører

Finansministeren

Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato
23.10.2023

Meld. St. 1 (2023–2024) Nasjonalbudsjettet 2024 – Rettebrev

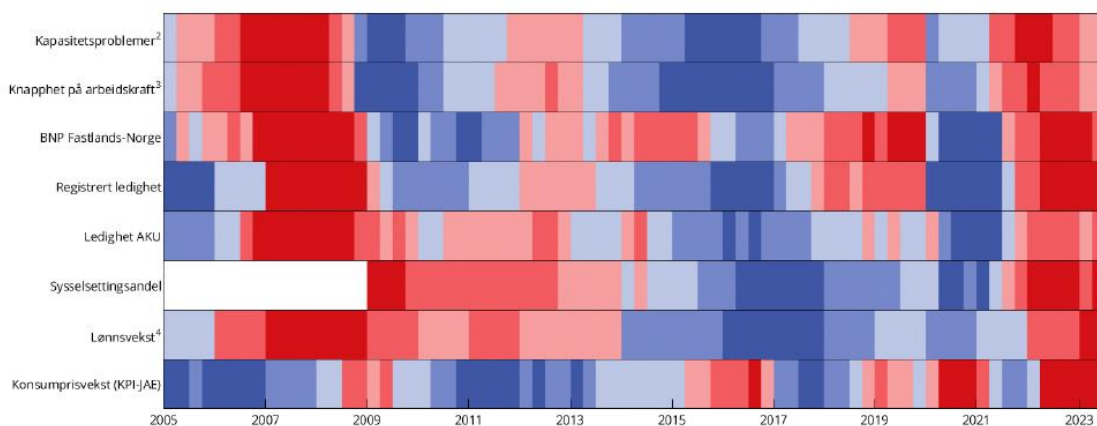
Det vises til foreløpig utgave av Meld. St. 1 (2023–2024) *Nasjonalbudsjettet 2024*

Kapittel 2, side 31, figur 2.20

I figur 2.20 har veksten i konsumprisindeksen (KPI) kommet med som en av indikatorene.

Det er en inkurie. Det skulle vært veksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).

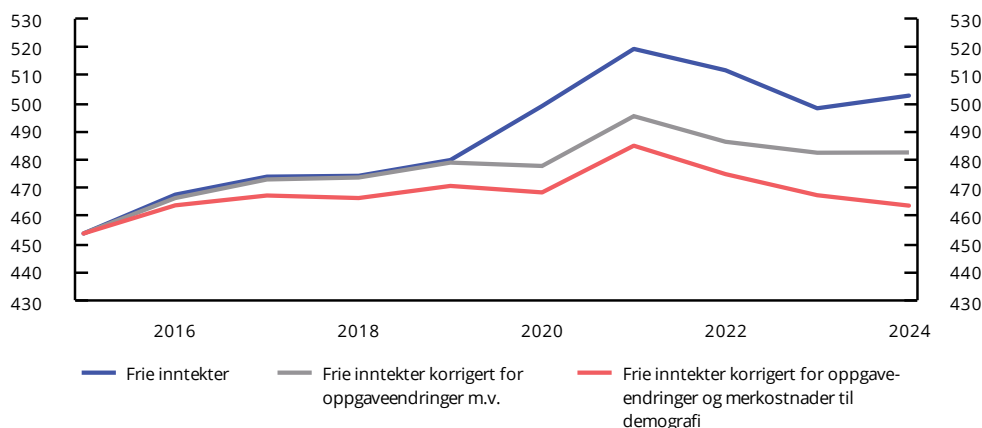
Nedenfor følger en oppdatert versjon av figuren.

Kapittel 3, side 48, figur 3.14

Ved en inkurie har ikke anslaget på merkostnader til pensjon i 2023 og 2024 kommet med i den blå og grå linjen i figur 3.14. Historisk (tom 2022) inngår merkostnader til pensjon i kostnadsveksten gjennom kommunal deflator. For 2023 og 2024 må det derimot justeres for anslaget på merkostnader til pensjon. Dette inngår i den røde linjen i Nasjonalbudsjettet 2024, men ikke i den blå og grå. Forskjellen utgjør en oppjustering på 0,2 mrd. kroner i 2023 og en nedjustering på 1,8 mrd. kroner i 2024 i den blå og grå linjen.

Nedenfor følger en oppdatert versjon av figuren.

Tabellen under viser korrekte tall for 2023 og 2024.

År	Frie inntekter (blå linje)	Frie inntekter korrigert for oppgaveendringer mv. (grå linje)	Frie inntekter korrigert for oppgaveendringer og merkostnader til demografi (rød linje) (uendret)
2023	498,2	482,4	467,3
2024	502,7	482,5	463,6

Kapittel 7, side 146, tabell 7.2

I tabell 7.2 var det en feil i beregningen av «Realavkastning etter kostnader». Nedenfor følger korrekt tallgrunnlag.

	Hittil i år ¹	Siste 12 måneder	Siste 3 år	Siste 5 år	Siste 10 år	Siste 20 år
Statens Pensjonsfond Norge						
Nominell avkastning	4,07	5,15	8,90	5,80	8,23	7,79
Prisstigning	3,57	6,36	5,17	3,75	3,14	2,47
Forvaltningskostnader	0,03	0,06	0,06	0,06	0,07	0,06
Realavkastning etter kostnader²	0,45	-1,20	3,48	1,92	4,86	5,13
Brutto meravkastning (prosentenheter)	0,51	0,74	0,94	0,69	0,82	0,64

¹Tall siste seks måneder. Ikke annualiserte tall.

² Realavkastning etter kostnader er beregnet etter geometrisk metode og vil derfor ikke være lik nominell avkastning fratrukket prisvekst og forvaltningskostnader.

Kilder: Folketrygdfondet, Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

Med hilsen

Trygve Magnus Slagsvold Vedum

VEDLEGG 2

DET KONGELIGE FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
23/4472 -

Dato
06.11.2023

Prop. 1 S (2023–2024) Statsbudsjettet 2024 – Rettebrev

Det vises til Prop. 1 S (2023–2024) *Statsbudsjettet 2024* [Gul bok].

Tabell 4.1, side 55:

Det fremgår av tabellen som viser utviklingen i utgiftsområder 2017–2024 at nominelt nivå på utgiftene til *Andre samferdselsformål* var 6,9 mrd. kroner i 2021. Det riktige er at nominelt nivå på utgifter til *Andre samferdselsformål* var 14,8 mrd. kroner i 2021.

Det fremgår videre at nominelt nivå på *Rammeoverføringer til kommunesektoren* for 2021 og 2022 var henholdsvis 137,9 mrd. kroner og 150,4 mrd. kroner. Det riktige er at nominelt nivå på *Rammeoverføringer til kommunesektoren* for 2021 og 2022 var henholdsvis 177,7 mrd. kroner og 206,3 mrd. kroner.

Dette har ikke konsekvens for beregnet og presentert realvekst i tabellen eller øvrig presentasjon i kapittelet.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum

